Protokoll,

hållna

hos

Vällofliga

Borgare-Ståndet

vid

Lagtima Riksdagen i Stockholm,

År 1823.

Andra Bandet.

STOCKHOLM,
tryckta hos Fr. B. Nestius, 1823.

År 1823.

Den 5 Maj.

Plenum kl. 10 f. m.

§. 1.

Upplästes Protokolls-Utdrag af den 30 sistlidne April: från *Samtlige Med-Stånden*, med Remiss till Expeditions-Utskottet å Kongl. Maj:ts då ankomne Nådiga Skrifvelse angående Beslutet om H. K. H. Kronprinsens utnämnande till Ordförande i Regeringen: från Höglofl. *Ridderskapet och Adeln*, innehållande bifall till Stats- och Banko-Utskottens Betänkande N:r 6, Lag-Utskottets N:r 30, Ekonomi-Utskottets N:r 46. 47. 63. 64. 65. 67; samt återremiss af Lag-Utskottets N:r 31. 32. 33. och Ekonomi-Utskottets N:r 66; från Högv. *Preste-Ståndet*, med bifall till Stats- och Ekonomi-Utskottens N:r 111, Stats- Banko- och Lag-Utskottens N:r 114, Stats- och Banko-Utskottens N:r 6 och 113, Stats-Utskottets N:r 119 — 125, Lag-Utskottets N:r 21 — 24. 28. 29. 30. 35, Ekonomi-Utskottets N:r 39 — 47. 63. 64. 65. 67: och återremiss å Lag-Utskottets N:r 31 — 34, äfvensom å Ekonomi-Utskottets N:r 60 och 66: samt från Hederv. *Bonde-Ståndet*, med underrättelse, att Ståndet låtit bero vid Stats-Utskottets förnyade Utlåtande N:r 107. om Talmännens Representations-kostnad; bifallit Stats-Utskottets N:r 112, Stats- och Banko-Utskottens N:r 6. Lag-Utskottets N:r 22. 23. 24. 30. 31.

32. 34. 35, och Ekonomi-Utskottets N:r 41 — 45. 47. 63. 64. 66. 69; återremitterat Ekonomi-Utskottets N:r 37 och 60; samt remitterat till Stats-Utskottet en Motion om ökadt arfvode för Bonde-Ståndets Sekreterare.

Lades till Handlingarne.

§. 2.

Riksdagsmannen för Hernösand, Herr Borgmästaren, Kommerse-Rådet *Michael Lindström* uppviste en honom meddelad Fullmakt att jemväl vara Riksdagsman för Fahlu Stad.

§. 3.

Stats-Utskottets den 30 sistlidne April §. 2. på bordet lagda Utlåtande N:r 126. öfver Motionen angående inköp af Kansli-Rådet Schoerbings Afhandling om Skogshushållnings-sättet, föredrogs å nyo och bifölls.

§. 4.

Å nyo föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:r 127. om Kronans andel i uppbörden vid Södra Stäket.

Herr *Lenning*: Det kan visserligen vara lämpligt, att Staten afhänder sig sin andel i den obetydliga uppbörden af Bom-penningarne vid Södra Stäket, men jag fruktar, att uppmuddringen af Sundet derstädes kan medföra menlig verkan för Södertelge Kanal, hvarpå Staten användt betydlig kostnad, samt att Staten framdeles kan komma att vidkännas utgifter för nyssnämnde uppmuddring och Kanal-anläggning vid Stäket.

Herr *Aspelin*: Här är icke fråga om någon ny Kanal, utan blott om upprensning af ett till-

förene farbart Sund, som nu blifvit grundt. Detta goda företag tillskyndar ej Söder-Telje Kanal-Verk någon förlust, likasom det ej heller medförer någon annan uppoffring å Statens sida, än af den obetydliga andelen uti Bom-penningarne, hvilken lärer uppgått årligen till endast 11 à 12 R:dr Banko.

Herr *Santesson*: Jag kan icke instämma med Herr Lenning. Frågan må angå uppmuddring af en gammal eller anläggning af en ny Kanal, så anser jag, då den kan verkställas på enskild bekostnad utan Statens medverkan, ett sådant företag icke böra hindras, ehvad det må förnärma Söder-Telje Kanal-inrättning eller icke.

Herr *Eckhoff*: Med Herr Santesson förenar jag mig alldeles. Jag ser med fägnad alla åtgärder till befrämjande af en lifligare kommunikation, enär de företagas på enskild bekostnad, hvilket, såsom jag förut flere gånger haft tillfälle ådagalägga, alltid enligt min öfvertygelse är det rätta. — Emellertid gör jag det kraftiga förbehåll, att ifrågavarande uppmuddring aldrig under någon rubrik må komma Staten till last.

Uti sistnämnda förbehåll instämde jemväl Herrar *Langenberg* och *Lenning*.

På Herr *Talmannens* Proposition blef Utlåtandet bifallet.

§. 5.

Vid förnyad föredragning biföllos Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:r 128. om Kronans Tionde-koppar och Jern:

N:r 129. angående några frågor vid förslaget om Stats-inkomsternes beräkning.

§. 6.

Föredrogs å nyo Stats- och Banko-Utskottens ifrån den 25 April §. 1. på bordet hvilande och i Protokollet den 30. April §. 6. äfven omnämnda Betänkande N:r 6 om ytterligare allmänna anstalter för Sedel-växling i Landsorterne.

Herr *Nilsson*: Jag har sökt fästa de sammansatta Utskottens uppmärksamhet derpå, att det genom Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse den 22 Maj 1819 bestämda belopp af 1 till 2000 R:dr nya Banko- och Riksgälds-Sedlar, som i hvarje Landt-Ränteri bör, till växling, hållas Allmänheten till handa, är alltför otillräckligt för det åsyftade ändamålet, i synnerhet om, på sätt Utskotten föreslagit, växlings-anstalten skall offentligen kungöras. Denna tanka har jag ännu; och jag hemställer derför om icke till Kongl. Maj:t må framföras underdånig anhållan, att summan ökas till 3 à 4000 R:dr, hvilken förhöjning jemväl inom Bonde-Ståndet lärer vara önskad.

Herr *Leffler*: "Ehuru jag lika med Högl. Utskotten tror att de redan vidtagne och nu ytterligare föreslagne åtgärder kunna vara tillräcklige för behofvet af omväxling utaf gamla Sedlar uti de flesta Län och Städer, kan jag likväl icke så anse det för Götheborgs Stad och Län, och det af de skäl, som jag tagit mig friheten anföra uti mitt serskilta yttrande, hvilket åtföljt Högl. Utskottets betänkande. Kongl. Stats-Kontoret har sjelf medgifvit, att Räntmästaren uti Götheborg har vid sin egentliga syssla mer att göra än på många andra ställen. När det nu

derjemte ålägges denna Embetsman besväret med den omtalta omväxlingen, hvilken i förhållande till Orten och dess behof deraf blifver större än på något annat ställe i Landet, och det utan allt serskilt arfvode, kan jag icke annat än finna honom mera betungad än dess Embetsbröder i de andra Länen, helst han icke kan bestrida detta nya besvär som vederbör, utan att dertill hålla en säker annan person på sitt ansvar. Under ett sådant förhållande lärer ingen kunna undra öfver om förväxlingen icke i allo blifver efter Ortens behof. Som emellertid Höglofl. Utsk:s betänkande lärer vara bifallet af de öfriga Respektive Stånden, anhåller jag endast att detta mitt yttrande må i Protokollet få inkomma."

Herr *Norström*: Om växlings-anstalten skall fortfara, medger jag, att summan är nog knappt tilltagen; men, efter den erfarenhet man redan vid 1818 års Riksdag förvärfvat, har ej denna anstalt medfört åsyftad verkan. Den åstadkommer, i min tanka, en nästan omöjlig tillökning i Räntmästarnes göromål; och man måtte kunna i Landsorterne, utan en sådan anstalt, sjelf skaffa sig småsedlar hädanefter så väl som tillförene.

Herr *Westin*: Bristen på småsedlar i Landsorterne förtjenar visserligen Ständernes uppmärksamhet och medverkan till dess afhjelpande. Jag har sjelf i Götheborg för några år tillbaka inhemtat olägenheterne af denna brist samt huru sedlarne i Orten deromkring vanvårdas; och ja tror de åtgärder lämpliga, som Utskotten nu föreslagit, men tillstyrker likväl äfven för min del, att summan må ökas.

Herr *Beckman* förenade sig deruti att en tillökning å summan borde ega rum.

Herr *Limnelius*: Då man i så många århundraden kunnat uti Landsorterne vara den ifrågakomna anstalten förutan, finner jag densamma ej heller hädanefter nödvändig, utan anser lämpligast, att hvar och en sjelf, på det sätt han för godt finner, skaffar sig de småsedlar, han behöfver. Den lättare tillgång på småsedlar, man i Stockholm eger, är en följd deraf, att Banken finnes på detta ställe. Vore Banken i Götheborg, så komme en sådan lättnad den Staden och Orten deromkring till godo, men saknades för både Stockholm och öfrige Orters Innevånare.

Herr *Leffler*: Det förundrar mig icke, att Herr Limnelius yttrar sig på detta sätt; ty man känner ej i Stockholm hvad det vill säga, att belastas med slitne småsedlar; och man ser härstädes nästan ingen sedel sämre, än att man i Götheborg skulle med en sådan vara fullt belåten.

Herr *Falkman*: För min del anser jag Orterne skäligen kunna åtnöjas med de, efter hvad Utskotten upplyst, hittills vidtagne, och de nu ytterligare föreslagne anstalter för Sedel-växlingen samt anhåller således om Proposition till bifall å Betänkandet.

Häruti hördes *flere* instämma; Och, när en sådan Proposition af Herr Talmannen framställdes, besvarades den med Ja.

§. 7.

Banko-Utskottets Betänkanden:

N:r 7. om betalnings-grunderne för det Banko-Lån, som blifvit beviljadt Uddevalla Stad till iståndsättande af dess afbrände Publike Byggnader, och

N:r 9. om förlängd tid för återlösen af i Banken pantsatt silfver:

Föredrogos å nyo och biföllos.

Likaledes bifollos, vid förnyad föredragning, Lag-Utskottets Betänkanden:

N:r 22. om upphäfvande af Författningarne emot öfverflöd och kostnader vid begrafningar:

N:r 23. om yrkad bestämdare Ansvars-Lag för slagsmål med doldt tillhygge:

N:r 24. i väckt fråga om rättighet för Under-Domare, att hos Justitie-Ombudsmannen anmäla när någon Lag eller Förordning anses tarfva förbättring:

N:r 37. om Provincial-Medici-Besigtningar i vissa fall:

N:r 39. om yrkad ändring uti 17. Kap. 2. §. Rättegångs-Balken och 2. §. af Kongl. Förordningen den 28 Juni 1798.

§. 8.

Lag-Utskottets Betänkande N:r 38. om förändradt sätt till Författningars uppläsande i Kyrkorne, föredrogs nu åter.

Herr *Bagge*: Enär en Lag eller Författning, för att blifva gällande, måste offentliggöras, och det dertill nu brukliga sätt varit begagnadt från uråldriga tider, tror jag större skäl behöfvas för att deruti verka ändring, än dem, hvarpå Motionerne och Lag-Utskottets Betänkande grunda sig. Jag känner Prester, som ej

kunna läsa innantill; än mindre bör man alltid vänta sig en sådan förmåga hos Klockare och Fjerdingsmän. I följd häraf anhåller jag om återremiss.

Herr *Huldberg*: Jag förenar mig med Herr Bagge deruti, att det nu brukliga sätt till Författningars kungörande bör bibehållas. Så vidt jag vet, har andakten vid Gudtjensterne hittills icke blifvit deraf störd.

Herr *Norström* instämde häruti.

Herr *Hambreus*: Äfven jag anser det nu brukliga Kungörandet böra fortfara. Man känner huru Församlingen knappast afbidar Predikans slut innan den börjar begifva sig ur Kyrkan. Skulle läsningen af Författningarne uppskjutas tills hela Gudstjenstens slut, så komme Församlingen troligen att icke åhöra många Kungörelser af ganska stor vigt. — Jag ville önska, att Religionens helgd stördes lika litet i andra hänseenden, som genom det ifrågavarande bruket.

Herr *Arvidson*: I hufvudsaken förenar jag mig med Herr Bagge; men i afseende på hvad han tillagt, får jag förklara, att jag deremot ej känner någon Prest, som saknar förmåga till innanläsning.

Herr *Ehinger*: Det har alltid för min känsla varit stötande, att från ett rum, egnadt till spridande af Religionens sanningar, under påstående allmän Gudstjenst höra Publikationer uti derifrån främmande och ofta högst likgilltiga ämnen. Jag gillar således för min del Utskottets Betänkande.

Herr *Leffler*: Att en förändring i det nu brukliga uppläsnings-sättet sker, gillar jag full-

komligen; ty hvar och en, som behöfver och önskar afhöra uppläsningen, kan ganska väl dröja till Gudstjenstens slut; men jag anser likväl olämpligt, att Presten för ett sådant ändamål då åter träder upp på Predikstolen, och finner deremot mera passande, att uppläsningen verkställes af Klockare eller Fjerdingsman.

Herr *Winberg*: Den förändring, Utskottet föreslagit, godkänner jag. Den har länge utgjort föremål för önskningar af alla Religionens vänner; och bland stora skäl dertill må räknas, att man ofta nödgats afhöra äfven sådant, som sårat sedligheten. — Långt ifrån, att Folket skulle aflägsna sig från Kyrkan, om det hade att vänta Författningarnes uppläsande efter Gudstjenstens slut, tror jag tvärtom den förändringen kunna blifva ett motif att qvarhålla folket intill slutet.

Häruti instämde Herrar *Prytz*, *Danielson* och *Ehinger*.

Herr *Linström*, *Jakob*: Då Författningarne icke ålägga Församlingens Ledamöter, att alltid bivista Gudstjensten, och, till ersättning för den uppbyggelse, man derutaf förväntar sig, finnes Bibel, skulle jag anse det nu gällande Kungörelse-sättet kunna upphöra, om man i stället egde i en enda Bok de Borgerliga Lagarne likasom den Heliga Skrift; Men, då sådant icke är förhållandet, och Medborgaren, ehuru han ej pligtfälles för uteblifvande från Gudstjensten, likväl blottställer sig för ansvar om han icke känner och följaktligen icke kan efterlefva allmänna Lagar och Författningar, kan jag icke annat finna, än att dessa, för att medföra bin-

dande kraft, böra på samma sätt hädanefter, som hittills, kungöras.

Herr *Lagerstrand* förenade sig med Herrar Huldberg och Linström.

Herr *Cederborg*: De fleste värde Ledamöter, som nu yttrat sig, hafva misstagit sig om innehållet af Lag-Utskottets Betänkande; ty Utskottet har ingalunda föreslagit, att Författningarne skola uppläsas af Klockare och Fjerdingsmän, utan Förslaget lyder uttryckligen sålunda, "att, med undantag af sådana kungöranden, som hafva en bestämd religiös syftning, och med hvilka på lika sätt, som hitintills, skall förfaras, alla öfrige ankomne Författningar, Beslut och Underrättelser komma, när Gudstjensten är fulländad, att af Presten från Predikstolen kungöras, dock att, efter Predikan och sedan Bönerne äro läste, menigheten må af Presten underrättas, att den, till åhörande af sistnämnde Författningar, bör i Kyrkan, sedan Gudstjensten är slutad, qvarstanna.

Herr *Lenning*: Den serskilta tanka, Bonde-Ståndets Ledamöter uti Lag-Utskottet yttrat och låtit bifoga Betänkandet, synes mig vara ett utryck af allmänna rösten från den del af Allmänheten, som ej på annat sätt, än genom uppläsningen i Kyrkorne, har tillfälle att få kännedom af Författningarne; Och, enär nämnde Ledamöter tillstyrkt bibehållande af det hittills brukliga kungörelse-sättet, instämmer jag således med dem. Jag tror för öfrigt, att med dessa tankar ganska väl låter förena sig att hafva vördnad för Religionen.

Herr *Santesson*: Jemte flera andra fördelar,

skulle den föreslagne ändringen, efter min öfvertygelse, lemna Läraren tillfälle att meddela Åhörarne närmare förklaring öfver Författningarnes innehåll, då så kunde erfordras. Öfvertygad om nyttan af denna förändring, tillstyrker jag, att den antages.

Herr *Bagge*: Med mitt yttrande om en del Presters innanläsning, har jag endast haft afseende på skrifne Kungörelser; men i alla fall står det fast, att uppläsningen äfven af de tryckta ofta sker otydligt och oredigt; Och det torde derför vara nödvändigt, att Presterskapet i allmänhet påminnes om en större noggrannhet vid uppläsningen.

Herr *Hagander*: Lag-Utskottet har icke utan noggrann och sorgfällig pröfning afgifvit sitt Förslag. Hvar och en känner, att Författningar nu uppläsas vid Predikans slut, näst efter Bönen Fader Vår. Utskottet har deremot funnit mera värdigt och öfverensstämmande med ordning, att en sådan uppläsning sker efter hela Gudstjenstens slut; och jag tror, att Utskottet deri utgått från en rigtig synpunkt. Exempel gifvas, att kungörelser af ett för det religiösa sinnet högst anstötligt och sårande innehåll blifvit i Kyrkorne uppläste: och, ehuru Bonde-Ståndets Ledamöter hos Utskottet reserverat sig, lärer det icke förnärma Ståndets rätt, om betänkandet bifalles.

Flere hördes begära Proposition.

Herr *Talmannen*, hemställde huruvida Ståndet ansåg de vid Betänkandet gjorde anmärkningar föranleda återremiss, hvartill svarades både Ja och Nej; och Herr *Talmannens* derefter

gjorda Proposition om Bifall till Betänkandet besvarades på samma sätt.

Votering begärdes och anställdes öfver en uppsatt, justerad och anslagen så lydande Proposition: "Den, som bifaller Lag-Utskottets Betänkande N:r 38. om förändradt sätt för Författningars uppläsande i Kyrkorna, lägger Ja: Den det ej vill, Nej: Vinner Nej, så återremitteras Målet."

Vid Voterings-Sedlarnes öppnande och uppsummerande, funnos de innehålla 18 Ja, men 33 Nej.

§. 9.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets Betänkande N:r 40. i den väckta frågan om bestämmande af viss grund för fastighetsvärde vid Bouppteckningar, hvarefter åttondedels-Procenten till de fattige må beräknas.

Herr *Falkman*: Då Lag-Utskottet framställt tvänne alternativa förslag, måste Ståndet yttra sig hvilketdera det önskar antaga. Bevillningsvärdet anser jag i närvarande fall icke lämpligt, ty detta grundar sig på Brandförsäkrings-värdet, och Egendomarne hafva de sednare åren fallit under det sistnämnda, så betydligt, att Fattigprocenten, om detta toges till grund, ofta komme att utgå dubbelt emot hvad Fastigheten verkligen är värd. Min tanka är derför, att Fastigheter böra vid Bouppteckningar serskilt värderas och Fattig-procenten derefter beräknas. Hvad Utskottet för öfrigt i Betänkandet sig utlåtit, godkänner jag fullkomligen.

Häruti instämde Herrar *Lundgren*, *Fredin*, *Danielson*, *Langenberg*, *Arvidson* och *Ullberg*.

Herr *Limnelius*: Såsom Ledamot i Justitie-Collegium kan jag upplysa, att uti Stockholm Fastigheter alltid i Bouppteckningar upptagas efter Bevillningsvärdet.

Herr *Cederborg*: Enligt gällande Författningar finnas åtskillige afgifter, som skola utgå af Sterbhus. Frågan är nu om beräkningen skall ske efter godtycke eller efter någon viss grund. Detta sednare anser jag rättast. Förordningen om Stämplade-Pappers-Afgiften bestämmer väl, att, hvad Fastigheter beträffar, det vid sista Bevillnings-Taxeringen åsatta värde bör tagas till grund; men icke desto mindre visar erfarenheten, att icke alla följt en sådan föreskrift, samt att Bouppteckningsmännen ofta rättat sig efter sitt eget omdöme och gynnat Sterbhus-delägarne, utan att tillse deras rätt, för hvilka afgifterna äro anslagna. Jag har derför i Utskottet varit af samma tanka, som Högv. Preste-Ståndets Ledamöter, eller att sista Taxerings-värdet bör äfven vid Bouppteckningar tjena till rättelse; och vid denna tanka förblifver jag under förhoppning, att beskattningen hädanefter skall komma att lämpas efter det verkliga värdet.

Herr *Winberg*: Med Herr Falkman instämmer jag desto hellre, som i min hemort Fastighets-värdet nu mera understigit det vid Brandförsäkringen åsatta med hälften och till och med två tredjedelar, samt detta sednare värdet således är alldeles chimeriskt.

Herr *Montan*: Jag instämmer visserligen

äfven med Herr Falkman; men som 1818 års Stämplade-Pappers-Förordning i 20 §. bestämdt stadgar, att "vid Bouppteckning, i afseende på Fastigheter, Förrättningsmännen, vid ansvar, ega att taga till grund det vid sista Bevillnings-Taxering åsatta värde", anser jag nödvändigt, att, om Herr Falkmans Förslag antages, nämnda stadgande rättas derefter. I anledning af Herr Cederborgs yttrande vill jag endast tillägga, att, då Sterbhusens afgifter utgå icke blott å den fasta, utan ock å den lösa Egendomen, hvilken sednare aldrig taxeras, finner jag icke hvarför grunden till värdet å den förra skall hemtas från taxeringen, enär en lika grund i afseende på den sednare ej kan tillämpas.

Herr *Linström*, *Jakob*: Den hittills gällande grund anser jag rättast; ty derigenom förekommes all mannamån.

Herr *Hagander*: I Utskottet har jag varit af lika tanka med Herr Arvidson. Hvad den af Herr Montan åberopade §. i Förordningen om Stämplade-Pappers-afgiften beträffar, angår densamma i min tanka egentligen endast Bevillnings-afgift för Testamenten.

Herr *Lenning* instämde med Hr Arvidson.

Herr *Bjuhr*: Med dem, som önska bibehållande af de nu gällande föreskrifter, förenar jag mig; och att serskild värdering efter billighetsgrunder bör vid Bouppteckningar ske, anser jag så mycket mera nödvändigt, som jag icke sällan funnit Egendomar säljas för hälften och tredjedelen af taxeringsvärdet, samt i synnerhet Bankens uppdrifna Taxerings-värde

skul-

skulle blifva högst betungande, att följa vid Bouppteckningar.

Herr *Montan* förnyade hvad han förut anfört.

Herr *Ekstrand*: Lika med Herr Cederborg tror jag det alltid vara bättre att hafva en viss grund till rättesnöre, än att nödgas handla efter godtycke. Om den hittills stadgade Taxerings-grund efter Brandförsäkrings-värdet är origtig, hvaraf jag länge haft erfarenhet, kan stadgandet derom ändras i Bevillnings Förordningen; Och Taxerings värdet för Bevillningens bestämmande bör alltid vara så rättvist, att det äfven kan följas vid Bouppteckningar och i andra förekommande förhållanden.

Herrar *Wallström*, *Hambreus* och *Palm* förenade sig med Hrr Falkman, Winberg, Arvidson och Hagander.

Herr *Hemberg*: Med kännedom derom, att Fastigheters verkliga värde ofta är vida lägre än det, efter hvilket de blifvit brandförsäkrade, anser ej heller jag Taxerings-värdet utgöra någon rättvis grund vid Bouppteckningar; Och jag förenar mig således med Herr Falkman.

Herr *Hjertström*: Min öfvertygelse har i Utskottet varit och är ännu lika med Herr Cederborgs. I Städerne är Boupptecknings-värderingen, må hända, jemnare; men på Landet, hvaräst man får begagna till Bouppteckningsman hvilken som helst, tillgår den icke lika ordentligt. Då man vid Bevillnings-Taxeringar icke följer det högsta, utan antager ett medelvärde, skulle jag anse sådant blifva en rättvis grund äfven

vid Bouppteckningarne. Om Fastigheten brandförsäkras utöfver dess verkliga värde, bevisar detta ingenting emot principen i det hela, utan blott, att man söker förskaffa sig vid påkommande olyckor en obillig vinst på Brandförsäkrings-Verkets bekostnad; och detta kan förekommas dymedelst, att Brandförsäkrings-värdet genom Verkets försorg nedsättes, när omständigheterne dertill föranleda, hvilket ock på flera ställen skett.

Herr *Danielson*: Såsom Ledamot i Bevillnings-Utskottet får jag gifva tillkänna, att Utskottet ämnar i Förslaget till den nya Bevillnings-Förordningen följa samma grund för uppskattning af Fastigheter, som i den förra blifvit stadgad.

Herr *Westin*: Det är en olycklig sak, när sådant, som man kallar Sterbhus, inträffar; men den kan icke undvikas. Man måste likväl, i min tanka, vid dylika tillfällen handla samvetsömt emot den aflidnes efterlemnade anhörige. Det är visserligen i sin ordning, att Staten, de fattige och flere andre dervid njuta sin rätt; men högsta rätt skulle här blifva största orätt; Och jag tillstyrker således för min del, att värdet för afgifternes bestämmande må stadgas efter den lindrigaste grund, som kan utfinnas. Det blir ändock stundom nog tryckande för en efterlefvande Maka, att afgifterne uttagas till en viss procent af tillgångarne, utan afdrag för skuld.

Herr *Limnelius*: Svårt vore det visserligen att följa godtycke vid Boupptecknings-värderingar; Men en annan grund, än Bevillnings-värdet, såsom merendels ganska högt, skulle jag dock finna lämplig; Och, om en sådan föränd-

ring göres i allmänhet, anhåller jag, att den äfven må sträcka sig till Stockholm. — Jag anser mig emellertid böra förklara, att Rådstufvu-Rättens samt Justitie-Collegii och Förmyndare-Kammarens Ledamöter härstädes icke njuta någon viss procent af Egendomen vid Bouppteckningar.

Flere hördes begära Proposition.

Herr *Talmannen* framställde först till bifall Förra Alternativet i Utskottets Betänkande, eller "att, med anledning af 1818 års Karta-Sigillata-Förordning, Fastighet vid Bouppteckning bör upptagas till det värde, densamma vid sista Bevillnings-Taxering blifvit åsatt;" Hvilken Proposition besvarades med Nej, blandadt med Ja.

Derefter framställde Herr *Talmannen* Proposition på Sednare Alternativet, eller "att det bör förblifva vid hvad Lag och Författningar angående så väl värdering vid Bouppteckningar, som Domarens åliggande vid deras ingifvande till Domstolen innehålla, samt att någon vidare föreskrift i desse delar icke är af nöden:" Och denna Proposition besvarades med Ja, blandadt med Nej; Men, som Votering icke äskades, ansågs sednare alternativet antaget.

För öfrigt gillade Ståndet äfven hvad Utskottet sedermera i slutet af Betänkandet sig utlåtit.

§. 10.

Å nyo föredrogs Ekonomi-Utskottets Betänkande N:r 38. om stämplingen å husväfnader.

Herr *Hambreus:* Med anledning af hvad

Herr Hiessleiter i sitt vid Betänkandet bifogade serskilta yttrande anfört, tror jag mig böra förklara, att ett sådant tvång af stämpling å husväfnader, som Herr Hiessleiter önskat, när de skola i Städerne försäljas, vore alldeles olämpligt, och verkställigheten utaf stämplingen omöjlig, samt att således den ifrågavarande författningen, hvarigenom stämpling af hus-väfnader blifvit påbuden, bör, på sätt Utskottet tillstyrkt, till alla delar upphäfvas, emedan den lägger band på tillverkaren, utan att förekomma Lurendrägeriet.

Häruti instämde Herrar *Langenberg* och *Linström*, *Jakob*.

Flere Ledamöter begärde Proposition; Och, när en sådan till bifall af Herr *Talmannen* framställdes, besvarades den med Ja och något Nej, dock utan att Votering äskades.

§. 11.

Å nyo föredrogos Ekonomi-Utskottets Betänkanden:

N:r 39. om Stockholms Hamn-Ordning:

Bifölls:

N:r 40. om Sjuk-skötseln å Lazaretten och Kurhusen:

Dervid lät Borgare-Ståndet bero:

N:r 41. om Länsmäns befattning med Auktioner:

Bifölls:

N:r 42. i väckt fråga om Krigs-Artiklarnes omarbetande:

Det sistnämnda blef, på Herr *Bagges* och *fleres* begäran, ytterligare hvilande på bordet:

N:r 43. om ökade Fri-marknader för Grenna och Skenninge Städer:

N:r 44. om verkställighet å Sockenstämmo-Beslut:

N:r 45. om grunden för deltagande i allmänna Byggnaders å Landet uppförande och underhåll:

N:r 46. om rättigheten till upphemtning af Hafstång:

N:r 47. om Byggnads-Ordning för Städerne:

N:r 68. om deltagande i Soldat-Roteringen:

De sex sistnämnda Betänkanden bifollos:

N:r 69. i anledning af en väckt motion om tillämpningen af Kongl. Förordningen angående Indelta Infanteriets Beklädnad:

Vid detta Betänkande fann Ståndet för godt att låta bero:

N:r 71. om fördelning Hemmanen emellan vid utgörandet af den så kallade Kapellans-Skeppan:

Bifölls.

§. 12.

Ekonomi-Utskottets Betänkande N:r 70 öfver en väckt Motion, att endast torkad Säd måtte till Kronans Magaziner lefvereras, föredrogs åter.

Herr *Lenning*: Då jag har närmare kännedom om beskaffenheten af de Torkningsmachiner, som Motionären Herr Landshöfdingen Friherre Skjöldebrand omnämnt, kan jag icke underlåta det förklarande, att sådana skulle vara för det Allmänna ganska nyttiga och ej medföra någon vidlyftighet vid tillämpningen i smått, ehuru de för större Partier, måhända, vore mindre användbara. — Med detta yttrande åsyftar

jag likväl icke någon återremiss, utan anser det nog att hafva till Protokollet meddelat den upplysning, jag sålunda trott mig ega.

Herr *Huldberg*: Emot de ifrågavarande Torknings-Machinerne skulle man likväl kunna göra den anmärkning, att för deras begagnande måste tillgång på Solsken vara i beräkning, men att efter Skörde-tidens förlopp eller i Oktober Månad kan ej med säkerhet förväntas någon tillgång på torkande Sol. Utskottet har emellertid, i min tanka, följt rättvisa och billighet, då det ej velat lägga nytt band på skattdragande Medborgare, utan afslagit Motionen samt funnit det lämpligast att besörja Sädes-torkning i stort med begagnande af Solsken eller annan värme, allt efter omständigheterne. Också synes det bättre att torka t. ex. 1000 tunnor på e t t ställe, än på t u s e n. Sådan har Utskottets tanke varit; och sådan äfven min.

Herr *Lenning*: Herr Huldbergs yttrande om torkningen i Solsken uti Oktober Månad synes ej höra till den närvarande frågan. Jag har redan nämnt, att jag blott upplysningsvis meddelat den kännedom, jag eger om Friherre Skjöldebrands Torknings-inrättning.

Herr *Huldberg* förnyade hvad han förut anfört.

Herr *Westin* samt *flere* med honom hördes begära Proposition; Och, när den af Herr Talmannen framställdes till bifall å Betänkandet, ropades J a.

§. 13.

Herr *Talmannen* uppläste en ifrån Hans Ex-

ellens Hof-Kansleren nu till honom ankommen Skrifvelse, hvarigenom Hans Exellens, på Kongl. Maj:ts Nådiga Befallning, gifvit Herr Talmannen tillkänna: att, enligt en denna morgon ankommen underrättelse från München af den 23 sistlidne April, har Hans Kongl. Höghet Hertigen af Leuchtenberg, redan den 16:de om aftonen öfvergifven af sina Läkare, natten emellan den 16:de och 17:de så lyckligen återhemtat sig från sitt häftiga sjukdoms-anfall, att Läkarne förklarat all fara för denna gången vara förbi; samt att, då Hans Kongl. Höghet, under de påföljande sex dagar, allt mer och mer återhemtat krafterne och icke något nytt anfall inställt sig, har hoppet om Dess fullkomliga vederfående vunnit en ökad stadga.

Borgare-Ståndets Ledamöter, som med oro och bekymmer hört ryktet om Hans Kongl. Höghets Hertigens af Leuchtenberg häftiga insjuknande, emottogo med rörelse af den innerligaste glädje, den tillfredsställande Tidning, som förutnämnde Skrifvelse innehöll; Och, på Herr *Santessons* derom väckta Motion, hvaruti öfrige Herrar Ledamöter genast enhälligt instämde, anmodade Ståndet Herr Talmannen att, vid första lägliga tillfälle, för Hans Kongl. Höghet Kronprinsen betyga de känslor af glädje och tacksamhet emot Försynen, hvarutaf Ståndet allmänt lifvades.

§. 14.

Herr *Bagge* begärde ordet och anförde: att, då, sedan Herr Talmannen, på sätt Protokollet för d. 15 Februari §. 2., utvisar, behagat underrätta

Ståndet att, enligt hvad Hans Exellens Hof-Kansleren tillkännagifvit, den Kommittée, hvilken fått sig uppdraget att utreda frågorne om ersättning för Svenske Medborgares genom uppbringningar lidne förluster, lofvat inkomma med sitt Betänkande i påföljande Mars Månad, någon verkställighet deraf likväl allt hittills icke försports, ville Herr Bagge hemställa om icke Ståndet skulle finna lämpligt, att genom en underdånig skrifvelse hos Kongl. Majt anhålla om Nådig befallning till Kommitterade att fullgöra sitt åliggande, på det Riksens Ständer vid innevarande Riksdag, efter erhållen del af utredningen, måga blifva i tillfälle att angående medel till nämnde ersättningar förordna.

Häruti instämde Herr *Ehinger* med *flere*; Och Ståndet beslöt, att dess Besvärs-Utskott borde med förslag till en underdånig skrifvelse i detta ämne till nästa Plenum inkomma.

§. 15.

Upplästes Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:r 130. i anledning af gjorde anmärkningar vid Betänkandet öfver den väckte motionen om understöd för Hamn-byggnaden i Lidköping:

N:r 131. i anledning af väckt fråga om öfverlåtelse till Götheborgs fattigförsörjnings anstalt af den vid Auktioner å konfiskerade varor utgående fattig-procent:

N:r 133. öfver serskilta väckta frågor om rättighet för Bergsmän att lösa Kronans persedle- och Tionde-Tackjern:

N:r 134. öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets Memorial om öfverlemnande till Ser-

skilta Utskottet af några Motioner rörande dels indragningar, dels tillökning af Embeten och Tjenster:

N:r 135. i frågan om indragningen af Vederlags-Spanmålen.

Lades på Bordet.

Herr *Talmannen* underrättade Ståndet, att Plenum skulle fortsättas e. m. kl. 6; och Ståndet åtskiljdes nu kl. $\frac{1}{4}$ till 3.

Eftermiddagen

Kl. 6.

§. 16.

Banko-Utskottets den 30 April §. 2. på Bordet lagda Utlåtande N:r 10 i anledning af anmärkningarne vid Betänkandet N:r 3 rörande Publicitet af Bankens angelägenheter, föredrogs nu å nyo och upplästes; Men blef, enligt *flere* Ledamöters begäran, ytterligare hvilande på Bordet.

§. 17.

Protokollen för den 25 och 30 sistledne April justerades.

Vid justering af 4:de §. i Protokollet för den 30 April, begärde Herrar *Noréus*, *Hagander* och *Cederborg* att nu få antecknade sine re-

servationer emot det i anledning af Förslaget till ändring uti 11. §. R. O. fattade beslut, samt de tvänne sistnämnde likaledes angående Förslaget vid 15. §. Riksd. Ordningen.

§. 18.

Med anledning af hvad Protokollet den 30 April §. 18 innehåller, upplästes till justering ett förslag till Borgare - Ståndets underdåniga skrifvelse angående den beslutne Offentligheten vid Ståndets Sammanträden; så lydande:

"S. A. K.

"Den djupa vördnad och tillgifvenhet, Borgare-Ståndet för E. K. M. hyser; den kärlek för upplysning och offentlighet, E. K. M. alltid ådagalagt, den hugnad och tillfredsställelse, E. K. M. utan tvifvel skall erfara utaf Folkets Ombuds täflan att efterfölja en sådan hög föresyn; Allt detta föranleder Borgare-Ståndet att härigenom hos E. K. M. i underdånighet anmäla, det Ståndet beslutit Offentlighet vid sina Sammanträden."

"Detta Beslut, fattadt redan i början af innevarande Riksdag, stöder sig på de hufvudgrunder: att Folket ej bör vägras tillträde hos sina Ombud: att ett sådant samband emellan det förra och de sednare äfven skall väcka ett mera allmänt och lifligt deltagande i hvad som rörer allmänt väl: att det varit under förutsättning häraf, som Svenska Folket emottagit sin närvarande Stats-författning utan förbindelse för dess Representanter att sluta sig inom lyckta dörrar: och att sjelfva Grundlagen, långt ifrån att förbjuda Offentlighet vid Ståndens Sammanträden, tvärtom innebär uti sig grund-begreppen af den

högsta Offentlighet, så väl i allmänhet derigenom att Tryckfrihets-Förordningen är upphöjd till egenskap af Grundlag, som ock serskilt i afseende på Riks-Ståndens öfverläggningar genom det ovilkorliga stadgandet, att alla hos dem hållna Protokoll skola, så tidigt ske kan, från trycket utgifvas till deras fullständiga innehåll."

"Huru långt Borgare-Ståndet emellertid ansett Offentligheten vid dess Sammanträden tills vidare böra sträckas, samt hvilka förbehåll och vilkor, Ståndet vid densamma fästat, värdes E. K. M. i Nåder inhemta af de härjemte underdånigst bifogade, d. 22 dennes utaf Ståndet fastställde Reglementariska Föreskrifter; uti hvilka dock Ståndet någon gång torde föranlåtas göra en eller annan jemkning eller rättelse så vida sådant af erfarenheten vid de Offentliga Sammanträdena påkallas. Dessa Föreskrifter utvisa: att icke Allmänheten utan undantag vinner inträde, utan endast de personer, som af Ståndet erhålla Poletter: att Talmannen och hvarje Stånds-Ledamot, som utdelar Polett, är, genom åliggandet att derå anteckna Innehafvarens namn jemte sitt eget, ställd i ett slags ansvarighet för dennes uppförande: att all gemenskap emellan Åhörare och Ledamöter är noggrant förekommen: att alla nödvändiga iakttagelser för ordningens bibehållande blifvit stadgade: men att Föreskrifterne icke innefatta någon ny Lag, utan endast erinringar om efterlefnad af förut allmänt gällande Lagar, bland hvilka den åberopade 110:de §:n Regerings-Formen bestämdt innehåller, att det an-

kommer på Riksens Ständer att de deruti omnämnde förbrytelser i laga ordning beifra låta."

"Reglementariska Föreskrifter i afseende på en så inskränkt Offentlighet, som denna, äro mera att anse såsom en Öfverenskommelse emellan Ståndet och de Åhörare, det beviljar tillträde; Men Borgare-Ståndet har i alla fall vid upprättandet och fastställandet deraf haft till ögonmärke, att Riks-Ståndens Ordningar böra, enligt 12 §. Riksdags-Ordningen, vara i öfverensstämmelse med Grund-lagarne författade, och funnit sådant äfven hvad nämnda Reglementariska Föreskrifter beträffar desto mera nödvändigt, som, jemnlikt 45. §. Riksdags-Ordningen, Talmännen ega att befordra till verkställighet hvad Ståndens Ordningar och Beslut föreskrifva, men ock måste iakttaga den vaksamhet öfver Grund-lagarnes helgd, att icke något deremot stridande Beslut fattas eller verkställes."

"Borgare-Ståndet, som sålunda äfven ansett sig böra inför E. K. M. redovisa de grundsatser, hvilka det följt, hyser underdånig tillförsigt, att E. K. M. med Nåd och välbehag omfattar den åtgärd, som i förutnämnda afseende blifvit vidtagen; Och Borgare-Ståndet framhärdar &c."

På Herr *Bagges* begäran lades detta Förslag på Bordet.

Herr *Ehinger* hemställde om Ritningen och kostnads-förslaget till inredningen för Åhörarnes placerande, hvilka Handlingar sedan sista Pleni-dag legat på bordet, skulle jemte Förslaget till den underd. Skrifvelsen blifva ytterligare

hvilande; Och, på Herr Talmannens Proposition, fann Ståndet för godt, att låta med granskning af förstnämnde Handlingar anstå intill dess den underdåniga Skrifvelsen afgått och Kongl. Majts Nådiga Svar ankommit.

§. 20.

Från Hedervärda *Bonde-Ståndet* ankomne Protokolls Utdrag af denna dag upplastes, angående bifall till Stats-Utskottets Betänkanden N:r 126. 127. 128, Banko-Utskottets N:r 7, Lag-Utskottets N:r 21 och 37, Ekonomi Utskottets N:r 38. 46. 68. 70. 71; Återremiss af Banko-Utskottets N:r 9, Lag-Utskottets N:r 33. 38. 39, Ekonomi-Utskottets N:r 39. 65 och 67; Beslut i anledning af Lag Utskottets N:r 40, lika med det Borgare-Ståndet i dag §. 9. fattat, samt anmodan till Konstitutions Utskottet att inkomma med redaktion af de antagne Grundlags-förändringarne.

§. 21.

Föredrogos följande ankomna Betänkanden:

Konstitutions-Utskottets:

N:r 8. med förslag till ändring i 68. §. Riksdags Ordningen:

Stats-Utskottets:

N:r 136. i anledning af gjorde anmärkningar vid upprättade Förslaget till aflöning för Riks-Ståndens och deras Utskotts Sekreterare, Kanslier och Vaktbetjening:

Stats- och Banko-Utskottens:

N:r 137. i anledning af väckt fråga, angående

erinran till Utskotten, att till Riks-Stånden afgifva förslag till grunderne för den blifvande Finans-Planen:

Bevillnings-Utskottets:

N:r 6. om grunderna för den blifvande Bevillningen:

N:r 7. om yrkad ytterligare Fribrefs-rättighet för Städernes Magistrater:

Banko-Utskottets:

N:r 8. om anstalter till befordrande af Norrskt mynts gångbarhet i Sverige:

Ekonomi-Utskottets:

i anledning af nedannämnde Motioner:

N:r 48. om stadgande att Lands-Fiskaler ej böra kunna afsättas utan Ransakning och Dom:

N:r 49. om indragning af Minister-platser vid de flesta Fremmande Hof:

N:r 73. om upphäfvande af böter för tillträdande Rusthållares underlåtenhet, att inom föreskrifven tid erlägga de till Wadstena Krigsmanshus Kassa fastställde afgifter:

N:r 74. om skyldighet för Lappske Nybyggares Söner, att ingå i Allmänna Beväringen:

N:r 75. om ny delning efter Hemmanstalet af sådane å Utmark belägne och vid förut verkställde skiften ej serskilt afsedde Myror, hvarifrån gödnings-ämnen kunna hemtas:

N:r 76. angående upprättande af en ny Landtmäteri Taxa:

N:r 77. om inrättandet af Gästgifverier på Wermdön:

N:r 78. om återupprättande af en Trivial-Skola i Kongelf:

N:r 79. rörande inskränkning i Pastorers rösträttighet vid val till Kyrkoherjente.

Plenum slutades kl. $\frac{1}{4}$ till 10 på aftonen.

In Fidem
Clas Arvedson.

Den 7 Maj.

Plenum kl. 10 f. m.

---

§. 1.

Herr *Talmannen* gaf Ståndet tillkänna, att han i går morgon i underdånighet uppvaktat H. K. H. Kronprinsen, och fullgjort det uppdrag, som Ståndet dagen förut, på sätt Protokollet §. 13. utvisar, lemnat Hr Talmannen, samt att H. K. H. i Nåder täckts anmoda honom att till Ståndet framföra H. K. H:s erkänsla för Ståndets uppmärksamhet.

§. 2.

Genom ankomna ProtokollsUtdrag af den 17:de sistl. April, samt 5:te dennes underrättade Högvörd. *Preste-Ståndet*, att det i ett sammanhang bifallit Stats Utskottets Betänkande N:r 73. om fördelningen af afgifterne till Krigsmans-

Kassorne; samt Bevillnings-Utsk:s Utlåtande N:r 4, och Ekonomi-Utsk:s N:r 18. i anledning af en inom Preste-Ståndet rörande samma ämne väckt fråga; likaledes bifallit Stats-Utsk:s Betänkanden N:r 110. 126. 127 128, Banko-Utsk:s N:r 7 och 9, Lag-Utsk:s N:r 37 och 38, Ekonomi-Utsk:s N:r 68 — 71; antaget sednare Alternativet i Lag-Utsk:s N:r 40, och hvad Utskottet vidare i slutet anfört; Men återremitterat Stats Utsk:s N:r 129, Lag Utsk:s N:r 27 och 39, Ekonomi-Utsk:s N:r 38.

Upplästes och lades till Handlingarne.

§. 3.

Upplästes Ekonomi-Utskottets Betänkanden:

N:r 80. om yrkad befrielse för Gottlands Hemmansegare att underhålla Lastage-bryggor vid de på Ön varande Landhamnar samt de för Tullbevakningen inrättade så kallade Strandridare-Boställen:

N:r 81. om yrkadt upphäfvande af de Stadganden, hvarigenom Böter föreskrifvas för förfallolöst uteblifvande från Krono-Uppbörds-Stämmor och de af Regiments-skrifvare utsatta Uppbördsmöten:

Lades på Bordet.

§. 4.

Å nyo föredrogos följande Stats-Utskottets d. 5:te dennes §. 15. på Bordet lagda Utlåtanden:

N:r 131. om den i Götheborg, vid Auktioner å konfiskerade varor utgående Fattig-procent:

Herr *Leffler*: De i Götheborg allt jemt fort-

fortsatte Auktioner på förbrutne varor, hafva föranledt min motion; men, då Utskottet nu upplyst, att sådana Auktioner komma att upphöra, har jag emot Utlåtandet icke något att anmärka:

Utlåtandet bifölls:

N:r 133. om yrkad rättighet för Bergsmän att lösa Kronans Persedle- och Tionde-Tackjern:

Bifölls:

N:r 134. öfver gjorda anmärkningar vid Utskottets Memorial om öfverlemnande till Serskilda Utskottet af några Motioner, rörande dels indragning, dels tillökning af Embeten och Tjenster:

Herr *Hagander*: Om Utlåtandet bifalles, anser jag mig böra anmäla min reservation, emedan jag icke kan frångå den öfvertygelse, jag förut yttrat, att de ifrågavarande motionerne alldeles icke höra till Serskilda Utskottets befattning:

Flere hördes begära Proposition; Och, då den af Hr *Talmannen* framställdes till bifall å Utlåtandet, besvarades den med Ja, utom af Hr *Hagander*, som ropade Nej och anmälte sin reservation:

N:r 135. i fråga om indragning af Vederlags-Spanmålen:

Bifölls.

§. 5.

Föredrogs å nyo Banko-Utskottets ifrån den 30:de sistl. April §. 2. på bordet hvilande och i Protokollet den 5:te dennes § 16. jemväl omnämnda Betänkande N:r 10, i anledning af de hos 3:ne Riks Stånd gjorda anmärkningar vid Be-

tänkandet N:r 3, rörande Publicitet af Bankens angelägenheter.

Vid slutet af det nu föredragna Betänkandet, hade Banko Utskottet yttrat sig sålunda:

"Såsom resultat af det föregående får Ut-"skottet alltså till Rikets Ständer vördsamt för-"klara och hemställa följande:"

"1:o Enär Riksens Ständer nu finna godt "äska uppgift af Bankens ställning och i denna "del för tillfället upphäfva all kraft och verkan "af den tysthetsed, Banko Utskottets Ledamöter "aflagt, finner Utskottet för sin del intet bin-"der hemtadt från dess närmare kännedom om "Banko-Verkets nu befintliga tillstånd, som för "meddelandet af en sådan uppgift kan ligga i vä-"gen; och ej eller att någon skada för Verkets "närvarande kredit i omedelbar följd deraf må "befaras:"

"2:o Att om Riksens Ständer besluta att en "sådan uppgift nu skall ega rum, grunden der-"för må blifva Bankens sist afslutade Räkenskap, "men utan inskränkning för öfrigt i afseende på "någon uppgift för den förflutne tiden, der den "specialiter äskas:"

"3:o Att sedan en sådan, nu för tillfället "nödig ansedd allmän utredning öfver Banko-"Verkets närvarande ställning blifvit lemnad "Riksens Ständer, efter Banko Utskottets höran-"de, i sammanhang med Allmänna Finans-"Regleringen vilja afgöra och bestämma, om och "huru vidt några ytterligare uppgifter i detta "ämne framdeles under Riksens Ständers sam-"manvaro eller äfven dess emellan, antingen år-"ligen, efter afslutade Räkenskaper eller efter

"hvarje Revisions-förrättning, må komma att all-
"mängöras."

I sammanhang härmed upplästes äfven Sveriges Rikes Ständers Beslut och Förordning om Banken i Stockholm den 22 September 1668, 72:dre §:n, så lydande:

"Så skola ock Kommissarierne vara obligerade så ofta af them kan fordras och begiäras, "att gifva Riksens Ständers Fullmäktige nojaktig "information om Banco-Wärkets beskaffenhet så "i gemen som i synnerhet, särdeles årligen wa-"ra förpliktade, at göra reda och riktig räkning; "så af Myntwäsendet och hwad theraf depende-"rar, som Wexle- och Läne-Banquen: Men när "Riksdag hålles, inför Riksens Ständer uppwisa "Räkning och god riktighet för hela Banco Wär-"kets förande Riksdagarne emellan och thes e-"gentelige tillstånd, som the tryggeligen kunna "therföre responsable wara. Och skola the, se-"dan en sådan Räkenskap är giord, blifwa ther-"efter och i framtiden för alt widare åtal be-"friade."

Herr *Egge*: "Då för Stadgandet af Offentlighet i Banko-Verket ingen enda bokstaf i Grundlagen fordrar förändring, kan jag icke anse frågan vara af konstitutionel egenskap; hvarför och ehuru jag för min enskilda del icke är öfvertygad om någon absolut nödvändighet, att nu genast låta kungöra hvad man i sekler trott sig om Bankens tillstånd böra hålla hemligt; men den allmänna så inom Riksens Ständer, som deras Kommittenter ljudeligen tillkännagifna Opinionen önskat denna publicitet, hvilken således vore både onyttigt, orättvist och vådligt att motverka,

bifaller jag hvad Banko-Utsk. vid slutet af Betänkandet i 1 och 2. Mom. föreslagit, förbehållande mig att framdeles innan Riksdagens slut och efter Banko-Utsk:s meddelande ytterligare upplysningar få yttra mig öfver frågan, huru dylike uppgifter om Banko-verket böra vid hvarje Riksdag, Revision eller årligen efter fulländadt Bokslut allmängöras."

Herr *Hagander*: "Jag delar icke Hr Kom. Rådet Egges åsigt, att Bankens Publicitet är endast en opinions-sak, utan anser den lika mycket för en rätts-sak, i flere hänseenden för Nationen vigtig. Det kunde väl i öfrigt vara att erinra mot premisserna uti Banko-Utskottets utlåtande, äfvensom mot sjelfva resultatens uppställning; men då dels åtskillige reservationer inom Utskottet deremot egt rum, dels ock nu bör blifva fråga om sak, ej om ord; så lemnar jag all anmärkning i den delen derhän. — Åberopande hvad jag, om denna fråga, inför Högt. Ståndet tillförene yttrat, och med fullkomlig öfvertygelse att Nationen önskar och bör vinna offentliggörandet af Bankens hela ställning, kan jag, för min del, icke biträda den nog besynnerliga meningen, att detta offentliggörande bör grundlagligen behandlas. Emellertid har Herr Direktören Schwan, uti dess anförande till Herrar Banko-Fullmäktiges Protokoll, om saken i det hela meddelat de mest klara och fullständiga upplysningar till vägledning för hvarje mans omdöme; och det är med anledning så väl deraf som den nu upplästa paragrafen i primitiva Banko-Ordningen, som jag röstar för Bankens publicitet."

Häruti instämde Herr *Huldberg*.

Herr *Falkman*: Jag förenar mig äfven med Hr Hagander; Och, emedan Betänkandet utvisar, att Extrakter och Tabläer öfver Bankens rörelse ifrån år 1776 finnas upprättade, anser jag dessa, såsom bäst upplysande Bankens ställning, böra genast till Ständerne aflemnas. För öfrigt tillstyrker jag bifall å de 3:ne slutpunkterne i Betänkandet.

Herr *Hagander* förenade sig i hvad Herr Falkman tillagt om Extrakternes och Tablåernes insändande.

Herr *Hjertström* instämde med Hrr Hagander och Falkman.

Herr *Ehinger*: Med Hr Hagander förenar jag mig. Enär Grundlagen föreskrifver, att hvarje Utskott skall bestämdt yttra sig om nyttan eller skadligheten af ett till Utskottets handläggning remitteradt Förslag samt huruvida Utskottet anser detsamma böra gillas eller icke; vågar jag hemställa huruvida Banko-Utskottet genom det ifrågavarande Betänkandet fullgjort denna sin skyldighet. För min del finner jag i nämnda Betänkande en besynnerlig sammansättning af skälen för och emot den önskade publiciteten; och jag tror, att om ett Beslut i den frågan nu skall fattas, måste man stadga sin tanka utan afseende på hvad Utskottet anfört.

Herr *Leffler*: Om man med uppmärksamhet läser Betänkandet, skall man troligen icke finna detsamma så invecklad, som det vid första påseendet kan synas vara. Utskottet har sagt, att en Publicitet af Bankens angelägenheter icke vore skadlig; Och det har i de 3:ne sista punkterne bestämdt yttrat sig öfver föremålet för motionen.

Herr *Ullberg*: "Jag instämmer hufvudsakligen i de af Herrar Hagander, Falkman och Ehinger redan yttrade tankar i denna sak. — Sedan Höglofl. Utskottet nu ändteligen behagat afgifva ett mera bestämdt utlåtande öfver den väckta frågan om Bankens Publicitet, förekommer det ock mig, som vore dervid använd en vida större ordståt än både ämnets enkla beskaffenhet och de vid Utskottets förra betänkande gjorde anmärkningar påkallat, äfven som det i allmänhet synes mig betänkligt att låta Utskotts-yttranden, om ock resultaten deraf voro rigtiga, oanmärkt passera, då en svulstig fraseologi uti deras framställnings-sätt ej allenast motarbetar målens rena och tydliga utredning, som utgör Utskottens främsta åliggande, utan ock genom onyttig skrifning och läsning i märklig mån retarderar Riksdags-ärendernes gång. — Hvad angår sjelfva frågan, för hvars bedömande jag hämtat ledning af den nyss uppläste 72 §. af 1668 års Banko-Ordning och af vår Talmans, i egenskap af Banko-Fullmäktig, till Hrr Fullmäktiges Protokoll afgifna votum; så anser jag uppenbarelsen om Bankens tillstånd och dess inre förvaltning vara en nödvändig följd af dess egenskap att tillhöra hela Svenska Folket, icke blott Rikets Ständer, hvilka endast ega garanti för Bankens säkerhet och styrelse efter bestämda reglor och hvilken garanti, primitift tillhörande trenne Stånd, vid 1800 års Riksdag ökades af Bonde-Ståndet, som då först erhöll delaktighet uti Bankens förvaltning. — I egenskap af depositär för myntbara metaller kunde väl Banken sagas icke vara redo skyldig till andra, än dem, som

sådane metaller der insatt; men då Rikets myntväsende äfven ifrån begynnelsen med Banken varit förenadt, på grund hvaraf åtskilliga Kronans intrader dit ingått och Banken i följd deraf låtit förse Rikets inbyggare med största delen af den för Landets näringar nödiga penningestock, anser jag hvarje innehafvare af stor eller liten Banko-sedel, i dess bestämda förhållande nu vara delägare i Banken och således berättigad om dess beskaffenhet taga kännedom. Fäderneslandets kända olyckor genom 1808 års Krig förorsakade rubbning uti Bankens mynt-förhållanden. — Det är nu icke tid att undersöka om de medel till Stats-behofvens fyllande då vidtogos, voro de rätta eller för Landet minst skadliga; men om man antager, att denna rubbning, oaktadt deremot föreslagna men aldrig noggrant använda botemedel, fortfara att skadligt verka på Landets Näringar genom Läne-Bankens vidt utsträckta operationer, hvilka derföre, en gång för alla, torde böra skiljas ifrån Växel-Bankens mera solida förhållande, synes mig också, för snart tillvägabringande af sådan skilsmässa och deraf tillgörande förfoganden, ett vigtigt skäl uppstå för Bankens Publicitet, hvilken jag alltså ovilkorligt tillstyrker."

Med Herr Ullberg förenade sig Hrr *Aspelin*, *Linström*, *Jakob*, *Bagge*, *Lenning*, *Hagander*, *Ehinger* och *många* flere bland Ståndets Ledamöter.

Herr *Hambreus*: Så mycket jag än önskar Publicitet af Bankens ställning, har jag dock icke kunnat instämma i de grunder och det framställnings-sätt, som Banko-Utskottets pluralitet

begagnat; Och jag åberopar således mitt vid Betänkandet bifogade serskilta yttrande, af hvilket inhemtas, att jag i hufvudsaken förenat mig uti hvad Herr Direktören Schwan i egenskap af Banko-Fullmäktig sig utlåtit, samt att jag funnit Bankens hela närvarande ställning böra uppgifvas.

Herr *Bjuhr*: I anledning af den reservation, jag inom Banko-Utskottet gjort, förenar jag mig nu med Hrr Ullberg och anser grunderne för Utskottets Betänkande ej böra leda Ståndet då det fattar sitt beslut, emedan, om Ståndet antoge dessa grunder, det, efter min tanka, i och med detsamma beslutit en Realisation.

Herr *Noréus*: "Några allmänna anmärkningar äro gjorde emot framställnings-sättet uti Banko-Utskottets utlåtande angående Bankens Publicitet; men dessa anmärkningar äro så allmänna, att de icke ens äro fästade vid någon viss punkt af detta utlåtande, eller någon enda viss del deraf, för att derigenom kunna göra dessa anmärkningar gällande. Man talar om öfverflöd af ord, om mörker uti meningar, till och med om en farlig tvetydighet; jag har åter hvarken funnit det ena eller det andra, utan förklarar att de meddelte upplysningarne och de väl öfvertänkte reflektionerne, hvilka uti detta utlåtande innefattas, synas mig leda just till de resultater, som, i följd af Utskottets utlåtande, utgöra föremålet för denna öfverläggning. Nationen synes allmänt fordra kännedom af Bankens närvarande tillstånd, och denna kännedom är angelägen för att leda tankarne och bestämma både Riksens St. omdöme och den allmänna opi-

nionen, angående den reglering af Rikets Penninge-verk, som påkallad af närvarande mindre lyckliga ekonomiska ställning uti Riket, behöfver fästa sig både vid önskningarnes uppfyllande för det närvarande, och äfven med lika styrka, vid kommande tiders behof, stadga i egandérättens förhållanden samt utveckling och förkofran af Landets Närings-krafter. Det är i förening med en sådan Plan som Bankens Publicitet för en framtid måste bedömmas, och man bör icke, genom ett alltför tidigt stadgande derom, uppkasta nya hinder för en reglering som skulle kunna bereda ett fixt förhållande emellan det Representativa eller Sedel-myntet till det redbara eller Silfret, och jag skulle derföre för min del finna den anledning till anmärkning emot Banko-Utskottet svårare än den nu gjorde, om Utskottet åsidosatt att betrakta ämnet utur denna vigtiga synpunkt. Utskottet har deremot uti den 3:dje punkten af dess resultater föreslagit, att Riksens Ständer borde uppskjuta öfverläggningen om sättet och tiden att hädanefter göra kännedomen om Bankens tillstånd allmän, och jag kan icke skilja mig vid den öfvertygelsen, att försigtigheten och bibehållandet af sammanhang vid behandlingen utaf Bankens financiella ställning, och Rikets dermed förenade penninge-rörelse ovilkorligen fordra, att man icke i förtid fattar ett beslut, som kunde försvåra verkställighet af den vigtigaste delen deraf. Riksens Ständer äro icke heller för det närvarande uti behof af något sådant stadgande; det är Bankens närvarande ställning, som grundlägger hvars och ens öfvertygelse om dess styrka och om möjlig-

heten att denna styrka antingen för det närvarande kan vara tillräcklig för en Realisation, eller att den måste lemnas till framtida utveckling. Derutöfver sträcker sig icke detta behof, och efter min tanka har Utskottet med lika kraftiga skäl tillstyrkt meddelandet deraf, som Utskottet ansett sig böra föreslå Riksens Ständer att först i sammanhang med allmänna Finans-regleringen afgöra frågan om ytterligare uppgifter uti detta ämne. Huru man af Utskottets Utlåtande kan finna ens någon förberedelse för ett framtida beslut om realisation, kan jag omöjligen inse, lika så litet som jag kan föreställa mig att Utskottet skulle hafva någon dold afsigt att vilja lägga band på öfvertygelsen uti denna del; fri och obehindrad måste den kunna framställas, och jag befarar icke något annat hinder för betraktandet utaf det hela af detta vigtiga ämne, än det som skulle uppkomma igenom ett nu, utan allt slags nödvändighet, vidtaget beslut om Bankens framtida Publicitet. Herr Direktören och Kommend. Schwan, som i egenskap af Banko-Fullmäktig meddelat sitt utlåtande i detta ämne till Banko-Utskottet, och som deröfver spridt så mycken upplysning och betraktat det samma ur en vidt omfattande synpunkt, har, oansedt Hr Direktören föreslagit att uppgifterne om Bankens tillstånd skulle meddelas vid hvarje Riksdag och af Rikets Ständers Revisorer, uti deras till Allmänheten utgifvande berättelser, dock förklarat, "att den dag skulle kunna uppgå, när man kun-"de tycka att bättre hade varit bibehålla den af "tiden helgade hemligheten," äfven som Herr Direktören egentligen grundar sin öfvertygelse

om Bankens framtida Publicitet "uppå förut-"sättande deraf, att ett system af stadga och fixa-"tion i det representativa myntet vidtages, att "Banken för alltid skiljes ifrån Statens penning-"ge-operationer, och att Rikets Ständer afhända "sig den makt de obilligt sig tillegnat, att dis-"ponera öfver Bankens Kapitaler och ej allena "öfver dess gewinst." Dessa Hr Direktörens åsigter bevisa mera klart än jag har det kunnat utveckla, att Herr Direktören anser denna fråga ega sammanhang med Bankens framtida ställning och de funktioner som Riksens Ständer för den samma bestämma, hvaraf den följd måste uppkomma att beslutet borde uppskjutas intill dess Riksens Ständer meddelat sine föreskrifter i dessa vigtiga ämnen. Jag hemställer således om icke tredje punkten af Banko-Utskottets Betänkande, lika som de tvänne föregående, bör vinna Ståndets bifall."

Herr *Ullberg*: Förmågan att fatta ett Betänkande är alltid så subjektif, att någon allmän regel icke kan derför uppställas. Hvad mig angår, har jag blott yttrat min tanka och mitt sätt att se saken; men detta hindrar mig icke från en innerlig glädje deröfver, att någon annan sett klarare igenom dimmorne. — Någon varsamhet eller försigtighet för framtiden, tror jag emellertid icke böra sättas i fråga. Frågan nu är blott om man pröfvar Publiciteten af Bankens angelägenheter i allmänhet rättvis och nyttig. Det är, i alla fall, Ständerne obetaget att, deräst de framdeles så finna för godt, å nyo insvepa demsamma inom lika mörker och Ordenshemlighet, som nu omgifva dem. Att likväl ett

sådant hemlighets-system icke med Bankens första grundläggning varit åsyftadt eller egt rum, visar den af mig förut åberopade 72:dra punkten i Ständernas Beslut om Banken; Och genom detta hemlighets-systems upphäfvande skall sammanblandningen emellan Bankens och Statens Finanser, hvilken för Banken medfört stora vådor, hädanefter kunna bättre förekommas.

Herr *Montan*: Den reservation, jag inom Banko-Utskottet gjort, åberopar jag äfven nu; Och hvad premisserne i Betänkandet angår, tror jag Hr Noréi derom yttrade tankar fullkomligen vederläggas af Hrr Hambrei, Stråles och Hedréns vid Betänkandet bilagda anföranden, hvarigenom desse Utskottets Ledamöter bevist, att premisserna ej leda till resultat.

Herr *Lundgren*: Mina åsigter inom Utskottet hafva varit alldeles lika med dem Herr Noréus nu tillkännagifvit. Jag har med Utskottets pluralitet delat den öfvertygelsen, att publicitet af Bankens angelägenheter bör ega rum enär den af Ständerna äskas och enär den för de förestående öfverläggningarne i de vigtiga Finans-frågorna behöfves; Och jag tror icke Ständerne genom detta Betänkande, om det bifalles, vara på något sätt bundne uti realisations-frågan. Betänkandet hade visserligen kunnat vara kortare och mindre detaljeradt; men, sedan det en gång blifvit uppsatt sådant det nu befinnes, och det i alla fall innehåller en bestämd tillstyrkan af den ifrågakomne publiciteten, har jag för min del trott och tror ännu detsamma kunna godkännas.

Herr *Huldberg*: I hufvudsaken har jag för-

enat mig med Hr Hagander. Han åter har åberopat Hr Direktören Schwans yttrande, med hvilket äfven mina åsigter instämma. Af Publicitet i afseende på Bankens angelägenheter finner jag mig icke hindrad från fri pröfning utaf realisations-frågan; men jag anser, på sätt jag äfven tillförene yttrat, nödvändigt, att den förra afgöres före den sednare. — För öfrigt har jag varit lika olycklig, som Hr Ullberg, att ej fatta och förstå Utskottets Betänkande. Jag har deruti egentligen icke upptäckt någon premiss eller ens någon mening, så framt man ej med mening förstår blott det, som har försats och eftersats. Af ett sådant missöde sluar jag likväl icke annat, än att felet är hos mig sjelf, som icke begriper meningen, eller ock att Betänkandet är för högt för min fattnings-förmåga. — Jag åberopar, jemte Hr Haganders, äfven Hr Ullbergs yttranden, och instämmer i bägges, under uttryckligt förklarande, att jag af Beslutet i Publicitets-frågan icke på något sätt anser mig bunden då realisations-frågan förekommer till pröfning.

Herr *Linström*, *Jakob*: Publiciteten af Bankens ställning kan, i mitt tycke, liknas vid en föråldrad skönhet, klädd i mask, men som, när hon nu blottas och masken borttages, finnes hafva förlorat sin fägring. Denna Publicitet, ehvad helst man derigenom må upptäcka, anser jag likväl böra ega rum på lika sätt och med lika utvidgning, som Riksgälds-verkets ställning kommer till Allmänhetens kännedom, så att Ständerne kunna sjelfve bedömma Bankens verkliga tillstånd och sådant icke må vidare vara Banko-

Utskottet ensamt förbehållet. Jag förenar mig härom med Hrr Hagander och Ullberg.

Herr *Noréus*: För att icke förtjena förebråelse att vilja tillegna mig subjektift någon förmåga framför andra att fatta premisserne i Betänkandet, skall jag lemna dem å sido och ej vidare söka genomtränga dimmorne. Jag vill emellertid anmärka, att Bankens Finanser ej före år 1809 fått sammanhang med Statens; att den förra förut gått sin egen väg fram till det stora ändamålet, att vara rätta mätaren af Rikets mynt; och att, då 1776 års realisation gått för sig utan publicitet af Bankens angelägenheter, men ändock utan rubbning af dess kredit, således denna publicitet alldeles icke för närvarande är behöflig såsom en kontroll emot sammanblandningen af nyssnämnde Finanser, i synnerhet då en hvar känner huru stor del af Riksskulden på Banken öfverflyttades. Deremot måtte egentliga meningen med publiciteten och rätta grunden för densamma vara, att få inse Bankens egen financiella ställning och huru långt dess verkningsförmåga kan sträcka sig; Men, likaså väl som 1776 års realisation visat sig välgörande för landet utan publicitet, likaså kunde ock den tid komma, då Publiciteten finge ett högre ändamål, än blotta kunskaps-begäret om Bankens ständiga stigande och fallande.

Herr *Leffler*: Det har, i anledning af de hos Ridderskapet och Adeln samt Bonde-Ståndet yttrade tankar, varit Banko-Utskottets skyldighet, att utlåta sig om den periodiska publiciteten; och just derutaf har premissernas vidlyftighet blifvit förorsakad. Resultatet är, i alla

fall, så bestämdt framställdt i de 3:ne punkterne, att man deröfver kan besluta. — Hvad de Tablåer angår, om hvilka Hr Falkman nämnt, så visar just Betänkandet, att Utskottet ansett dem upplysande samt ämnat meddela dem. — För öfrigt ville jag ock erinra om nödvändigheten, att Banko-Utskottets Ledamöter, i händelse publicitetten antages, lösas ifrån sin der aflagda Ed.

Herr *Lagerstrand*: Af åtskillige värde Ledamöter, som redan talat i saken, nemligen Hrr Hagander, Falkman, Ullberg m. fl, är jag redan så förekommen, att jag knappast kan något tillägga; men det må jag förklara, att, om publicitet af Bankens angelägenheter skall ega rum, bör den, i min tanka, vara hel och icke stympad, ty eljest är den detsamma som ingen publicitet, och att, om Realisation skall ske, måste man åtminstone förut i grunden känna Bankens hela ställning; ty, efter hvad jag tror, förhåller det sig med Rikets Bank i stort, som med hvarje enskilt kassa i smått, att man rättar sig bäst efter omständigheterna då man känner sina affärer.

Herr *Nilsson*: "Jag tror, att Banko-Utskottet icke mera än de öfrige Höglofl. Utskotten kan vara förpligtadt att iakttaga några vissa former för uppställningen af sina Betänkanden. Att det förevarande i Hufvudsaken är tydligt, tror jag med mera skäl kan påstås än bestridas. Hvad premisserna angår, hafva derom varit delade tankar i Utskottet; men efter hvad jag förmår fatta, tror jag äfven att de icke heller förtjena det klander jag här hört, och får jag i följd

häraf förena mig med hvad Herr Lagman Noréus derom yttrat."

Herr *Lindström*, *Michael*: Åberopande hvad Hrr Noréus och Nilsson yttrat, tror jag det icke vara något fel, att Utskottet i Betänkandet noggrannt upptagit alla vid öfverläggningen förekomna skäl och omständigheter. Resultatet svarar i alla fall emot Opinionens fordringar; och hel är den tillstyrkte publiciteten visserligen, ehuru man ansett pröfningen om dess utsträckning för framtiden böra uppskjutas tills Finans-regleringen sker. — Jag finner således icke hvarför ej Betänkandet skulle kunna bifallas.

Herr *Santesson*: Jag förenar mig med Hrr Noreus och Leffler, samt anhåller om Proposition punktevis på Betänkandets Resultat.

Herr *Bjuhr*: För mig är det ganska fägnesamt att höra, det Betänkandet finnes vara så tydligt och klart, att Proposition skulle kunna göras på bifall eller afslag. Jag måste blott beklaga, att jag deruti ej kunnat upptäcka något sådant Resultat.

Herr *Langenberg*: Det är min tanka, att man bör få känna Bankens ställning hel och hållen och till alla dess delar, men att frågan om Realisation, som dermed ej har något oundvikligt sammanhang, må blifva en serskild sak.

Herr *Hagander*: När jag betraktar den motion, som föranledt Utskottets Betänkande, finner jag den hafva innefattat en helt enkel önskan, att Bankens ställning måtte uppgifvas. Således är det min tanka, att Proposition bör göras helt enkelt på bifall till Publicitet af Bankens

kens angelägenheter, utan afseende på Utskottets Betänkande.

Häruti förenade sig Hr *Ehinger*.

Herr *Hambreus*: Någon skiljaktighet har i Banko-Utskottet egentligen icke uppstått om nyttan och nödvändigheten af Publiciteten, utan blott om premisserne och grunderne uti Betänkandet, i afseende hvarpå, vid anställd votering, minoriteten önskat ändring, men majoriteten bifallit Betänkandet sådant det nu befinnes.

Herr *Fornander*: Jag har tillförene yrkat publicitet af Bankens angelägenheter, och finner nu, att Utskottet tillstyrkt densamma, men har äfven under öfverläggningen hört yttras fruktan för menliga följder af premisserne, i anseende till frågan om Realisation. Jag tillstyrker derför Proposition på bifall till Betänkandet med uttryckligt förbehåll, att alla i premisserne uppenbara eller förborgade tankar och afsigter måtte vara utan allt inflytande på Ständernes fria vilja och pröfning vid den blifvande Finans-Regleringen.

Herr *Lindström*, *Michael*: Sessionen i Utskottet har icke angått endast premisserne. Det bifogade Protokollet visar, att 2:ne Ledamöter Hr Doktor Lundblad och Hr Prosten Forssander haft en helt annan tanka i sjelfva saken, och ansett den utgöra en Grundlags-fråga. Det oaktadt hafva inga elaka afsigter hos Utskottet varit rådande, utan alla syftat åt ett och samma mål: Bankens bästa.

Herr *Falkman*: I afseende på hvad Hr Leffler sednast anfört, får jag förklara, att, då

Utskottet uppgifvit de ifrågavarande Tablåerne såsom tillgänglige och bäst upplysande Bankens ställning, hade jag väntat, det Utskottet skulle i andra punkten af sitt Förslag hemställt om deras öfverlemnande till Ständerne. — Jag anhåller nu om Proposition på det sätt, att Banko-Verkets ställning bör genast uppgifvas, icke allenast sådan densamma nu är, utan ock sådan den, enligt nämnde Tablåer, varit sedan år 1776, samt med förbehåll för Ständerne att framdeles under Riksdagens lopp yttra sig huruvida periodiske uppgifter sedermera skola ega rum eller icke.

Herr *Noréus*: Lika med Hr Falkman finner jag det hafva varit ganska upplysande om Tablåerne medföljt samt anser dem således böra infordras. För öfrigt hemställer jag om icke Banko Utskottets Utlåtande åtminstone i Resultaterne må förtjena att blifva föremål för Proposition. Mig synes desse så klara, att Proposition å dem punktevis kan göras.

Herr *Leffler*: I Utskottets Finans-Afdelning var fråga om att föreslå Tablåernes utgifvande; men man fruktade, att äfven derunder skulle misstänkas några förborgade afsigter; Och man ansåg således rådligast att först afbida Ständernes Beslut uti hufvudfrågan.

Herr *Ullberg*: En värd Ledamot har sagt, att Bankens Finanser ej blandats med Statens före år 1809; men jag påminner mig, att Banken åtminstone en gång förut afskrifvit en betydlig fordran hos Staten; Och de hafva således äfven förut varit med hvarandra invecklade. Om man i Premisserne till Betänkandet just

icke kan bestämdt utleta andemeningen med deras sammanställning, sådana de nu befinnas, är det likväl icke underligt, om man misstänker något farligt under blommorne. — För min del tror jag rättast och mest Grundlagsenligt, att Proposition göres på Betänkandet i det hela, eller både Premisser och Resultat. Det beror då af Ståndets Beslut deröfver om Propositionen sedermera må göras punktevis. — I sjelfva saken åberopar jag än en gång hvad vår Talman såsom Banko-Fullmäktig yttrat.

Herr *Noréus*: Hvad den af Hr Ullberg nu omnämnde afskrifning angår, så skedde densamma vid 1776 års Realisation. Efter den tiden hade Banken icke någon egentlig sammanblandning med Staten: Icke ens i afseende på det stora kreditivet under Kriget med Ryssland. Detta tror jag kunna vara bekant, utan att någon Publicitet af Bankens angelägenheter egt rum. Äfven jag anser det visserligen Grundlags-enligt, att framställa hela Betänkandet till bifall; dock har sådant någon gång skett punktevis; Och, må hända, vore detta i närvarande fall rättast. Man har här endast haft diskussion om premisserne och huruvida dessa äro tydliga eller icke. Sammansättningen af ett Betänkande beror utaf hvarje författares olika sätt att skrifva och uttrycka sig; Och jag har alltid trott resultaten, men icke premisserne, utgöra föremål för den slutliga pröfningen.

Herr *Bjuhr*: Med Hr Ullberg förenar jag mig deruti, att Betänkandet bör framställas till bifall först i det hela och sedermera punktevis, emedan, då jag icke delar de grunder, hvarpå

Utskottet byggt sitt resultat, jag först önskade få undanröjdt hvad som kunde leda till annat mål, än det man egentligen åsyftar.

Herr *Noréus*: Jag förstår sannerligen icke huru det skall låta verkställa sig att på sådant sätt afgöra saken. Om Ståndet på första Propositionen bifaller hela Betänkandet, då vore väl saken lätt afgjord; Men, om Ståndet dervid afslöge detsamma, vet jag icke huru punkterne eller delarne, skulle kunna å nyo upptagas sedan det hela blifvit afslaget. Detta ugör för mig en dimma, den jag ej kan genomtränga.

Herr *Lundgren* förenade sig med Hr Noréus; Men Hr *Norström* med Hr Ullberg.

Öfverläggningen förklarades slutad; Och Hr *Talmannen* hemställde om icke, då Ståndets allmänna röst gillade Publicitet af Bankens angelägenheter, hufvudfrågan, hvarom Utskottet i 1:sta och 2:dra punkterne afgifvit sitt Förslag, kunde först upptagas till pröfning samt 3 dje punkten sedermera serskilt behandlas.

Sedan denna hemställan blifvit gillad, gjorde Hr *Talmannen*, med anledning af hvad under öfverläggningen blifvit yttradt, följande Proposition: "Besluter Ståndet, att Banko-Utskottet bör ofördröjligen till Riksens Stånder inkomma med en fullständig uppgift öfver Bankens närvarande ställning, grundad på sednast afslutade Räkenskaper, och åtföljd af de Extrakter och Tablåer öfver Banko-verkets Rörelse ifrån år 1776 till närvarande tid, hvilka, enligt hvad Betänkandet utvisar, redan finnas upprättade?"

Denna Proposition besvarades med starkt Ja.

Då härefter Proposition skulle framställas i anledning af hvad 3:dje Punkten i Betänkandet innehåller, begärde Hr *Ullberg*, att Hr Direktören Schwans hos Banko Fullmäktige afgifne och vid Betänkandet jemväl bifogade yttrande uti denna del nu måtte uppläsas; hvilket verkställdes; Och innehöll samma yttrande det förslag: "Att "hädanefter sådane uppgifter om Bankens ställ-"ning meddelas vid hvarje Riksdag och af Ri-"kets Ständers Revisorer vid deras till Allmän-"heten utgifvande Berättelser."

Herr *Ullberg* anhöll, att Proposition måtte göras till bifall å detta förslag; Och med honom förenade sig Herrar *Bagge*, *Hagander* samt *flere*.

Herr *Santesson*: Tredje punkten i Betänkandet innehåller icke något afslag af Publicitet för framtiden, utan blott ett förbehåll om öppen rättighet att uti den delen besluta i sammanhang med allmänna Finans-regleringen sedan man af de dervid förekommande omständigheter fått inhemta i hvad mer eller mindre mån en sådan fortsatt Publicitet blir lämplig.

Häruti instämde Herr *Noréus*.

Herr *Ullberg*: Det är just min kärlek för det rena, enkla och klara, som gör, att jag fäster mig vid Hr Direktören Schwans förslag, och min fruktan för det konstlade, vilkorliga och otydliga, som afhåller mig att antaga Utskottets. Sedan man nu afgjort, att Publicitet af Bankens angelägenheter skall ega rum, bör man, i min tanka, äfven nu bestämma huru densamma efter Riksdagen må begagnas; och jag förny-

ar derför min anhållan om Proposition på Hr Direktören Schwans forslag.

Herr *Noréus*: Jag ville hemställa till Hr Ullberg, jag skulle till och med våga hemställa till Herr Talmannen sjelf, hvars upplysning och sakkännedom, ådagalagd serskilt genom dess hos Banko-Fullmäktige afgifna samt nu hos Ståndet med allmant bifall emottagna yttrande, äfven jag för min del högt värderar, om någon den minsta menliga följd kunde uppkomma genom ett uppskof med prövningen af Bankens publicitet för framtiden, och om icke tvärtom försigtigheten fordrade ett sådant uppskof. För min del bekänner jag, att jag icke kan se någon fara utaf ett bifall till 3:dje punkten i Betänkandet, att jag tror Utskottet med sitt förslag i denna punkt endast hafva åsyftat öppen talan, och att jag icke kan finna någon annan afsigt derunder dold.

Herr *Lundgren* förenade sig med Hr Noréus.

Herr *Santesson*: I händelse Ståndet anser 3:dje punkten uti Betänkandet otydlig, hvilket dock icke är min tanka, tillstyrker jag helt enkelt det Beslut, att Ståndet uppskjuter sitt yttrande i afseende på denna punkt intill dess Finans-planen blir framlagd och resultatet deraf gifvet. Ehuru jag tror, att vi omsider komma till ett Beslut i likhet med Hr Direktören Schwans yttrande, anser jag likväl icke vigtigt om det fattas en månad förr eller sednare.

Herr *Eckhoff*: Glad att hafva upplefvat den dag då Bankens hemlighets-slöja blifvit sönderrifven, och öfvertygad, att det redan fattade Beslut skall verka fördelaktigt på Finans-regle-

ringen, och stärka allmänna förtroendet till Banken, kan jag icke neka mig att, lika med Hr Ullberg, jemväl tillstyrka i afseende på 3:dje punkten ett bestämdt hufvudsakligt Beslut, sådant som Hr Direktören Schwan hos Banko-Fullmaktige föreslagit.

Herr *Leffler*: Banko-Utskottets afsigt med 3:dje punkten har icke varit någon annan, än Bankens säkerhet och väl. Det har icke ansett sig i tillfälle att i förhand pröfva nyttan eller skadan af Publicitet för framtiden innan det känner resultaten af Finans-regleringen och hvad verkan den kan medföra på Bankens ställning.

Herr *Ullberg*: En värd Ledamot har begärt uppskof med pröfning af 3:dje punkten. Jag deremot finner icke lämpligt eller Grundlagsenligt att på sådant sätt sönderdela frågorne. I 3:dje punkten af Betänkandet är Finans-regleringen inblandad: Jag anser icke den hafva någon gemenskap med Bankens Publicitet, ty Ständerne hafva ännu icke förbundit sig till någon realisation. Jag anhåller, att Proposition enligt Grundlagen må göras först på 3:dje punkten i Betänkandet, men att, om den afslås, Kontra-Propositionen må blifva af lika lydelse med Hr Direktören Schwans oftanämnda förslag.

Herr *Hjertström*: Enligt min öfvertygelse har det fattade Publicitets-beslutet haft till föremål att vinna en vägledning för Stånden vid den blifvande Penninge-regleringen. Således tror jag det ock vara tydligt och klart, att frågan huruvida Publiciteten må fortfara vid hvarje Revision, eller hvarje Riksdag, eller också alldeles icke, bör ovilkorligen bero af nämnde regle-

ring. Jag förenar mig derför med Hrr Santesson och Noréus.

Herr *Falkman*: Lika med sistnämnde Hrr Ledamöter tror jag, att man ej bör förhasta sig i frågan om den framtida Publiciteten, och jag ser ingen olägenhet att dröja dermed intilldess man af de upplysningar om Bankens ställning, som nu skola meddelas, samt för öfrigt af hvad vid Finans-regleringen förekommer, får ledning för sitt omdöme i förberörde fråga. Jag anhåller om den Proposition, att Ståndet vill, vid pröfning af Finans-planen, yttra sig huruvida och vid hvilka tillfällen Bankens ställning framdeles bör uppgifvas.

Herr *Linström*, *Jakob*, instämde med Herr Ullberg.

Herr *Noréus*: Jag tror mig icke mindre lifligt, än någon annan, dela tillgifvenheten för Bankens Publicitet i allt hvad den icke kan skada; Men jag kan omöjligen frångå den önskan, att få betrakta Publiciteten i sammanhang med Penninge-regleringen innan den förra utsträckes till framtiden. Det är mitt subjektiva fel att jag ej nu på en gång kan se och uppfatta saken så klart, att jag skulle våga, innan Penninge-regleringen skett, beräkna följderna af en Publicitet, t. ex. vid hvarje Revision. Om man nu besluter denna Publicitet för framtiden, så betager man sig möjligheten att ändra Beslutet i händelse det genom nämnde reglering finnes menligt; Och man hindrar sig sjelf att söka de upplysningar, som vid densamma kunna vinnas. Jag förtjenar hvarken förebråelser eller misstankar att icke hafva böjelse för Publiciteten; men

jag tror ock, att den bör subordinera under högre förhållanden.

Herr *Hagander*: Jag har hört mycket afhandlas om det subjektiva. Jag skulle önska att nu få tala något om det objektiva. För mig är det tydligt, att från första början aldrig varit fråga om annat än hel Publicitet; men Banko-Utskottet har besynnerligen delat frågorne. Jag hade trott något annat, än helt enkelt Publicitet, ej behöfva beslutas; Och, om 3:dje punkten i Betänkandet antages, fruktar jag, att förtroendet för den redan beslutne Publiciteten skulle minskas. Jag kan således icke förena mig med Hrr Santesson och Noréus, utan åberopar Hr Eckhoffs yttrande och instämmer deruti.

Herr *Westin*: Allmänna rösten har påkallat Publicitet af Bankens angelägenheter; Och med glädje finner jag, att Ståndet enhälligt antagit den; Men jag vet icke hvarför man nu skulle lägga band på sig för framtiden, då några veckors uppskof, för att kunna taga ett mera moget Beslut, ingenting betyder. Låtom oss icke, mine Herrar, af nit för en vunnen sak gå för långt i vårt Beslut innan vi veta om det är nyttigt eller ej. Flere värde Ledamöter, Hrr Santesson, Noréus och Falkman hafva redan deremot yttrat så grundliga tankar, att de förtjena uppmärksamhet; Och, hvad mig angår, förenar jag mig med dem till alla delar.

Herr *Hambreus* instämde med dem, som talat för uppskof af Beslutet.

Herr *Leffler* förnyade sin förut gjorda erinran, att flera yttranden hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln gifvit Utskottet anledning till

den fördelning, det gjort af frågorne om Publicitet för närvarande och Publicitet för framtiden.

Herr *Aspelin*: Med Hr Westin kan jag icke förena mig. Ett uppskof med pröfning af frågan om Publicitet för framtiden skulle, i min tanka, motarbeta nyttan af den närvarande Publiciteten och möjligen gifva anledning till misstroende emot den blifvande Finans-planen, om den ock blefve än så fullkomlig. Jag förenar mig derför med Hr Ullberg.

Herr *Santesson*: Tredje punkten innefattar för ingen del något förbud eller hinder emot framtida Publicitet, utan blott ett förbehåll af pröfning derom framdeles. Likaså angelägen Bankens Publicitet nu är för Finans-regleringen, likaså angeläget är det, i min tanka, äfven, att denna Reglering föregår Beslutet i frågan om Publicitet för framtiden.

Herr *Noréus*: Hr Santesson har förekommit mig. Jag ville blott, i anledning af Herr Aspelins yttrande, erinra, att Finans-planen förmodligen skall grundas på det Bankens tillstånd, som nu kommer att uppgifvas, men icke på det, som kan inträffa i framtiden, och hvilket man naturligtvis nu ej känner. Således bör ett uppskof med beslutet i denna del, såsom mig synes, på intet sätt väcka misstroende till Finans-regleringen. Man kan, när den sker, finna för godt att utsträcka Publiciteten ännu längre, än som nu kommit i fråga, och låta Bankens ställning uppgifvas till och med oftare än en gång om året. Jag upprepar ännu en gång, att Ständerne genom ett uppskof icke bortskänkt det allraringaste af sin pröfnings-rätt.

Herr *Ullberg*: Jag begynner nu af diskussionen klart inse hurusom Ståndet, genom antagande af 3:dje punkten i Betänkandet, skulle med ena handen rakt nedrifva hvad det med den andra uppbyggt. Man har anfört, att ingenting skulle förloras medelst ett uppskof, men hvad som kunde vinnas genom det frågan om Publicitet för framtiden nu hufvudsakligen afgjordes, vore ett slut på hela saken nu i dag, utan behof af nya diskussioner än en gång. Man vet med hvilka små fjät, man hittills skridit fram till målet, samt hvilka svårigheter mött Bankens publicitet, dels rakt, dels ock ifrån sidohåll; Och då man nu ändtligen hunnit målet, torde det vara klokast, att icke taga något steg tillbaka.

Herr *Rydberg*: Med Herr Ullberg förenar jag mig till alla delar, och finner icke vådligt, att genast afgöra, det en Tablå öfver Bankens ställning bör vid hvarje Revision utgifvas. Om Finans-regleringen ej skulle hinna att komma i ljuset, så blefve äljest frågan om Bankens publicitet för framtiden oafgjord; Och besluter man deröfver nu, så är man, i alla fall, icke hindrad att framdeles ändra beslutet, i händelse omständigheterne dertill föranleda.

Herr *Noréus*: Jag tviflar icke, att ej Stats- och Banko Utskotten hinna inkomma med Finans-regleringen. Jag vet icke hvarför man hyser farhåga, att ej dessa Utskott, likaså väl som de öfriga, skola söka uppfylla sin bestämmelse; Och äfven den farhågan kan lätt undanrödjas. Men, om man nu besluter angående Bankens publicitet för framtiden, ser jag icke huru vid innevarande Riksdag någon ändring i det-

ti Beslut skall kunna ske. — Subjektift erkänner jag, att jag med uppskofvet blott åsyftar vidare upplysningar. Man har lyckönskat, att någon kunnat genomtränga dimmorne; jag lyckönskar än mer, att man genomträngt dimmor, som ännu ej uppstigit, eller att man med sitt eget ljus föregått dimmorna.

Herr *Linström*, *Jakob*: Jag bestrider all verkan af 3:dje punkten i Betänkandet. Skulle en Realisation ske, så komme den troligen ej att gå ut på annat, än att skaffa medel åt Kanaler och Diskonter. Således synes mig ej något skäl vara för handen att fördröja Beslutet om Bankens Publicitet i hela sin vidd.

Herr *Noréus*: Denna Herr Linströms anmärkning kan jag ej lemna obesvarad. Jag får upplysa Herr Linström, att i Utskottens Finans-Afdelning, till hvilken frågorne om medel för Kanaler och Diskont-Inrättningar väsendtligen kunna höra, har ännu ej varit fråga om anslag för dessa ändamål. Afdelningens Ledamöter syfta alla till allmänt väl. Jag vet icke huru man kan misstänkas för inskränkta enskilda afsigter. Är det möjligt, då är man olycklig och mer än olycklig i utöfningen af sitt Riksdagsmanna-kall.

Herr *Linström*, *Jakob*, anmärkte, att han icke misstänkt någon för annat, än goda afsigter.

Sedan öfverläggningen äfven i afseende på 3:dje punkten af Utskottets Betänkande blifvit förklarad slutad, framställde Herr *Talmannen* Proposition till bifall å nämnde punkt; hvilken Proposition besvarades med N e j, blandadt med J a; och, som Votering begärdes, med hemställan att Kontra-Propositionen måtte inrättas i

öfverensstämmelse med Herr Direktören Schwans hos Banko-Fullmäktige afgifna och här förut intagna förslag, så uppsattes, justerades och anslogs en så lydande Voterings-Proposition:

"Den, som bifaller Banko-Utskottets Förslag i 3:dje punkten (införd här ofvan vid början af denne §.) lägger Ja: Den det ej vill, lägger Nej: Vinner Nej, så besluter Ståndet, att hädanefter Uppgifterne om Bankens Ställning skola meddelas såväl vid hvarje Riksdag, som ock emellan Riksdagarne af Riksens Ständers Revisorer i deras Berättelser, hvilka till Allmänheten utgifvas."

Omröstningen, verkställd enligt Riksdags-Ordningens föreskrifter, utföll med 18 Ja, 33 Nej: I följd hvaraf Kontra-Propositionen var antagen.

Protokolls-Utdrag öfver Ståndets i detta mål fattade Beslut, blef sedermera justeradt och expedieradt.

§. 6.

Under det Ståndet förehade det mål, hvarom §. 5. handlar, ankom Hans Exellens Hof-Kanslern m. m. Herr Grefve *af Wetterstedt* och aflemnade

1. Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition den 21:sta sistl. Mars, angående tiden för bevakande af mål, som i Hof-Rätten öfver Skåne och Blekinge göras anhängige eller derifrån till Kongl. Maj:t i underdånighet fullföljas:

2. Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition samma dag angående föreslagen Förändring af 1:sta Kap. 1)

och 10 §§. Rättegångs-Balken i frågan om val af Nämndemän samt Extra Nämndemäns tillkallande:

3. Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse den 10 sist l. April med öfverlemnande af Förordningen den 12 Februari år 1820 emot Lurendrägeri och Tullförsnillning, uti hvad angår de derstädes stadgade straff och ansvar.

Hans Exellens blef på vanligt sätt utbeledsagad.

§. 7.

Konstitutions-Utskottets den 5:te dennes §. 21. på bordet lagda Memorial N:r 8, med förslag till den ändring i 68 §. Riksdags-Ordningen, "att Ständernes Revisorer böra emellan Riksdagarne hvarje år sammanträda för att granska de sist afslutade Års-Räkenskaperna," föredrogs nu å nyo.

Herr *Eckhoff*: Jag finner mycken svårighet nu för vederbörande att utgöra de täta Revisionerne; Och ännu större skulle svårigheten blifva, om de borde verkställas årligen. För min del tror jag således både lämpligt och tillräckligt, att Revisionerne förrättas hvartannat år.

Herr *Santesson*: Deruti kan jag icke förena mig. Skälen till min i denna fråga hos Konstitutions-Utskottet väckta Motion, äro allmänt kända. Ständernes vid sistförflutne Riksdag fattade Beslut, om förlängning af Revisionstiden, emedan Revisorerne funnits svårligen medhinna göromålen på de i Riksdags-Ordningen bestämde 3:ne månader, har ej blifvit af Kongl. Maj:t i Nåder gilladt. Revisionen är nu utsträckt till flere, af Ständerne eller deras Ombud förut

ej reviderade Räkenskaper; Och det är omöjligt att på 3 månaders Revision med uppmärksamhet omfatta 2:ne års Räkenskaper från alla de Verk, hvilkas Räkenskaper hädanefter skola revideras. Således tror jag Konstitutions-Utskottets Förslag hafva ganska många fördelar med sig, och tillstyrker, att det antages, i den ordning Grundlagen föreskrifver.

Herr *Ullberg*: Med Herr Santesson instämmer jag desto hellre, som Revisorerne icke allenast fått sina göromål ökade med nya, utan ock måste intill nästa Riksdag fortfara med Revisionen af de förre Filial-Diskonterne, hvartill mycken tid erfordras.

Häruti förenade sig Herr *Fornander*.

På Herr *Talmannens* Proposition blef ifrågavarande Förslag, enligt 56:te §. Regerings-Formen, antaget att hvila såsom ett Riksens Ständers Utlåtande, hvaröfver vid nästa Riksdag skall beslutas.

§. 8.

Å nyo föredrogs Banko-Utskottets Betänkande N:r 8. om anstalter till befordrande af Norrskt mynts gångbarhet i Sverige.

Herr *Bagge*: Herr Presidenten Friherre Wirsén har i sitt vid Betänkandet bifogade serskilta yttrande så utförligt framlagt skälen emot de föreslagne anstalterne, att jag tror mig icke behöfva mer än åberopa detta yttrande för att vinna afslag å betänkandet. Om Norrskt mynts gångbarhet i Sverige skulle befordras, så vore, i min tanka, snart allt Norrskt mynt hit inprak-

tiseradt och vårt eget dit utfördt, i den mån kursen gjorde ett sådant vingleri båtande.

Herrar *Winberg*, *Eckhoff*, *Rydberg*, *Prytz* och *Cederborg* förenade sig med Herr Bagge.

Herr *Leffler*: Såsom Ledamot i Banko-Utskottet får jag upplysa, att dess Finans-Afdelning varit af lika tanka med Friherre Wirsén, men att Utskottet in pleno, genom Votering, afgjort frågan, på det sätt Betänkandet utvisar.

Herr *Santesson* anhöll, att Betänkandet i hela sin vidd måtte afslås.

Herr *Talmannens* Proposition till förkastande af Utskottets Förslag besvarades med Ja.

§. 9.

Upplästes ett ifrån Ståndets Besvärs-Utskott inkommet Förslag till underdånig Skrifvelse i frågan om utredningen af Svenska Medborgares genom uppbringningar lidne förluster, hvarom Protokollet den 15:de dennes §. 14. förmäler; Och blef detta Förslag godkändt.

§. 10.

Föredrogs åter det, på sätt Protokollet den 5:te dennes §. 18 utvisar, då på Bordet lagda Förslag till underdånig Skrifvelse om den beslutne Offentligheten vid Ståndets Sammanträden.

Herr *Bagge*: Ehuru jag redan förut tillkännagifvit mitt ogillande af den åtgärd, att låta afgå en underdånig Skrifvelse utan annat föremål, än att redovisa för grunderne till Ståndets Beslut, tror jag mig, det oaktadt, nu icke hindrad

drad att yttra mig om formen af sjelfva skrifvelsen. Jag får derför förklara, att jag icke anser det på Bordet hvilande förslag lämpligt, och att jag, af sådant skäl, uppsatt ett annat, för hvilket, om det ej skulle antagas, jag åtminstone begär ett rum i Protokollet.

Härefter uppläste Herr *Bagge* det sistnämnda så lydande:

"S. A. K.

"Den djupa vördnad för Lagarne och den varma tillgifvenhet Borgare-Ståndet hyser för en Konung, som sjelf fattat svärdet för frihetens beskydd, och hvars höga och manliga själ känner, att frihet och offentlighet måste hand i hand vandra till det stora målet för hvarje allmänt och enskilt bemödande eller Samfundets välgång och trefnad, har föranledt Borgare-Ståndet, att inför Eders Kongl. Maj:ts Thron tillkännagifva, att detta Stånd beslutat tillstädja ett bestämdt antal åhörare, att öfvervara Ståndets öfverläggningar.

"Borgare-Ståndet har trott sig så mycket hellre böra efterkomma de i detta afseende högt yttrade önskningar, som det med glädje vet sig ega en Konung, hvilken så ofta lemnat osvikliga prof af kärlek för upplysning och offentlighet samt hvars höga föredöme Borgare-Ståndet räknar för en ära att efterfölja, och Ståndet dessutom funnit, att Folket icke kan med rättvisa vägras tillträde hos sina Ombud; att detta samband emellan de förra och de sednare måste väcka ett mera allmänt och lifligt deltagande för hvad som rörer allmänt väl; att Svenska Nationen emottagit närvarande Stats-Författning med förutsättande deraf, att Dess Representanter skulle under Folkets granskande upp-

märksamhet vårda dess och Samhällets rätt, men ej vid sina öfverläggningar derom sluta sig inom lyckta dörrar, och att sjelfva Grund-Lagen, långt ifrån att förbjuda offentlighet vid Riks-Ståndens sammanträden, tvertom uti sig innebär grundbegreppen af den högsta offentlighet, så väl i allmänhet då den förenar Tryckfrihetens bestånd med sitt eget, som ock serskilt i afseende på Riks-Ståndens öfverläggningar, genom det ovilkorliga stadgandet, att alla hos dem hållna Protokoll skola från trycket utgifvas till deras fullständiga innehåll."

"I afseende på de föreskrifter, vilkor och förbehåll, som Borgare-Ståndet funnit i detta ämne för det närvarande nödiga, vågar Ståndet i underdånighet åberopa de under den 22 i förra månaden godkände och till efterlefnad fastställde Reglementariske föreskrifter, hvarom det i ämnet förda, i lika underdånighet vidfogade Protokoll, jemte af Ståndet utsedde Deputerades Betänkande, rörande berörde Reglemente, mera utförligt handlar; Och då Ståndet i denna del iakttagit hvad Riksdags Ordningens 12 §. förmår, tviflar det ej eller om en noggran efterlefnad af dessa föreskrifter, enär 45 §. i samma Författning innehåller en borgen för deras upprätthållande och bestånd.

"I den underdåniga tillförsigt, att Eders Kongl. Maj:t skulle sjelf med Nådigt välbehag anse och stadfästa dessa Reglementariske föreskrifter, så framt Grund-Lagarne tillstadde Stånden, att underställa sina Stånds-Ordningar Eders Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning, vågar Borgare-Ståndet endast i underdånighet anhålla, att, om

emot all förmodan oordningar af den betydenhet skulle inträffa, att de ej kunna af Ståndets Talman eller Ledamöter afböjas eller hämmas, Borgare-Ståndet då i Nåder berättigades, att, under de vilkor Krigs-Lagarne i dylikt fall föreskrifva, tillita den Militära Makten till lugnets bibehållande."

Herr *Hagander*: För min del har jag emot det första Förslaget icke någon annan anmärkning, än den, att det deri förekommande uttryck "att Tryckfrihets-Förordningen är upphöjd till egenskap af Grund-Lag" synes mindre lämpligt och bör förändras. — Hvad åter Herr Bagges Förslag angår, har jag icke heller deremot något att anmärka, utom i afseende på slutmeningen, som innefattar underdånig anhållan, "att Ståndet, i händelse af betydliga oordningar, måtte i Nåder berättigas, under de vilkor Krigs-Lagarne föreskrifva, tillita den Militära Makten," hvilken anhållan jag anser icke lämplig eller behöflig, enär tydlig Lag finnes, som berättigar Ståndet till den handräckning, det kan behöfva.

På Herrar *Langenbergs* och *fleres* begäran, upplästes det sedan förra Plenidagen hvilande Förslag å nyo.

Herr *Noréus*: Då emot detta, på Ståndets begäran tillkomna Förslag, vid första uppläsningen, icke någon anmärkning blifvit gjord, och ingen annan än Herr Bagge begärt det samma på Bordet, skulle jag, ehuru mycket jag värderar Herr Bagges bemödande med det nya Förslaget, likväl finna lämpligast, att det förra antages.

Häruti hördes *flere* instämma.

Herr *Bagge*: En underdånig anhållan om rättighet till handräckning vid påkommande behof, tror jag desto mer nödvändig, som 9 Kap. 11 och 12 §§:e i Krigs-Artiklarne stadga angående handräckningar på Konungens Befallningshafvandes, Domstols eller Polis- eller Krono-Betjents skriftliga reqvisition, samt äfven på begäran af Embets- eller Tjenste-man, Borgare eller Bofast man, och Kongl. Maj:t, som i Nåder eger att uti dessa Artiklar göra ändring, således kunde uti nämnde §§. tillägga den rättighet för Borgare-Ståndet, hvarom jag nu väckt fråga.

Herr *Ehinger*: I anledning af Herr Noréi yttrande, får jag erinra, att, då en fråga är begärd på Bordet, måtte hvilken Ledamot som helst, när den å nyo föredrages, hafva frihet till de anmärkningar, han finner af nöden. Således kan det ej heller nu vara någon betaget att ogilla det förra Förslaget och antaga Herr Bagges, hvilket sednare jag för min del anser mera lämpligt.

Herr *Leffler*: Jag förenar mig med Herr Noréus och finner desto mindre passande att åberopa Krigs-Artiklarne samt deruti begära tillägg, som Ståndet dymedelst skulle gifva tillkänna sitt behof af något skydd utöfver hvad nu gällande Lagar redan meddela.

Herr *Falkman*: Då 110:de §:n Regerings-Formen förmår, att det ankommer på Riksens Ständer att låta i laga Ordning beifra de deruti omnämnde förbrytelser, tror jag, i följd af detta tydliga stadgande, handräckning, på Talmannens begäran, ej kunna vägras. Jag anser således äfven onödigt att åberopa Krigs-

Artiklarne; och jag anhåller om proposition på bifall till det första Förslaget, såsom, i min tanka, mest lämpligt.

Flere instämde häruti: och när Herr *Talmannen* nu framställde Proposition till godkännande af det sedan förra Plenidagen hvilande Förslag, ropades Ja.

Herr *Bagge* förnyade sin begäran, att hans Förslag måtte såsom dess enskilda tanka inflyta i Protokollet; hvilket ock bifölls.

§. 11.

Protokollet för den 5:te dennes justerades.

Herr *Hiessleiter* anhöll att, i anledning hvad af Hr Hambreus nämnde dag uti den, på sätt 10:de §. utvisar, då afgjorda frågan om stämplingen af husväfnader anfört, få till denne dags Protokoll yttra sina tankar; Hvarefter Herr *Hiessleiter*, med Ståndets dertill lemnade bifall, utlät sig: "Alltför gerna instämmer jag med Herr Borgmästaren Hambreus, att en dylik stämplings-anstalt för de Norra Orternes tillverkningar ingalunda behöfves: sådan har aldrig varit min tanka, och jag håller för, att, om en Författning om stämplingen vidtages, de Norra Orterne derifrån må helt och hållet undantagas. De grofva och mellansorts Linneväfnaderne ifrån Norrland bära i sig sjelfva alltför tydlig stämpel af inhemsk tillverkning; och de finaste äro med premie-sedlar försedda. För dem erfordras således icke någon serskilt kontroll genom stämpling. — Så är det deremot icke med de Södra Provinsernes väfnader. En mängd af Ylle- och Bomulls-väfnader tillverkas i dessa

Provinser; hvilket lemnar Lurendrägare ett så mycket vidsträcktare fält till kringförande af varor, hvilka något när likna de inhemska och hvilka såsom sådana utbjudas, ehuru de äro ifrån Utrikes Orter inpraktiserade — ett missbruk som naturligtvis skall drifvas till ytterlighet, då alldeles ingen stämpling af varorne kommer i fråga, och hvarigenom det största förfång skall tillfogas Allmogen sjelfva, hvars varor blifva liggande oförsålda, under det Utländningens på deras räkning afsättas."

Herr *Talmannen* underrättade Ståndet, att Plenum skulle fortsättas e. m. kl. 6; Och Ståndet åtskildes emellertid nu kl. 2.

Eftermiddagen

Kl. 6.

§. 12.

Från Expeditions Utskottet hade ankommit Förslag till underdåniga Skrifvelser i följande ämnen:

N:r 31. angående Bonde Ståndets rättighet att utse Ståndets Notarier vid Riksdagarne:

N:r 32. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående framtida dispositionen af Wendtholms Hof-Stalläng:

N:r 33. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss, angående de utaf aflidne Kommerse-

Rådet J. Cederholms uti Finland bosatte Arfvingar yrkade förmenta ersättnings-anspråk:

N:r 34. angående afskrifning af åtskillige i Götheborgs- och Bohus Läns Ränteris Räkenskaper balanserade Bevillnings-medel:

N:r 35. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående inlösen af de uti Hallands Län belägna så kallade Trippiska godsen:

N:r 36. angående ersättning af de utaf Intressenterne i Husby Klosters Krutbruk åren 1814 och 1815 erlagda Bevillnings-medel för Krut:

N:r 37. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss, angående serskilt anslag af Bevillningsmedlen till arfvode åt Tjenstmän, som vid Bevillnings-taxeringarne i Norrbottens Län biträdt:

N:r 38. angående beviljadt bidrag af Stats-medlen till bestridande af kostnaden för Fång-vården i Götheborg:

N:r 39. angående Landt- och Sjö-truppers transporterande sjöledes:

N:r 40. angående ändring uti 5 och 7 §. §. af 24 Kap. Rättegångs-Balken, i hvad desamma stadga böter för parters försummelse, att afhöra Utslag och Dom, eller att sådane Expeditioner utlösa:

N:r 41. angående upphörande af stadgandet uti 4 Kap. 2 §. Jorda-Balken om Handsträckning vid Fastighets-köp i Staden:

N:r 42. angående upphörande af den anstalt att i officiella Tidningar införa Kungörelser om ledige Kyrkovaktare-tjenster:

N:r 44. angående förändrade grunder vid bestämmandet af Marknads-tiderne:

N:r 45. angående skyldigheten för Postmästare

att, emot ersättning, hålla Postbok med Landtboer, och för Postförare att medtaga Landtboernes lös-väskor:

N:r 46. i anledning af väckt fråga om en Frimarknad vid Svanesund:

N:r 47. angående ersättning för Hästar, som stupat eller blifvit skadade under de så kallade Kungsskjutser:

N:r 48. angående utgörande af den Krono-tionde Spannmål, som genom Tionde-sättningar hittills icke blifvit till beloppet bestämd: samt

N:r 49. angående arrenden å Kyrko-hemman i Skåne.

Dessa Förslag upplästes och godkändes.

§. 13.

Kongl. Maj:ts i förmiddagens Protokoll §. 6 omnämnde Nådiga Propositioner och Skrifvelse upplästes: Den under N:r 1 upptagne Nådiga Propositionen lades på Bordet: De öfrige remitterades till Lag-Utskottet.

Högv. *Preste-Ståndets* Protokolls-Utdrag af denne dag med remiss å nyssberörde Handlingar till Lag-Utskottet, upplästes och lades till Ståndets Handlingar.

§. 14.

Vid förnyad föredragning biföllos Ekonomi-Utskottets Betänkanden:

N:r 73. i frågan om Böterne för Rusthållares underlåtenhet att erlägga afgifterne till Wadstena Krigsmanshus-Kassa:

N:r 75. om delning af vissa å Utmark belägna myror:

N:r 77. i väckt fråga om Gästgifverier å Wermdön.

§. 15.

Å nyo föredrogs Ekonomi-Utskottets Betänkande N:r 74 i frågan om skyldighet för Lappske Nybyggares Söner att ingå uti Allmänna Beväringen.

Herr *Bjuhr*: Såsom varande ifrån en ort, till hvilken Lappmarkerne gränsa, får jag upplysa, att, om de västra trakterne af Norra Sverige någonsin skola blifva uppodlade, måste Lappmarken anses för en Helgedom, hvilken man ej må tillåta sig att vidröra. Genom de af framfarne Konungar förunnade rättigheter, har den västra delen stigit i odling framföre den andra; men jag är öfvertygad, att, om det minsta af dessa Privilegier rubbas, blir följden, att ingen flyttar till ett så hårdt klimat; och de, som nu derstädes bosatt sig, skola då tänka, att, när man börjar pålägga dem en ny börda, kommer man sedan med många flera. Hvem skulle ej hellre inrätta sin bostad i de lyckligare Södra Orterne, än i de vanlottade Norra? Dessa kalla ödsliga trakter, der ofta en verklig nöd herrskar, och hvilkas invånare ofta befinna sig i kamp emellan lif och död, äro sannerligen icke afundsvärda. Med den kännedom, jag om dem eger, och den man jemväl kan inhemta af en Zetterstedts nyligen utgifna Res-Beskrifning, anser jag mig skyldig menskligheten att afstyrka alla nya börder, som kunna påläggas dem; Och jag anhåller således, att målet återremitteras, på det Utskottet må taga det i närmare öfvervägande och, med mera uppmärksamhet på omständigheterna, komma till ett annat resultat. Jag medger visserligen, att äfven i

Lappmarken finnas bättre trakter, hvilkas inbyggare möjligen skulle ega förmåga att dela Bevärings-skyldighet; men den obetydliga vinst Riket deraf kunde skörda, bör, i min tanka, stå tillbaka för det högre ändamålet — Lappmarkens odling.

Herr *Ullberg*: Så vida Lappske Nybyggare hittills njutit frihet från Bevärings-skyldigheten, synes en sådan frihet vara så litet afundsvärd för Sveriges öfrige invånare, att den ej bör förvägras äfven hädanefter. När man betraktar huru stort besvär det är för Nybyggare, att rödja skog och berg, för att skaffa sig bostad, och huru eländigt han sedan nödgas lefva, hufvudsakligen utaf fisk ur Sjöarne, bör man visserligen icke neka honom en så obetydlig lindring i sitt hårda öde, som den nu ifrågavarande. På dessa skäl, samt de flera Herr Bjuhr anfört, och uti hvilka jag instämmer, hemställer jag att Betänkandet må helt och hållet afslås.

Herr *Winberg*: Om Betänkandet innefattade något tillstyrkande af Bevärings-skyldighet för ifrågavarande Medborgare, skulle jag visserligen, på de väl grundade skäl, Hrr Bjuhr och Ullberg framlagt, instämma med dem; Men, då Utskottet endast hemställt, att saken måtte öfverlemnas till Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning, med förutsättning af en föregående allmän undersökning, ser jag ingen fara uti bifall till Betänkandet; Och jag anhåller således om Proposition derå.

Herr *Hagander*: Jag förenar mig med Hr Winberg och får tillägga, att enahanda grund för Bevärings-skyldigheten bör öfver hela Riket följas, samt att hvar och en, närmare eller fjärma-

re boende, Medborgare bör sätta en ära uti att försvara sitt Land och sitt Namn.

Herr *Linström*, *Jakob*: Den kännedom, jag om Lapp-marken eger, stadgar min öfvertygelse, att dess inbyggare i allmänhet ej böra befrias från Bevärings-skyldigheten. Om Kongl. Maj:t, i händelse af Krig, skulle behöfva en Jägare-kedja, så kunde ingen närmare uppfylla detta behof än Lapparne, hvilkas kända qvickhet i Skidlöpande och på Björn-Jagt skulle göra dem till det bästa försvaret vid ett sådant tillfälle. Jag tillstyrker således bifall å Betänkandet; Och, då jag känner, att Lapparne, genom en mängd Nybyggares inflyttning, uti sednare tider råkat i mycken fattigdom, så att de, som tillförene egt 1 à 2000 Renar, nu mera knappast ega 100, anser jag dem äfven böra blifva delaktige af de fördelar, som från 3:dje Hufvud-titeln kunna dem beredas.

Herr *Hambreus*: Ehuru med min Bostad vida skild från de aflägsna trakter, som Lapparne bebo, känner jag likväl huru långt dessa trakter äro efter de öfrige i Sverige uti befolkning och uppodling. Jag tror, att alla band, som hindra dem från tillväxt, böra lossas; Och, instämmande för öfrigt i hvad Hrr Bjuhr och Ullberg yttrat, tillstyrker jag återremiss.

Herr *Bjuhr*: Det är utom all fråga, att, på sätt Hr Hagander nämnt, alla Medborgare böra hafva lika rättigheter och skyldigheter; men den, som intet förmår, som får taga sin tillflykt till Skogs-roten och Klippan för att föda sig, den är, i min tanka, så vanlottad, att han bör skonas. Hvad Hr Linström yttrat, att Nybyggare ut-

trängt Lapparne, medger jag; men vi hafva ännu ej sett huru långt de förre kommit med sina Odlings-företag. Att af Lapparne skulle kunna formeras Jägare-kedjor till Rikets försvar, kan jag deremot icke medgifva. Desse äro till Krigstjenst det mest otjenliga folk på Jorden, ty, om någon skulle springa undan vid en drabbning, så vore det säkerligen i första rummet Lappen; Och dessutom äro Lapparne flytt-foglar, som bo den ena tiden på Svenska, den andra på Norrska fjällen. Hvad nytta man ville vänta sig af en sådan Jägare-trupp, öfverlemnar jag till hvarje upplyst persons bedömmande. — Jag önskar, att Lappmarkerne måga bibehållas vid samma förmåner, som de nu ega; och jag instämmer i Hr Ullbergs mening om Betänkandets ogillande; men, i händelse sådant icke sker, hoppas jag åtminstone, att återremiss icke lärer vägras.

Herrar *Norström* och *Lenning* yttrade sig lika med Hr Winberg.

Herr *Santesson*: För min del anser jag väl den af Utskottet föreslagna underd. anhållan hos Kongl. Maj:t icke leda till vådlig eller obillig följd: Men på de af flere Ledamöter anförda skäl, och med öfvertygelse om vigten deraf, att odlingar, bosättningar och befolkningar i Norra Orterne lättas och animeras, samt att desse Orters Invånares skyldigheter under Sverige icke göras dem tyngre, än Grannen kunde erbjuda, finner jag mig föranlåten yttra den önskan, att nämnda anhållan icke må af Riksens Ständer till Kongl. Maj:t framföras, samt förenar mig således i den tanka, att målet bör återremitteras.

Herr *Hambreus* åberopade hvad han förut anfört.

Herr *Linström*, *Jakob*: Med den kännedom, jag tror mig ega om de fordna Lapparnes tillstånd, skulle jag önska en undersökning efter de skatter af flinthårda Riksdalrar och annat Speciemynt, som de gömt i Fjällryggarne, och som deras efterkommande ej förmått uppleta. Måhända skulle man då kunna upptäcka en ganska god Silfver-grufva. Det är sannt, att klimatet är ganska hårdt; men Jordmånen är likväl den mest fruktbara, Landet eger; och så väl i anseende dertill, som genom tillgången på Gellivare Jernmalmsberg, hvilket ger omkring 75 prC:ts afkastning, hafva Lapparne flera fördelar framför invånarne i andra orter. Det borde således för Lapparne, hvilka jag anser vida rikare än Dal-Allmogen, icke vara mera betungande att bidraga till Fäderneslandets försvar, än detta är för nämnde Allmoge, som dessutom äfven får vidkännas Mantals-penningar.

Herr *Bjuhr*: Åberopande hvad jag förut anfört, får jag än ytterligare anmärka, att jag icke tror, det Lapparnes Skatter blifva, genom det Bevärings-skyldigheten ålägges dem, mera upptäckte, än de nu äro; att jag af hjertat önskar, det Odlingen och Bergs handteringen må kunna tillskynda invånarne så stora fördelar, som Herr Linström förmenar dem deraf ega, men att, i deras närvarande skick, kunna de omöjligen uppfylla några nya förbindelser. Jag har talat för mensklighetens sak; och jag skulle hafva att förebrå mig om jag underlåtit det.

Herr *Langenberg* tillstyrkte återremiss på de skäl, Hrr Bjuhr och Hambreus yttrat.

Herr *Lenning*: Ehuru jag tror, att Ekonomi-Utskottet behandlat saken med all uppmärksamhet, och att Utskottets tillstyrkande om en underdånig framställning till Kongl. Maj:t, som i Nåder bäst bedömmer saken, på intet sätt förnärmar de Lappske Nybyggarnes rätt, bestrider jag likväl icke, att målet återremitteras.

Herr *Linström*, *Jakob*: Jag anhåller om Proposition till bifall å Betänkandet. Kongl. Maj:t, som Sjelf eger Bruk uti den ifrågavarande orten, lärer ock, genom sina Förvaltare, hafva en närmare kännedom om ställningen derstädes; Och Kongl. Maj:t är, i alla fall, bäst i tillfälle att, efter föregången undersökning, i Nåder pröfva hvad som uti denna sak kan åtgöras.

Herr *Lindström*, *Michael*: Riksens Ständer och hvarje upplyst Patriot önska utan allt tvifvel, att Norra Orterne måga allt mer och mer uppodlas. Skall detta ändamål vinnas, så bör man icke betunga Nybyggare med nya bördor eller beröfva dem fördelar, som de hittills åtnjutit. Om Bevärings-skyldighet ålägges Lapparne, fruktar jag, att Lappmarken blir öde; Och sådant måtte ej heller hafva varit Utskottets mening; ty desse äro, på sätt Hr Bjuhr anmärkt, kände såsom rädde och flyttande af och an, samt kunna alldeles icke räknas såsom någon stridbar Trupp. Jag förenar mig derför i anhållan om återremiss.

Flere hördes instämma i enahanda begäran; Och, på Hr Talmannens Proposition, blef målet härefter till Ekonomi-Utskottet återremitteradt.

§. 16.

Upplästes följande ankomna Betänkanden:

Stats-Utskottets:

N:r 139. i anledning af motioner om rättighet för åboer å de till Upsala Akademi donerade, äfvensom på Preste-, Klockare-, Annexe och Mensal Hemman, att lösa dem till Skatte m. m.:

N:r 140. angående bidrag af Staten till Pensions-Kassa Inrättningen för Civile Embets- och Tjenstemän:

N:r 141. om löne-besparingarne å Embets- och Tjenst-mäns aflöning:

N:r 142. i anledning af gjord Motion om Embets- och Tjenstemäns behof, att innan 70 års ålder taga afsked med oafkortadt åtnjutande af lönen:

N:r 143. i anledning af väckte Motioner om lindring uti Inqvarterings-besväret för Städerne i allmänhet samt serskilt för Götheborg, Malmö, Warberg och Wadstena:

Lag-Utskottets:

i anledning af nedannämnde Motioner:

N:r 36. om upphäfvande af de Författningar, som hindra Sak-egares fria val af Rättegångs-Ombud:

N:r 41. angående Skärpning af Lagarne rörande tjenstledighet för Domare:

N:r 42. angående en Lag i afseende på förbrytelser, begångne af Åhörare inom Riks-Ståndens Plena eller Riksens Ständers Plena Plenorum.

N:r 43. angående rättighet för en hvar, att, utan behof af allmän Åklagare, utföra talan emot Domare för Embets-fel:

Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets:
N:r 55. i anledning af väckt fråga om de så kallade Planpenningarnes utgörande:
N:r 56. angående lämpligaste tiden till allmänna vägars grusning.

Lades på Bordet.

Plenum slutades kl. 9 på aftonen.

In Fidem
Clas Arvedson.

Den 12 Maj.

Plenum kl. 10 f. m.

---

§. 1.

Upplästes ankomna Protokolls-Utdrag af den 30 sistlidne April samt 5 och 7 dennes: från Höglofl. *Ridderskapet och Adeln*, med beslut uti den sedan sistlidne Riksdag hvilande frågan om en förbättrad National Representation; anmodan till Konstitutions-Utskottet att inkomma med uppgift på de af samtliga Stånden vid denna Riksdag antagne Grundlags-ändringar; godkännande af Konstitutions-Utskottets Förslag i Memorialet N:r 8, till behandling enligt 56. §. R. F.; bifall till

Stats-

Stats - Utskottets Betänkanden N:r 126, 128; Banko-Utskottets N:r 7, 8, 9; Lag-Utskottets N:r 21 — 24, 35, 38; Ekonomi-Utskottets N:r 38 — 45, 50, 68, 70, 71; återremiss af Stats-Utskottets N:r 127, 129, 133; Bevillnings-Utskottets N:r 7; Lag-Utskottets N:r 44, 37, 39, 40; Ekonomi-Utskottets N:r 48 och Expeditions-Utskottets Förslag till underdånig Skrifvelse N:r 43; beslut i anledning af Banko-Utskottets Utlåtande N:r 10; afslag å Ekonomi-Utskottets N:r 74; beslut att låta bero vid Stats-Utskottets N:r 132 och att lägga till Handlingarne Ekonomi-Utskottets N:r 69; samt remiss å ett Memorial angående upprättande af detaillerad kalkul öfver hvad Staten hittills påkostat Gotha Kanal: och från Hedervärda *Bonde-Ståndet*, angående godkännande af Konstitutions Utskottets Förslag i Memorialet N:r 8, att behandlas enligt 56. §. R. F.; bifall till Stats-Utskottets Betänkanden N:r 129, 130, 131, 133, 134. 135; Bevillnings-Utsk. N:r 7, Banko Utsk. N:r 8; Ekonomi-Utskottets N:r 73 — 79; beslut i anledning af Banko-Utsk. N:r 10; underrättelse, att Ståndet ansett Stats- och Banko-Utsk:ns Utlåtande N:r 137 icke fordra någon åtgärd; samt remiss å K. M:ts den 7 dennes ankomne Nådiga Skrifvelse och Propositioner.

Lades till Handlingarne.

Borg. St. Prot. 1823. *II. B.* 115, 116.

Rättelser:

Sid. 848.	Rad. 33.	Står:	Bankens	Läs:	Brukens
— 861.	— 6.	—	§. 20.	—	§. 19.
— —	— 20.	—	§. 21.	—	§. 20.
— 863.	— 2.	*Näst derefter bör stå:*			Lades på Bordet.

§. 2.

Nedannämnda Memorial och Utlåtanden upplästes:

Konstitutions-Utskottets

N:r 9. med föreslående af ett tillägg i 4. Mom. 1. §. Tryckfrihets-Förordningen:

N:r 10. med föreslaget upphäfvande af 8. Mom. 4. §. Tryckfrihets-Förordningen:

N:r 11. med förslag till en ändring i 21. §. Riksdags-Ordningen:

N:r 12. med föreslaget tillägg uti 79. §. Riksdags-Ordningen:

N:r 13. angående verkställd granskning af Justitiæ-Ombudsmannens Diarier och Registratur:

Banko-Utskottets

N:r 11. om präglande af en Skådepenning i anledning af H. K. H. Kronprinsens förestående Biläger:

N:r 12. angående tillökning, dels i de för Bankens Kassörer bestådde missräknings-penningar, och dels uti 2:ne från längre tid tillbaka för Extra befattningar anslagna arfvoden:

N:r 13. om prägling af så kallade Jubel Riksdaler i enlighet med hvad förut blifvit iakttaget.

Lades på Bordet.

§. 3.

Expeditions-Utskottets Förslag N:r 43, till underd. Skrifvelse angående præstanda till Bruken af Åboerne å de hemman, som Bruks-idkare till Skatte inlöst, upplästes och godkändes.

§. 4.

Å nyo föredrogs Ekonomi-Utsk. Betänkande N:r 42. i frågan angående Krigs-Artiklarnas omarbetande och förbättrande, hvilket blifvit lagdt på Bordet den 25 sistl. April §. 1., och ytterligare hvilat sedan den 5 dennes, på sätt Protokollet §. 11. utvisar.

Herr *Bagge*: "Då man haft anledning till missnöje öfver den långsamhet, hvarmed en tillförordnad Kommittee behandlat de ersättningsfrågor, som blifvit väckta för lidne förluster genom uppbringningar, och jag nu af upplästa Betänkandet inhemtat, att Rikets Höglofl. Ständer, redan vid 1812 års Riksdag gjort underd. anhållan om Krigs-Artiklarnes omarbetande, lämpade efter det förhållande, hvilket genom Beväringen inträffat, utan att någon annan väsendtlig verkställighet derå följt, än att straffet af tre hvarf gatulopp blifvit förändradt till 40 prygel; alltså och enär det icke med tidens anda synes stå att förena, att Landets Söner, som tillgripa vapen endast af pligten att försvara Fosterjorden, skola lika behandlas, under deras vapenöfningar, som den legda Soldaten, finner jag det vara ganska lämpligt, att Rikets Ständer aflåta en sådan und. skrifvelse, som motionären föreslagit, hvarvid jag tror den önskan böra tilläggas, att endast Arrest-bestraffningar för Beväringen böra ega rum i alla de fall, der Extra-Judiciela bestraffningar eller 3:ne hvarf gatulopp uti 1798 års Krigs Artiklar äro utsatte; Och som jag af 8. Mom. uti 12 Art. af 14. §. i berörde Krigs-Artiklar inhemtat, att hvarje utom Krigs-

Ståndet hörande person, som öfverfaller Post- eller Vakt-karl, skall för denna förseelse dömas af Krigs-Domstol efter Krigs-Artiklarne; men jag anser det vara stridande mot hvarje Civil Medborgares rätt, att dömas af andre Domstolar och efter annan Lag, än Konungen förordnat och stiftat i förening med Rikets Ständer; så hemställes tillika, om icke und. anhållan bör göras, att de nya Krigs-Lagarne komma att utesluta nämnde Moment, jemte allt, som dermed eger oskiljaktigt sammanhang. Jag anhåller fördenskull att Betänkandet måtte med dessa anmärkningar återremitteras."

Häruti förenade sig Herr *Lagerstrand.*

Herr *Norström*: Jemte det jag instämmer med Herr Bagge, får jag äfven hemställa, huruvida det kan anses billigt och passande, att Civile Tjenstemän, såsom t. e. Regiments- och Monsterskrifvare, skola vara ställde under Militärisk Extra-Judiciel behandling.

På Herr *Talmannens* Proposition blef Målet till Ekonomi-Utskottet återremitteradt.

§. 5.

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets ifrån den 5 dennes §. 15. på Bordet hvilande Utlåtande N:r 130. i anledning af gjorda anmärkningar vid Betänkandet om begärdt understöd för Hamnbyggnaden i Lidköping.

Herr *Arvidson*: Då förra Betänkandet i denna fråga hos Ståndet förehades, behagade Ståndet, med en ganska stor pluralitet för den beslutne återremissen, uttrycka sitt ogillande af Betänkandet; Och, emedan jag hoppas, att Stån-

det ännu har samma öfvertygelse, anhåller jag om votering huruvida det nu föredragna Utlåtandet, hvari Utskottet, på samma sätt som uti sitt förra Betänkande, icke tillstyrkt något Stats-bidrag för den ifrågavarande Hamnbyggnaden, må bifallas eller ej, samt hemställer om icke Kontra-Propositionen må blifva af den lydelse, att, i händelse Betänkandet gillas, Borgare-Ståndet genom en underdånig Skrifvelse till K. M:t lemnar sitt förord för Hamnbyggnadens understödjande ganom bidrag från Nionde Hufvud-Titeln.

Häruti förenade sig Herrar *Bagge* och *Santesson*.

Herr *Winberg*: Det sistnämnda förslaget kan jag för min del icke antaga; ty det skulle leda derhän, att ganska många andra Städer sedermera inkomme med likartade ansökningar och möjligen kunde göra anspråk på Ståndets medverkan till vinnande af understöd. Jag t. ex, är Representant för en Stad, hvaräst en företagen Quai-byggnad troligen uppgår till 10,000 R:drs kostnad; och jag skulle gerna se, att denna kostnad bestodes utaf Staden.

Herr *Cederborg*: Jag tillstyrker bifall å Betänkandet och anhåller, att Herr Arvidsons nu väckta Motion om en underdånig Skrifvelse från Ståndet må remitteras till Ståndets Enskilda Besvärs-Utskott.

Herr *Arvidson*: Det vore visserligen väl om Staten kunde bestå alla Städer understöd till åtskilliga nyttiga företag; men jag tror icke, att någon Stad kan begära sådant med lika skäl, som Lidköping i och för Hamnbyggnaden, emedan det är fullkomligen utredt och ådagalagdt,

att denna byggnad icke tillskyndar Staden enskilt, utan hela Landsorten deromkring, nytta och gagn.

Herr *Nilsson*: Jag förenar mig med Herr Arvidson och förnyar ännu en gång det vitsord, jag tillförene lemnat om nyttan af Hamnbyggnaden.

På Herr *Talmannens* Proposition bifölls Stats-Utskottets Utlåtande; Och remitterades till Ståndets Besvärs-Utskott att inkomma med yttrande öfver Herr Arvidsons Motion, om en underdånig Skrifvelse ifrån Ståndet uti detta ämne.

§. 6.

Stats-Utskottets den 5 dennes §. 21. på Bordet lagda Utlåtande, i anledning af gjorde Anmärkningar vid upprättade Förslaget N:r 90 till Aflöning för RiksStåndens och deras Utskotts Sekreterare, Kanslier och Vaktbetjening, föredrogs nu å nyo: I sammanhang hvarmed upplästes Hedervärda Bonde Ståndets Protokolls-Utdrag af den 7 dennes, innehållande dess i nämnda fråga fattade Beslut.

Herr *Hagander* förklarade sig instämma uti Bonde Ståndets tankar och hemställde om icke, med anledning af den i Protokolls-Utdraget gjorda inbjudning, Borgare Ståndet skulle finna för godt att om enahanda Beslut sig förena.

Då *många* Ståndets Ledamöter hördes härtill yttra sitt bifall, framställde Herr *Talmannen* följande Propositioner:

1:o Finner Borgare-Ståndet för godt att, lika med Hederv. Bonde-Ståndet, fastställa aflöningen för Riks-Ståndens och Deras Utskotts Se-

kreterare, Kanslier och Vaktbetjening till samma belopp och beräkningstid, som vid sistförflutne Riksdag slutligen afgjordes och bestämdes, med rättighet för vederbörande, att genast lyfta denna aflöning till och med innevarande Maj månad?

Svarades Ja; Men Herr *Linström*, *Jakob*, anmälte sin reservation.

2:o Anser Ståndet en 4:de Vaktmästare härstädes af nöden?

Svarades Nej:

3:o Godkänner Ståndet för öfrigt Utskottets Betänkanden i hvad desamma angå Personalen, ersättningen för Skrifmaterialier samt de serskilda frågor, öfver hvilka Utskottet vid slutet af Betänkandena sig utlåtit?

Svarades Ja.

Protokolls-Utdrag öfver de i första och tredje punkterne fattade Beslut uppsattes, justerades och expedierades.

§. 7.

Vid förnyad föredragning af Stats- och Banko-Utskottens Utlåtande N:r 137. i anledning af Friherre Björnstjernas Memorial om erinran till Utskotten att afgifva Förslag till grunderne för Finans-planen, fann Ståndet för godt att låta vid detta Utlåtande bero.

§. 8.

Bevillnings-Utskottets den 5 dennes på bordet lagda Betänkande N:r 6. om grunderne för den blifvande Bevillningen föredrogs nu å nyo och uppläsles; men blef, på *flere* Ledamöters förenade begäran, ytterligare hvilande på bordet.

§. 9.

Från Höglofl. *Ridd. och Adeln* hade ankommit följande:

"Utdrag af Protokollet, hållet hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln, vid Lagtima Riksdagen i Stockholm e. m. den 7 Maj 1823.

S. D. Uppå derom af Grefve De la Gardie, Jakob, väckt motion, beslöt Ridderskapet och Adeln inbjuda de öfriga Respective Med-Stånden, att deltaga uti en und. Skrifvelse till Kongl. Maj:t med und. anhållan, det Kongl. Maj:t må täckas i Nåder anbefalla, att de Norrske Deputerade från Stor-Thinget, hvilka hitkomma, för att bevista Hans Kongl. Höghet Kronprinsens förestående Höga Förmälnings Akt, må, så snart de till Svenska Riks Gränsen anlända och sedermera under deras vistande här i Riket, varda emottagne på samma sätt och med enahanda välvilja bemötas, som skedde med Svenska Deputerade år 1818 i Norrige; Och borde de härtill erforderlige kostnader utgå af de till Riksdags-kostnadernes bestridande anslagna medel. Ut supra.

Ex Protocollo

O. J. Lagerheim.:"

Detta Protokolls-Utdrag upplästes och lades på Bordet.

§. 10.

Protokollet för den 7 dennes justerades.

Herr *Talmannen* underrättade, att Plenum skulle fortsättas e. m. kl. 6; Och Ståndet åtskiljdes nu kl. ½ till 3.

Eftermiddagen

kl. 6.

§. 11.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, som d. 7 dennes §. 13 lades på bordet, angående Fataljetid i mål hos Hof-Rätten öfver Skåne och Blekinge, föredrogs å nyo och remitterades till Lag-Utskottet.

§. 12.

Föredrogs å nyo Ekonomi-Utskottets Betänkande N:r 48 i frågan om Lands-Fiskals-Tjensterne.

Herrar *Cederborg* och *Eckhoff* instämde uti det serskilda yttrande, som Herr Ehrenborg hos Utskottet afgifvit emot den af Utskottet föreslagne underdåniga framställning om Lands-Fiskals-tjensternes afskaffande i de Län, der Krono-betjeningen hinner utföra alla på allmän åklagare beroende åtal; och hvilket yttrande blifvit Betänkandet bifogadt.

Herr *Norström*: Jag förenar mig i Herr Prosten Hallströms jemväl bifogade serskilta yttrande. Om det å ena sidan måste medgifvas, att en oduglig Tjensteman bör kunna afsättas,

anser jag deremot å den andra icke billigt, att sådant beror af en enda persons godtycke, utan tror, lika med Herr Hallström, laga Ransakning och Dom böra föregå. Jag anhåller således om återremiss, i hopp, att Utskottet, efter närmare öfvervägande, lemnar mera afseende åt Motionen äfven i denna del.

Herr *Noréus*: Med Herr Ehrenborg förenar jag mig alldeles; ty i en tjenst, sådan som Lands-Fiskalernes, der försummelsen, när sådan begås, merendels alltid består i underlåtenheten af något, som bort uträttas, är det oftast svårt att inför Domstol bevisa tjenstefelet, men kan icke destomindre vara af vigt, att personen entledigas. Den i sednare tider för Krono-betjeningen allt mer och mer utsträckta tjenstbefattningen gör ock, i min tanka, Lands-Fiskalerne oumbärliga i alla Län; och jag finner derför den af Utskottet tillstyrkte underdåniga framställning olämplig samt anhåller, i afseende derpå, att Målet återremitteras.

Herr *Ekelund* instämde med Herr Noréus.

Herr *Winberg*: Hvad första delen af Betänkandet angår, hvaruti Utskottet icke tillstyrkt någon ändring af nu gällande Författningar, förenar jag mig med Herr Noréus samt i och med detsamma äfven med Utskottet. Beträffande åter Betänkandets andra del, kan jag icke, lika med Herr Noréus, finna någon återremiss behöflig, enär Utskottet endast föreslagit en underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t, att Lands Fiskals-tjensterne i sådana Län, der de kunna umbäras, måtte afskaffas vid nuvarande innehafvares afgång, samt det följaktligen i alla fall be-

ror på K. M:ts Nådiga pröfning, att efter omständigheterne dermed förfara. Jag anhåller om Proposition till bifall å Betänkandet i hela dess vidd.

Herrar *Huldberg* och *Lenning* erinrade, hvar för sig, att Utskottet utgått i förra delen hufvudsakligen från lika åsigter, som Herr Ehrenborg, och i den sednare från åsigter lika med dem, Herr Winberg nu yttrat.

Herr *Talmannens* Proposition på bifall till Betänkandet besvarades med Ja.

§. 13.

Å nyo föredrogos Ekonomi-Utskottets Memorial och Betänkanden:

N:r 49. angående Friherre C. H. Anckarsvärds Memorial om indragning af Minister-platser vid främmande Hof:

N:r 76. angående ny Landtmäteri-Taxa:

N:r 78. i frågan om återupprättande af en Trivial-Skola i Kongelf:

N:r 79. om yrkad inskränkning i Pastorers rösträttighet vid val till Kyrko-betjente.

Vid det förstnämnda lät Ståndet bero; Och de öfriga biföllos.

§. 14.

Bevillnings-Utskottets Utlåtande N:r 7. i frågan om ytterligare Fribrefs-rättighet för Städernes Magistrater blef nu åter föredraget.

Herr *Hagander*: På de af Herr Ståhle i Bevillnings-Utskottet yttrade skäl, hvilka inhemtas utaf det vid Betänkandet bifogade Protokoll, yrkar jag, att Målet återremitteras; och jag för-

klarar bestämdt, att jag anser det såsom en uppenbar orättvisa, att icke Städernes Magistrater i afseende på deras Brefvexling uti Embets-Ärenden få njuta en lika vidsträckt Portofrihet, som blifvit alla andra allmänna Embets Verk förunnad.

Häruti förenade sig Herr *Palm*.

Herr *Ekelund*: Jag tillstyrker äfven återremiss på de af Herr Ståhle anförda skäl och får tillägga, att, om den nu gällande moderation å Postporto för Bref utöfver åtta lods vigt, skulle, på sätt jag hört sägas vara föreslaget, komma att upphöra, blefve Postporto för Magistraternes Embets-bref Städerne ännu mer betungande.

Herr *Cederborg*: Med dem, som begärt återremiss, förenar jag mig. Vid sistförflutne Riksdag lyckades det Magistraterne att till någon del erhålla den förut flere gånger förgäfves sökta Porto-friheten; men den erhölls också ganska inskränkt. Den bör likväl, i min tanka, blifva oinskränkt för alla Magistraternes Embetsärenden, under enahanda vilkor, som, till förekommande af missbruk, äro föreskrifna i afseende på den Porto-frihet, andra Verk åtnjuta; Och det synes vara åtminstone lika, om ej större, skäl, att Magistraterne förunnas ifrågavarande förmån, som att den eges af t. ex. Bibel- och Läkare-Sällskapen, hvilka äro enskilde Associationer.

Herr *Norström*: Rättvisan och billigheten af en större Porto-frihet för Städernes Magistrater erkänner jag visserligen; men, då jag vet huru saken behandlades vid sistlidne Riksdag och huru tungt och svårt det då var att få Porto-frihet för Krono-Uppbörds-medel och Brottmåls-

ransakningar beviljad, anser jag utan ändamål att fortsätta frågan om någon ytterligare Portofrihet samt tillstyrker således bifall å Betänkandet.

Herr *Huldberg*: Jag anhåller om återremiss egentligen för att få ett rättvist och billigt Betänkande; ty jag har hittills icke gillat och kan ej heller nu gilla det äfven af Bevillning-Utskottet begagnade vanliga skälet, att Staten förlorar om motionen bifalles; utan jag tror, att frågan blott bör vara om motionen är rättvis eller ej, samt att, i händelse det förra medgifves, Statens förlust icke bör komma i beräkning; och jag kan ej heller antaga Herr Norströms sätt att à priori bedömma, det ingenting genom återremissen vinnes, utan jag vågar hoppas, att Med-Ständerne möjligen vid denne Riksdag bevilja den vidsträcktare Porto-friheten, fastän den vid en föregående Riksdag blifvit afslagen.

Herr *Limnelius*: Jag kan icke bestrida billigheten af den ifrågavarande Post-friheten; och jag tror, att densamma, med afseende på summans obetydlighet, ej heller skulle i Utskottet hafva mött så mycken svårighet, om icke någon af Högv. Preste-Ståndets Hrr Ledamöter inom Utskottet yttrat, att, i händelse nämnde frihet medgåfves, ville äfven Preste-Ståndet tillgodonjuta Post-frihet för Lysnings-Kartor och för de Uppgifter, Presterskapet insänder i och för Tabell-verket, hvilken frihet skulle tillskynda Statsverket en flera gånger större förlust.

Herr *Lenning*: Instämmande med de värde Ledamöter, som yrkat målets återremitterande, tar jag mig friheten dertill nämna ännu ett skäl, det nemligen, att Postporton för Embets-

bref mest betungar de Små Städer, hvaräst icke Läne-Residenser finnas, och att dessa således, i stället att hafva någon lättnad framföre Residens-Städerne, tvärtom i förberörda afseenden få vidkännas vida drygare utgifter, än de sednare.

Herr *Talmannens* Proposition på återremiss besvarades med Ja.

§. 15.

Då nu åter föredrogs Stats-Utskottets Betänkanden

N:r 139. om Skattelösen å Hemman donerade till Upsala Akademi m. fl.:

N:r 143. om Inqvarterings-besväret för Städerne m. m.:

blefvo desamma, enligt *flere* Ledamöters begäran, ytterligare hvilande på bordet.

§. 16.

Stats-Utskottets Betänkande N:r 140. angående bidrag af Staten till Pensions-Kassa-Inrättningen för Civile Embets- och Tjenstemän föredrogs å nyo.

Herr *Hagander*: Jag skulle väl emot Betänkandet vilja anmärka obilligheten deraf, att Centonalen å Civile Embets- och Tjenstemäns löner och Krigsmanhus-afgiften vid deras befordringar finge till någon del tillfalla Arméens Pensions-Kassa äfven sedan en serskild Pensions-Inrättning för desse löntagare blefve organiserad; men, då, på sätt Stats-Utskottet upplyst, flere både äldre och nyare Författningar, hvarigenom Arméens Pensions-Kassa finnes försäkrad om nämnda andel, lägga hinder i vägen emot en

annan disposition deraf, samt Stats-Utskottet förreslagit ett serskilt belopp utaf Stats-medlen till ersättning åt den nya Pensions-Inrättningen för hvad densamma eljest utaf nämnde Centonal och Krigsmanshus-afgift borde åtnjuta, tror jag mig böra låta dervid bero. Deremot kan jag icke godkänna, att Stats-Utskottet vid slutet af Betänkandet, då det tillåtit Städernes Embets- och Tjenstemän att få höras i fråga om deltagande uti den nya Pensions-Kassa-Inrättningen, likväl tillagt, att de måga kunna deruti ingå om de åstunda och finnas berättigade, genom hvilket förklarande Utskottet synes hafva satt deras rättighet i fråga och gjort deras delaktighet uti Inrättningen mera vilkorlig, än jag anser med rättvisa och billighet öfverensstämmande.

Herr *Hjertström*: Jag kan icke dela Herr Haganders tanka, att Arméens Pensions-Kassa bör, när en Pensions-Kassa för Civile löntagare inrättas, fortfarande bibehållas vid hvad den förre hittills åtnjutit utaf Civile Löntagares Centonal-afgifter, utan finner för min del detsamma rättvisligen böra på den nya Inrättningen öfverflyttas, och sådant desto hellre, som Arméens Pensions-Kassa, detta förutan, har ganska goda Inkomster och nu är i tillfälle att förse en Subaltern-Officer med Pension till lika stort belopp, som mången Civil Embetsman åtnjuter i lön. Hvad åter angår frågan att få Städernes Embets- och Tjenstemäns rättighet till deltagande i den nya Pensions-Kassan bestämdt uttryckt, förenar jag mig fullkomligen med Hr Hagander.

Herrar *Cederborg* och *Norström* instämde med Herr Hjertström.

Herr *Noréus*: Med Herr Hagander förenar jag mig. Hvad Centonalen och Krigsmanshus-afgiften angår, kan jag icke finna någon anledning till ändring i Utskottets Betänkande, då ett serskilt Stats-anslag åt den nya Inrättningen sättes i stället för hvad Arméens Pensions-Kassa kan utaf nämnde afgifter anses åtnjuta, och således derigenom tvänne Inrättningars ändamål på en gång befordras.

Herr *Fornander* instämde med Hrr Hagander och Noréus.

Herr *Hjertström*: Med åberopande af hvad jag förut anfort, får jag erinra, att jag icke ser något hinder för en ändring uti hvad Författningarne hittills stadgat om fördelningen af Centonal-afgiften, och att det vore mera skäl att tillägga den nya Inrättningen både den ifrågavarande andelen af oftaberörde afgift och det tillstyrkta Stats-anslaget, än att låta Arméens Pensions-Kassa behålla den förra samt endast i och derför betunga Staten med ett nytt anslag.

Herr *Bjuhr*: Delande Herr Hjertströms åsigter, tror jag Arméens Pensions-Kassa ega så betydliga Fonder, att den utan saknad kan umbära andelen uti Centonalen och Krigsmanshus-afgifterne.

Herr *Langenberg*: Då jag å ena sidan förenar mig med Herrar Hagander och Noréus, kan jag likväl å den andra icke underlåta den anmärkning, att jag anser det vara nog tidigt för en frisk och rask man att vid 55 års ålder få taga afsked med rättighet till pension vid fyllda 60 år, emot det han äfven för mellantiden af 5 år erlägger

lägger afgiften till Pensions-Kassan, samt att således denna rättighet endast borde vara förbehållen sådane, hvilkas vacklande helsa kunde hindra dem att längre fortfara med utöfning af sin tjenst; emedan utaf nämnde frihet möjligen kan blifva den följd, att Pensions-tagarnes antal successift ökas i en betydligare mån genom det Tjenstemännen kunna taga afsked fem år tidigare och alltså nya Tjenstemän äfven fem år tidigare träda i deras ställen, hvarmedelst Stats-anslagen och löntagarnes tillskott kunna i en framtid blifva otillräcklige för ändamålet.

Herr *Noréus*: Den rättighet, emot hvilken Herr Langenberg serskilt gjort anmärkning, finner jag icke med någon fara förknippad; ty det låter icke tänka sig, att en Tjenstman vid 55 års ålder, om han då ännu kan fullgöra sina pligter, frånträder alla sina inkomster på 5 års tid för att, sedan han under dessa år fortfarit att erlägga afgifterne till Pensions-Kassan, först efter de årens förlopp komma i åtnjutande af en Pension.

Herr *Falkman* förenade sig med Hrr Hagander och Noréus.

Herr *Norström*: Hvad åldern angår, tror jag den böra utsättas till 65 à 70 år, i stället för 55 à 60, emedan mig synes, att en Tjenstman vid sistnämnde ålder vanligen ännu kan hafva krafter att förrätta sin tjenst, samt Pensions-Inrättningen skulle alltför mycket betungas om Personer vid denna ålder finge taga afsked med rättighet till Pension.

Herr *Cederborg*: På de af flere värde Le-

damöter anförda skäl, anhåller jag, att målet återremitteras, och skulle önska, att Stats-Utskottet, vid återremissens besvarande, ville bestämdt upplysa hvad det menat med de i Betänkandet förekommande uttryck "om Städernes Embets- och Tjenstemän finnas till deltagande i "Pensions-Kassa-Inrättningen berättigade," hvilket jag för min del tror att de äro, utan att sådant behöfver annorlunda än genom Stats-Utskottet vidare undersökas; och jag må tillägga, att Magistraterne äro icke endast Förvaltare af Städernes angelägenheter, utan äfven Domare, samt åtminstone i den egenskapen Statens tjenare.

Herr *Eckhoff*: Herr Cederborgs tanka delar jag alldeles. Jag har anledning förmoda, att meningen varit, det icke Städernes Embets- och Tjenste-män skulle få deltaga i Pensions-Inrättningen, emedan de uti Kommitterades Förslag funnits, jemte Tull-verket och flera andra utom Riks-Staten varande Verks personal, uttryckligen undantagne, samt tillägget i Utskottets Betänkande om de förras rättighet att blifva hörde m. m., endast tillkommit på mitt och flere Ledamöters yrkande derom.

Herr *Egge*: Förekommen af Hr Cederborg instämmer jag till alla delar med honom.

På Herr *Talmannens* Proposition, blef Målet till Stats-Utskottet återremitteradt.

§. 17.

Vid förnyad föredragning bifölls Stats-Utskottets Yttrande Nr 141. om Lön-besparingarne å Embets- och Tjenstemäns aflöning.

§. 18.

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets Utlåtande N:r 142 i den väckta frågan om Embets- och Tjenstmäns behof att innan 70 års ålder taga afsked med oafkortadt åtnjutande utaf lönen.

Herr *Noréus*: Den genom Motionären föreslagne, men af Utskottet icke tillstyrkte nedsättning utaf terminen för Civile Tjenstemäns afskeds erhållande med rättighet till oafkortade löneförmåner ifrån 70 till 65 års ålder, då, efter vid pass 40 års tjenstgöring, lagligt Läkarebetyg vitsordar deras sjukliga eller försvagade helsotillstånd, anser jag lämplig såsom en dispens från hvad Forfattningarne nu stadga intilldess den ifrågavarande nya Pensions Inrättningen kommer till verkställighet; Och, enär för öfrigt meningen icke är, att nu varande Embets- och Tjenstemän skulle tvingas att i denna Inrättning deltaga, torde, i alla fall, frågan om deras Pensions-ålder böra serskilt behandlas, utan afseende på hvad vid nämnde Inrättning åtgöres. Dessa anmärkningar tror jag kunna föranleda återremiss af förevarande Mål.

Häruti förenade sig Herrar *Norström*, *Falkman*, *Cederborg* och *Lindström*, *Michael*; Hvarefter, på Herr *Talmannens* Proposition, Målet återremitterades.

§. 19.

Uppläsdes Stats Utskottets nu ankomna Utlåtande N:r 141 i anledning af de hos Borgare-Ståndet gjorde anmärkningar vid Betänkandet angående Ständernes Revisorers år 1820 afgifne

Berättelse om granskningen af Stats-Verkets Förvaltning; Och, emedan det förra Betänkandet redan blifvit af de öfriga Riks-Stånden bifallet, lät Borgare-Ståndet vid nämnda Utlåtande bero.

§. 20.

Föredrogos följande ankomna Memorial och Betänkanden:

Konstitutions Utskottets

N:r 14. med öfverlemnande af en uppgift på godkända förslag till Grundlags ändringar:

Stats-Utskottets

N:r 145. i anledning af gjorde anmärkningar vid dess yttrande öfver Riksens Ständers till Stats-, Banko- och Riksgälds-Verkens öfverseende valde Revisoreis Berättelse om den år 1822 förrättade Revision af Stats-Verkets förvaltning och Räkenskaper åren 1819 och 1820:

N:r 146. angående väckt fråga om större frihet i Jern-tillverkning och försäljning:

N:r 147. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss uppå Grosshandlaren Weners underdåniga ansökning om nedsättning af Arrendet för Svartsjö Kungsgård:

N:r 148. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse, rörande Löfås Silfver-Verk:

N:r 149. öfver väckt motion om nedsättning utaf Kontroll-Stämpel-afgiften å Metaller:

Lag Utskottets

uti nedannämnda väckta frågor

N:r 25. om Eds-Formulärens granskning och rättande:

N:r 26. angående ändring i 3:dje och 4:de §. §. af 21:sta Kapitlet Rättegångs-Balken:

N:r 44. om ändring uti 30:de Kapitlet Rättegångs-Balken:

N:r 45. om åtskillige Lag-förändringar till minskande af Kostnader och Besvär för rättsökande vid Rättegångars utförande:

N:r 46. om upplifvande af Kongl. Senatens Bref den 23 November 1708:

N:r 47. angående skyldighet för Häradshöfdingarne att vid hvarje Tings slut meddela Presterskapet Härads-Rättens Beslut angående dem, som för begångne förbrytelser blifvit tilltalade och sakfallde eller under framtiden ställde, jemte Saköres-Längds-Extrakter öfver de Kyrkan och de Fattige tilldömde böter:

Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets i anledning af Motioner uti följande ämnen:

N:r 57. om lämpligaste tiden för tjenstehjons flyttning:

N:r 58. om förändring i skyldigheten att utgöra Afrads- och Krono-tionde Spanmålen, samt andra på hemmanen indelda räntor:

N:r 59. angående Krono Tionde Spanmålens utgörande till Stockholms och Malmö Barnhus:

N:r 82. om medel till befordrande af Gymnastiska öfningar:

N:r 83. rörande de i Riket vistande Judar:

N:r 84. angående Arbets-Kommenderingar af Indelta Arméen.

Lades på Bordet.

§. 21.

Upplästes ett så lydande:

"Utdrag af Protokollet hos Vällofl. Borgare-

Ståndets Besvärs-Utskott den 10:de April 1823.

S. D. Upplästes ett ifrån Vällofl. Ståndet till Utskottet remitteradt Memorial af Herr Stads-Majoren Ehinger, som jemte framställning om Svenska handelns och sjöfartens aftynande i allmänhet och för Gottland i synnerhet, anfört, huruledes Gottlands Exporthandel med egne Produkter, ibland hvilka Kalk vore den förnämsta, icke längesedan rönt en ytterligare vidrighet derigenom, att Svenska Fartyg i Preussiske hamnar blifvit underkastade ny förhöjning af de förut dryga umgälder derstädes, desto mera kännbara, som dels laddningarne ifrån Gottland skola vara af den beskaffenhet, att de ej förmå bära en i förhållande härtill ökad fragt, och dels priset på Kalken, hvilken, sedan den i Ryssland blifvit till införsel förbuden, och i Holstein icke utan flerfalldige svårigheter kan förytiras, nu mera egentligen endast uti Preussiske Östersjö-städerne finner afsättning, icke kan ökas i den mån, att de förhöjde Tull-umgälderne dermed godtgöras — Hemställande Herr Ehinger i anledning af detta allt, såsom en både för Gottländska handeln och för Sveriges handel i allmänhet vigtig sak, att Rikets Stånder måtte hos Kongl. Majt i underdånighet anhålla om dass höga bemedling hos Preussiska Regeringen, till utverkande af lindring uti de i fråga ställde tryckande pålagor.

Hvad Herr Ehinger sålunda anfört om det dryga belopp, hvarmed umgälderne af Svenska fartyg i Preussiska hamnar utgå, instämde med hvad flere bland Utskottets Ledamöter i den de-

len hade sig bekant. Utskottet delade ock Herr Ehingers åsigt, att den förhöjning dessa afgifter undergått, borde anses såsom en följd af de Författningar hvilka i Sverige gälla emot utländska Skepp; Och som Utskottet, lika med Herr Ehinger, ansåg det böra blifva af icke obetydlig fördel för Svenska handeln, så vidt den med export-varor till de Preussiske Östersjö Städerne idkas, om Kongl. Maj:t i Nåder skulle finna utväg, att för Svenska Skepp bereda någon skälig nedsättning och lindring i de umgälder, hvilka med handeln på desse Städer nu äro förknippade; så beslöt Utskottet att som Utlåtande i anledning af Herr Ehingers Motion tillstyrka, det Vallofl. Ståndet, genom underdånig skrifvelse, utbedjer sig Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet vid detta ärende, till det afseende Kongl. Maj:t i Nåder pröfvar vara efter beskaffenheten lämpligt och med Landets fördel förenligt, samt den åtgärd Kongl. Maj:t i anledning deraf må finna skäligt vidtaga.

Och skulle detta Utlåtande genom Utdrag af Protokollet expedieras.

Ex Protocollo
J. S. Rolén."

Lades på Bordet.

§. 22.

Hedervärda *Bonde Ståndets* Protokolls-Utdrag af denne dag, med instämmande i Höglofl. Ridderskapets och Adelns, enligt hvad det här ofvan §. 9. intagna Protokolls Utdrag utvisar, den

7:de dennes fattade Beslut, upplästes och lades till Handlingarne.

Plenum slutades kl. 9 på aftonen.

In Fidem
Clas Arvedson.

Den 15 Maj.

Plenum kl. ½ 10 f. m.

---

§. 1.

Upplästes ankomna Protokolls-Utdrag af d. 7:de och 12:te dennes: från Höglofl *Ridd. och Adeln*, innefattande bifall till Stats-Utskottets Utlåtanden N:r 130, 131, 134, 135, 136, 139, Stats- och Banko-Utskottens N:r 137, Lag-Utskottets N:r 43, Ekonomi-Utskottets N:r 55, 73, 75 — 79; återremiss af Bevillnings-Utskottets N:r 6, Stats-Utskottets N:r 140, Lag-Utskottets N:r 36 och 41, Ekonomi-Utskottets N:r 81; afslag å sistnämnda Utskotts N:r 56; remisser dels å Kongl. Maj:ts den 7 dennes ankomna Nådiga Propositioner och Skrifvelse, dels ock å ett anförande i anledning af anmärkningen vid Expeditions-Utskottets Förslag N:r 43: från Högv. *Preste-Ståndet*, med bifall till Stats-Utskottets

Betänkanden N:r 131, 133 och 135; samt Ekonomi-Utskottets N:r 75 — 79: och från Hederv. *Bonde-Ståndet*, med underrättelse, att Ståndet antagit att hvila till nästa Riksdag Konstitutions-Utskottets Grundlags-ändrings-Förslag i Memorialen N:r 9 — 12; lagt till Handlingarne samma Utskotts Memorial N:r 13; bifallit Lag-Utskottets Betänkanden N:r 41, 42 och Ekonomi-Utskottets N:r 48; återremitterat Lag-Utskottets N:r 36, 43, och Ekonomi-Utskottets N:r 80, 81; samt instämt i Ridd. och Adelns Beslut, att frågan om Uppgifter rörande Banko-verkets ställning framdeles bör hvila intill dess Ständernes Utlåtande öfver Finans-Regleringen blifvit meddeladt.

Lades till Handlingarne.

§. 2.

Följande Memorial och Betänkanden upplästes:

Konstitutions-Utskottets

N:r 15. med forslag till ändring i 37. §. Riksdags-Ordningen:

N:r 16. med förslag till ändring i 60. §. Regerings-Formen:

N:r 17. med förslag till uteslutande af ett helt Moment och någon del af ett annat i 5. §. Tryckfrihets-Förordningen:

Ekonomi-Utskottets

N:r 85. i anledning af väckt fråga om en allmän Kläd-Förordnings utfärdande:

N:r 86. öfver en motion om nyttan af Marcher för Arméen och sättet att derigenom befordra Penninge-Cirkulationen:

N:r 87. i väckt fråga om Soldaters skyldighet att underhålla Soldat-Torpen m. m.

Lades på Bordet.

§. 3.

Protokollet för den 12 dennes justerades.

§. 4.

Föredrogs å nyo Höglofl. Ridderskapets och Adelns den 12:te dennes §. 9. på Bordet lagda Protokolls-Utdrag angående de till H. K. H. Kronprinsens förestående förmälning hitförväntade Norrske Deputerades emottagande och bemötande under deras vistande här i Riket.

Herr *Ullberg* uppläste ett så lydande anförande: "Det vore angenämt att gå den ädla Grefvens önskan till mötes i afseende på den af honom föreslagne Stats-utgift, hvarmed skulle bestridas de till Bilägers-högtiden hi kommande Norrske Medborgares och Medborgarinnors mottagande och förplägning. Gästfriheten har allt ifrån den gråa forntiden varit hemmastadd i Norden och han är det ännu; men att förvandla denna ädla egenskap, rotad uti Folkets individuella godhjertenhet, till en offentlig Stats-affär, förekommer mig betänkligt mindre för den dertill uppgående kostnadens belopp, än dess värdelösa användande och den drägt af välgörenhet eller af meningslös ostentation, som derigenom skulle den rena välviljan kunna ådragas. — Det är bekant, att våra Deputerade, som bevistade Krönings-högtiden i Trondhejm, på ett lysande och frikostigt sätt mottogos och välplägades af våra Norrska bröder, ofelbart dertill föranledde af

Folkens inbördes hjerteliga förtrolighet lika mycket, som af tillfällets vigt och af vederkänsla för den välkomma, som kort förut här i Landet egnades åt de Norrske Deputerade, och det skulle synas af motionen, som ville det åter nu blifva vår Tur, att öppna en ny täflan för National-gästfrihet. På de skäl jag nyss nämnt anser jag dock denna böra ega en gräns; genom dess ofta upprepande nedsättes dess värde och genom dess uteblifvande bör rum lemnas åt den enskilda, som alltid eger varmare uttryck, derför att den är mindre imposant. — Den högtid, som oss nu förestår, är dessutom i sig sjelf så innerligt skön — så djupt rörande och glädjefull för båda Folken, att intrycken deraf ej böra blandas med andra känslor, än den enda af tacksamhet till Försynen, som beredt detta stöd åt Skandinaviens hopp och framtida sällhet. — Jag tillstyrker derfor afslag på Motionen."

Herr *Ekelund*: "Som jag var en ibland de Deputerade, hvilka Vallofl. Borgare-Ståndet vid 1818 års Riksdag utvalde att å Riksens Högl. Ständers vägnar bevista vår Allernådigste Konungs höga Krönings-Akt i Trondhejm, så anser jag mig pligtig vid detta tillfälle tillkännagifva, det jag med nöje omfattar den af Generalen Herr Grefve Jakob Dela Gardie väckte motionen rörande ett fritt défraiement för de ifrån Brödra-Riket Norrige till bevistande af H:s Kongl. Höghet Kronprinsens höga Förmälnings-akt härstädes hitförväntade Deputerade. — Ehuru en värd Ledamot nu yttrat sig emot bifall till det föreslagna fria défraiementet, som ibland Riksdags-kostnaderne skulle upptagas; kan jag likväl icke an-

nat än tillstyrka bifall till hvad Herr Grefve Dela Gardie i sitt Memorial föreslagit; och jag gör det så mycket hellre, som de Svenska Deputerade i Norrige åtnjöto Brödra-Folkets hopade artighet, genom så väl fri skjuts som annan både allmän och enskild gästfrihet under hela den tid, som Deputationen vistades derstädes. — Herr Grefve De la Gardie såsom Deputationens Chef undanbad sig visserligen å Deputationens vägnar ganska enträget offerten af den fria skjutsen, men det oaktadt kunde Deputationen det icke förhindra; också var det för Deputationen en stor fördel att sålunda genom Autoriteternes försorg erhålla skjuts-hästar, då man erinrar sig, att den väg, som Deputationen anvistes ifrån Christiania till Trondheim, gick öfver Guldbrands Dalen, Dovre fjäll, Örke- och Verdalen med flere Provinser, som nästan alla äro glest bebodde, och hvaräst det måhända skulle hafva blifvit mycken svårighet att annars erhålla ett så stort antal skjuts-hästar som för Deputationen erfordrades. — Jag önskar och hoppas att Svea Rikets Ständer vid detta tillfälle bevisa de hitförväntade Norrska Deputerade ett lika artigt behandlingssätt, som sålunda vederfors Svenska Ständernes Deputerade i Norrige, och är jag fullkomligen öfvertygad derom, att en ömsesidigt visad gästfrihet och välvilja skall icke litet bidraga att än närmare tillknyta de förtroende-band, som böra vara oskiljaktiga emellan ett Brödra-folk."

Med Hr Ekelund förenade sig Hr *Cronius*.

Herr *Huldberg*: Då en motion af ifrågavarande beskaffenhet blifvit väckt, tror jag den-

samma icke lämpligen kunna afslås. Man kan likna Svenska och Norrska Folken vid Grannar, som förut på längre tid icke råkat hvarandra, men nu börjat göra närmare bekantskap genom ömsesidiga visiter; och turen är nu hos oss att emottaga besök. — För öfrigt tviflar jag icke, att, om Stats-Utskottet kommer att föreslå medel för det ifrågavarande ändamålet, Utskottet ändock lemnar rum för den enskilda frikostigheten.

Herr *Bagge*: Jag instämmer till alla delar med Herr Ullberg; och jag kan icke finna, att man skulle visa de Norrske Deputerade serdeles artighet genom ett sådant Beslut, som nu är i fråga, genom hvilket man hindrar den enskilda National-gästfriheten att sjelfmant uttrycka sig. Hvad den fria skjuts angår, som de Svenske Deputerade år 1818 åtnjutit i Norrige, är jag öfvertygad, att desse deremot visat sin frikostighet med dricksperningar till ett fullt motsvarande belopp.

Herr *Hagander*: Ehuru jag icke varit i Norrige och njutit välfägnad, kan jag dock ej underlåta, att, på de af Herr Ekelund anförda skäl, tillstyrka bifall å motionen.

Herr *Santesson*: Deruti förenar jag mig äfven, och hemställer om icke frågan angående medel för ändamålet må remitteras till Stats-Utskottet.

Herr *Westin*: Efter den beskrifning, Herr Ekelund lemnat om Norrmännens bemötande emot de Svenske Deputerade, tror äfven jag för min del lämpligt, att man använder den obetydliga kostnad, som de föreslagne åtgärderne kunna medföra. Jag anser sådant i sin mån bidra-

ga att stärka förenings-banden emellan Brödra-Folken; och jag tillstyrker således, att man förenar sig i Ridderskapets och Adelns Beslut.

Herr *Bjuhr*: Då redan trenne Stånd lära hafva fattat sammanstämmande Beslut i denna fråga, skulle troligen ett olika Beslut från Borgare-Ståndet blifva utan all verkan; men jag kan emellertid icke underlåta det förklarande, att jag fullkomligen delar Herr Ullbergs åsigter, och att, ehuru mycket jag gillar allt, som kan bidraga till förstärkande af sambandet emellan Brödra-Folken, jag likväl icke anser ett Stats-anslag för detta tillfälle lämpligt, emedan jag hvarken tror, att frågan om fri skjuts för Svenske Deputerade förevarit på Norrska Stor-Tinget 1818, eller att de Norrske Deputerade, som nu hitförväntas, komma att sakna respenningar och underhåll utaf Norrska Staten.

Herr *Bagge* förenade sig med Hr Bjuhr.

Herr *Linström*, *Jakob*: Med Herr Ullberg instämmer jag, och tror icke de Norrske Deputerade blifva hitskickade för att njuta någon gratifikation på Svenska Statens bekostnad.

Herr *Cederborg*: I stöd af 44 §. Riksdags-Ordningen hemställer jag huruvida, då här är fråga om en Stats-utgift, något Beslut kan fattas utan att målet först öfverlemnas till vederbörligt Utskott och dess Utlåtande infordras.

Herr *Egge*: Instämmande med Herr Cederborg, förbehåller jag mig, att, sedan Utskottet afgifvit sitt Utlåtande, få yttra mig i hufvudsaken.

Herr *Fornander*: Enär motionen hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln blifvit väckt af Hr

Grefve Dela Gardie, som varit Ordförande för Svenske Deputerade år 1818, tror jag, att han till denna motion egt fulla skäl af det bemötande, som honom och öfrige Deputerade vederfarits uti Norrige; och jag tillstyrker derför, att äfven Borgare-Ståndet deltager i Höglofl. Ridd. och Adelns Beslut. — Hvad de drickspenningar angår, som nämnde Deputerade kunna hafva i Norrige utgifvit, bör, i min tanka, något yttrande derom icke inflyta i Protokollet, emedan detta rätteligen ej hörer till saken och ej heller af Herr Ekelund blifvit nämndt, samt det för öfrigt varit Deputerades ensak hvad de i den delen åtgjort. — En remiss till Utskott anser jag desto mindre lämplig, som kostnaden, på sätt Kidderskapet och Adeln beslutit, skulle utgå af de redan anslagna Riksdags-utgifts-medlen och i alla fall troligen ej kunde belopa sig högre än till 3 à 4000 R:dr.

Herr *Eckhoff*: Utan att ingå i vidlyftig öfverläggning, tror jag oss med en obetydlig kostnad visa vårt Grannfolk ett lämpligt vedermäle af vår välvilja om vi antaga Ridderskapets och Adelns inbjudning. Remiss till Utskott är visserligen öfverensstämmande med Grundlagen, och kan således icke af mig bestridas; men jag hemstaller hvad Utskottet skulle kunna annat göra, än tillstyrka bifall å motionen, sedan det i förhand förnummit Ständernes önskan; Och någon bestämd summa kunde i alla fall icke föreslås.

Herr *Lundgren* instämde med Hr Eckhoff.

Herr *Ehinger*: Förekommen af Hrr Eckhoff och Huldberg förenar jag mig med dem. Man bör, i min tanka, icke underlåta att begag-

na alla tillfällen att visa Norrmännen välvilja. Första steget till närmare samband plär vara höflighet; och den öfvergår ofta till vänskap; men af liknöjdhet födes köld.

Herr *Ekelund*: Vid närmare eftersinnande finner jag visserligen, att, då jag varit en af de Deputerade, som år 1818 njutit Norrska Folkets välvilja, passar det minst mig, att derför yrka någon erkänsla på Statens bekostnad; men jag har emellertid ansett mig böra upplysa, att all tänkbar artighet och vänskap då blifvit Deputerade bevist, och att de dertill behoflige utgifter beslötos af Norrska Stor-Thinget.

Herr *Norström*: Remiss till Utskott tillstyrker jag desto hellre, som jag ännu ej stadgat min tanka, huruvida den föreslagne åtgärden må anses för någon välvilja eller ej. Genom det bemötande, som Norrske Deputerade vid bivistande af Kongl. Maj:ts höga Kröning år 1818 härstädes emottogo, sattes Norrmännen i ett slags förbindelse att visa våre Deputerade välvilja tillbaka. Förfara vi nu på samma sätt, så torde Norrmännen åter finna sig föranlåtne till någon reciprocitet.

Herr *Ehinger*: Något betalnings- eller liqvidations-system kan icke rimligen komma i fråga, utan hvad å ömse sidor vid sådana tillfällen, som detta, tillgöres, blir endast vittnesbörd om ömsesidig vänskap och välvilja. — I afseende på hvad Herr Ekelund sednast anfört, får jag erinra, att han vid sitt besök i Norrige år 1818 varit, såsom Representant för Svea Rike, icke en privat utan en publik person, och att således Ri-

ket

ket bör erkänna och värdera hvad honom vederfarits.

Herr *Hjertström*: Delande de värde Ledamöters tänkesätt, hvilke anse Svenska Folket böra omfatta alla tillfällen att visa det Norrska tillgifvenhet och välvilja, innehåller jag likväl med min enskilda öfvertygelse, huruvida sådant bör ske på det nu föreslagna sätt; Men, då Motion derom är väckt och i trenne Stånd bifallen, hemstaller jag huruvida det må finnas lämpligt, att fortsätta någon vidare diskussion i detta ämne, och om icke Proposition må göras till bifall å motionen.

Herr *Leffler*: "Med de Herrar, som yrkat bifall till Grefve De la Gardies motion, delar jag lika tänkesätt. Jag anser det så mycket angelägnare, att på föreslagna sättet bemöta de Norrske Deputerade under deras vistande här, som, i motsatt fall, det Norrska folket lätteligen deraf kunde taga anledning att tro, det de Svenske Deputerade, hvilka öfvervarit Hans Majestät Konungens höga Kröning uti Norrige, ansett sig mindre väl bemötte under deras vistande der, hvilket likväl icke är förhållandet. — Men då jag i hufvudsaken bifaller motionen, kan jag likväl icke neka mig den öfvertygelsen, att denna, enligt 44 §. Riksdags Ordningen, bör remitteras till Stats-Utskottet, för att deröfver afgifva Dess Betänkande, innan Ståndet dertill lemnar sitt bifall."

Herr *Lagerstrand* yttrade sig i likhet med hvad Herr Ehinger först anfört.

Herr *Cederborg*: Motionen, en gång väckt,

tror jag ej kunna afslås. Jag har blott yttrat min enskilda tanka om en Grundlags enlig behandling deraf.

Herr *Westin*: På de skäl, Herrar Ehinger och Fornander anfört, finner jag det mindre passande att icke instämma i det redan af de öfriga Stånden fattade Beslutet, i synnerhet som, hvad Borgare Ståndet angår, detsamma i och för handel och rörelse har största intresse af ett närmare förhållande med Norrska Nationen. Emellertid är man Herr Ekelund förbunden, som afgifvit berättelse huru det tillgått vid Svenske Deputerades vistande i Norrige år 1818; och jag ber, mine Herrar, att vi måga bifalla Motionen.

Herr *Ehinger*: Jag anhåller om Proposition, men anser icke lika med Herr Westin något enskilt intresse, utan endast det stora allmänna, här böra komma i fråga såsom motif.

Herr *Huldberg*: En remiss till Sats Utskottet finner jag vara utan ändamål, emedan här icke är fråga om något Stats-anslag, utan blott huruvida Standerne vilja visa den välvilja, som blifvit föreslagen.

Herr *Lagerstrand* och *flere* med honom hördes begära Proposition.

Herr *Talmannen* hemställde om Ståndet ville instämma i Hoglofl. Ridderskapets och Adelns Beslut; Men härtill ropades både J a och N e j

Herr *Egge* anmälte sin reservation, emedan han ansåg frågan bora remitteras till Utskott; Och Herr *Bagge* begärde votering.

Herr *Talmannen* förklarade, att han, med anledning af hvad under öfverläggningen blifvit

yttradt, fann Voterings-Propositionen böra ställas på instämmande i Ridderskapets och Adelns Beslut, och Kontra-Propositionen på remiss till Stats-Utskottet.

Herr *Bagge*: Frågan har blifvit väckt hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln; och det har sålades tillhört endast det Ståndet att besluta remiss. Vid sådant förhållande och då Ridderskapet och Adeln icke inbjudit Med-Stånden till deltagande uti någon remiss, anser jag Proposition derom ej kunna egn rum.

Herr *Norées*: Enär Ridderskapet och Adeln inbjudit Med-Stånden, att instämma i det hufvudsakliga Beslutet, och frågan derom således blifvit öfverläggnings-ämne, samt flere Ledamöter yrkat remiss till Utskott, tror jag för min del Kontra-Propositionen böra i öfverensstämmelse dermed inrättas.

Herr *Ekstrand*: Jag skulle hafva ansett bäst, att Proposition om Målets remitterande först blifvit gjord; men, då sådant icke skett, finner jag Kontra-Propositionen böra ställas på Remiss.

Flere Ledamöter yttrade sitt gillande af Hr Talmannens Förslag till Proposition; Och den uppsattes härefter samt justerades och anslogs, så lydande:

"Den, som vill, att Ståndet förenar sig i Höglofl. Ridderskapets och Adelns Beslut om en underdånig Skrifvelse till Kongl. Majt af det innehåll, som det föredragna Protokolls-Utdraget förmäler, lägger Ja; Den det ej vill, lägger Nej; Vinner Nej, så remitteras frågan till

Stats-Utskottet, med bifogande af den hos Borgare-Ståndet hållne öfverläggning."

Omröstningen, verkställd enligt Riksdags-Ordningens föreskrifter, utfoll med 32 Ja emot 16 Nej.

§. 5.

Bevillnings-Utskottets den 5:te dennes §. 21. på Bordet lagda och i Protokollet den 12:te §. 8. jemväl omnämnda Betänkande N:r 6. angående Grunderne för den blifvande Bevillningen, blef nu å nyo föredraget; Och öfverlade Ståndet punktevis om de i Betänkandet förekommande Förslag, på sätt här nedanföre omförmäles.

1:o Om Personel Afgift.

Vid Förslaget i den delen gjordes ingen anmärkning.

2:o Om beskattning af Synbar Förmögenhet.

Emot den sålunda föreslagne Beskattnings-grund var icke heller något att anmärka.

3:o "Om tillåtelse för Fastighets-egare att "af värdet utaf sin Fastighet afdraga bevislig "skuld, med åliggande för Fordrings-egare att på "Heder och Samvete uppgifva inkomsten af sina "Penninge-Kapitaler, och derför sjelf erlägga Be-"villning."

Herr *Santesson*: "Jag anser af största vigt, att ej ofta ombyta Principer för Taxeringen, utan igenom fortsatt tillämpning af de dan gällande, med billiga jemkningar efter tidens och

omständigheternes kraf, skall en jemn och rättvis fördelning säkrast vinnas; Det nya Förslaget innebär den obillighet, att blott Fastighets-egare skulle komma att åtnjuta förmånen af skuld-afdraget på deras Egendoms värde, medan alla öfriga, för sina näringar skuldsatte, måste sakna en sådan för dem lika behoflig och rättvis lindring. Häraf skulle för de förra dock tvifvelsutan äfven följa en ökad svårighet, att få behålla redan innehafvande, eller vidare erhålla nya Lån mot inteckning, enär Kapitalisten naturligtvis skulle finna sig föranlåten föredraga att placera sina penningar på de andra sätt, som ej blifva lika lätt bevislige, och der det således endast beror af dess egen grannlagenhet i uppgiften å heder och samvete, som Förslaget lyder, hvad han vill betala till Staten; Detta slags uppgift synes ock mindre lämpligt att stadga, äfvensom för Staten medförande nog mycken osäkerhet för åtkommande af dess påräknade inkomst, hvilken ock Staten ej med skal har anspråk på af Långifvaren till andra än Fastighets egare, enär efter Förslaget afdraget för skuld endast är desse sistnämnde medgifven; men Staten skall äfven komma till korta å den påräknade ersättningen för gjorde afdrag hos Fastighets-egare, när Interkningar, verkliga, eller möjligtvis fingerade, skola finnas från början eller igenom Transport tillhöra utlandning eller okänd innehafvare, som alltså ej åtkommes. Hvad brefvexling och undersöknings-omgång skall sådant ej åstadkomma, och hvad säkerhet för slutliga Resultatet deraf?

Det nya Förslaget synes alltså, förutan en

total oförenbarhet med vidare af Utskottet föreslagna tillämpning af Minimi-Tabellen för bestämmande Bevillnings-beloppet för hvarje Läns Hemmans-värden, på en gång innefatta obilligheet, svårighet uti verkställigheten, olämplighet och största osäkerhet för Staten, hvadan jag ej kan annat än helt afstyrka en sådan grund, hvars tillämpning skulle, som sagdt, mera öka än minska den förlägenhet, hvaröfver såväl Fastighetsegare, som andra närings-idkare klaga. Deremot är jag öfvertygad, att det enda sätt, på hvilket något bidrag till Bevillningen af Kapitalisten kan erhållas, är den allsedan 1812 års Riksdag bibehållne rättighet för de skyldige, vare sig på Fastighet eller annat, att å Räntan innehålla Bevillnings-procenten; detta afdrag undandrager sig ej den billige vältänkande Långifvaren; redan gällande och måhända ännu möjligen till ändamålets vinnande, förbättrande stadganden ålägga honom, om ej förr, så vid slutliga liqviden, att medgifva sådant afdrag, och om Riksens Ständer denna gång och framdeles lyckas uti sina bemödanden att gifva mera lif och styrka åt den enskilda krediten, samt bereda i tjenlige vägar åtkomst af Lån för den behöfvande säkra Närings-idkaren, äfven måhända för lindrigare ränta, bör man förmoda, att mindre obenägenhet än hittills skall visas å Långifvarens sida, att erkänna detta afdrag vid Räntans godtgörande. Det af Utskottet ogillade stadgande, i enlighet med hvad hittills gällt, "att Låntagare eger ovilkorligen af Långifvaren återfå det af honom lemnade förskott, finner jag för min del alltså böra fortfara."

Herr *Ehinger*: Det har icke varit Bevillnings Utskottets mening att lemna Fastighets-egare någon frihet framföre Närings-Idkare och andre Medborgare till afdrag af skuld, utan Utskottet har ansett hvar och en berättigad till sådant afdrag när skulden är bevislig. Svårigheten att på annat sätt åtkomma Kapitalisten och att kontrollera det hittills stadgade liqvidations sätt emellan Långifvare och Låntagare om Bevillningen, har föranledt Utskottets ifrågavarande Förslag, hvilket jag således för min del finner antagligt.

Herr *Lagerstrand*: På de af Herr Ehinger anförda skäl, och med erfarenhet deraf, att Låntagare vanligen måst vidkännas den Bevillning, som bort drabba Långifvare, så framt de förre ej velat blottställa sig att få lånen uppsagde, tror äfven jag Utskottets Förslag förtjena bifall, endast detsamma utsträckes till alla skuldsatte personer; ehvad de ega Fastighet eller icke.

Herr *Arvidson*: Jag instämmer med Herr Santesson; och det förundrar mig huru Bevillnings-Utskottet kunnat antaga en sådan grundsats, som den nu föreslagne. Hvarken Fastighets-egarens uppgift om sin skuld, ej heller Fordrings-egarens om sina Kapitaler, kan kontrolleras. Den förre, om han är egennyttig, har öppet tillfälle att fingera skulder, och en egennyttig fordrings-egare likaledes att förtiga sina kapitaler. Dessutom ligger ingen rättvisa uti nämnde grundsats, enär, enligt Förslagets tydliga innehåll, rättigheten till afdrag af skuld icke sträcker sig jemväl till andra Medborgare, såsom t.

ex. Närings-idkare och Tjenstemän, hvilka måste erlägga Bevillning för hela sin inkomst.

Häruti förenade sig Herr *Cederborg*.

Herr *Westin*: Om de uppgifter, hvilka Bevillnings-Utskottet velat tillåta, möjligen kunde kontrolleras, och om, under förutsättning deraf, alla Låntagare berättigades till afdrag utaf sine skulder, vore sådant visserligen rättvist; men, när kontrollen är alldeles omöjlig och man genom det nu föreslagna Stadgandet säkerligen skulle hädanefter, likasom hittills, skjuta felt på Kapitalisterne, kan jag för min del icke annat än förena mig i hvad Herr Santesson anfört.

Herr *Ehinger*: I anledning af Herr Arvidsons förundran, får jag erinra, att, då, enligt Utskottets Förslag, endast bevislig skuld kan afdragas, synes något underslef ej behofva befaras, efter som fordrings-egaren derigenom uppletas och måste betala den bevillning, hvarifrån Låntagaren genom sin uppgift befrias.

Herr *Santesson* anmärkte, att af Utskottets Förslag icke kan inhemtas annat, än att endast Fastighets-egare få afdraga sin skuld.

Herr *Ehinger* förnyade hvad han förut anfört, att Utskottets Mening likväl varit, det nyssnämnde rättighet äfven skulle sträcka sig till andra Skatiskyldige; Och deruti instämde Herr *Hemberg*.

Herr *Fornander*: Jag har samma tanka, som Herrar Santesson och Arvidson i sjelfva saken; Och om det i nu gällande Bevillnings Förordning befintliga stadgande, att Långifvare böra i Konkurser edeligen intyga, det Låntagaren fått åtnjuta Bevillnings-afdraget, utsträckes derhän,

att en sådan edgång äfven utom Konkurs bör vid påfordran ske, synes derigenom kunna vinnas en säkrare kontroll emot alla missbruk i detta afseende.

Herr *Limnelius*: Det Förslag, Betänkandet i denne del innehåller, är grundlagdt af en g nska ringa pluralitet inom Utskottet. Hvad mig angår, anser jag samma Förslag icke stå väl t llsammans med bibehållande af en Minimi-Tabell för värden å Hemman och Lägenheter i hvarje Län, och tror, att man genom det nu gällande stadgande om Låntagares rätt att afdraga Bevillningen vid Liqviderne med Långifvare åtkommit Kapitalisterne så mycket möjligt är. Man har väl i det nya Förslaget sagt, att de sistnämnde skola på heder o h samvete uppgifva inkomsten af sina kapitaler; men jag förstår icke huru sådant kan kontrolleras Om Taxerings-Kommittén icke sätter tro till hvad den Skattskyldige anmält, borde det åligga Kommittén att bevisa origtigheten deraf; ty. i händelse det vore dennes skyldighet att styrka sin egen uppgift, skulle sådant icke låta sig göra, utan att han uppgåfve sin Stat och begärde kallelse å sine Borgenärer.

Herr *Aspelin*: Utskottets Förslag är, om icke overkställbart, åtminstone underkastadt så många svårigheter i verkställigheten och ledande till så många tillställningar, att jag anser detsamma mera skadligt, än gagneligt; Och jag förenar mig derför med Herr Santesson.

Herr *Arvidson*: Med bevislig skuld lärer menas intecknad; men äfven sådan kan ganska lätt vara fingerad, emedan den inteckna-

de Sedeln, ehuru styrkt genom Gravations-Bevis, stundom finnes förvarad i Gäldenärens egna gömmor; Och jag åberopar för öfrigt hvad jag förut yttrat.

Herr *Hammar*: Såsom Ledamot i Bevillnings-Utskottet får jag upplysa, att man derstädes måst inskränka sig till pröfning af de Förslag, som inom Utskottet varit framlagda; och bland dem har man ansett det nu ifrågavarande såsom det bästa. Jag kan likväl icke dela Herr Ehingers tanka, att med bevislig skuld menas någon annan än intecknad; och jag har för öfrigt lika tankar som Herr Santesson, med hvilken jag således förenar mig.

Herr *Winberg*: "Grunderne till den projekterade nya Bevillnings-förordningen skilja sig ifrån nu gällande Bevillnings stadgans, i den omständighet, att Fastighets-egare få från värdet af deras Fastigheter afdraga deras (förmodeligen intecknade) skuld, hvaremot Kapitalisterne på heder och samvete skola uppgifva vinsten af deras Kapitaler. Någon nytta af denna förändring kan jag ej inse, men deremot mångfaldiga olägenheter. Om Bevillnings-Utskottet trott sig på detta sätt säkrare träffa de rätta Bevillnings-skyldige, tror jag att det misstagit sig, och huru än en Lag må stadgas i detta afseende, fruktar jag att serskilta förord kunna bryta den, så länge Långifvaren har den öfvervigt öfver Låntagaren, att, der den förre skulle vara nog egennyttig att äska det, kunna betinga sig sina 6 prC. utan alla afdrag och att följden af ett afslag å Låntagarnes sida blir uppsägningen af ett Kapital, som han under lika vilkor kan placera på

annat sätt. Detta missbruk skall aldrig upphöra förrän genom en nedsatt Räntefot, genom återställdt fortroende man och man emellan, Lånetillgångarne blefve så tillräcklige, att Kapitalisten har svårighet att placera sitt mynt. Publika Kassor och Barn-Arfs-Kapitaler bli deremot de som säkert komma att erlägga sin tribut. Då fråga här synes blott vara, att sådane Kapitaler, som äro intecknade i Fastigheter, böra få afdragas, fruktar jag att dyliką serskilt utmärkta lån hädanefter med mera svårighet än hittills skola erhållas och de redan erhållne uppsägas. Äfven öfver dessa Lån finnas lika liten Kontroll som öfver den vida större qvantitet, som ej äro intecknade. Intecknade lån äro vanligen ställda till viss Man eller Ordre, och kunna således transporteras från en egare till en annan på åtskiljda och utrikes Orter, och en Taxerings-Kommittée skall ega föga ledning af Låntagarens egne uppgifter. Säkert är likval, att skulderne ej uppgifvas till mindre belopp än de verkligen äro, och sannolikt att ett deficit uppstår, som skulle betäckas med förlorad heder och samvete. Skall det dessutom tillhöra Taxerings-männen att pröfva riktigheten på hvarje gjordt afdrag af Fastigheter, måste egaren antingen för hvarje år belastas med kostnaden af Gravations-bevis, eller det åligga Taxeringsmännen att genomgå 10 års Intecknings Protokoller, hvarigenom deras arbeten skulle blifva allför vidlyftiga. Enahanda förhållande skulle inträffa om Taxeringsmännen, för att utröna huruvida annorstädes boende Långifvare, som försträckt Låntagare inom deras Taxerings-distrikt Kapitaler, verkligen till taxering uppgifvit dessa, må-

ste derom korrespondera. Af den till utrikes Personers säkerhet intecknade Svenska Egendom, erhåller Staten ingen afgift efter detta projekt. — Svårigheten och vidlyftigheten af ett sådant Beskattnings-sätt äro så synbara, att några ytterligare bevis ej behöfvas. Dessutom hvad har väl Staten att skaffa med enskiltes Transaktioner af fordringar och skulder, och bör den uppträda som deras Liqvidatör? Den synbara formögenheten och Fastigheterne måste skatta, ehvar de träffas, utan afseende på den verklige eller skenbare egaren, men Lagen för öfrigt, så vidt den förmår, biträda att skatten må träffa den sannskyldige. Jag måste således vida föredraga närvarande Bevillnings-stadgans föreskrift i detta afseende, såsom både säkrare för ändamålet, mindre invecklad och lättare för uppbörden."

Herrar *Danielson*, *Cronius*, *Hegardt*, *Ekelund* och Ståndets *fleste* Hrr Ledamöter förenade sig med Hrr Santesson och Winberg.

4:o "Om skyldighet för alla Fonder och "Kassor, i hvad ändamål som helst, att erlägga "Bevillning af deras inkomst och utlånta Kapi-"taler."

Herr *Santesson*: "I frågan om undantag för Kassor ad pios usus med flera, har jag väl hört bland Ståndets Hrr Ledamöter yttras den tanka, att, i likhet med nu gallande stadgande, sådane afdrag för dylika Kassor ej böra ega rum, dock med tydligare utsättande, att det endast må gälla för Lån ur egentliga Enke- och Fattig-Kassor, samt de som äro anslagne till Fattiga Barns underhåll, äfvensom Spar-Banks-fon-

der; hvarvid äfven anförts, att Låntagare utur Kassor vanligen kunna påräkna längre tids åtnjutande af sådana Lån. Jag åter anser intet något undanlag för hvem som helst, Privat eller Kassa, som tar 6 prCts Ränta, böra ega rum, emedan det rubbar principen, och medför ojemnhet, alliså ej är rättvist, att den ena skyldige liqviderar sin Ränta efter fulla 6, den andra blott efter $5\frac{7}{10}$ prC; att det ej bör vara mera tillåtit en Fattig-Kassa än någon annan att beräkna mera än högsta lagliga Ränta, som efter denna grund är sistnämnde procent-belopp: och, ändteligen, att, vid första inträffande bättre förhållanden i Kredit-väsendet, skola dessa Kassor, som man vill gynna, tvärtom blifva skadade af en sådan exception, då de med densammes begagnande torde få svårt att placera sina medel. — I frågan om blott $3\frac{1}{3}$ prCts afdrag å Ränta på intecknad skuld, emot 5 prCt. å ointecknad, har jag hört den mening yttras, att man borde bibehålla detta stadgande sådant det är, emedan Fastighets-egarne ej erlägga, efter hittills gällande grund, mera än 2 prCts Bevillning å 1000 R:drs värde, och således i etto får igen af sin Långifvare desse 2 prCt. på hvarje 1000 R:ds skuldbelopp Deremot tror jag för min del, att denna lindrigare Bevillning af 2 prCt å Fastighets-värde emot $2\frac{1}{2}$ å annan Röselses värde till lika belopp eller 1000 R:dr, härleder sig från den redan vid 1812 års Riksdag härför lagde grund, att neml. 1000 Rdrs Fastighet anses blott afkasta efter 4 prCt. R:dr 40, då 1000 R:dr i annan väg anses afkasta efter 5 prCt. R:dr 50; — men Bevillningen å den sålunda upp-

gjorda inkomst är sedan lika för alla beräknad à 5 prCt. som gör 2 R:dr för den förre och 2½ för den sednare, och efter sådan grund, samt till likhets vinnande vid all beräkning, tillstyrker jag derföre, att Bevillnings-afdraget å 6 prCts Ränta hädanefter som för e 1818 års Bevillnings-förordning, alltid utgöres efter 5 prCt. å in ecknade så väl som ointecknade fordringar. Stadgandet "för Fonder och Kassor, i hvad ändamål som helst, att erlägga Bevillning af deras inkomst på utlånte Kapitaler," skulle, i min tanka, följaktligen förfalla i den mening Utskottet det föreslagit, att nemligen direkte från dessa Verk till Staten utgöras; och för liqviden emellan dem och Låntagarne åberopar ofvanstående, dock med undantag för Diskonter, helst om Räntan der till 5 prCt. nedsättes."

Herr *Arvidson*: Utskottets förslag i denna del gillar jag fullkomligen, emedan principen bör tillämpas lika för hvaje Kapitalist, han må vara Persona Civilis eller Moralis, samt, hvad Fattig-Kassor och Spar-Banker angår, dessa utgöra ett sammanskott utaf fleres öfverskjutande tillgångar för att dels underlätta uppfyllandet af den Medborgerliga skyldigheten till de fattiges försorjande, dels ock bereda sig sjelfve ett understöd i framtiden; Och ett sådant öfverskott bör, i min tanka, beskattas som annan förmögenhet.

Herr *Hagander*: Jag kan icke dela Herr Arvidsons tankar, i afseende på Fattig-Kassor och Spar-Banker. Jag anser dessa, hvilka utgöra de Fattiges tillgångar, böra skonas likasä väl, som personerne sjelfve; och det vore, i min tanka, kränkande för National-värdigheten, att vidtaga nå-

gon åtgärd till förminskning af dylika Kassors inkomster. — För Spar-Bankerne skulle sådant dessutom vara destomera olämpligt, som penningar, hvilka derstädes insättas den ena dagen, kunna uttagas den andra, och möjligen hela Banken kunde vara försvunnen före Taxeringen. — I följd häraf bestrider jag all Taxation å sa beskaffade Fonder och Kassor.

Herr *Leffler*: "För min del har jag den öfvertygelsen, att Bevillnings-afdrag å räntan för Fattig-Kassornes utlånta Kapitaler, icke mera hädanefter än hittills, bör få ega rum. Detta afdrag skulle annars i sin mån minska de ofta ringa tillgångarne för de fattigas underhåll. Isynnerhet skulle följden blifva sådan för Enke- och Pupill-Kassor, hvilka merendels ingen annan inkomst hafva, än räntan af deras utlånte penningar. Jag befarar icke, att deraf skulle följa svårighet för dem, att utlåna deras medel; emedan jag, såsom Ledamot af en Direktion för en Enke och Pupill-Kassa, ofta funnit den begärlighet, med hvilken man söker dessa lån, hvilka, om den derföre lemnade säkerheten är god, merendels kunna få begagnas längre tid. Skulle åter den händelse inträffa, att Låne-tillgångarne i allmänhet blefve så rikliga, att man icke ville behålla dessa penningar till låns, utan medgifvet afdrag å räntan, enligt Bevillningsförordningen; inser jag intet hinder för Direktionerne, som förvalta Fattig- och Enke-Kassorne, att då medgifva det. Stadgade man deremot den Lag: Att ett sådant afdrag borde ega rum äfven för de oftanämnda Kassor, skulle ock dessa genast få vidkännas detta afdrag, då många

privata emellertid torde finna utväg att undgå detsamma. Jag förenar mig derför med dem, som yrka, att Fattig- och Enke samt Pupil-Kassor och Spar-Banker böra befrias från ofta nämnde afdrag."

Herr *Cederborg*: Jag ämnade just yttra hvad Herr Hagander redan sagt, samt förenar mig således med honom. Beträffande det ränteafdrag å skulder, som blifvit Gäldenärer i allmänhet medgifvet, så är denna rättighet visserligen i sin princip rik ig såsom åsyftande en indirekt beskattning för Kapitalisten, enär någon antaglig mera direkt icke kunnat uppfinnas; Men då erfarenheten visat, att ändamålet icke vunnits och, i saknad af Kontroll, icke kan vinnas, samt flere olägenheter och oredor deraf uppkommit, hemställer jag om icke detta stadgande må upphafvas.

Herr *Lagerstrand*: Äfven jag är förekommen af Herr Hagander. Att beskatta Spar-Bankerne vore desto olämpligare, som desse Inrättningar äro nyligen började samt Staten förut icke egt någon inkomst af de medel, som nu i Spar-Bankerne insättas. Hvad Fattig-Kassorne beträffar, äro de mångenstades samlade till mycken känning för dem, som dertill bidragit; och, sedan Fattig-Inrättningarne i stort på börjades, erläggs verkligen afgift till dem utaf mången, som sjelf kunde behöfva understöd. I Upsala t. ex uppgår Fattig-afgiften till 2000 R:dr B:ko, ehuru der finnes endast 260 Borgare.

Herr *Arvidson*: Fattig-Kassor äro ej att anse såsom de Fattiges tillhörighet, utan som de-

deras, hvilka sammanskjutit dem för att dermed försorja de Fattige. — Dessa Kassor och Spar-Bankerne äro ej heller heligare än hvad man sammansparar för sig sjelf och utlånar. Skilnaden är endast, att man förvaltar det sednare sjelf, men öfverlemnat förvaltningen af de förra åt andra.

Herr *Fornander*: Hvad beloppet utaf Ränte-afdragen angår, anser jag alla Kapitalister böra dela lika öde. — Betraffande åter serskilt Fattig-Kassor och Spar-Banker, tror jag, att, ehuru oomt det låter att pålägga dem någon Bevillning, vore det likväl både emot den godkände principen stridande att undantaga dem, och jemväl skulle afgiften för dem blifva högst obetydlig; Men, om undantag för sådana skall ega rum, vill jag dertill äfven innesluta i åtanka Bibel-Sällskapens Kassor.

Herr *Ekstrand*: Jag är af lika tanka med Herr Arvidson, att Fattig-Kassor tillhöra icke de Fattige, utan dem, af hvilka medlen blifvit sammanskjutna, och att principen för beskattningar på Kapitaler bör vara lika för alla. — Det kan eljest inträffa, att en person, som har Egendom och bor utom den Stad eller Socken, af hvars Fattig-Kassa han erhållit Lån, får, genom det bevillnings afdrag ej eger rum, kontribuera till de fattige utom hans bonings-ort, hvilket väl måtte vara högst orättvist. Afvenså, om en enskild Kapitalist utlånt en summa på vissa års tid, men en Fattig-Kassa genom transport eller någon from stiftelse blir innehafvare af fordringsrätten, skulle en besynnerlig tvist både

kunna och böra uppstå huruvida kassans rätt, att njuta räntan oafkortad, borde stå efter Gäldenärens, att alltid få bevillnings-afdrag, då han lånat af privat person och ej gifvit löpande skuldsedel; Och for endera skulle Domaren nödgas att från en gifven tydlig Lag afvika.

Herr *Ehinger*: Då Bevillnings-Utskottet stadgat det nu ifrågavarande Förslag, har det skett med förutsättning, att, på sätt i förutgående Punkt är föreslaget, hvarje Skattskyldig skulle ega rättighet att från sin inkomst afdraga sin skuld. — Enligt den grundsats, Utskottet antagit, att man bör skatta for det skydd, man njuter, först för sin Person, och dernäst för Egendom och rörelse, måste beskattningen blifva lika för hvarje Kapitalist, han må vara Enskild Person eller Publik Kassa.

Herr *Hegardt*: Grunderne uti den nu gällande Bevillnings-Förordning anser jag vara i allmänhet goda, men afdraget å räntor finner jag icke rättvist, emedan det ej kan kontrolleras, utom vid Lagsökning eller Konkurs, och således icke drabbar de skattskyldige jemnt. Jag tror åtminstone, att det i 2. Art. 6. §. 1. Mom. förekommande stadgande om edgång och ansvar i afseende på ifrågavarande afdrag bör upphöra, samt att af Gäldenären bör bero att eftergifva Bevillningen om han så finner for godt; Och hemställer jag om icke denna fråga må serskilt till Lag-Utskottet remitteras. — Hvad beskattningen å Sparbanker och Fattig-kassor angår, forenar jag mig med Herr Arvidson.

Herr *Santesson*: Sedan Ståndet icke haft något att anmärka emot beskattning å synbar for-

mögenhet, men de fleste Ståndets Ledamöter funnit, att något afdrag för skuld icke dervid bör ega rum, synes häraf följa, att Utskottets Förslag om Bevillningen å Kassor bör förfalla, och de nu gjorda anmärkningar leda äfven till ettdera af de alternatif, jag framställt. — Jag är af den tanka, att det strider emot princip att befria en och pålägga en annan Kapitalist någon Bevillning, han må vara Privat eller Kassa; och jag tror icke, att Fattig-Kassorne i längden skulle hafva anledning till klagan öfver en sådan likhet uti beskattningen.

Med Herr Santesson instämde Herrar *Prytz* och *Lindström*, *Michael*.

Herr *Hjertström*: Då endast synbar förmögenhet kan beskattas, anser jag Bevillnings-afdraget i och för kapitaler bora, såsom hittills, blifva en serskild liqvid emellan Borgenären och Låntagare. Jag delar ock de flestes tankar derom, att detta afdrag bör gälla lika för alla slags Långifvare, och att den, som erhållit Lån af någon Fattig Kassa, ej bör vara i annan kategori, än hvarje annan Låntagare. De exempel Herr Ekstrand nämnt, synas mig bevisa olämpligheten af undantag för dylika kassor.

Herr *Ekelund*: Med Herr Hagander förenar jag mig angående befrielsen för Fattig Inrättningar från Bevillning. Jag skulle ej önska, att Staten hade en Lag, som stadgade Skatt å hvad ädelsinnade Medborgare uppoffra till hjelp för sine nödställde Likar; och sådant vore att med ena handen taga tillbaka hvad man gifvit med den andra. — På samma sätt förhåller det sig med Sparbankerne. Dessa välgörande Inrättnin-

gar, hvilka ännu äro i sin linda, men som i någon mån bidraga till besparing af hvad som eljest, må hända, bortspelades på Loteriet, anser jag åtminstone ännu några år bora befrias från Bevillning.

Herr *Lenning*: Den antagna principen, att Låntagare ega rätt till fem Procents Bevillnings-afdrag å räntan när sex procents ränta betalas, synes mig ovilkorligen böra tillämpas, hvar helst kapitalet finnes och räntan erlägges samt således äfven för hvilka kassor, som helst. Genom ett så ovilkorligt stadgande skall, i min tanka, den öfverklagade olägenheten, att Bevillnings-afdraget å räntor ej alltid får tillgodonjutas, kunna bättre, än hittills, förekommas.

Herr *Westin*: Jag har i det längsta sökt undvika att i denna fråga yttra mig; men jag kan nu icke längre afhålla mig derifrån. — Det är kändt, att jag af själ och hjerta nitälskar för Sparbanks-Inrättningar och varit lycklig nog att genom flere adelsinnade Medborgares bidrag få en sådan här i Hufvudstaden tillvägabragt. Hvad vore det för en vinst för Staten, att utaf dessa åtta skillings Kapitalister taga Bevillning? Och hvilken uppmuntran för dem, som låtit beqvämma sig att i Sparbanken insätta en och annan besparad Fyrk, den de eljest bortslösat på krogar eller till andra onyttiga och skadliga utgifter? Inrättningen lemnar Insättarne 5 procents ränta och får använda all möda att erhålla äfven den 6te procenten, hvilken ändock icke är tillräcklig för nödvändiga utgifter och till betäckande af de förluster, hvarför Inrättningen möjligen kan vara blottställd. Enskilde Medbor-

gare hafva uppoffrat och uppoffra ännu både penningar, tid och besvär till denne Inrättnings underhållande och förkofrande; och det vore väl icke då Staten värdigt, att på sätt och vis motarbeta det goda ändamålet genom en beskattning; utan skulle det vara mera lämpligt, att Staten tvärtom direkte sökte understödja så välgörande företag, i händelse sådant erfordrades. — Hvad Fattig-kassor angår, vädjar jag äfven till Herrarnes ädla hjertan, om de kunna tillåta, att genom en beskattning å dessa kassors, medelst skatdragande Medborgares välgörenhet tillkomna, kapitaler undantycka en del derutaf från de vanlottade Likar, till hvilkas understöd de blifvit samlade, och såmedelst möjligen sätta Inrättningarne i nödvändighet, att för desse Likar borttaga ett och annat bröd.

Herr *Ehinger*: Jag åberopar, att man måste i allt följa den stadgade principen. Jag tror icke, att det ifrågavarande Bevillnings-afdraget för Fattig-kassorne blefve så betydligt, att man derigenom behöfde afknappa något på de Fattigas bröd; Och, hvad Sparbankerne betraffar, är det gifvet, att ju mindre en delegate insatter, ju mindre blir ock i proportion hans Bevillning deraf till Staten.

Herr *Aspelin*: Med Herr Westin instämmer jag deruti, att Fattig-kassorne ej böra belastas med någon Bevillning, emedan de på intet sätt kunna jemföras med enskilde Kapitalister. Sjelf en ibland dem, som förvalta de vigtigaste sådana kassor här i Staden, känner jag noggrannt deras många behof, och svårigheten för dem, att umbära det minsta af deras inkomster. En

summa, som kunde vara obetydlig för Staten såsom Bevillning, är likväl betydlig nog för de Fattige; och en beskattning å dylika kassor kunde afhålla mången, som eljest frivilligt skulle understödja dem genom Gåfvor och Testamenten, att visa dem en sådan välgörenhet.

Herr *Noréus*: Just det Herr Aspelin nu yttrat, synes bevisa, att den allmänna principen likväl kan tåla något undantag. För en Sparbank eller Fattig-kassa är hvarje skilling af yttersta vigt; och jag vet icke, att en befrielse för dem från Bevillningen kan mycket verka på det stora hela; Men man ådagalägger likväl derigenom, att man vill lindra de fattige så mycket sig göra låter och för dem spara hvad som sparas kan. En Person t. ex., som gjort disposition till fattigas understöd, har dervid påräknat uppfyllande af ett gifvet ändamål, hvartill den lagliga räntan skulle förslå; Men detta ändamål kunde blifva ouppfyldt om man belastade Fonden med en ny afgift till Staten. Man griper ofta mera in i principer, än det vore att göra ett undantag för dylika Inrättningar.

Häruti instämde Herrar *Eckhoff* och *Lundgren*.

Herr *Bagge*: Då jag å ena sidan instämmer med Hrr Westin och Aspelin deruti, att de fattige och de tillgångar, hvaraf desse skola lefva, böra skonas från beskattning, tror jag likväl å den andra uppoffringen i detta afseende böra göras af Staten och icke af den skuldsatte Låntagaren.

Herr *Arvidson*: De ingrepp i principer, hvarom Herr Noréus talat, böra förekommas så

mycket som möjligt är; och man får, i min tanka, icke utöfva ädelmod på bekostnad af rättvisa.

Häruti instämde Herr *Santesson.*

Herr *Huldberg*: Lika med Herrar Hagander, Ekelund, Westin och Aspelin, anser jag undantag från Bevillning bora ega rum för Fattig-Kassor och Spar-Banker, hufvudsakligen ur det skäl, att Kapitalistens Bevillning utaf Räntan är icke någon minskning i denna ränta, utan en beskattning å hvad han förtjenar, men att Fattig-Kassor och Spar-Banker, tillkomna, de förre genom enskildes sammanskott för de Fattiges understödjande, och de sednare genom mindre bemedlade personers besparing af summor, som eljest skulle bortslösas, icke befinna sig i ett lika förhållande med Kapitalisten. Den lagliga räntan tror jag ännu utgöra 6 prC. och icke, såsom Hr Santesson anfört, $5\frac{7}{10}$:dels, ty annat är räntan och annat hvad man utaf denna ränta betalar till Staten för det skydd, man i och för sina Kapitaler njuter. Jag finner icke, att det vore nyttigt, nöjsamt, rimligt eller hederligt att taga Bevillning utaf tiggare och Fattighjon, hvilka den skulle drabba derigenom att räntan dymedelst icke blefve lika tillräcklig till deras understöd; och jag tillstyrker således återremiss för att erhålla de ifrågavarande undantagen.

Herr *Santesson*: Frågan är icke att ifrån Fattig kassor taga medel åt Staten, utan här är fråga att skaffa Låntagaren ersättning för den Bevillning, han endast förskottsvis för Långifvaren erlägger, och Fattig-Kassan är stundom många gånger rikare, än Lån-tagaren.

Herr *Bjuhr*: Jag delar de Ledamöters tan-

kar, som ansett de nu ifrågavarande Kassor böra förskonas från Bevillning. Jag åberopar hvad Hr Huldberg anfört och är öfvertygad, att de, som låna penningar ur Fattig-Kassor, gerna underkasta sig Bevillningen utan att afdraga den på Räntan.

Herr *Danielson* instämde häruti.

Herr *Ekstrand*: Af Herr Huldbergs yttrande kan jag alldeles icke blifva öfvertygad, att man genom Bevillning å Fattig-Kassor tager något från den fattige; utan denna Bevillning drabbar, i min tanka, dem, som tillskjutit Fattig-Kassan, och hvilka i alla fall måste fylla hvad i underhållet brister.

Herr *Limnelius*: I händelse Fattig-Kassor i allmänhet undantagas från Bevillning, förbehåller jag, att derunder äfven måga inbegripas sådana Kassor, som tillkommit för Enkor och Faderlösa Barn.

5:o "Om fastställande af en Minimi-Tabell "för värdet å Hemman och Fastigheter på Lan-"det inom hvarje Län."

Herr *Santesson*: "Minimi-Tabellens bibehållande, till stadgande af det belopp, hvarunder hvarje Läns Taxerings-värde å Hemman ej får gå, anser jag alldeles obilligt, orättvist och stridande helt mot principen af en efter hvar och ens förmåga rättad beskattning, så mycket mera som den år 1818 upprättade Minimi-Tabell grundade sig hufvudsakligen på de belopp, hvartill sådant värde i de dyraste åren, nemligen 1813, 1814, 1815 och 1816 var uppskattadt, och hvilket värde 1818 års Ständer yttrade hafva varit ojemnt, samt derföre väl i någon mån jemkade,

men detta kunde dock ej möjligen ske här på stället med den kännedom af alla de omständigheter, som på en sådan reglering borde anses inflyta; emellertid blef genom denna Minimi-Tabell en norm gifven, som nu i 5 år blifvit följd, och alltså just derigenom till ordentlig hafd stadgad den ojemnhet, som, under uppgifna förhållanden, måste vidlåda det första bestämmandet af Tabellen. Igenom denna Tabells godkännande att framdeles tillämpas, har i sjelfva verket det af Utskottet annars ej antagligt ansedda Repartitions-Förslaget uti dess väsendtligaste del blifvit godkändt; i stället för att, uti min tanka, endast klart och tydligen bestämda enahanda grunder för värdering af Hemman öfver hela Landet kunna medföra den jemna fordelning af skatterna, som är hufvudändamålet af Bevillningsförfattningen; och, hvad Statens säkerhet beträffar, torde det få såsom ganska säkert antagas, att deräst någonstäds upphäfvandet af tvånget igenom Minimi-Tabellen kunde medföra minskning af Bevillnings-beloppet, skall det deremot å andra ställen, med fortsättande af de omnämnde bestämmande Värderings-grunder, verka ostridigt till förökning. — I allmänhet måste dock iakttagas, att det 1818 på nästföregående 5 år bestämda Minimi-vårdes belopp för närvarande ej uti något Län, i anseende till fallna Egendoms-värden, lärer få påräknas."

Herr *Ehinger* erinrade, det Utskottet icke yttrat, att den vid sednaste Bevillnings-Förordning bifogade Minimi-Tabell borde äfven hädanefter tjena till rättelse, utan förbehållit sig, att

framdeles afgifva utlåtande om jemkning i denna Tabell efter förekommande omständigheter.

Herr *Noreus*: "Den Minimi-Tabell uppå värden å Hemman och Fastigheter på landet, med undantag af Bruk och Bergverk, som enligt 1818 års Bevillnings-Stadga, är antagen, såsom grund för uppskattning till Bevillning, uppfyller, utom det stora ändamålet, att alla Medborgare uti Samhället draga lika bördor å deras egendom, och den ene icke mera undanhålles än den andre. Med den kännedom hvarje Beredning- och Taxerings-Kommitté bör anses ega, öka Egendoms-värdet uti hemorten, och af de flere köp och afhandlingar om fast egendom, som årligen uppkomma, äfvensom af den rätt till granskning och rättelse, hvilken alltid bör Prövnings Kommitteerne förbehållas, kan otvifvelaktigt egendoms värdet med den största möjliga rättvisa bestämmas, då deremot, i fall ett Minimi-värde fastställes, jemkningen af detta värde till en inbördes likhet den ena gången skall blifva orättvis, till Statens skada, och en annan gång till den skattdragandes, utan att förändringar, ehuru rigtiga de än må vara, träffa den rätta punkten. Beskattnings-grunden blifver deremot näs an ständig och oföränderlig såsom en grund-ränta och med få undantag finner man den öfverallt bibehållen, efter det allmänna obestämda omdömet, som derom vid de första Taxerings och Prövnings-Kommitteerne efter Tabellens antagande fattades. Man bör visserligen, så vidt möjligt är, närma sig till en viss beräkning af Statens intrader; men rättvisa i beskattnings-grunder måste dock först sökas, och

denna Medborgerliga fordran bör icke subordinera under någon annan beräkning. Någon betydlig rubbning uti det hela af egendoms-värdet måste icke heller uppkomma; ty om det på något ställe bor nedsättas under det minsta värde, som i Minimi-Tabellen kunde upptagas, förhöjes det lika rättvist på ett annat, då en jemn och oväldig uppmärksamhet derät lemnas, och icke som nu är likgilltig äfven för dem som ega att iakttaga Statens rätt."

Med Hr Noréus förenade sig Hr *Ekelund.*

Herr *Limnelius:* Beskattningen öfver hela Riket kan, i min tanka, ej blifva jemn utan att en Minimi-Tabell för Landet finnes, ty det låter icke tänka sig, att man vid Taxering i den ena orten kan känna huru Egendomarne uti en annan landsort uppskattas. Deremot är det desto lättare att nu upprätta en Minimi Tabell, lämpad efter de under sednare åren förändrade omständigheter, som de fleste Landshöfdingar och troligen en stor del personer, som deltagit i Taxerings-förrättningarne sedan sistlidne Riksdag, nu finnas här församlade, samt man för detta arbete dessutom äfven har ledning utaf Landshöfdingarnes Fem-års Berättelser. En speciel jemkning å Hemmans-värdena serskilt uti hvarje Län efter det ena Hemmanets förhållande till det andra kan, i alla fall, sedermera göras inom Länen, enär det händer, att det ena Hemmanet förbättras eller ett annat försämras. Utan den ifrågavarande Minimi-Tabellen skulle Utskottet sakna all grund, hvarpå det kunde bygga den nödvändiga uträkningen, att hvad af den blifvande Bevillningen bör utgöras utaf

Hemman och Fastigheter på Landet, också verkligen kan utgå, huru som helst för öfrigt hvarje Egendom serskilt må uppskattas. Jag anhåller, att hvar och en, som kan, må uppgifva något annat lika säkert sätt att påräkna, det Beskattningen af Jordbruket utgår; ty, om man förkastar ett Förslag, måste man sätta något annat i stället. Att Jordbruket är för högt taxeradt, kan jag icke finna, enär, efter hvad jag af flere Landtmän hört omtalas, många Hemman endast erlägga 8 Riksdaler i Bevillning, då deremot i Stockholm en fattig Handtverkare, som knappast kan lifnära sig, hustru och barn, måste betala till Kronan minst 10 Rdr samt dessutom får vidkännas hushyran; Och, om Minimi-Tabellen för Landet skall upphöra, bör, i min tanka, äfven blifva samma förhållande med Minimi-Tabellen för Städerne eller den så kallade Klassifikationen för Borgerskapens Bevillning.

Herr *Ehinger*: Utskottet har, lika med Herr Noréus, förutsatt fullkomlig ovald hos Taxerings- och Prefnings-Kommittéerne och, i följd deraf, äfven tagit för gifvet, att de skola rätta Egendomarnes värden efter den förbättring eller försämring, som desamma tidtals kunna undergå; men Utskottet har, det oaktadt, ansett en Minimi-Tabell oumbärlig för att förekomma en möjlig brist å den summa, som från Jordbruket måste påräknas. Kunde något annat korrektif emot en sådan brist uppgifvas, så skulle Utskottet visserligen gerna antaga detsamma.

Herr *Lenning*: "Ej obekant med Taxerings- och Prefnings-Kommittéernes olika tillämpning

af Bevillnings-Författningarne utan Minimi-Tabellens tillvaro, anser jag densammas fortfarande af nöden, likväl med jemkning Länen emellan och den nedsättning på det hela, som Bevillnings-behofvet möjligen medgifver — utom denna ledning för repartition af Bevillningen, förmodar jag den ingalunda skulle komma att motsvara de påräknade tillgångarne. Den billiga jemkning Egendomar emellan, som rättvisan påkallar, kan jag ingalunda inse, skulle genom Minimi-Tabellernas fortfarande förnärmas, äfvensom jag ej kan dela en värd Ledamots tanka, att Landtbruket nu ej skulle vara med en dryg Bevillning belastadt, som jag deremot nödgas påstå, helst grundräntor, rotering med flera Landtbrukets åligganden, ega det närmaste samband med Bevillnings-tyngden."

Herr *Santesson*: Jag tviflar visserligen icke derpå, att Bevillnings-Utskottet ämnar föreslå en annan Minimi-Tabell, än den nu gällande; men jag föreställer mig, att Utskottet, vid upprättandet af den nya, hufvudsakligen skall taga till rättesnöre hvad under de sistförflutna fem åren ifrån Hemman och Fastigheter på Landet utgått; Och, enär detta grundat sig på den sednast upprättade Minimi-Tabell, så följer deraf, att man skall igenom den blifvande nya Minimi-Tabellen endast fortsätta fel ktigheterne uti den gamla. I min tanka är dessutom värdet å Egendomarne under 5 års lopp underkastadt beständiga förändringar. Uti få Län hafva sedan sistlidne Riksdag Hemmansvärdena blifvit vid Taxeringarne uppbragta utöfver Minimi-Summan; ty flere Prösnings-Kommittéer hafva ansett nog

att icke understiga densamma; Och utan tvifvel har alltså derigenom Staten förlorat ej mindre än de enskilde samt ganska visst mindre enhet i Beskattningen kunnat vinnas, än om ingen Minimi-Tabell funnits. Fråga är väl icke nu om någon jemförelse emellan Beskattningen för Landet och den för Städerne; men, i anledning af hvad Herr Limnelius nämnt, får jag förklara, att jag icke kan medgifva, det Jordbruket är mera lindrigt, än andra näringar, beskattadt, åtminstone ej i den delen. — Emellertid förblifver jag dervid, att, om icke Minimi-Tabellen upphörer och Egendomarnes uppskattning lemnas fri åt Taxeringsmännens omprofning, komma vi icke till det önskade målet af en jemn och billig Beskattningsgrund öfver hela Riket, men aflägsna oss långt ifrån den sjelfbeskattnings-rättighet, som i Grundlagen är oss förvarad.

Herr *Arvidson*: Jag delar Herr Limnelii tankar. Jag kan icke finna emot underbalans i Bevillningen för Jordbruket något annat korrektif än Minimi Tabellen; Och jag vet icke hvartill Profnings-Kommittéerne skulle tjena, om icke, att sammanjemka värdena å Egendomarne öfver hela Länet i ett rättvist förhållande till hvarandra, och att dervid tillse, det Minimibeloppet icke underskrides.

Herr *Hambreus*: "Med de Herrar Ledamöter, som nu talat emot bibehållandet af Minimi-Tabellen för Skattläggning å Hemman och Fastigheter på Landet, förenar jag mig utur det skäl, att jag anser Minimum af både dessa och Städernas Fastigheter böra efter deras verkliga

och ej annorledes åsättande värde bestämmas; Hvarjemte jag ock hyser den fruktan, att nu i fråga satte Minimi-värde skulle kunna leda till icke allenast enahanda förfarande med alla Fastigheter i Städerne, utan äfven gillande af endast de Minimi-Klasser, som Höglofl. Bevillnings-Utskottets Betänkande, under åberopande af blott 2:dra Momentet i nu gällande Bevillnings Förordnings 2:dra Artikels 2. §, synes åsyfta, till grundläggning för Taxering af Borgeliga Rörelsen, i afseende hvarpå den i samma §:s 4. Moment Taxeringsmännen lemnade rättighet till sådana Borgares taxerande under Minimi-afgifterne, som ej mäkta dessa utgöra, blifvit i Betänkandet alldeles utesluten."

Herr *Langenberg* förenade sig med Herr Lenning.

Herr *Ehinger*: Hvilka grunder Bevillnings-Utskottet ärnar följa vid Minimi-Tabellens upprättande, känner jag icke; men min enskilta tanka är, att man icke bör fästa sig vid de förflutna årens Bevillning, utan serskilt undersöka hvad man anser Egendomarne nu kunna tåla.

Herr *Nilsson*: "Minimi-Tabellen för Landet tror jag för min del är både öfverflödig, otillämplig och stridande mot ändamålet. Andra grunder för Egendoms-värderingar, än allmänna priser i köp, tror jag icke vara rättvisa; Och jag befarar ej att Herrar Landshöfdingar, jemte öfriga Embets- och Tjenste-män, äfvensom Profnings Kommittéerne som hafva inseendet öfver Värderingarne, underlåta att iakttaga och vaka öfver Statens rätt. Således hemställer jag

om icke den omförmälte Tabellen borde försvinna."

Herr *Fornander*: "Med vilkor, att andra grunder etableras för vardering af Hemman och Lägenheter, än nu eger rum efter sista Bevillnings-Förordningen, förenar jag mig med Herr Noréus att ej antaga en Minimi-Tabell. — Som det nu tillgått med värderingen de sednare åren, att neml. ett Hemman, som under den dyra tiden blifvit köpt, fått skatta i Bevillning 2 gånger mera än ett dylikt, som på många år varit i samma egares hand, har Bevillnings-Författningens esprit, som afsåg de sednare Kopeskillingarne böra tjena till grund för alla lika goda Hemmans i orten värderande, blifvit helt och hållet förfelad. Höglofl. Bev. Utsk:s beslut att låta afdraga skuld, står dessutom ej rätt tillsammans med antagandet af en Minimi-Tabell, emedan man derigenom ålägger en Medborgare att ej skuldsätta sig öfver en viss point om eljest någon Bevillning af honom skall erhållas, hvilket nu för tiden skulle blifva svårt att efterkomma."

Herr *Limnelius*: Jag har icke påstått, att Jordbruket är för lindrigt beskattadt, utan blott att Beskattningen derå icke är för hög i jemförelse till den för Städerne, hvilka äfven hafva en mängd Utskylder utom Bevillningen. Egendomarna på Landet hafva visserligen fallit i värde; men sådant är förhållandet äfven med Egendomar i Städerne och med den Borgerliga Rörelsen. Om Bevillningen å Stads- och Landtmanna-Näringar nedsättes, undrar jag sannerligen

gen huru stor inkomst Kronan derutaf skulle få och hvarest bristen borde sökas.

Herr *Norström*: På de välgrundade skäl, som blifvif anförda af de flere Ledamöter, hvilka talat emot en Minimi-Tabells bibehållande, förenar jag mig med dem. Om Pröfnings-Kommittéen, som har öfversigt af uppskattningen för hela Länet, nödvändigt måste rätta den efter ett visst Minimi-belopp, så stannar Kommittéen i villrådighet hvarifrån den skall fylla det, som fattas, eller hvaräst den skall minska det, som öfverskjuter Minimi-beloppet.

Herr *Aspelin*: Då ett Bevillnings-System skall upprättas, måtte det böra vara en nödvändig åsigt, att hvad som beviljas, skall kunna utgå; men ett sådant ändamål tror jag icke kunna vinnas om ej en Minimi-Tabell finnes; Och jag tillstyrker derför densammas bibehållande.

Herr *Ekstrand*: Jag instämmer med Herr Aspelin och anser Minimi-Tabellen vara ett oundvikligt ondt, likasom hela Bevillningen. Då en viss summa blir Statsbrist, bör man ock hafva bestämda grunder att fylla den; Och om Minimi-Tabellens belopp skulle minskas, så måste deremot Bevillnings-proCenten på Egendomarne ökas.

Herr *Westin*: Anledningen till den olyckliga Minimi-Tabellen har varit, att Riksgälds-Kontoret funnit Taxeringarne uti flera Län så vårdslösade, att en alltför ringa Bevillning derifrån utgått i förhållande till de andra Länen. Man måste medgifva, att Egendomarnes värden varit i fallande under sistförflutna 5 år; och

derför skulle jag förmoda, att Minimi-Tabellen blir billig om den rättas efter medelvärdet på dessa åren. Lika med den värde Ledamoten, som sednast talat, finner jag det vara nödvändigt att tillse, det de påräknade tillgångarne för Statsbristens fyllande kunna med någon säkerhet utgå, emedan man eljest blottställer sig för en Urtima Riksdag, endast genom felaktiga beräkningar i denna del. Jag tillstyrker således, att Minimi-Tabellen, billigen jemkad, må äfven hädanefter fortfara.

Herr *Noréus*: "Jag kan icke föreställa mig huru Bevillnings-Utskottet skulle kunna uppfatta några grunder för upprättandet af en sådan Tabell. Att den nu gällande skulle förändras, antager jag såsom nödvändigt, men huru åstadkommas dessa förändringar, då det till Bevillning uppgifne fastighets-värde inom hvarje Län förmodeligen bibehållit sig vid samma punkt, alltsedan Minimi-Tabellen antogs, ehuru förändrade omständigheter verkat stor skiljaktighet uti det verkliga eller nu gällande Egendomsvärdet? Några allmänna grunder kunna icke heller blifva gällande uti ett Land, sådant som Sverige med så mycken olikhet uti klimat, Jordmån, jordalster, jordbrukssätt, och alla öfriga ekonomiska förhållanden. Denna skiljaktighet är gifven, och huru skall man kunna våga att bestämma Fastighetsvärdet för hela Riket, då man äfven med inskränkning till ett Län icke kan göra sig försäkrad att träffa det rätta? Äfven uppskattningen i Städerne, af Hus och Byggnader är origtig, så snart den blott grundas uppå det Minimi-värde, som anses vara innefattadt uti

den värdering, efter hvilken de till Brandförsäkring blifvit antagna. Brandförsäkrad Egendom, ehuru den årligen kan minska sitt värde, bibehålles dock dervid, då deremot en gård i samma Stad, som icke är Brandförsäkrad, men hvars åbyggnader äro af högre värde, ofta går i köp för en mindre Summa och erlägger efter denna grund, Bevillnings-afgift."

Herr *Ehinger*: Mig synes, att en Minimi-Tabell nu kan uppgöras med lika rättvisa, som vid 1818 års Riksdag, ehuru det är naturligt, att icke samma grunder nu, som då, kunna följas.

Herr *Westin*: I anledning af Herr Noréi yttrande om Taxering å Hus i Städerne, får jag nämna, att stadgandet om rättelse dervid af Brandförsäkrings-värdet har tillkommit såsom ett korrektif af lika egenskap med Minimi-Tabellen, och att, hvad de Brandförsäkrade husen angår, man åtminstone i Stockholm uppskattat dem aldrig under, men väl mången gång vida utöfver Brandförsäkrings-värdet, när Taxeringsmännen ansett dem tåla en sådan förhöjning.

Herr *Ekelund*: Instämmande med de Ledamöter, som yttrat sig emot Minimi-Tabellens bibehållande, vill jag, i anledning af hvad Hr Arvidson anfört, erinra, att just denna Tabell är en inskränkning i Taxerings- och Pröfnings-Kommittéernes Beskattningsrätt, och att, då desse Kommittéer utgöras af personer med rättskänsla och lokal kännedom, skall Beskattningen utan tvifvel blifva lika rättvis och mera jemn utan en sådan Tabell.

Herr *Winberg* förenade sig med Hr Noréus.

6:o "Om Bevillning af fast Egendom, Rust-"tjenst-marker och Qvarnar, samt om Rotefri-"hets-afgiften."

Emot Förslaget i desse delar gjordes ingen anmärkning.

7:o "Om Bevillning af Borgerskap och Stä-"dernes öfriga Invånare, af Bergverk, samt af "serskilde Manufakturier, Verk och Inrättningar "på Landet."

Herr *Santesson*: I fråga om den personella Minimi-summan för Beskattning å Stadsmanna-rörelse, bör, utom det af Bevillnings-Utskottet i sitt Förslag åberopade 2:dra Mom. af 2 Art. 2 §. i nu gällande Bevillnings-Förordning, jemväl tilläggas 3:dje och 4:de Momenten af samma §.; Och, hvad värdet å Bergverk och Manufakturier på Landet angår, bör bestämdt uttryckas, att för detta värdes uppgörande hädanefter icke sådana föreskrifter måga fastställas, som 5:te Art. 2:dra §. 23:dje Mom. innefattar, utan enahanda grunder gälla, som för alla andra egendomars värderande efter gångbart pris och i allmänhet bedömd afkastning.

Herr *Noréus*: "Om Bevillningen af Berg-Verk och serskilde Manufakturer, upptagen uti 2 Art. 4 §. af 1818 års Bevillnings-Stadga, innefattar Utskottets utlåtande, att den borde bestämmas af värdet. Deremot är visserligen icke något att anmärka, så framt de grunder, som uti 5 Art. 2 §. af Bevillnings-Stadgan för värdering af Bruk och Bergverk finnas vara stadgade, blifva föremål för Utskottets ytterligare granskning. Skulle åter dessa anses vara bibe-

hållne, böra skälen derför ovillkorligen utredas, innan frågan om Brukens beskattning till Bevillning kan afgöras. Motioner om förändring äro äfven gjorde af enskilde Riksdagsmän, och då något svar å desse icke innefattas uti Utskottets utlåtande, måste en vidare utveckling vara att förvänta; den anmärkning torde dock i allmänhet nu böra tilläggas, att Fastighets-Bevillning af Jernverken egentligen beror af det pris å Hammarskatts-jernet, som Kongl. Kammar-Collegium och Kongl. Stats-Kontoret årligen stadga, och att detta Beskattningssätt icke är förenligt med grundprincipen af Svenska Folkets beskattning. Det beror till hela dess verkan af Embetsmän, pligtige att så högt det med rättvisa kan ske uppdrifva Kronans rätt, och som dervid icke kunna mera inskränka sig, än till hvarje Bergslag utan betraktande af de serskilta förhållanden, som äfven inom en och samma Bergslag kunna verka en stor skiljaktighet uti värden. Många Jernbruk anses derför till en vinst, hvilken Bruksegare icke åtnjutit, och genom detta förhållande uppkommer en värdeberäkning för Bruks-egendomar, skiljaktig ifrån den rätta och ofta uppgående till mångdubbel summa emot, till och med i sednare tider erlagde Köpeskillingar. Den betydligaste af Rikets hufvudnäringar näst Jordbruket, borde väl icke hafva derifrån skiljaktiga Beskattningsgrunder, och uteslutas från Svenska Folkets allmänna rätt att sig sjelf beskatta. Några flera anmärkningar synas icke vara af nöden då det måste anses otvifvelaktigt, att denna fråga skall komma under vidare ventilation."

Herr *Ehinger* erinrade, att, då här blott vore fråga om grunderne för Bevillningen och ej om detaljerne, vore ock tiden nu icke inne att granska de omständigheter, som Herrar Santesson och Noréus anmärkt.

Herrar *Nilsson* och *Bjuhr* förenade sig med Hr Noréus.

Herr *Limnelius* anmälte sin reservation emot all Minimi-afgift eller Klassifikation af Bevillningen för Städerne, så framt icke Minimi-Tabellen för landet jemväl skulle antagas.

Herr *Ekelund*: Jag instämmer med Hr Noréus; och, öfvertygad, att det vore nog af att på ett sätt beskatta Jernbruken, tillägger jag den förhoppning, att äfven Bevillnings-Utskottet måtte hafva funnit den nu varande Beskattningen orimlig, och att Utskottet skall kunna för den framtida föreslå en mera enkel grund.

Herr *Cederborg* ansåg Taxeringsmännen, hädanefter såsom hittills, böra ega rättighet att afvika från Minimi-afgifterne och nedsätta dem till lägre belopp när omständigheterne så fordra; Och deruti förenade sig Hr *Palm*.

Herr *Lindström*, *Michael*: "Jag inhemtar väl med tillfredsställelse, att förslaget till grunderne för den nya Bevillningen innehåller, såsom de föregående förordningar, den dispens för Taxeringmännen, att icke behöfva påföra den skattskyldige hela Minimi-afgiften, utan något derunder, när han på föreskrifne sätt kan styrka sin oförmögenhet, eller sitt tillstånd att vara nära utfattig; men jag vet icke heller hvad fördel för det Allmänna, och ännu mindre rättvisa i Taxeringen, af denna Minimi-afgift kan

uppkomma, då den, i andra fall, lägger ett obehörigt band på Taxeringsmännen, att icke efter Ed och Samvete kunna påföra hvarje förekommande skattskyldig den gärd till Samhällets upprä thållande, hvaraf han, i mån af inkomst, är i tillfälle att sig afbörda, i ett rättvist förhållande till andre Medlemmar af Staten. När nu Borgare i Städerne för inkomst af rörelse erlägga vissa procent, gör Minimi-Tabellen ett föga rimligt och med billighet oförenligt undantag för de minst förmögne, hvilka icke tillåtas att utgöra bevillning efter denna allmänna grund, utan i stället efter Städernes Klassifikation, och derefter uppgjorde Tabell på Minimi-afgift. Jag frågar, hvilken måste icke erkänna, att denna Städernes Klassifikation har påtagliga brister? och hvarför hårdare taxera de minst förmögne bland Borgarne för en med deras vilkor fremmande sak, att Staden kommit i en högre eller lägre klass att hänföras? Enhet i principen bör sökas, och med samma skäl som en Tabell för Minimi-värdet å Fastighet å Landet anses olämplig, hemställer jag äfven, om ej Minimi-afgiften af de minst förmögne bland Borgerskapet efter Städernes Klassifikation bör denna gång uteslutas, så mycket hellre, som frågan rörer den minsta delen bland Borgare, och kan således ej betydligt verka på Bevillningens mer eller mindre belopp."

Herr *Eckhoff*: Ofta taxeras en Handlande serskilt såsom sådan och serskilt såsom Skeppsredare då han tillika har någon större eller mindre andel uti Skepp. Detta anser jag nog hårdt, emedan det esomoftast kan hända och under de

sednare åren äfven händt, att mången med ganska betydliga Fartyg, långt ifrån att utaf dem njuta någon förtjenst, tvärtom fått vidkännas förluster; Och, när en Minimi-afgift finnes, hvarunder man icke får taxeras, borde densamma, i min tanka, vid sådana tillfällen beräknas för Handel och Skeppsrederi gemensamt, när de äro förenade hos en person, och icke, såsom hittills skett, för hvardera serskilt.

Häruti instämde Hrr *Aspelin* och *Hjertström*.

8:o "Om Bevillning af Embets- och Tjen-"stemän."

Någon anmärkning emot Förslaget i denne del gjordes icke.

9:o "Om Bevillning af åtskillige Societeter, "Aktie-Verk och Vinst-medel, samt af Diskonter; "äfvensom af Sterbhus, Testamenten och Arf."

Härvid gjordes förbehåll

af Hr *Santesson*, att ingen sådan vidräkning måtte ega rum med Statens egna Kassor, såsom Bankens Diskont och flere:

af Hr *Eckhoff*, att antagandet utaf den grund, Bevillnings-Utskottet sålunda föreslagit, icke må anses såsom något medgifvande af nya Diskontinrättningar: samt

af Hr *Ekelund*, att Bevillningen för Arfsmedel endast må sträcka sig till sidoarf.

10:o Om Fyllnads-Afgift, såsom ersättning för Landttulls-medlen.

Herr *Santesson*: "Den att fortfara föreslagne fyllnads afgift utgör endast en tillökning af jemnt $\frac{1}{12}$:del på alla 2:dra Artikelns afgifter med

några helt få undantag. — Jag anser alltså att en serskild Titels bibehållande härför endast leder till onödig vidlyftighet, och med afstyrkande af denna afgifts bibehållande, som sådan, föreslås att, om ej denna beräknings belopp, som hittills efter erhållne Tabeller utgjort per medium R:dr 112,000 årligen, kan, vid en förmodad nedsättning af totala Bevillnings-Summan helt afses — ersättning derför tages uti ökning af alla afgifter efter 2:dra Art. med ungefärligt $8\frac{1}{3}$ prCt, som detta nu utgör i förhållande till dem."

Häruti förenade sig Ståndets *fleste* Hrr Ledamöter.

11:o Om Bevillning för Öfverflöd.

Herr *Santesson*: "Stadgade, "Kontinuerande afgiften för nyttjande hvarjehande öfverflöd," kan ej godkännas som grund för den blifvande nya Bevillnings-Förordningen, vid betraktande af den vidlyftighet i Räkenskapar, den svårighet i kontroller, och den demoraliserande öfning att ej uppgifva sig vid Skattskrifning för sådana saker, äfvensom de chikaner vid tilltal derför, som åtfölja denna skatt; hvilken under ett jemnt fallande för de sednare 3 åren öfver hela Riket ej utgjort mera än per medium 152,000 R:dr, hvaraf blott Allmogen betalt för Tobaks bruk 36,000
och för mindre Siden-persedlar . 35,000

Summa R:dr 71,000

utan anses den nedsättning i totala Bevillnings-beloppet, som kan medgifvas, först böra användas till denna Artikelns försvinnande helt."

Herr *Noréus*: "Då Riksens Ständers ega

grundade anledningar för sitt hopp om nedsättning i den allmänna Bevillningen, torde den önskan böra anses allmän, att afgifter för konsumtion och öfverflod måtte försvinna. Sådane afgifter kunna aldrig innefatta en rättvis fördelning af de Medborgerlige bördorne, och man är snart öfvertygad om missförhållandet i denna del, då man betraktar att af hela öfverflods-afgiften, som för år 1819 utgjorde 156 900 R:dr, Allmogen för Tob ks nyttjande erlade 34,500, och for mindre Siden-perse lar 35.000. For år 1820 var hela afgiften 151,700. Allmogen erlade detta år för Siden-persedlar 35,000, för Tobak 36,500. 1821 års hela öfverflods-afgift 146,000. Allmogen för Siden persedlar detta år 35 400, för Tobak 36,400 R:dr. — Stridande mot all sund beskattnings-princip måste det vara, att en sådan bevillning hårdast drabbar allmogen och de mindre bemedlade klasserne, och då ett sådant förhållande icke kan undvikas, om den påraknade summan skall utgå, bör man väl icke försumma det tillfälle som kan erbjuda sig, att den samma indraga, i synnerhet som ofvan utsatte summor bevisa, att afgiften i det hela förminskats åren 1820 och 1821, ehuru Allmogens bidrag blifvit förökadt."

Uti hvad Herrar Santesson och Noréus sålunda anfört, förenade sig jemväl Ståndets *fleste* Hrr Ledamöter.

12:o "Om någon ersättning åt Författaren "till ett tryckt och till Bevillnings-Utskottet de-"diceradt Bevillnings-Förslag."

Herr *Ekelund* tillstyrkte, att någon sådan ersättning måtte beviljas.

Herr *Eckhoff* ansåg Utskottet först böra yttra sig bestämdt om och hvilken beloning det finner författaren hafva förtjent.

Uti Herr Eckhoffs tanka instämde Ståndets *fleste* Hrr Ledamöter.

Herr *Santesson* förklarade, att, då Utskottet icke kunnat godkänna förslaget, hade ej heller någon önskan om ersättning till författaren bort af Utskottet framställas; Och med Hr Santesson förenade sig Herrar *Montan* och *Linström*, *Jakob*.

Herr *Limnelius* upplyste, att flere Ledamöter inom Utskottet funnit förslaget antagligt, och att ehuru Utskottet ej kunnat för närvarande godkänna detsamma, hade Utskottet likval trott sig böra fästa Ståndernes uppmärksamhet på den möda och kostnad, Författaren användt.

Herr *Ehinger* erinrade, att, fastän ifrågavarande förslag icke nu kunnat antagas, detsamma likval kan blifva gagneligt i framtiden, och att således Författaren gjort sig förtjent till någon hugkomst.

Sedan Betänkandet sålunda blifvit punktevis genomgånget, anförde

Herr *Lindqvist*, skriftligen:

"Uti de Reglementariske Föreskrifterne om Mantals-och Skatt-skrifningen är stadgadt, att hvarje Skattskyldig skall i Mantal uppföras der han Bosatt är, eller större delen af året sig uppehåller, samt Embets- och Tjenstemän i Mantal uppföras, der de sig största delen af året uppehålla, eller Tjenst innehafva. Genom detta villkorliga stadgande har i min Ort, der en mängd Em-

bets- och Tjenstemän äro anställde, desse låtit sig skattskrifva på Landet, der de antingen ega någon Lägenhet eller endast några Tunnlands jordrymd för att derigenom undgå allt deltagande uti andra Bördorl, som dem såsom inom Samhället boende i förening med de öfrige ålegat, serdeles uti underhållet af de Fattiges försörjning, hvilken afgift utgår efter Bevillnings-grund såsom den säkraste för bestämmandet af denna afgift; men då debitering skett i förhållande till andre deras jemnlikar, hvilka sig inom Samhället skattskrifva, hafva de helt och hållet undandragit sig denna afgift, på den grund, att de inom Samhället icke äro Skattskrifne och derigenom icke erlägga ett öre till detta ändamål, oaktadt Fattig-flocken genom deras tillvaro hvarje år ansenligen ökas af afskedade deras Domestiker och deras afföda, dem Samhället får behålla och försörja; Jag skulle icke väckt fråga härom, så vida denna misstydning af Författningens lydelse icke blifvit sanktionerad af en Auktorité, som ändrat det beslut, hvilket Magistraten vidtagit, att alla dessa Embets- och Tjenstemän, såsom de der Tjenst utöfva och större delen derföre i Staden af året vistas, skulle sig i Staden skattskrifva; och ehuru enskilt för detta Samhälle, vågar jag likväl, för att få ett närmare bestämmande gifvet och undanflykter ej måtte ega rum för den af Samhälls-plikten påkallade föreskriften, att alla som inom Församlingen bo och vistas, böra till de Fattiges underhåll bidraga, framställa det förtydligande af denna, i afseende på Skatt-skrifningen gifne föreskrift uti 1 §. af 5 Art. 7 Mom, Bevillnings-stadgan, att Embets-

och Tjenstemän med deras Familjer skola ovilkorligen Mantals- eller Skatt-skrifvas i den Ort der de sitt Embete eller sin Tjenst innehafva och utöfva samt Lön uppbära; med de anmärkningar, som af Högtärade Ståndet äro anförde mot Höglofl. Bevillnings-Utskottets för Bevillningsgrundernes bestämmande afgifne Betänkande, och till Högl. Utskottet återgår, torde denna min framställning få åtfölja, för att af Höglofl. Utskottet bedömmas."

Herr *Ullberg* anhöll om fortfarande af den lindring i Bevillningen för Östersunds Stads Borgare, som de, enligt 6 Art. 3 §. i 1818 års Bevillnings-Förordning, hittills åtnjutit.

Herrar *Lenning* och *Noréus* begärde äfven en fortfarande lika lindring, som hittills, den förre för Manufakturister och Fabriks-Idkare i Eskilstuna Fristad och den sednare för en del af Invånarne uti Stora Kopparbergs-Län.

Herr *Lenning* yttrade sig vidare: Enär flere indragningar af Utskylder, som i den nu gällande Bevillnings-Förordningen finnas stadgade, blifvit hos Ståndet föreslagne, och, i händelse dessa Förslag bifallas, möjligen en brist i den erforderliga Bevillnings-summan kan uppkomma, vågar jag hemställa, att, till fyllande deraf, en progressif afgift må åter införas, hvilken jag anser billigen kunna utgå af hvar och en, som för Lön eller Näring erlägger Bevillning efter 2:dra Art. ifrån och med 5 R:dr och derutöfver.

Herr *Santesson*: Om en Beskattning på behållen inkomst antoges, skulle jag visserligen anse en progressif afgift lämplig; men nu, då man funnit synbar förmögenhet böra beskattas ut-

an afdrag af skuld, tror jag icke den progressiva afgiften rimligen kunna införas.

Häruti instämde Hrr *Noréus*, *Aspelin*, *Hagander*, *Hegardt*, *Langenberg*, *Winberg* och *flere*.

Herr *Eckhoff*: Genom bibehållande af Minimi-Tabellen för Landet skall, i min anka, all brist uti Bevillningen förekommas; Men, om icke destomindre någon brist uppstår, anser jag bättre, att Fyllnads-afgiften bibehålles, än att en progressif afgift fastställes.

Med Hr Eckhoff förenade sig Hr *Cederborg*.

Herr *Lenning*: Jag skulle ej hafva besvärat med en så litet utredd framställning, om jag förut hört något annat Förslag till ersättning för den betydliga minskning i Bevillningen, som Ståndets flere Ledamoter medgifvit genom upphörande af Öfverflöds- och Fyllnads-afgifterne; Och jag har trott mig böra endast i förbigående yttra min åsigt.

Herr *Lamnelius*: Bevillnings-Utskottets mening har varit, att, om Minimi-Tabellen skulle försvinna, borde en permanent Pröfnings-Kommitté finnas, med rättighet att granska och förändra Taxeringarne inom hvarje Län efter omständigheterne; men uti detta Förslag har likväl jag för min del ej kunnat ingå.

Herr *Linström*, *Jakob*: Allmänna rösten påkallar lindring uti Bevillningen. Det är då okärt att höra en progressif afgift föreslås. I händelse Staten minskar sina utgifter, kunna, i min tanka, både Öfverflöds- och Fyllnads-afgiften upphöra utan behof af något surrogat.

Herr *Hagander* instämde med Hr *Linström*.

Herr *Santesson*: I sjelfva verket är blott

Öfverflöds-afgiften föreslagen att försvinna. Hvad Fyllnads-afgiften kunnat utgöra, skulle öfve flyttas på 2:dra Artikelns Bevillning för så vidt detsamma ej kan umbäras. Man får sedermera vid uträkningen tillse, om och hvilken minskning i Fastighets-Bevillningen kan ega rum.

Herr *Ekelund* instämde med Hrr Eckhoff och Santesson.

Herr *Cederborg*: Om ej Bevillningen kan minskas äfven med det belopp, som af Öfverflöds-afgiften varit påräknadt, anser jag denna afgift hellre böra fortfara, än att beloppet eljest skulle betunga Jordbruket samt annan Egendom och Näring, hvilka ingendera tåla någon förhöjd Bevillning

Herr *Lenning*: Då Ståndet allmänt önskat, att Fyllnads-afgiften må upphöra, tror jag det stå fast, att 2:ne slags Afgifter derigenom komme att borttagas; Men, om, oaktadt dessa afdrag, Bevillningen ändock skulle blifva tillräcklig, afstår jag naturligtvis från min framställning om den progressiva afgiften.

Öfverläggningen förklarades slutad; Och, på Hr *Talmannens* Proposition, återremitterades målet till Bevillnings Utskottet, som skulle af de nu gjorda anmärkningar erhålla del.

§. 6.

Då nu å nyo föredrogs Hr *Ullbergs* den 22:dra sistl. April §. 14, på Bordet lagda Memorial N:r 284, om lindring i Bevillningen för Borgerskapet uti Östersund, fann Ståndet, med anledning af hvad enligt föregående §. uti den-

na fråga förekommit, nämnde Memorial böra förfalla.

§. 7.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 7:de dennes §. 16. på Bordet lagda Betänkande N:r 36. i anledning af motioner, om upphäfvande af de Författningar, som hindra Sak-egares fria val af Rättegångs-Ombud.

Herr *Bagge* åberopade Hr Haganderrs vid Betänkandet bifogade serskilta yttrande, förklarade sig till alla delar instämma i Hr Haganders tankar; och anhöll, med anledning deraf, om återremiss.

Med Hr Bagge förenade sig Hrr *Winberg*, *Linström*, *Jakob*, *Huldberg*, *Fornander* och *flere*.

Herr *Talmannens* Proposttion på bifall till Betänkandet besvarades med N e j; Och, på derefter framställd Proposition, blef målet till Lag-Utskottet återremitteradt.

§. 8.

Å nyo föredrogs Ekonomi-Utskottets Betänkande N:r 80. om yrkad befrielse för Gottlands Hemmans-egare att underhålla Lastage-Bryggor och Strandridare-Boställen.

Herr *Ehinger* uppläste ett så lydande Anförande:

"På Riksdags-Fullmäktiges för Bonde-Ståndet från Gottlands Län Conrad Larssons och Erik Detlofssons i Bonde-Ståndet väckta motion om befrielse ifrån den, Hemmans-brukare på Gottland hittills åliggande skyldighet, att vid

Land-

Landhamnarne derstädes underhålla vissa Lastagebryggor samt Boställen för så kallade Strandridare eller Landttulls-bevakning s-inspektorer, har det Höglofliga Ekonomi- och Besvärs-Utskottet, till hvilket denna Motion blifvit remitterad, behagat att, endast på de af Motionärerne i deras Memorial angifne skenbara grunder, stödja det Betänkande, hvilket nu till Rikets Höglofliga Ständers beprövfvande blifvit hemställdt, hvaruti Utskottet tillstyrker, att Gottlands Hemmans-egare måtte befrias ifrån skyldigheten, att underhålla Lastagebryggor vid de kring Gottland befintlige Landhamnar, hvilka borde underhållas af de Hamn- och Bro-penningar, som af de i dessa hamnar inlöpande Fartyg erläggas, men hvilka penningar hittills i Wisby Stads Kassa oafkortade influtit. — Ekonomi- och Besvärs-Utskottet har således ansett det icke stridande emot rätt och billighet, att i en fråga, hvaruti tvenne Parter äro interesserade, nemligen Wisby Stad å ena, och Gottlands Hemmansbrukare å andra sidan, endast på den ena Partens naturligtvis ensidiga framställning af saken, fälla ett bestämdt och för densamma gynnande utlåtande, utan att tro sig böra sätta i fråga om icke motparten möjligtvis äfven skulle kunna hafva lika, om icke mera, gilltiga skäl att ställa deremot, som äfven förtjente afseende.

"Utan att vilja fälla ett omdöme öfver detta af Utskottet vidtagna behandlingssätt, får jag blott såsom Representant för Wisby Stad å dess vägnar protestera emot hvarje beslut som skulle lända denna Stad till förfång och fattas ut-

an lemnadt tillfälle för densamma att sina rättigheter bestyrka och försvara.

"Onekligen hade det varit mera rättsenligt om Ekonomi- och Besvärs-Utskottet i en fråga af så enskild beskaffenhet, som närvarande, hade anvist Motionärerne, att med sina besvär gå direkte till Kongl. Majestät, då utväg varit öppen, så väl för dem som deras kontrapart, att göra sina anspråk och rättigheter gällande, hvaraf ett resultat varit att förvänta, som förenat så väl de billiga anspråken å ena, som de obestridliga rättigheterne å andra sidan.

"Äfven kan jag icke frångå, att jag finner någon inkonseqvents i Utskottets Utlåtande, då det tillstyrker Motionen i den del som angår Lastage-bryggornas underhållande, men afstyrker i den som rörer underhållandet af Standridare-boställena. Om den grundsats, att den, som njuter inkomsten af en inrättning, ock bör svara för de dermed förknippade omkostnader, varit gällande i förra händelsen, så hade den ock bort vara det i den sednare. Jag vill icke tro att grunden härför varit, att i sednare fallet angick det Statens rätt, hvilken ingalunda fick eftergifvas, men i det förra blott en enskild Stads, hvarvid man icke behöfde vara så nogräknad.

"Ehuru jag icke kan för ögonblicket medelst dokumenter bevisa uppkomsten af Gottlands Hemmansbrukares ifrågavarande skyldigheter, torde det Högtärade Ståndet tillåta mig att upplysningsvis få meddela den enskilda kännedom jag har om saken.

"Till Wisby Stads-privilegier har från äldre tider hört, att all utskeppning af Varor till

Utrikes ort endast får ske från Wisby Stad och genom derstädes bosatte och Burskap egande Handlande, och att de Bro- Hamn- samt Tolags-penningar, som af alla, Wisby Hamn anlöpande, fartyg erläggas, skola i Stadens Allmänna Kassa inflyta, för att dermed bestrida kostnaderne för så väl Wisby Hamns, bryggors och allmänna byggnaders underhåll, som ock för Magistratens och Stadens öfrige Tjenstemäns aflöning. Då sedan, till lättnad för Allmogen, som derigenom vann tillfälle att kunna afyttra sina produkter vid närmaste Landthamn, och icke nödgas, som dittills, oftast långväga ifrån, forsla dem till Wisby, det tilläts utskeppning till utrikes ort äfven från Landhamnarne, skedde det med förbehåll, att Wisby Stad lika litet, som Kongl. Maj:t och Kronan, måtte tillskyndas någon kostnad genom underhållandet af de vid Landthamnarne härigenom nödige blefne bryggor och boställen för Tullbevakningen, eller Staden röna någon minskning i dess af de trafikerande skeppen dittills hafda och för dess behof påräknade intrader; till följd hvaraf Hemmansbrukarne sig åtogo att vid Landhamnarne underhålla vissa Lastage-bryggor och äfven Strandridare-boställen, utan att Stadens inkomster af Hamn- och Bro-penningar i ringaste mån derigenom skulle förminskas.

"Sådan är, enligt den kännedom jag derom eger, tillkomsten af denna, Gottlands Hemmansbrukare hittills åliggande, och nu öfverklagade, skyldighet; och jag hade trott, att det Höglofliga Ekonomi- och Besvärs - Utskottet bort fästa mera uppmärksamhet vid hvad en dess

Ledamot, Herr Lenning, inom Utskottet i detta ämne upplyst.

"På dessa skäl, och på det Ekonomi- och Besvärs-Utskottet måtte komma i tillfälle att saken något närmare öfverväga, får jag vördsammligen anhålla om Proposition om återremiss af Betänkandet, beledsagad af hvad jag nu tagit mig friheten att i ämnet yttra."

Herr *Talmannens* Proposition på återremiss till Ekonomi-Utskottet besvarades med Ja.

Herr *Talmannen* underrättade, att Plenum skulle fortsättas kl. ½ 6 e. m.; Och Ståndet åtskiljdes nu kl. 2.

Eftermiddagen

kl. ½ 6.

§. 9.

Upplästes nedannämnda Utlåtanden:

Stats- och Lag-Utskottens

N:r 150. i anledning af väckte Motioner rörande Hof-Rättens öfver Skåne och Blekinge ställande på Indragnings-Stat, samt upphörande af en Advokat-Fiskalen i Kongl. Götha Hof-Rätt tillagd ersättning för förlorade sportler:

Stats-Utskottets

N:r 151. i anledning af anmärkningar vid Betänkandet om medel till kostnaderne för H. K.

H. Kronprinsens förestående förmälning och verkställda utrikes resa:

N:r 152. om inköp för Statens räkning af Geografiska Inrättningens Karte-Verk och dess öfverlemnande till General-Landtmäteri-Kontoret:

N:r 153. öfver en Motion om Byggnings-hjelpens förvandling och säkrare bestämmande:

N:r 154. i anledning af väckte Motioner om all jords lika beskattning och om en allmän ny refning och skattläggning:

Ekonomi-Utskottets

N:r 61. om föreslagne förändringar i Kongl, Förordningen d. 26 Februari 1817, angående Socknestämmor och Kyrko-Råd, serdeles i hvad angår den, Presterskapet genom samma Författning, tillagde myndighet.

Lades på Bordet.

§. 10.

Å nyo föredrogs Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets den 7:de i denne månad på Bordet lagda Betänkande N:r 81. i fråga om böterne för uteblifvande från Uppbörds-stämmor.

Herr *Ståhle*: Min tanka är, att ifrågavarande viten för de Skatt-skyldige ej böra fortfara. Vederbörande Uppbördsmän hafva både rättighet och skyldighet, att genom utmätningstvång indrifva utlagorne hos en hvar, som förfallolöst afhåller sig från Uppbörds-stämma; och jag anser tillräckligt, att vid denna påföljd får bero.

Herr *Montan*: "Då en Militär-Embetsman icke lagligen kan ega bättre rätt, än Kongl. Maj:t och Kronan, som endast till honom sin rätt öfverlåtit, finner jag intet billigt eller lagligt skäl

hvarför en Räntegifvare, som försummar att betala sin Hemmans-ränta, som är Kronan behållen eller anslagen Civil Embetsman å Lön, skall böta 12 sk., då deremot samma Räntegifvare för dylik försummelse af en Ränta, anslagen Militären, skall böta En R:dr, hvilka böter äfven af det skäl äro obillige, att de till mångdubbelt belopp vid flere fall öfverstiga den Ränta som skall betalas, serdeles af Utjordar och dylike mindre Lägenheter, derigenom kan hända, att en försummelse att betala 6 rst. skatt af en Utjord kan beläggas med En R:dr böter. — Uti Utskottets Betänkande är äfven en alldeles ny Lagtolkning projekterad, den, att, om tillgång till böterne saknas, de skola få genast afskrifvas, då likväl Lagen eljest ovilkorligen föreskrifver: att alla böter, som ej kunna utgå, böra uti annat kroppsligt straff förvandlas.— Öfver en dylik Lag-förändring anser jag Lag-Utskottet böra yttra sig och yrkar derför, att Utskottets Betänkande återremitteras."

Herrar *Lagerstrand* och *Cederborg* förenade sig med Hrr Ståhle och Montan.

Herr *Ekelund*: Lika med Hr Ståhle tror jag någon plikt för uteblifvande från Uppbördsstämma ej böra ega rum, enär Staten lönar serskilde Tjenstemän, hvilka skola handhafva Uppbörden, och det alltså tillhörer dem, att för indrifning af hvad på Uppbörds-stämman lemnas obetalt, vidtaga de laga åtgärder, som efter omständigheterne finnas erforderlige.

Häruti instämde Hr *Bjuhr*.

På Herr *Talmannens* Proposition blef målet, i anledning af de nu gjorde anmärkningar, till Utskottet återremitteradt.

§. 11.

Föredrogs åter Lag-Utskottets Betänkande N:r 41. i anledning af väckt fråga om skärpning af Lagarne rörande tjenst-ledighet för Domare.

Herr *Bagge*: Jag finner väl, lika med Utskottet, att författningarne angående tjenst-ledighet ej tarfva ändring eller skärpning, om de efterlefvas sådane de nu äro; Men jag känner ock, huruledes de i sednare tider blifvit mycket missbrukade; och derför tror jag någon åtgärd vara nödig att förmå vederbörande till deras noggranna iakttagande. Hvad angår Hof-Rätternes Semester, som egentligen varit föremål för min motion, får jag upplysa, att den begagnas icke blott ifrån den 15 Juni till den 15 Oktober hvarje år, utan äfven en månad vid Jul-helgen samt en månad vid Påsk och Pingst. Semestern räcker således redan halfva året; Och det beror nu af Kongl. Maj:ts Nådiga godtfinnande att utsträcka densamma huru långt som helst. Det är till förekommande af det dermed förenade uppehåll i göromålen, som jag tillstyrker, att Semestern för Kongl. Hof-Rätterne måtte alldeles upphöra. Om man, såsom Lag-Utskottet sig yttrat, anser, att Ledamöter ej kunna uthärda med en ständig tjenstgöring, utan ledighet, så böra andra utvägar sökas, att förbättra deras vilkor.

Herr *Linström*, *Jakob*: Afsigten med min motion i detta ämne har varit att befordra rättelse i missbruket af tjenst-ledighet. Anledning härtill har jag fått såsom Ledamot i en Direktion, hvars angelägenhet blifvit af en ung Extra Domare mycket vanvårdad, så att Direktionen ic-

ke utan påminnelser och slutligen anmälan hos Öfver-Domaren, kommit till sin rätt. På lika sätt kunna ock andre rättsökande blottställas; och derför tror jag ännu, att den Ordinarie Domare, som för enskild beqvämlighet, eller utan rätter nöd, njuter tjenst-ledighet, bör vara ansvarig för de göromål, hans Vicarius förvaltar.

Herr *Lindqvist*: Uti Kongl. Götha Hof-Rätt fortfar alltid Hof-Rättens verksamhet under Semester-tiden; ty den begagnas icke af alla Ledamöter på en gång. Vid Jul-helgen är vanligen ledigheten inskränkt till 14 dagar, samt vid Påsk och Pingst till 3 eller 4 dagar. Således har Herr Bagge häri misstagit sig. — Jag anhåller om Proposition på bifall till Utskottets Betänkande.

Flere hördes begära Proposition.

En sådan blef af Herr *Talmannen* framställd till bifall å Betänkandet, samt besvarades med Ja, blandadt med något Nej, dock utan att votering äskades; Och var Utskottets Betänkande alltså bifallet.

På begäran af Hr *Linström*, *Jakob*, skulle hans reservation häremot antecknas.

§. 12.

Lag-Utskottets sedan den 7:de i denne månad på Bordet hvilande Betänkande N:r 43 i fråga om rättighet för en hvar, att utan behof af allmän Åklagare utföra talan emot Domare för Embets-fel, blef nu å nyo föredraget.

Herr *Bagge* uppläste följande anförande:

"Ehuru det icke torde gifvas någon och långt mindre några händelser, som föranledt det

stadgande uti Kongl. Förklaringen af den 23 Mars 1807, hvarigenom en Part blifvit förvägrad, att sjelf utföra talan mot Domares brott och Embets-fel, samt att hinder för nämnde författnings upphäfvande derför icke kan vara kändt; så finner jag likväl af den erfarenhet jag nu vunnit, att den tidpunkt ej lärer vara inne, då Folket kan återtaga någon medfödd rättighet, som det händelsevis blifvit frånkändt, och hvaribland med skäl kan räknas friheten, att, utan Förmyndare-inseende, få utföra talan mot en Domare, som sig förorättat, enär man, i fall den är ohemul, underkastar sig den påföljd, som Lagen bestämmer för den, hvilken söker binda annan till brott eller missgerning och ej gitter sådant bevisa. — Jag förbigår derföre, att göra anmärkning mot Lag-Utskottets Betänkande i hvad det afser grundernes bestånd uti åberopade Kongl. Förklaring, änskönt jag har trott, att ingen hellre, än hvarje redligt sinnad Domare, skulle önska, att se detta band upplöst, för att derigenom bereda sig det förökade anseende, som af en dylik frihet vore en följd; men då Betänkandet innehåller, det en klagande Part icke är förment, att icke blott följa målet, då klagan blifvit upptagen, utan tvärtom ovillkorligt berättigad, att, jemte Actor Publicus, afgifva slutpåstående; alltså och enär jag ej har mig bekant att någon fått begagna en slik förmån, eller känner något Lagrum eller Förordning, som tilldelar den klagande en sådan rättighet, ser jag mig föranlåten vördsammast anhålla om återremiss, på det denna i Lag-Utskottets tanka ostridiga rättighet åtminstone må kunna uti utfärdande författning

blifva allmänt kungjord; Och då ifrågavarande förklaring icke afser andra än Under-Domare; men jag hoppas, att forum blir bestämdt vid denna Riksdag, hvaräst Revisions-Sekreterare och Ledamöter uti Rikets Hof-Rätter samt Kollegier kunna för tjenste-fel tilltalas, hvilket i saknad deraf hittills icke kunnat lagligen ega rum, om dertill varit nog så talande skäl; så tager jag mig friheten vördsammast hemställa, om icke, för likhets vinnande i Lagskipningen, ofvanberörde Kongl. Förklaring bör erhålla följande Redaktion, och hvarigenom den deri varande tvetydighet undanrödjes, samt hvars och ens rättigheter och skyldigheter mera bestämdt utstakas:

"Hvarje enskild Part, som förmenar sig "vara förorättad af Under-Domaren, eger att an-"mäla sådant i Hof-Rätten, hvarunder Domaren "lyder, eller hos Justitie-Kansleren eller Rikets "Ständers Justitie-Ombudsman, hvilka myndig-"heter det tillkommer, i händelse det som an-"mäles synes vara sådant, att det förtjenar an-"svar, om det i bevis ledes, att öfverlemna sa-"ken till utförande af vederbörande Advokat-Fi-"skals-Embete, hvarefter och sedan den ankla-"gade blifvit hörd och fått sig förklara öfver kla-"go-skriften jemte dervid fogade handlingar samt "Aktors i anledning deraf gjorde anmärkningar, "Hof-Rätten har att pröfva, huruvida undersök-"ning bör anställas vid någon Domstol i Lands-"orten uti klagandens och Advokat-Fiskalens el-"ler tillförordnad Aktors närvaro, för att få rät-"ta förhållandet utredt. Skulle Hof-Rätten der-"efter finna, att målet icke kan på skriftvexlin-"gen eller den skedde undersökningen afgöras,

"bör Under-Domaren stämmas, att personligen "inställa sig till svaromål inför Hof-Rätten för "att vidare ransakning undergå. Sedan så är i-"akttaget och Parterne å ömse sidor fått begagna "all möjlig Bevisnings-rätt, öfverlemnas Hand-"lingarne till Advokat-Fiskals-Embetet, hvilket "meddelar slutpåstående eller utlåtande, hvaref-"ter alltsammans öfversändes till vederbörande "Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som har, att "inom föreskrifven tid infordra Klagandens ytt-"rande, hvilket, jemte berörde handlingar, se-"dermera tillställes den tilltalade, som eger, att "äfven inom förelagd tid förklara sig öfver "hvad så väl Advokat-Fiskals-Embetet, som Kla-"ganden mot honom yrkat. Anser åter Hof-"Rätten eller Justitie-Kansleren Klagandens an-"mälan emot Domaren icke vara af den egen-"skap, att den sistnämnde derför kan åläggas an-"svar, i fall nämnde anmälan beledsagas med "bevis, eller bevisning erbjudes, är honom o-"betaget, att deröfver anföra den klagan hos "Kongl. Maj:t, hvartill han kan finna sig befo-"gad. Ett lika stadgande eller Rättegångs-ord-"ning gäller äfven för de fel, som kunna an-"mälas mot Revisions-Sekreterare samt Ledamö-"ter uti Allmänna Magazins-Direktionen, i "Kongl. Maj:ts och Rikets Hof-Rätter samt Kol-"legier jemte Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, "endast med den förändring, att uti dessa fall "utöfvar Kongl. Maj:t, genom sin Högsta Dom-"stol, den rätt, som Hof-Rätten förut är tillagd "i afseende på Under-Domare; Och åligger det "Justitie-Kansleren eller Justitie-Ombudsmannen "att talan härutinnan sjelfve utföra. Blifvande

"Justitie-Kansleren Kongl. Maj:t, men Dess "Högsta Domstol och Rikets Ständers Justitie-"Ombudsman de sistnämnde ansvärige, om nå-"got underlåtes, som på deras Embeten ankom-"ma kan. Utom den skade-ersättning, som Kla-"ganden kan blifva tillerkänd, bör han tillgodo-"njuta målsegande andelen i alla böter som å-"domas, äfvensom ersättning af den tilltalade för "hafde kostnader, efter afgifvande räkning."

"Ej skall det vara någon enskild Part tillå-"tet att tilltala någon Under-Domare, Revisions-"Sekreterare, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, "eller Ledamot uti Allmänna Magazins Direk-"tionen, Kongl. Maj:ts samt Rikets Hof-Rätter och "Kollegier, för fel eller brott i och för Embetet i "annan ordning, än nu föreskrifven är. Med å-"tal mot K. M:ts Högsta Domstols Ledamöter för-"fares på sätt särskilt stadgadt är."

"Då jag hoppas, att hvad jag nu haft äran anföra, föranleder till återremiss, anser jag mig derjemte böra anmärka, att jag ansett hvarje Klagande Part berättigad icke allenast till måls-egande andelen i de böter, som kunna ådömas, enär honom är betaget, att sjelf utföra sin talan, om han sådant åstundar; utan äfven till ersättning för alla åbragte Rättegångs-kostnader, emedan det icke synes stå att förena med Samhälls Ordningens bestånd, att den som framdrager en felaktig Embetsman för Rätta, skall derigenom tillfogas enskilda uppoffringar.

"Om emot förmodan ifrågavarande Betänkande skulle af trenne Stånd bifallas, anhåller jag, att hvad jag nu haft äran föreslå, måtte till följe af 56. §. R. Ord. af Lag-Utskottet öf-

vervägas, såsom föranledt dels af de Motioner, som B tänkandet afhandlar, och dels af mitt yrkande, att Forum måtte utstakas, hvaräst Revisions-Sekreterare och Ledamöter uti Rikets Hof-Rätter samt Kollegier kunna för Embetsfel tilltalas.

"Sluteligen får jag anhålla, att Lag-Utskottet vid Remissen häraf måtte anmodas att ofördröjeligen inkomma med utlåtande öfver min nyssnämnda Motion, rörande Forum, emedan jag anser att den frågan bör vara afgjord, innan den nu väckta förekommer till pröfning."

Herr *Ullberg*: Jag kan ej annat än motsäga den värde Ledamoten, som nu yttrat sig. Den rätt, han yrkar för en klagande Part, är redan en hvar tillagd, och utöfvas alla dagar, med den skillnad likväl, att, när klagomål emot någon Tjensteman inkomma till Riksens Ständers Just. Ombudsman eller Justitie-Kansleren, infördras först den anklagades förklaring deröfver, och sedan pröfvas huruvida skäl finnes att öfverlemna målet till Aktion. Detta behandlingssätt är ganska nyttigt; ty Domstolarne skulle eljest lätteligen öfverhopas med tilltal, ofta af ringa värde. Man bör ock sätta lit till nyssbemälte Embetsmäns omdöme öfver fog eller ofog i de klagomål, som anmälas. Finnes fog, så underlåtes aldrig Remiss till vederbörlig Aktion, enligt den erfarenhet, jag härom eger. Allt, hvad Herr Bigge i öfrigt tillstyrkt, är förut stadgadt och tillåtet genom 1807 års Förklaring öfver åtskilliga Lagens rum.

Herr *Hagander*: Jag kan icke neka, att jag i fråga om enskildes obehindrade åklagare-rätt

delar Hr Bagges tanka, hufvudsakligen af det grundlagliga skäl, att alla hafva lika rätt inför Lagen. Jag anser ock för hvarje myndig mans rätt, att sjelf utföra sin talan, utan allmänt biträde; och jag skulle således ej hafva dragit i betänkande, att med min röst understödja Motionen, om jag icke tillika vore öfvertygad, att Ständernes Justitie-Ombudsman erhållit tillräcklig makt, att upptaga enskilde Parters klagomål emot Domare samt meddela det biträde, som till slik talans utförande sökes och kan vara af nöden. 1807 års Lag-Förklaring lemnar hvar och en obetaget, att gemensamt med publike åklagaren föra sin enskilda talan; och något tillägg i detta afseende, såsom Herr Bagge tillstyrkt, synes derför icke behöfligt.

Herr *Cederborg*: Att vilja förhindra någon, som tror sig lidande genom Domares åtgärd, ifrån rättighet att klaga och söka upprättelse, kan ej falla mig in; men jag anser all tillständig rätt i sådant afseende redan gifven, då hvar och en eger anmäla sin klagan, antingen i Hof-Rätten, der den vanligen remitteras till Advokat-Fiskalen och han, om fog finnes, afger sitt Embets-Memorial, hvarefter den anklagade höres och Aktionen i laga väg fortgår, eller ock hos Justitie-Kansleren eller R. S. Justitie-Ombudsman, hvilka Embetsmän det tillhörer, att till rätt förhjelpa den, som med skäl klagar. Om denna ordning upphörde och hvarje Part finge frihet, att efter egen urskiljning instämma sin Domare, skulle dennes värdighet nedsättas och hans tid upptagas, utan att Domaren, hvars lott det är att ej med rättvisa kunna göra alla nöjda,

hos hvarje klagande funne utväg till den upprättelse, som på ett obefogadt tilltal borde följa.

Herr *Huldberg*: Som jag ej är jurist, så är jag icke heller i tillfälle, att inse och bedöma de skäl, hvilka uti förevarande fråga skulle böra verka till afvikelse från den allmänna regeln, att, om jag i Samhället finner mig förorättad, eger jag söka rekonvention, efter egen öfvertygelse, utan någon annans rådfrågande. Det är sant, att den, som förnärmas af en Domare, har frihet till klagan hos Hof-Rätten, och att, om Hof-Rätten finner skäl, blifver den anklagade tilltalad; men på detta om beror då min rätt. Utan misstro till Hof-Rätten, föreser jag likväl möjligheten, att en klagan, som den lidande tror sig böra fullfölja, får hos Hof-Rätten förfalla såsom obefogad. Man invänder, att Domare-Embetets värdighet behöfver en Egid, och att Domstolarne ej böra blottställas för otillbörliga klagomål; men jag finner ej hvad detta kan gälla, om en hvar, som klagar, alltid står i rekonventions-ansvar, då hans klagan pröfvas obehörig. För min del anhåller jag om återremiss med den anmärkning, att jag anser Motionen böra och kunna i hela sin vidd bifallas.

Herr *Norström*: Skäl äro anförda både för Motionen och för Utskottets Betänkande. Jag tror, att, om man ser på följderna af det ena och andra, skall man finna Betänkandet väl grundadt. Man må ej tro, att alla, som finna sig böjde till klagan, också äro i tillfälle att gifva upprättelse. Domaren skulle kanske oftast vara utsatt för obefogade tilltal ifrån dem, som veta sig hafva intet att äfventyra; och emeller-

tid kunde det likväl hända, att han för sådana ogrundade klagomål skiljdes från utöfningen af sin tjenst. Derför är det, enligt min tanka, i sin ordning och nödvändigt, att tillämnade klagomål emot Domare i och för tjensten, först underkastas en Allmän Auktoritets omdöme.

Herr *Bagge*: Det är bekant, att det stadgande, uti hvilket jag yrkat ändring, ej egt rum före år 1807; men jag känner icke, att någon anledning påkallat det samma; och jag uppmanar Herrar Borgmästare inom Ståndet att säga, huruvida de hafva någon underrättelse derom. En värd Ledamot har yttrat, att obefogadt tilltal kunde föranleda till suspension; Jag tror deremot icke, att sådan påföljd kan inträffa förrän den tilltalade blifvit i saken dömd. Det är ock anmärkt, att mitt Förlsag till ändring uti 40. punkten af 1807 års Författning, skulle vara öfverflödigt; men icke vet jag, att denna Författning eller någon annan stadgar huru och hvaräst Hof Rätterne, med flere högre Embetsverk, skola tilltalas. Det är dock nödigt, att en bestämd Rättegångs-Ordning äfven för sådana mål finnes.

Herr *Huldberg*: Om det är sant, som jag nyss hört nämnas, att en Domare suspenderas, då han anklagas, så har jag orätt: Jag har ock redan yttrat, att jag icke är lagklok; Men åtminstone känner jag Domare, som, ehuru tilltalad 30 eller 40 gånger, ändock icke blifvit från tjensten afsatt. Utgången af sådana klagomål beror på det der o m, hvilket jag förut anmärkt, och hvilket står för mig såsom ett spöke. Det synes mig dessutom, att, enär nu gällande Författ-

fattning kunnat umbäras före år 1807, och då tillkommit utan veterlig anledning, vore det nu skäl, att den verkliga rättvisan åter vidtoge.

Herr *Hagander*: 1807 års Författning i detta ämne har utan tvifvel haft gilltig anledning, eharu jag ej med visshet kan upplysa, hvilken den varit. För min enskilda del anser jag likgilltigt antingen en sådan Lag gifves eller icke; ty, om jag sköter min tjenst så illa, att jag förtjenar tilltal, må det gerna väckas af den enskilde, så väl som af den Publike åklagaren. Likväl tror jag mig böra erinra, att Domarens plats är grannlaga och vigtig; att af 2:ne Parter, hvilkas rätt han pröfvar, är merendels den missnöjd, som tappar, och således lätt benägen till anklagelse emot honom; att denne ock skall dömma öfver brottslingar, hvilka af det straff, de lida, ofta känna sig frestade till en sådan anklagelse; att han sålunda ej kan undgå mångas illvilja och bitterhet; och att det ej skulle vara för en rättskaffens Domare lämpligt och anständigt, eller med hans Embets-värdighet förenligt, att stå till rätta med brottslingar, för det han emot dem tillämpat Lagen.

Herr *Cederborg*: Hr Bagge har af Borgmästarne påkallat upplysning om orsaken till 1807 års Författning. Jag får säga, att icke heller jag derom eger kunskap, men att jag lika litet vet, att samma Författning haft någon olägenhet med sig, eller att någon klagande måst sakna biträde till sin rätts utförande, då han derom anlitat vederbörande.

Herr *Norström*: Jemte det jag förenar mig

i hvad Hr Hagander nyss anfört, får jag, i anledning af anmärkningarne vid mitt yttrande om suspension å anklagade Domare, erinra, att den, som tilltalas och stämmes för svårare fel i tjensten, ofelbart lärer deraf blifva nödsakad afhålla sig ifrån tjenstens utöfning, till dess klagomålen äro pröfvade.

Herr *Bagge*: När det gått så långt, att Domaren blifvit stämd för sitt förhållande i tjensten, tviflar jag, att han mera får den åter. Man har yttrat farhåga, att beskaffenheten af Domarens kall skulle blottställa honom för obehöriga klagomål och tilltal af enskilde; Men månne vittnen hafva mindre våda, då de genom deras utsago bidraga till Domarens beslut? Jag har likväl icke hört, att deraf vederfares dem någon olägenhet.

Herr *Hjertström*: Såsom Ledamot i Lag-Utskottet har jag deltagit i öfverläggningen om förevarande fråga samt förenat mig i Betänkandet; och jag tror, att den nu gällande Författning i ämnet skall, vid en lugn och rättvis pröfning, finnas både lämplig och nödvändig. — Anledningen till samma Författning är icke oviss. Den hemtades deraf, att en myckenhet obehöriga klagomål emot Domare hade blifvit anmälda, och att Hof-Rätterne varit af skiljaktige meningar, huruvida dessa mål borde af de enskilde klaganderne få utföras eller icke. Jag åberopar Hr Haganders yttrande om de olägenheter, som från den nu yrkade förändringen skulle blifva oskiljaktige. Jag kan icke med Hr Huldberg inse äfventyret af det vilkorliga ordet om; ty den, som klagar öfver en Domare, har

icke mindre rättvisa att vänta än hvar och en annan rättsökande; och, ehuru målet utföres af Publik åklagare, är den enskilde icke derigenom hindrad, att tillika för sin del afgifva de ansvars- och ersättnings-påståenden, hvartill han finner sig befogad.

Herr *Bagge*: Detta sednare har Utskottet i sitt Betänkande anfört; men mig veterligen gifves ingen Lag, som lemnar enskilde Parten en sådan rätt. Då jag tvärtom känner, att den åtminstone i Götha Hof-Rätt icke plär medgifvas eller tillgodonjutas, anser jag nödvändigt, att Partens så beskaffade rättighet blifver genom allmän Författning stadgad och känd.

Herr *Cederborg*: Den, som anklagar en Domare för tjenstefel, eger angifvares allmänna rätt: att med sin uppmärksamhet följa det mål, han bragt å bane. Att den begagnas, derom har jag en annan erfarenhet, än Herr Bagge; och jag skulle kunna uppgifva flera mål, äfven inom Götha Hof-Rätt, uti hvilka den enskilde parten deltagit jemte publike åklagaren.

Herr *Hjertström*: Det instämmer med allmän Lag-princip, att hvarje anklagare är berättigad leda i bevis, hvad han angifvit. Hela skillnaden, då fråga är om tilltal mot Domare, består deruti, att publik Aktor utförer målet. Man öfvertygas härom närmare, om man erinrar sig ett ej längesedan i Götha Hof-Rätt anhängigt ryktbart mål af denna egenskap, uti hvilket den enskilde åklagaren jemte Aktor, deltagit både genom vittnens inkallande och serskild talan.

Herr *Cederborg*: Ett exempel på lika be-

handlings-sätt vid samma Öfver-Rätt, hafva vi nyligen sett, uti den bekanta saken om förre Lands-Sekreteraren Wåhlins gjorde angifvelse emot Landshöfdingen Friherre Nieroth.

Öfverläggningen förklarades slutad; Och Hr *Talmannens* derefter gjorde Proposition på Återremiss, blef med Ja besvarad.

§. 13.

Herr *Bagge* begärde ordet och uppläste, uti den af honom genom Memorialet N:r 28 väckta och den 12 sistl. Februari §. 10 remitterade fråga, ett så lydande Anförande:

" I början af Riksdagen har jag väckt motion, som till Höglofl. Lag-Utskottet blifvit remitterad, att forum måtte bestämmas, hvaräst Ledamöter uti Rikets Hof-Rätter och Kollegier kunna för Embets-fel tilltalas och dömmas, bland hvilka senare jag äfven räknade Allmänna Magazins-Direktionen; men som jag nu mera fått anledning betvifla, det bemälte Direktion anses som ett af Rikets Kollegier, får jag, med anledning af 56 §. R. Ord. vördsammast anhålla, att Lag-Utskottet måtte anmodas, att, i sammanhang med förenämnde motion, utlåtande meddela, hvaräst åtal mot detta Embets-verk må kunna göras anhängiga."

Remitterades till Lag-Utskottet.

§. 14.

Konstitutions-Utskottets d. 12 dennes §. 2. på Bordet lagda serskilda Memorial

N:r 9. med föreslående af ett tillägg i 4 Mom. 1 §. Tryckfrihets-Förordningen; och

N:r 10. med föreslaget upphäfvande af 8 Mom. 4 §. Tryckfriheis-Förordningen,
blefvo nu åter föredragna, men, enligt *Flere* Ledamöters begäran, ytterligare hvilande på Bordet.

§. 15.

Föredrogos å nyo Konstitutions-Utskottets Memorial

N:r 11. med förslag till en ändring i 21 §. Riksdags-Ordningen: och

N:r 12. med ett föreslaget tillägg uti 79 §. R. Ordningen:

Dessa Förslag, emot hvilka någon anmärkning icke gjordes, antogos att, enligt 56 §. Reg. Formen, hvila såsom Riksens Ständers Utlåtanden till nästa Riksdag:

N:r 13. om verkställd granskning af Justitie-Ombudsmannens Diarier och Registratur:

Detta sistnämnda Memorial lades till Handlingarne.

§. 16.

Uppläste till justering Konstitutions-Utskottets vid sitt den 12 dennes §. 20 på Bordet lagda Memorial N:r 14 bifogade Uppgift på de Förslag till Grundlags-ändringar, som, från sistlidne Riksdag hvilande, nu blifvit af samtlige Riks-Stånden antagna.

Nämnde Uppgift godkändes; Och skulle Expeditions-Utskottet anmodas uppsätta en underdånig skrifvelse från Riksens Ständer till Kongl. Maj:t med öfverlemnande af dessa Förslag och anhållan, att Kongl. Maj:t må i Nåder täckas dertill lemna Sitt Bifall.

§. 17.

Vid förnyad föredragning biföllos Banko-Utskottets Betänkanden

N:r 11. om Skåde-penning i anledning af H. K. H. Kronprinsens förestående Biläger: och

N:r 13. om prägling af så kallade Jubel-Riksdaler.

§. 18.

Å nyo föredrogs Banko-Utskottets Memorial N:r 12 om tillökning i missräknings-penningarne för Bankens Kassörer och uti 2:ne Extra arfvoden.

Herr *Linström*, *Jakob*: För min del har jag icke något annat att anmärka emot Utskottets hemställan, än att, i händelse Finans-Afdelningen skulle tillstyrka utgifvande af Speciemynt och Ständerne dertill samtycka, blefve sedermera Banko-Sedlar icke behöfliga och följaktligen ej heller några ökade missräknings-penningar och arfvoden för Sedel-tillverkningen och växlingen.

Herr *Ekelund*: Jag kan icke medgifva den föreslagna förhöjningen å Banko-Kassörernes missräknings-penningar ifrån 100 till 200 R:dr. Då desse hafva lika befattning med Kassörerne i Riksgälds-Kontoret, och de sednare njuta, såsom missräknings-penningar, endast i Riksgälds-Sedlar lika belopp, som de förre i Banko, finner jag icke något skäl till en ytterligare förhöjning åt Bankens Kassörer.

Herr *Falkman*: Riksens Ständer hafva nyligen beviljat tillökte missräknings-penningar för

Kassörerne i Riksgälds-Kontoret till likhet med hvad Bankens Kassörer nu åtnjuta. Det är naturligt, att större misstag och missräkningar kunna ega rum under den vidsträckta växlingen uti Banken, än vid den mindre uti Riksgälds-Kontoret. Jag anhåller således om Proposition på bifall till Betänkandet.

Herrar *Leffler* och *Montan* förklarade, att de voro förekomne af Herr Falkman och förenade sig med honom.

Herr *Ullberg*: Jemte det jag, för min del, bifaller Betänkandet, får jag förklara, att, ehuru jag icke tviflar, det Bankens Kassörer äro öfverhopade af göromål och dagligen blottställde för misstag under en påskyndande växling, tror jag likväl, det Kassörerne i Riksgälds-Kontoret, hvilka blott äro 2:ne, då deremot Bankens äro 7, hafva proportionerligt en trägnare sysselsättning och större besvär samt mera blottställas för misstag och förluster genom den beständiga omsättningen af både Banko- och Riksgälds-Sedlar, i-synnerhet under Krono-Uppbörds-tiden, då en mängd Skatt-skyldige, i anseende till den färmare expeditionen, insätta Utskylderne i Riksgälds-Kontoret; och jag önskar således, att detta Kontors Kassörer måtte ihågkommas med lika fördelar, som nu för Bankens blifvit föreslagne.

Herr *Bagge*: Då jag icke så noga känner vidden af Kassörernes göromål och den fara, de löpa genom misstag och missräkningar, hemställer jag, om icke upplysning bör infordras till huru stort belopp den dagliga in- och utväxlingen i Kassorne kan uppgå, samt målet sedermera komma under närmare öfvervägande.

Herr *Ekelund*: Med vilkor, att Kassörerne uti Riksgälds-Kontoret, på de skäl Herr Ullberg anfört, tillägges lika belopp af missräknings-penningar, som Bankens Kassörer, vill jag icke bestrida bifall till hvad Banko-Utskottet nu föreslagit.

Herr *Winberg* instämde med Hr Ullberg.

Flere hördes begära Proposition; Och, då en sådan till bifall å Betänkandet nu af Herr *Talmannen* framställdes, besvarades den med Ja.

§. 19.

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets den 12:te i denne månad på Bordet lagda Yttrande N:r 146 i anledning af Johan Olsson Longbergs Memorial om större frihet i Jern-tillverkning och -försäljning.

Herr *Lenning*: Då Stats-Utskottet ansett detta ärende ej tillhöra dess behandling, hade Utskottet, till följe af Riksdags-Ordningens 44 §., bort sist inom åtta dagar återlemna detsamma till det Riks-Stånd, som meddelat Remissen. Jemte denna anmärkning får jag erinra, att, sedan Utskottet ingått i granskning af motionens syftning och stadgat sitt omdöme öfver dess nära sammanhang med frågan om Allmänna Närings-friheten, har Utskottet orätt tillstyrkt Remiss till Ekonomi-Utskottet; ty till Lag- och Ekonomi-Utskotten gemensamt är sistnämnda fråga remitterad.

Herr *Cederborg* förenade sig med Hr Lenning.

Herr *Ekelund*: "Jemte det jag förenar mig med hvad Hr Lenning anfört, torde jag i sjelf-

va saken få tillägga: Att en utvidgad Smides-rättighet vid Bergsmans-Hamrarne skulle alltför mycket göra intrång i de Smides-Privilegier, som ifrån längre tider blifvit Jern-Bruken i Nåder förunnade, och hvilka Privilegier, så i köp som afsalu, samt vid Arf-skiften blifvit ganska högt uppskattade och beräknade. — Det vore således, efter min tanka, ett alltför stort ingrepp uti Bruks-egarnes en gång vundne Smides-rättigheter, om den nu ifrågavarande motionen skulle vinna framgång, och Bergsmans-Hamrarnes egare sämedelst tillerkännas rättigheten att få utsmida och i Orten försälja så mycket Stångjern de behagade, då de förre eller Stångjerns-Brukens egare, äro strängligen förbudne att hvarken i Orten eller på Våg föra ett större qvantum Jern, än hvad Privilegierne för hvarje Brnk serskildt tillåta. — Jag kan således icke finna, att denna fråga rätteligen kan behandlas i likhet med många andra, den allmänna Närings-friheten rörande, frågor, så vidt som Stång-Jerns-Bruks-Privilegierne skola ega något värde; och lära onekligen dessa Privilegier, deras Innehafvare, ej billigtvis kunna frånerkännas; åtminstone icke utan en noga föregången pröfning, och utan lemnad jemngod ersättning; emedan jag anser desamma för närvarande, jemnförda med Bergsmans-Hamrarnes Privilegier, stå i samma Kategorie, som Säteri-friheten till Krono-Skatte, och således icke utan rubbning i egande rätten kunna förnärmas. Dessutom torde den frågan förtjena afseende: — Hvad skulle det väl slutligen taga vägen med hela Rikets Jern-tillverkning, om nu också Bergslagernes förut nog knap-

pa Skogs-tillgångar hädanefter äfven till utvidgadt Stångjerns-Smide skulle få begagnas? — Som målet emellertid nu mera icke lärer kunna förfalla, anser jag likväl af förenämnde anledningar, att Högl. Stats-Utskottet med sitt Betänkande i Hufvud-frågan kunnat inkomma, utan att, på sätt som nu föreslaget är, hänvisa den till Ekonomi-Utskottets handläggning. Jag anhåller alltså om Proposition till Återremiss till Stats-Utskottet."

Herr *Eckhoff*: Ibland de många mål, hvarmed Stats-Utskottet blifvit hedradt, har äfven varit detta. Att det ligger utom gränsen för Utskottets befattning, lärer svårligen kunna bestridas; Men det är Remissernes stora myckenhet, som gjort omöjligt, att inom åtta dagar efter delfäendet granska allas beskaffenhet och återlemna dem, med hvilka Utskottet ej bort befatta sig.

Herr *Linström*, *Jakob*, instämde i hvad Hr Eckhoff yttrat och begärde Proposition på Remiss till Ekonomi-Utskottet.

Herr *Ekelund*: Under åberopande af hvad jag redan anfört, får jag tillägga, att Utskottet under min frånvaro förehaft detta mål; Att den med motionen åsyftade rubbning uti Jern-Brukens Privilegier är desto eftertänkligare, som Bergsmans-hamrarne derigenom skulle vinna en obegränsad frihet i utöfningen af desamma rättigheter, hvilka Bruken icke annorlunda än under den strängaste Kontroll tillgodonjuta; samt att jag knappast kan tro det hafva varit Utskottets tanka, att Motionen, med så beskaffad syftning, borde till Näringsfrihets-frågan hänföras.

Herr *Santesson*: Jag har i Utskottet del-

tagit uti öfverläggningen härom och vågar försäkra, att dess tanka verkligen varit den, som Herr Ekelund betviflar. I öfrigt lärer Högtärade Ståndet finna, att detta mål genom Remissen fått en origtig behandling, och att Utskottets fel, att icke inom 8 dagar återlemna målet, fullkomligen förklaras genom mängden af de Remisser, Utskottet vid Riksdagens början emottagit till handläggning.

Herr *Lenning*: Utan afsigt att göra Stats-Utskottet någon förebråelse, har jag, såsom Ledamot af Ekonomi-Utskottet, funnit mig pligtig fästa Ståndets uppmärksamhet på målets behandling och serdeles derpå, att sistnämnda Utskott åtminstone icke ensamt bör med detsamma taga befattning.

Herr *Huldberg*: Jag kan ej tillbakahålla uttrycket af min condoléance deröfver, att Utskottet icke behandlat Memorialet på det sätt 44. §. Riksdags-Ordningen föreskrifver. Motionen hade då kunnat få åtfölja Remissen af den allmänna Näringsfrihets-frågan. Utskotten hafva redan haft flera Sammanträden i och för denna stora fråga, såsom man kallar den; och det kan vara möjligt, att hvad dervid hittills blifvit åtgjordt, till en del är onyttigt och måste förändras, i fall Utskottet nu först får Remiss af förevarande mål. — Min tanka är derför, att Stats-Utskottet, som ej i rätter tid lemnat Motionen ifrån sig, bör erhålla Återremiss och yttra sig i hufvudsaken.

Herr *Santesson*: Att Riksdags-Ordningens 44. §. ej blifvit iakttagen, är redan medgifvet. Jag bestrider ej heller, att detta förhållande kan

anmärkas och, må hända, läggas Utskottet till last; men någon påföljd derutöfver har icke blifvit stadgad: och minst skulle den kunna bestå i åläggande för Stats-Utskottet att behandla ett ärende, som icke dit hörer. — Jag hemställer, om icke en Remiss till det eller de Utskott, som med frågan rätteligen skola sig befatta, är den enda åtgärd, Ståndet nu har att vidtaga.

Herr *Linström*, *Jakob*: Felet torde ligga hos det Stånd, som remitterat målet, mera än hos Stats-Utskottet, som ej kunnat bedömma egenskapen deraf, innan granskningen hunnit företagas.

Herr *Lenning* anhöll, att målet måtte till Stats-Utskottet återremitteras.

Herr *Noréus*: Lika litet Motionen kan sägas hafva förlorat sin kraft, genom uppskofvet med dess återlemnande från Stats-Utskottet, lika litet kan Utskottet för samma orsak åläggas att taga hufvudsaklig befattning med ett ärende af Stats-Ekonomisk art. Riksdags-Ordningens åberopade §. innebär en Reglementarisk föreskrift, i afseende på Riksdags-målens behandling, men icke något föreläggande sub poena præclusi. Dessutom kan jag i målets nu varande skick ej inse något hinder för Remiss till Ekonomi-Utskottet.

Häruti förenade sig Herrar *Westin* och *Aspelin*.

Herr *Ekstrand*: Riksdags-Ordningens föreskrift är tydlig och bestämd. Då jag tror, att den i detta, lika väl som i andra mål, bort kunna af Stats-Utskottet iakttagas, föranlåtes jag nu bestrida Remiss till något annat Utskott.

Flere hördes begära Proposition till bifall å Betänkandet; Hvilken Proposition af Hr *Talmannen* framställdes, men blef med både Ja och Nej besvarad; Och, som Hr *Ekelund* äskade Votering, så uppsattes dertill följande Proposition:

"Den, som bifaller Stats-Utskottets Yttrande N:r 146. om Joh. Olsson Longbergs Memorial, angående större frihet i Jern-tillverkning och försäljning, lägger Ja: Den det ej vill, Nej: Vinner Nej, så återremitteras målet till Stats-Utskottet, med de vid Utlåtandet gjorde anmärkningar."

Voteringen verkställdes, enligt Riksdags-Ordningens föreskrift med slutna sedlar, hvilka, öppnade, funnos innehålla 29 Ja och 10 Nej; I följd hvaraf Stats-Utskottets Yttrande var bifallet och Memorialet borde till Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets handläggning öfverlemnas.

Plenum slutades kl. 9 på aftonen.

In Fidem

Clas Arvedson.

Den 21 Maj.

Plenum kl. 9 f. m.

---

§. 1.

Följande Protokolls-Utdrag af den 12 och 15 dennes hade ankommit: från Höglofl. *Ridd. och Adeln*, innefattande Remiss å Anföranden, dels om förbättring i Westgötha Regimentes aflöning, dels ock i frågorne om upplösning af Krigs-Akademien samt om tjenstledighet för Domare; godkännande af Konstit. Utsk. Förslag i Memorialen N:r 9, 11 och 12, att hvila till nästa Riksdag; läggande till handlingarne af samma Utskotts Memorial N:r 13; bifall till Stats Utskottets Betänkanden N:r 143, 145, 146, 148, 149, Banko-Utskottets N:r 11, 12, Lag-Utskottets N:r 46, 47, Ekonomi-Utskottets N:r 58, 59; Återremiss å Stats-Utskottets N:r 147, Lag-Utskottets N:r 25, 26, 45, och Ekonomi-Utskottets N:r 57; afslag å Lag-Utskottets N:r 44: från Högv. *Preste-Ståndet* med underrättelse, att Ståndet instämt i Höglofl. Ridd. och Adelns Beslut om de hitförväntade Norrska Deputerades emottagande och bemötande, under förutsättande deraf, att med uttrycket v ä l v i l j a må förstås fri skjuts och inqvartering inom Riket samt fria husrum under vistandet i Hufvudstaden; godkänt Konstitutions-Utskottets Förslag i Memorialen 8, 9, 11 och 12, att hvila till nästa Riksdag; lagt till Handlingarne Stats-Utskottets Utlåtanden N:r 130 och 134, Stats- och Banko-Utskottens N:r 137,

Ekonomi-Utskottets N:r 49 och 50; förenat sig i lika Beslut med Borgare- och Bonde-Ståndenöfver Stats-Utskottets Utlåtande N:r 136; ogillat Banko-Utskottets N:r 8; beslutit om uppgift af Banko-Verkets ställning i anledning af Banko-Utskottets Betänkande N:r 10; bifallit Stats-Utskottets N:r 139, Bevillnings-Utskottets N:r 7, Banko-Utskottets N:r 11, 12, 13, Lag-Utskottets N:r 41, 42, 43, Ekonomi-Utskottets N:r 55, 56, 57, 80 och 81; gillat första men afslagit sednare punkten i Ekonomi-Utskottets Utlåtande N:r 48; återremitterat Lag-Utskottets N:r 36 och Ekonomi-Utskottets N:r 34: samt från Hederv. *Bonde-Ståndet* med remiss å J. O. Longbergs från Stats-Utskottet återlemnade Memorial om Jern-tillverkning och försäljning; godkännande af Konstit. Utsk:s vid Memorialet N:r 14 bifogade Uppgift; antagande af samma Utskotts Förslag i Memorialen N:r 15, 16 och 17, att hvila intill nästa Riksdag; bifall till Stats-Utsk. Utlåtanden N:r 138, 140 — 145, 147, 148, 149, Banko-Utskottets N:r 11, 12, 13, Lag Utskottets N:r 25, 26, 45 och 46, Ekonomi-Utskottets N:r 57, 82, 84; och återremiss å Bevillnings-Utskottets N:r 6, Lag-Utsk. N:r 47, Ekonomi-Utsk. N:r 55, 56.

Upplästes och lades till Handlingarne.

§. 2.

Då nu å nyo föredrogs Konstitutions-Utskottets den 12 dennes §. 2. på Bordet lagda och sedan den 15:de §. 14. ytterligare hvilande Memorial N:r 9 med föreslående af ett tillägg i 4. Mom. 1. §. Tryckfrihets-Förordningen, blef detta Förslag godkändt att, enligt 56. §. R. F.,

hvila såsom ett Riksens Ständers Utlåtande till nästa Riksdag.

§. 3.

Föredrogs å nyo Konstitutions-Utskottets Memorial N:r 10 med föreslaget upphäfvande af 8 Mom. 4 §. Tryckfrihets-Förordningen.

Herr *Cederborg* uppläste ett så lydande anförande: "Den inskränkning af Tryck-friheten, som Rikets Ständer vid 1812 års Riksdag genom införande af den indirekta censuren öfver Tidningar och Periodiska skrifter funno sig föranlåtne att vidtaga i anseende till då inträffade serskilte omständigheter och med åsidosättande af den ordning, som Grundlagen bestämmer för dylika förändringar, har alltsedan varit föremål för allmänna uppmärksamheten och den önskan har blifvit allt mer och mer stadgad, att den arbiträra makt, som sålunda blifvit antagen, må upphäfvas och Tryckfriheten återställas i sin ursprungliga renhet. Höglofl. Konstitutions-Utskottet har ock på ett sig värdigt sätt gått denna önskan till mötes, då Utskottet i sitt afgifne och nu uppläste Betänkande i enlighet med 81 §. af Regerings-Formen förberedt denna seger för rättvisan och Lagarne, och jag anser mig icke böra underlåta att häröfver uttrycka min tillfredsställelse. — Att Tryck-friheten, såsom Statens verksammaste bildnings-medel, ingjuter en lefvande anda i Samhälls-kontraktets och Lagarnes derutom döda bokstaf: Att denna dyrbara rättighet utgör ett heligt förenings-band emellan Konung och Folk samt att den är säkraste garantien och hufvud-grun-

den

den för konstitutionella Stats-författningar äro sanningar lika obestridliga som den, att denna frihet likasom all annan måste vara lag-bunden för att icke urarta till sjelfsvåld. Men att, afvikande ifrån allmänt erkända och af Konstitutionen befästade rättsprinciper, vilja genom godtyckliga åtgärder förekomma missbruk, är sjelf det största missbruk, som framför allt annat bör afskaffas. — Jag känner och värderar den lyckan, att vara Medborgare i ett Land der man icke behöfver bevisa Tryck-frihetens nytta och jag hoppas att hvarje Författare i allmänhet och Tidnings-utgifvare isynnerhet skola med ädelt nit utöfva den vigtiga bestämmelsen att vara värdiga organer för sanning och rätt: upplysa men ej förvilla, granska men ej smäda. — Att vörda friheten är en pligt, att lagligen bestraffa missbruket deraf är en rättighet; friheten befrämjar upplysningen och denna hämmar säkrast missbruken. Dessutom är vådan af Tryck-frihetens inskränkning och vigten af dess bestånd ojemförligt större än de befarade olägenheterne."

Herr *Bagge*: Jag delar Herr Cederborgs tanka i hufvudsaken; men, då Konst. Utsk:s nu afgifna Förslag afser egentligen icke någon Grundlags-förändring, utan endast en åtgärd att uti denne del återföra Grundlagen till sin ursprungliga lydelse, sådan den varit ifrån 1809 till 1812, då den tillfälliga modifikationen utan någon Grundlags-enlig behandling tillkommit, tillstyrker jag, att Förslaget må vid denne Riksdag pröfvas och afgöras.

Herr *Hagander*: Med Herr Cederborg för-

enar jag mig äfven. Herr Bagges tanka om frågans afgörande vid denne Riksdag kan jag deremot icke dela; ty, i händelse Ständerne vid 1812 års Riksdag tagit sig friheten att afvika ifrån Grund-Lagen och, under sken af en tillfällig modifikation, fattat ett Beslut, som satt Medborgares heder och egendom på spel, egnar det likväl icke nu varande Ständer att hvälfva öfver sig förebråelsen för ett lika fel.

Häruti instämde Hrr *Cederborg*, *Ekelund* och *Santesson*.

Herr *Huldberg*: Äfven jag förenar mig med Herr Cederborg; och jag lyckönskar mig att vara Representant vid en Riksdag, då ett missbruk, sådant som det ifrågavarande, hvilket haft hela Opinionen emot sig, blifvit föreslaget att upphäfvas. Lika med Herr Bagge tror jag upphäfvandet kunna vid denne Riksdag ske; men, om icke sådant skulle vara Ståndets allmänna tanka, tillstyrker jag, att Förslaget må hvila till pröfning vid den nästkommande.

Flere begärde Proposition; Och Herr Talmannen hemställde om Ståndet ville godkänna Konstitutions-Utskottets Förslag att hvila såsom ett Riksens Ständers Utlåtande till nästa Riksdag för den behandling 56 §. R. F. föreskrifver? Hvartill svarades Ja.

§. 4.

Konstitutions-Utskottets uti nedannämnda d. 15 dennes §. 2 på Bordet lagda Memorial afgifna Förslag till Grund-Lags-ändringar föredrogos å nyo och godkändes att hvila såsom Riksens Ständers Utlåtanden till nästa Riksdag:

N:r 15. om ändring i 37 §. Riksdags-Ordningen:

N:r 16. om ändring i 60 §. Regerings-Formen:

N:r 17. om uteslutande af ett helt Mom. och någon del af ett annat i 5 §. Tryckfrihets-Förordningen.

§. 5.

Stats-Utskottets d. 7 dennes §. 16. på Bordet lagda och sedan den 12:te §. 15. ytterligare hvilande Utlåtande N:r 143. i frågan om lindring uti Inqvarterings-Besväret för Städerne, blef å nyo föredraget.

Herr *Falkman* uppläste ett af honom och Herr *Möller* undertecknadt så lydande Anförande:

"Ehuru vi icke ärna bestrida, att Stats-Verkets nuvarande tillgångar ej medgifva de betydliga Kostnader, som skulle erfordras för verkställighet af 1810 års Riksdags-Beslut, om anskaffande på Statens bekostnad, af Kasserner, Stall och andre nödige Byggnader uti alla Städer, der Trupper äro i Garnizon eller Ståndqvarter förlagde; kunna vi likväl icke föreställa oss, att medel skulle saknas till ett lämpligt understöd för en eller annan Stad med en talrikare Garnizon, i synnerhet af Kavalleri; och då Höglofl. Stats-Utskottet erkänt, "att Inqvarterin-"gen i Malmö är, i förhållande till Stadens "folkmängd, mera betungande, än på flere an-"dra ställen, och blifvit det i ännu högre grad "derigenom, att ytterligare en Esqvadron af "Kronprinsens Husar-Regemente är ifrån Cim-"britshamn dit förlagd;" så synes oss, att Stats-

Utskottet ostridigt egt full anledning att föreslå något kraftigare medel till lindring i Malmö Stads dryga Inqvarterings-besvär, än det alltför otillräckliga af ett blott uppskof till nästa Riksdag med den stadgade 2 procents afbetalningen på det Lån, som Staden af Riksgälds-Kontorets medel erhållit till Kasserners och Stall-byggnaders anskaffande för dess Garnizon.

"En af Höglofl. Utskottets Ledamöter, Herr Lagman Noréus har gifvit anvisning på en ganska tjenlig utväg att, utan Stats-Verkets betungande, tillskynda Malmö Stad en billig minskning i dess Inqvarterings-utgifter, då Herr Lagmannen, på de grundliga skäl, dess serskilta yttrande innefattar, föreslagit, att Staden, jemte uppskof med Kapital-afbetalningen för det ofvannämnda lånet, måtte njuta eftergift af ränta derför ifrån innevarande års början till nästa Riksdag, då Rikets Ständer torde blifva i tillfälle, att pröfva frågan om Inqvarteringen i hela dess vidd och dervid uppfylla det rättvisa ändamål, som vid 1809 års Riksdag åsyftades.

"Om detta Förslag af Rikets Ständer antoges, vunne Malmö derigenom en temporär fördel, visserligen icke svarande emot dess verkliga behof, men som likväl gjorde det möjligare för Staden att till nästa Riksdag afbida verkan af de åtgärder i afseende på Inqvarteringen i allmänhet, hvilka Stats-Utskottet på goda skäl föreslagit.

"Vi inskränka derför vår i detta ämne afgifna motion till den anhållan, att Malmö Stad måtte tilläggas den billiga förmån, Herr Lagman Noréus i förberörde måtto tillstyrkt, hvar-

vid likväl den proponerade ränte-eftergiften torde få räknas från lånets förfallodag, den 3:dje sistl. December.

"Under åberopande af hvad vi förut i detta ärende anfört, skola vi endast tillägga, att billigheten af denna vår inskränkta anhållan styrkes äfven deraf, att Malmö, i förhållande till sin folkmängd, har en vida större Garnizon af Kavalleri, än sjelfva Hufvudstaden; ty då Malmö med 6000 Invånare, de Mantalsfrie inberäknade, har 300 man Kavalleri, borde Stockholm med minst 65,000 Invånare, i lika proportion, hafva 3,250 man, i stället att verkliga styrkan endast utgör 375 man, för hvilka tillräckliga Kasserner och Stallbyggnader för Statens räkning bestås, under det Malmö på egen bekostnad måst anskaffa både Kasserner och Stallbyggnader för dess Garnizons behof, utan annat biträde af Statens medel, än ett räntebärande lån. — Månne då icke rättvisan fordrar, att Malmö Stad befrias från all utgift för detta lån, intilldess Staden, antingen genom Garnizonens minskning eller genom bidrag af det Allmänna, får tillgodonjuta en högst nödig lindring i dess Inqvarterings-besvär, som, nyligen i betydlig mån ökadt, nu mera utom allt förhållande öfvergår de onera af detta slag, hvilka de öfrige Garnizons-orter vidkännas?

"Vi anhålla derför, att Högl. Stats-Utskottets Utlåtande måtte återremitteras, hvarvid vi, i afseende på Wadstena Stads Inqvartering, till alla delar förena oss med Herr Lagman Noréi derom afgifna yttrande."

Herr *Huldberg*: "Detta är icke första gån-

gen jag nödgas beklaga mig öfver min ofullkomlighet i att redigt uppfatta och framställa mina tankar. — Men, då jag nu har en så grundad öfvertygelse om de Herrars upplysning och ofverseende, till hvilka jag talar, drar jag icke i betänkande, att med åberopande af denna min ofullkomlighet, för det Högtärade Ståndet framlägga min mening. Stats-Utskottets Betänkande i Inqvarterings-frågan i allmänhet, och for Wadstena serskilt, är af så egen beskaffenhet, att det måste väcka den högsta uppmärksamhet. Det innehåller, att Wadstena egt allt skäl till hvad jag för detsamma begärt, men att detta, ehuru medgifvet rättvist, icke kan beviljas. En sådan Logik är förskräcklig, och jag nödgas då beklaga, att jag ej har att göra med en part, som till vederbörlig Domstol kan instämmas, emedan ganska säkert, hvarje rättvis Domstol i Svea Land skulle ge mig rätt. Utan att höra Wadstena, anlades derstädes ett Korrektionshus, der 300 brottslingar från Rikets alla kanter förvaras. — För att bevaka desse behöfdes en Garnizon, och denna Garnizon ålades Wadstena att inqvartera. Tillvarelsen af ett Kronans hus i Wadstena ådrog således Staden en årlig utgift af 400 R:dr, eller nära hälften af Stadens totala Bevillningssumma. Genom anläggningen af detta Korrektionshus, der en mängd Handtverkare af alla sorter finnas, hafva nu Stadens Handtverkare förlorat en betydlig del af de arbeten, som dem eljest tillkommit och måste nu på köpet med svår kostnad inqvartera den Garnizon, som tillkommit för att "bevaka dem, som göra intrång i Handtverkar-"nes handtering." Jag hemställer till en hvar

hvad verkan detta måste göra och med hvad glädje och tillfredsställelse detta bidrag utgöres. Här är dessutom icke fråga om en Garnizon eller förläggning af Värfvade Trupper, utan om "Kommenderingar af Indelte Regimenten, som "utom Wadstena Korrektionshus varit hemma "på roten." Jag har till detta Högtärade Stånds Protokoll flere gånger yttrat, hvad jag äfven nu upprepar, att jag aldrig kan godkänna den principen, att Staten ej bör ersätta lidanden, afhjelpa dem och göra rätt för sig, blott derför att medel saknas. Så får ingen Medborgare räsonnera — och således, efter min tanka, ännu mindre Staten, som bör föregå med goda exempel af rättvisa och billighet. Jag borde säga mycket i denna så utmärkta sak, men jag vill ej belasta Protokollet, och är fullt öfvertygad att hvar och en af detta Resp. Stånd kan vida bättre än jag kunnat, säga sig sjelf allt, hvartill detta ämne ger så rik anledning. — Slutligen får jag till alla delar instämma i hvad Herrar Fullmäktige från Malmö anfört, och derjemte förklara min högaktning och tacksamhet för Herrar Noréus och Santesson för deras försök, att ifrån Stats Utskottet erhålla ett rättvist och billigt betänkande. Jag anhåller om återremiss på Betänkandet, med de dervid gjorde anmärkningar."

Herr *Hammar*: Herr Huldberg har så fullkomligen utvecklat skäl, hvilka äfven äro lämpliga för min motion om Warbergs Stads befriande från kostnaden till Service åt den på Warbergs Fästning förlagde Garnizon, att jag endast behöfver åberopa hvad han anfört, under förhoppning,

det Stats-Utskottet, vid närmare granskning af denna motion, skall finna densamma vara af lika beskaffenhet med Herr Huldbergs för Wadstena Stad och följaktligen förtjena lika afseende.

Herr *Santesson*: Emedan bland de Motioner, som gifvit anledning till Utskottets Betänkande, äfven är en utaf Götheborgs Stads Fullmäktige om den der befintlige Kassern-byggnads öfverlåtande åt Staden emot betalning, eller ock lättnad uti Inqvarterings-besväret för nämnde Stad, anhåller jag att få till Protokollet förklara, det jag under Målets behandling uti Stats-Utskottet funnit utan ändamål att i den delen påyrka verkställighet vid närvarande Riksdag af det om Inqvarteringen i allmänhet år 1809 fattade Beslut, samt derför åtnöjt mig med Utskottets tillstyrkande af underdånig hemställan om utarbetande af ett Förslag till Inqvarterings-besvärets jemnare fördelning. Deremot har jag ej annat kunnat, än understödja Malmö och Wadstena Riksdags-Fullmäktiges Motioner, de förres destomera skälig, som de medel, hvilka Staden nödgats upplåna af Staten för att tillvägabringa Kassern- och Stallbyggnader, voro just desamma, hvilka Staten, enligt 1809 års beslut, bort till detta ändamål använda. Jag förenar mig således äfven nu i hvad nämnde Fullmäktige anfört och i deras anhållan om återremiss.

Herr *Ehinger*: Det förundrar mig, att ett Beslut, som Ständerne år 1809 fattat, ännu år 1823 är overkställdt. Jag tror det vara vår skyldighet, att hålla ett sådant i helgd, enär det är grundadt på rättvisa och billighet; Och, om närvarande omständigheter ej tillåta en direkt

ersättnings anvisande till Götheborgs och Malmö Städer, synes mig billigheten åtminstone fordra, att dem beviljas räntefria lån utan någon betalning intill nästa Riksdag. Hvad åter Wadstena angår, förenar jag mig till alla delar med Herr Huldberg. Äfven jag begär således, att Målet återremitteras.

Herr *Ekelund*: I Stats-Utskottet har jag delat Herrar Noréi och Santessons åsigter, och jag har icke ett ögonblick dragit i betänkande att godkänna Malmö och Wadstena Riksdags-Fullmäktiges begäran. Att Målet återremitteras tillstyrker jag således.

Herr *Noréus*: Under åberopande af mitt vid Betänkandet bifogade serskilda yttrande, får jag tillägga, att jag icke kan betrakta det lån af 50,000 R:dr, hvilket Malmö Stad erhållit, annorlunda än såsom ett förskott till den byggnad, Ständerne år 1809 funnit åligga Staten, och att jag knappast förstår huru Staden kunnat förmås till någon räntas eller afbetalnings erläggande. Jag måste ock anse Herr Hammars anmärkning, rörande Warberg, utgöra ett serskilt skäl till återremiss; Och, hvad Wadstena angår, har jag icke något annat att tillägga, hvad Herr Huldberg anfört, än att på lika grund, som Wadstena fått vidkännas Inqvarteringen för Garnizonen vid Arbets-Inrättningen, kunde man äfven ålägga hvarje Stad, der Kronan har något Fängelse, att bekosta mer eller mindre utaf Vakthållningen derstädes.

Med Herr Noréus förenade sig Herr *Cronius*.

Herr *Talmannens* Proposition på återremiss till Stats-Utskottet besvarades med Ja.

§. 6.

Vid förnyad föredragning af Stats-Utskottets den 12 dennes på Bordet lagda Utlåtande N:r 145 i anledning af gjorde anmärkningar vid Betänkandet N:r 41 öfver R. S. Revisorers Berättelse om Revisionen år 1822 af Stats-Verkets Förvaltning och Räkenskaper, fann Borgare-Ståndet godt bifalla det först afgifna Betänkandet med de förändringar och förtydliganden, som det sednare innehåller.

§. 7.

Stats-Utskottets Utlåtande N:r 147 angående Grosshandlaren Weners underdåniga ansökning om nedsättning af Arrendet för Svartsjö Kungs-gård, föredrogs å nyo.

Herr *Ekstrand* åberopade sitt vid Betänkandet bifogade serskilta yttrande, enligt hvilket han ansett någon nedsättning å Arrendet ej böra ega rum, utan Kungs-gården på ny Arrende-Auktion utbjudas; Och tillade Herr *Ekstrand*, att denna hans tanka vore en följd af den rätts-grund, han ansåg böra i allmänhet iakttagas.

Herr *Cederborg*: Då jag har valet emellan rätts- och konsiderations-principer, tvekar jag icke ett ögonblick att följa de förre. Lika liten rätt Staten haft att fordra del i den vinst, Wener af Arrendet kunnat erhålla, lika liten rätt har äfven han till ersättning för sin förlust. Jag förenar mig derför med Hr Ekstrand.

Herr *Norström*: Jag instämmer med Hrr Ekstrand och Cederborg; och det förefaller mig underligt, att Stats-Utskottet antagit såsom verk-

lige Arrendatorns uppgifne förluster, hvilka dock icke finnas på något sätt styrkte. Godkännandet af Stats-Utskottets förslag blefve ett farligt prejudikat; ty säkerligen skulle sedermera ganska få Arrendatorer utaf Kronans Lägenheter underlåta att inkomma med ansökningar om nedsättning å sina Arrenden; och jag vet icke hvarför ej Utskottet, då det förbehållit Ständerne att vid nästa Riksdag pröfva huruvida någon fortfarande nedsättning utöfver de nu bestämda tio år bör ega rum, jemväl kunnat intilldess uppskjuta pröfningen af ifrågavarande ansökning. Jag yrkar således, att målet återremitteras.

Herr *Arvidson*: Med Hr Norström förenar jag mig; och jag kan icke neka, att jag finner Utskottets Betänkande högst märkvärdigt, då Utskottet derigenom föreslagit bortskänkande af Statens rätt till fördel för en enskild person.

Herr *Westin*: Det är en känd sak, att, när Ständerne öfvertogo dispositionen af Kongs-gårdarne, löpte flere Medborgare blindvis in i sådana Arrenden; och de fleste hafva derpå blifvit, om icke ruinerade, åtminstone i hög grad lidande. Vi hafva derpå nyligen haft exempel uti frågan om Arrendet för Wendtholms Hof-Stalläng, för hvilken Arrendatorn bjudit 5000 L:# Hö, men, efter ett års förlopp, blifvit ruinerad, och sedermera begärt nedsättning å Arrendet till 1500 L:#. — Hvad Grosshandlaren Wener angår, är han en ung man, som, underhjelpt af Slägtingar, jemkat sig fram på Verldsbanan, men af obetänksamhet ingått i Arrendet af Svartsjö Kongs-gård, hvilken, af förre Innehafvaren vanvårdad, Wener med betydliga uppoff-

ringar förbättrat. Hvarför skulle man vilja tvinga den stackars mannen till Cession? Hvarför påskynda hans undergång genom ett strängt utkräfvande af sista skärfven? Hvarför låta Staten få en obetydlig vinst genom en fattig Medborgares obetänksamhet? Vore egaren enskild person, så måste han finna sig i omständigheterne och medgifva lindring. För Staten bör man visserligen följa rättvisa, men också billighet; och jag för min del kan icke annat, än bifalla Betänkandet.

Herr *Aspelin*: Stats-Utskottet har icke tillstyrkt nedsättning af Arrendet utan en förutgången noggrann pröfning af saken samt deruti inhemtad fullkomlig kännedom och ledning af Kammar-Collegii Utlåtande. Jag tillstyrker således äfven bifall å Betänkandet.

Herr *Hagander*: "För min del gillar jag i allo Stats-Utskottets Betänkande. En värd Ledamot har funnit detsamma "märkvärdigt;" jag finner det likaså, emedan Utskottet, som hittills förfarit efter ett ganska rigtigt sparsamhets-system, i förevarande fall ansett detsamma böra vika för deltagandet uti en Medborgares missöde. En annan Ledamot har förklarat: att Konsiderationer böra vika för det strängt rätta. Jag medger ock, att det rätta bör ske; men månne icke mången gång högsta rätt blifver högsta orätt? En tredje Ledamot har i ett vid Betänkandet bifogadt serskilt Utlåtande yttrat, att man icke bör slumpa med Statens medel, och jag frågar i anledning deraf: månne icke de grunder, på hvilka Arrende-systemet inom Sverige blifvit bygdt, i hvad angår Kongs-gårdar och Mi-

litär-Boställen, äro väsendtligen felaktige? och månne icke genom deras oriktiga tillämpning man äfven synes hafva slumpat med många Medborgares välfärd? För min del tror jag det, och anser högst origtigt, att man, vid Arrende-afgiftens bestämmande, blott och bart beräknat öppna jordens areal, utan att på samma gång beräkna huru stor del deraf, efter ordentligt bruk, verkligen gifver årlig skörd. Då nu är gifvet, genom vederbörande Autoriteters undersökning, att det ifrågavarande Arrendet icke kan utgöras, utan Arrendatorns undergång och med detsamma Statens gifna förlust; så ser jag intet skäl att vägra bifall till Utskottets Betänkande. Jag lemnar destohellre mitt bifall dertill, som det är Statens pligt, icke blott att utkräfva sin rätt af Medborgare, utan ock att räcka dem en hjelpande hand."

Herr *Nilsson* tillstyrkte, med åberopande af hvad Herr Hagander anfört, bifall å Betänkandet.

Herr *Santesson*: Stats-Utskottet har under loppet af innevarande Riksdag ådagalagt, att det hållit sig strängt vid rätts-principer. Jag tror ej heller, att i närvarande fråga någon konsideration för personen verkat så mycket, som icke mer den öfvertygelse, Utskottet af Landshöfdingens och Kammar-Collegii Utlåtanden hemtat, att Statens fördel denna gång kan förenas med en Medborgares väl. Jag åberopar för öfrigt hvad Hr Hagander anfört.

Herr *Limnelius*: Med den enskilda kännedom, jag eger om Kongs-gårdens olika tillstånd förr och nu, samt de betydliga uppoffringar, Grossbandlaren Wener derstädes användt, gillar

jag, lika med Herrar Hagander och Santesson, hvad Utskottet föreslagit.

Herr *Noréus*: "Af Kongl. Kammar-Collegii och Konungens Bef:des i Stockholms Län afgifna Utlåtanden har Stats-Utskottet erhållit alla de upplysningar, som varit nödige för att grundlägga dess öfvertygelse, att Arrendatorn af Svartsjö Kungs-gård icke möjligen deraf, äfven under ymniga år, kan skörda den afkomst, att, sedan bruknings-kostnaden blifvit godtgjord, 600 tunnor såsom Arrende-spannmål kunna utgå. Kongl. Kammar-Collegium har derföre tillstyrkt en nedsättning till 450 tunnor för 10 år, och Konungens Bef:de har ansett att Arrendatorns begäran om en sådan nedsättning för hela den återstående Arrende-tiden af 25 år borde bifallas. Begge dessa utlåtanden innefatta en fullständig beskrifning uppå Egendomens vidd och beskaffenhet, grundad uppå derå förrättad besigtning, och alla skäl och omständigheter finnas uti dem så väl utredde, att man, långt ifrån att, som det nu uppläste serskilte anförandet innefattar, slumpvis behandla Kronans inkomster, då man, på sätt Stats-Utskottet föreslagit, beviljar Arrendets förminskning under 10 år, och öfverlemnar utsträckningen deraf till kommande Ständers pröfning, efter anställd ytterligare besigtning och undersökning, snarare användt all den stränghet, som man kan tillåta sig, då fråga är att rädda en olycklig Medborgare ifrån en ovilkorlig undergång, och då man tillika insett, att i fall han skulle finna sig nödsakad, att skilja sig ifrån detta Arrende, och åt en annan öfverlemna, att skörda frukten af hans möda och nerlagde betydlige kostnader till

Egendomens förbättring, Kongl. Maj:t och Kronan dock icke skulle kunna vänta att erhålla ett högre Arrende, än det nuvarande Arrendator, enligt Stats-Utskottets utlåtande, hädanefter bör med 450 tunnor utgöra. Jag tror således för min del, att då den tid af 5 år, för hvilken, enligt författningarne, borgen hvarje gång ställes för dylika Arrenden, nu mera för detta Arrende är förfluten, och underlåtenhet att anskaffa en ny sådan säkerhet skiljer Arrendatorn derifrån, och en ny Arrende-Auktion således måste uppkomma, hvars följd, efter all möjlig beräkning, icke skulle blifva ett högre Arrende, än 450 tunnor, man i detta fall förenar Kronans fördel med tillfredsställelsen, att åt en Arrendator, som, olik de fleste i denna ställning, uppoffrat sin förmögenhet, att förbättra den arrenderade Egendomen, bereda möjligheten att med fortsatt flit och idoghet söka ett tarfligt bröd för sig och en talrik Familj."

Herr *Langenberg* förenade sig med Hr Noréus.

Herr *Ekstrand*: Jag ville ej hafva besvärat Protokollet med något ytterligare anförande; men, i anledning af hvad man anmärkt om slumpning med Statens eller enskildes tillgångar, måste jag förklara, att jag anser det vara de enskilde Medborgare, som slumpat med sig sjelfve, och icke Staten med dem; samt att Ständerne, i min tanka, gjort ganska mycket till den nu ifrågavarande personens fördel om de efterskänka honom den återstående Arrende-ansvarigheten och låta Egendomen utbjudas på ny Auktion. Skulle det præjudikat antagas, som Stats-Utskot-

tet föreslagit, så kunde Kongl. Maj:t sedermera svårligen neka andre Arrendatorer lika beskaffade eftergifter, när de derom sig anmälte; och jag hemställer hvaräst man skulle taga ersättning om, vid nästkommande Riksdag, flera tusen tunnor Spannmål funnos vara på dylikt sätt Staten afhände.

Herr *Fornander*: Så väl ur rätts-princip som af konsideration gillar jag Betänkandet. Om man jemförer priserne på Landtmannens förnämsta produkter, Spannmål och Bränvin, för 8 eller 9 år tillbaka och nu, samt öfverväger omöjligheten för en Arrendator den tiden att förutse prisernas fall, tror jag, att man gör rättvisa, då man icke utkräfver ett Arrende, som han under en mera gynnande konjunktur sig åtagit. Konsiderationen åter grundar sig derpå, att Wener uppoffrat sin förmögenhet till Egendomens förkofrande, och att han icke har något, hvarmed han kan uppfylla sina Förbindelser.

Herr *Cederborg*: Vid Herr Ekstrands yttrande och mitt eget förblifver jag. I anledning af hvad Herr Hagander sagt, erkänner jag visserligen den gamla regeln, att högsta rätt kan vara största orätt, men jag tror tillika det vara nödvändigt, att begreppet om rätt icke alltför långt utvidgas; och Herr Hagander lärer medgifva, att alltför vidsträckta konsiderationer också ofta leda till högsta orätt. Äfven jag är tillgänglig för medlidandet; men att hvälfva enskildes förluster på det Allmänna, kan ej förenas med Statens bestånd; och jag skulle önska, att lika medlidsamma tänkesätt, som blifvit yttrade

för

för Herr Wener, i allmänhet gällde hos hvarje enskild Jord-egare, som utarrenderat sin Egendom.

Herr *Huldberg*: "Ifrån Riksdagens början har jag måst vänja mig vid att anse Stats-Utskottet så rigoröst och implakabelt, att jag är färdig utan undersökning bifalla de konsiderationer, som detta Utskott föreslår. Nu hafva dessutom Herrar Aspelin och Noréus så väl upplyst, att Stats-Utskottet efter inhämtade grundliga upplysningar, afgifvit detta Betänkande, att jag deraf hämtar ny och fullkomligare anledning till bifall å Betänkandet. Jag kan dock icke tillbakahålla uttrycket af min förundran öfver Stats-Utskottets sätt att argumentera. Förut har Stats-Utskottet i Inqvarterings-frågan sagt, att Städerne ha rätt i deras petita — Men Utskottet har dock afslagit dem. — Nu säger Stats-Utskottet, att Hr Wener är bunden genom ett frivilligt kontrakt till hvad han nu söker få ändradt — men frikallar honom och konsidererar. Underligt, minsann rätt underligt! Den som har rätt till hvad han begär, får afslag, och den som icke har rätt, får bifall. För de 1500 t:r Spannemål Staten här skänker bort, skulle en betydlig rättvisa kunnat göras åt de med Inqvartering mest betungade Små-Städer, ibland hvilka jag i första rummet räknar Wadstena."

Herr *Beckman* förenade sig med dem som tillstyrkt bifall å Betänkandet.

Herr *Egge*: Om Arrendatorn förut icke gjort sig underrättad angående areälen af Egendomen och Torparnes skatt, må han skylla sig sjelf. Stats-Utgifterne äro beräknade på de be-

stämda Inkomsterne; och dessa sednare böra således ej kunna efterskänkas. Jag följer rätts-principer, emedan jag ej har rättighet att följa några andra. Allt hvad jag för min del medger är endast, att de återstående Arrende-åren måga efterskänkas och ny Auktion ske. En undersökning torde likväl finnas nödig om de förbättringar, Arrendatorn å Kungs-gården nedlagt, dervid hans använde kostnader kunna beräknas till afdrag på den bristande Arrende-summan.

Herr *Hagander* begärde Proposition.

Herr *Hjertström*: Jag instämmer med Hr Ekstrand och får, i anledning af en Ledamots yttrande om Arrende-grunderne, tillägga, att, då Arealen är affattad på Karta och en måttlig afgift lagd på hvarje Tunnland, samt ingen lärer neka, att Åkern, rätt skött, bör lemna tredubbelt så stor afkastning, som Arrende-beloppet utgör, kan jag icke annat än finna nämnde grunder ganska billiga.

Herr *Lundman*: Lika med Hr Ekstrand, hvars yttrande jag åberopar, tror jag den allrastörsta konsideration vara iakttagen om Arrendet får upphöra och ny Auktion utlysas. Flere hundra Arrendatorer skulle önska sig icke något bättre, än en sådan åtgärd.

Herr *Noréus*: Hr Huldbergs yttrande kunde gifva mig anledning till många anmärkningar. Man bör, såsom mig synes, icke uti denna sak inblanda en annan, hvilken ej hörer hit, eller uppgöra sådana Paraleller, som Hr Huldberg tillåtit sig. Denna erinran vare nog för min enskilda del. I sjelfva saken åberopar jag för öfrigt hvad jag redan anfört.

Herr *Montan*: Såsom boende i en Ort, der många tillfällen till Kungs-gårds-Arrenden finnas och hvarast den princip, Stats-Utskottet följt, skulle leda till kännbar förlust och skada för Staten, instämmer jag med de Ledamöter, hvilka afstyrkt bifall till Betänkandet.

Herr *Ekstrand*: Hr Huldbergs skäl synas mig ganska besynnerliga; och det förefaller mig, som hans yttrande innefattade någon bitterhet deröfver, att Utskottet ej kunnat göra afseende å hans Motion om ersättning för Inqvarterings-besväret i Wadstena; men jag skulle önska, att uttrycken måtte mildras, ty, ehvad helst man må tänka sjelf, bör man likväl äfven hafva aktning för andras tankar. — I sjelfva saken får jag tillägga, att jag icke inser hvarfor icke Wener skulle bättre vara belåten med ny Auktion, än med en nedsättning af Arrendet, emedan han vid en sådan egde öppet tillfälle att å nyo inropa Arrende-rättigheten; men, om han nu får nedsättning å Arrendet till 450 tunnor, kan han om några få år, föranledd af detta prejudikat, begära en ytterligare lindring deruti.

Herr *Ekelund*: Delande Hrr Haganders, Santessons och Norén tankar, tar jag mig friheten erinra, att, om Wener ej finge åtnjuta den fördel, Stats-Utskottet föreslagit, vore han utan tvifvel bankerutt, och att, enär han icke ställt fullkomlig borgen för husröte-bristen, som lärer uppgå till 9 à 10,000 R:dr B:ko, men han, i händelse af hans qvarblifvande vid Arrendet, säkerligen sätter Byggnaderne i stånd, så att nämnde brist försvinner, kan Staten på detta sätt

qvitta sin förlust i det ena afseendet genom sin vinst i ett annat.

Herr *Westin* förnyade hvad han förut anfört och uttryckte sina varma önskningar för medlidande med den ifrågavarande Arrendatorn i dess beklagansvärda belägenhet,

Herr *Huldberg*: "Med anledning af Hrr Noréi och Ekstrands yttranden får jag anmärka, att jag icke förolämpat någon. Jag har ej namngifvit person, utan blott uttryckt min förundran öfver Stats-Utskottets sätt att utlåta sig. Denna min förundran är ännu lika liflig — men någon person af Stats-Utskottet har jag ej menat och ej kunnat mena. Det låter ganska väl förena sig att högakta och värdera Ledamöterna i en korporation och ändå ej nöja sig med de yttranden som denna korporation afgifver. Icke eller kan jag medgifva min skyldighet eller förmåga att inrätta mina uttryck i enlighet med andras. Hvar och en stöper vanligen sina tankar i egen form."

Herr *Hagander*: "Jag har förut yttrat, att grunderna för Arrende-systemet äro origtige, och får nu, till bevis att jag icke är alldeles okunnig om förhållandet i den delen, tillägga: att, hvad Militär-Boställen angår, den derom år 1805 utfärdade Arrende-författning befunnits i flere hänseenden olämplig, och blifvit i sednare tider, om jag rätt minnes år 1818, hufvudsakligen förändrad."

Flere hördes begära Proposition; Och, sedan Ståndet förklarat öfverläggningen slutad, samt Herr *Talmannen* framställt Betänkandet först till bifall och derefter till återremiss, men på beg-

ge Propositionerne svarats både Ja och Nej samt Votering blifvit yrkad, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande Voterings-Proposition: "Den, som bifaller Stats-Utskottets Utlåtande N:r 147 i frågan om Grosshandlaren Weners und. ansökning angående nedsättning af Arrendet för Svartsjö Kungs-gård, lägger Ja: Den det ej vill, Nej: Vinner Nej, så återremitteras målet."

Omröstningen verkställdes och utföll med 35 Ja emot 16 Nej.

§. 8.

Å nyo föredrogos Stats-Utskottets Utlåtanden N:r 148. om Löfås Silfver-Verk:

Bifölls:

N:r 149. om Kontroll-stämpel-afgiften å Metaller.

Lades, enligt Hr *Ekstrands* och *fleres* begäran, ytterligare på Bordet.

§. 9.

Lag-Utskottets nedannämnda Betänkanden föredrogos å nyo och bifölos

N:r 25. om Edsformulärens granskning:

N:r 45 öfver en Motion om åtskillige Lag-förändringar till minskande af kostnader och besvär vid Rättegångars utförande:

N:r 46. om yrkadt upplifvande af Kongl. Senatens Bref den 23 November 1708:

N:r 47. angående underrättelser till Presterskapet om dem, som för brott blifvit tilltalade och sakfällde eller under framtiden ställde.

§. 10.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets Betänkande N:r 26 angående ändring i 21 Kap. Rättegångs-Balken.

Herr *Ullberg*: Efter de förfoganden, som blifvit vidtagna till nya Lagens utarbetande, är det visserligen nyttigt att i förhand besluta de ändringar uti Lagen, som finnas högst nödvändiga, emedan det troligen ännu kommer att dröja länge innan det nya Förslaget hinner fullbordas, granskas och slutligen fastställas; men deremot tror jag det vara lika nödvändigt, att icke allt för ofta från det nya Lag-förslaget utplocka vissa delar till serskilt antagande; och allraminst är sådant af nöden hvad ifrågavarande Kap. i Rättegångs-Balken angår, hvilket handlar om Rättegångs-kostnaden eller endast om ett Bihang till hvarje hufvudsak. Den af Lag-Utskottet nu framlagde Produkt utaf Lag-Kommittens arbete har, i min tanka, icke något företräde framför gamla Lagens stadgande. I det förra äro tankarne endast mera utbredda samt meningen mera uttänjd; Och, enär, mig veterligen, ingen olägenhet af det nu gällande stadgandet försports, samt det beror på hvar och en Domares pröfning att tillämpa detsamma efter de flere deruti beskrifna omständigheter och förhållanden, hemställer jag om icke Utskottets Betänkande må afslås.

Herr *Cederborg*: Anledningen till Utskottets förslag har varit den allmänt kända klagan deröfver, att, om man tappar i Under-Rätt men vinner i Öfver-Rätt, är Domstolen förbunden att

qvitta Rättegångs kostnaden, äfvensom att, om man tappar i en obetydlig del men vinner i hufvudsaken, Rättegångs-kostnaden ändock måste qvittas. I det förra fallet förlorar Parten Rättegångskostnads-ersättning derför att Under-Domaren felaktigt dömt; och orättvisan af Lag-stiftningen i begge dessa fall ligger för öppen dag. Det är för öfrigt visserligen svårt för Lag-Utskottet att göra alla till nöjes; ty, om Utskottet tillstyrker några Lag-förändringar, så invänder man, att nya Lag-förslaget i det hela bör afbidas och inga partiella ändringar ske; men följer åter Utskottet sjelf denna grundsats och derför afstyrker några föreslagne ändringar, så invänder man, att Utskottet är overksamt.

Herr *Santesson*: Vid flere Riksdagar har Lag-Utskottet ansett nya Lagens utarbetande böra afbidas innan några ändringar i den gamla antagas. Derigenom har man, i min tanka, fått vänta på flere förbättringar längre tid, än man kunnat föreställa sig. Jag önskar derför, att sådana måga tillvägabringas der det låter sig göra utan förryckning uti det hela; och, öfvertygad om behofvet af den nu ifrågavarande ändring, tillstyrker jag, att den bifalles.

Herr *Bagge*: Flere frågor förekomma, uti hvilka Käranden bör vara skyldig att godtgöra Svaranden Rättegångs-kostnad, enär denne i sakens början medger Kärandens anspråk. Sådane äro t. ex. börds-frågor, hvilka icke kunna utan instämning afgöras. Jag anser således ett tillägg derom i den föreslagne 4:de §:n nödvändigt.

Herr *Hjertström*: Det exempel, Hr Bagge uppgifvit, håller, i min tanka, icke stånd; ty nå

got hinder är icke för Parterne att bilägga en sak utan Rättegång; och den skriftliga förening, som upprättas dem emellan, blir då den handling, med hvilken Bördemannen anmäler sig om Lagfartens fortsättning för sin räkning och om begagnande af de förut för köparen ägångna Uppbud.

Häruti instämde Herr *Hegardt*.

Herr *Limnelius*: Dagliga erfarenheten visar, att man ej bördar utan Rättegång, ty på Säljarens eller Köparens hembud svarar ej bördemannen; men, när tiden är inne, stämmer han; och det synes mig derför naturligt, att han, om Köparen då ej lägger hinder emot börden, bör ersätta dennes Rättegångs-kostnad. Jag har alltid trott vår gamla Lag vara så god, att vi svårligen torde kunna få någon bättre; och jag hemställer om icke den må gälla äfven i förevarande fråga tills den nya hunnit antagas i hela sin vidd.

Herr *Hambreus*: Jag förenar mig med Herrar Ullberg och Limnelius derom, att nu gällande Lag icke utan mycken grannlagenhet bör ändras, och att den föreslagna ändringen uti 21 Kap. Rätteg. B. icke är af behofvet påkallad.

Herr *Talmannens* Proposition på bifall till Betänkandet besvarades med Ja, blandadt med Nej, dock utan att votering äskades.

§. 11.

Lag-Utskottets Betänkande N:r 44 om ändring uti 30. Kap. Rättegångs-Balken, blef nu åter föredraget.

Herr *Ullberg*: Jag anser mig skyldig att i det-

ta Mål gifva min tanka tillkänna; Och, emedan den fullkomligen öfverensstämmer med hvad en värd Ledamot Herr Arvidson inom Lag Utskottet anfört, på sätt dess vid Betänkandet bifogade serskilta yttrande utvisar, får jag, för att ej öfverflödigt belasta Protokollet, åberopa samma yttrande till hela dess innehåll. Jag skulle dock kunna tillägga huru inkonsequent det förefaller mig att vilja upphäfva Revisions-skillingarne, som utgöra Hof-Rätts-Ledamöternes inkomster, då man bibehåller Lösen för Handlingar och Protokoll, hvilken tillkommer Betjeningen; Men det skäl, att Högsta Domstolen skulle, genom det Revisions-skillingarne försvunne, alltför mycket öfverhopas med Rättegångar, synes mig i alla fall vara vigtigast. Följaktligen tillstyrker jag afslag å Betänkandet i sistnämnde del.

Herr *Norström*: Angående Revisions-skillingarne förenar jag mig med Herr Ullberg; Och hvad den tid beträffar, inom hvilken Parten bör gifva Hof-Rätten sitt missnöje emot Domen tillkänna, tror jag, med beräkning af möjligheten för Hufvudmannen, att sjelf kunna få del af Domen, denna tid böra förlängas, icke, såsom Utskottet föreslagit, endast till 20 dagar, utan till åtminstone fullt en månad.

Herr *Cederborg*: Då detta Mål i Utskottet afgjordes, var jag, efter erhållen permission, bortrest. Jag delar Utskottets tankar i hufvudsaken, men kan icke godkänna den inkonsequensen att bibehålla Lösen för Handlingar och Protokoll, hvarigenom Utskottet visat sig mera mänt om Kansliets inkomster, än det varit om Ledamöternes i afseende på Revisions-skillingar.

Herr *Bagge*: Då jag inser, att, genom Revisions-skillings afskaffande, Högsta Domstolen skulle få betydligt ökade göromål och följaktligen komma att behöfva ett ökadt antal Ledamöter, kan jag icke tillstyrka Förslaget i den delen. Deremot tror jag tiden för missnöjes anmälande böra förlängas till 20 dagar, om icke en månad, på det en Part må hafva tillräcklig tid att taga kännedom om Domen innan han bör besluta huruvida saken skall fullföljas, men hvilken kännedom han icke kan erhålla före Domens utgifvande utan att Hofrätts-Betjeningen bryter emot sin aflagda tysthets-ed. Hvad Lösen för Handlingarne angår, har äfven jag i ett vid Riksdagens början ingifvet och till Lag-Utskottet remitteradt Memorial yrkat upphäfvande deraf, ehuru Lag-Utskottet måtte hafva förbisett denna Motion; och jag kan icke finna något skäl hvarför Betjeningen skall åtnjuta en sådan Lösen, då Handlingarne icke afskrifvas, utan i Original till Kongl. Majst insändas. Dessa handlingar anser jag böra återställas Parten, som ingifvit dem, på det han vid Målets fullföljande må kunna deraf sig begagna; och sådant skulle äfven, när Parten är boende utom Stockholm, tillskynda Staten en vinst genom Postporto, i stället att Handlingarne nu afskickas under Fribrefs-rätt.

Herr *Hegardt*: Enär de fördelar, man velat vinna genom Revisions-skillings upphäfvande, motvägas af de olägenheter, det skulle medföra, kan jag i den delen icke annat än förena mig med Herr Arvidson. Beträffande tiden för missnöjes anmälande, godkänner jag Lag-

Utskottets Förslag; men hvad lösen för Handlingar angår, instämmer jag med Herr Bagge.

Herr *Limnelius*: Jag förenar mig med Hr Ullberg af det enkla skäl, att, i min tanka, gamla Lagen må följas tills vi få erfara, huruvida någon bättre framdeles kan erhållas.

Herr *Hambreus*: Herr Arvidsons i det serskilta Yttrandet anförda tankar delar jag fullkomligen; och jag håller derjemte före, på sätt jag äfven nyss förut i ett annat mål anmärkt, att man bör iakttaga mycken grannlagenhet uti frågor om rubbning af en gammal Lag.

Herr *Hagander*: "Jag kan, hvad sjelfva principen angår, icke instämma uti de af Herr Arvidson yttrade åsigter. Rättvisans Tempel bör, att jag så må uttrycka mig, vara lika öppet för alla. Eller månne man kan uppgifva någon gilltig rättsgrund för ett Lagstadgande, som förordnar, att en Medborgare skall med en dryg summa lösa rättigheten, att få sin sak uti Högsta dömande Instantien pröfvad? Mig synes en orättvisa ligga deruti, att en mindre bemedlad rättsökande icke kan, med lika lätthet, som den rike, bana sig väg till ernåendet af sin rätt. Mången gång är den fråga, hvarom tvist uppstått, icke motsvarande värdet af 66 R:r 32 sk:r Banko; men den rättsökande kan icke destomindre, uti förhållandet till sin motpart, anse sig så förorättad, att han, af de gilltigaste skäl, önskar sin sak dragen under Högsta Domaren; och månne det är billigt, att han, för vinnandet af denna önskan, bör betala mera än sakens värde? För öfrigt finnes i Lagen ett bestämdt korrektiv emot Rättegångars obehöriga dragande till Hög-

sta Domstolen. Det är neml. stadgadt, att den Part, som sålunda missbrukar Rättegång, skall böta 500 D. S:mt med 166 R:r 32 sk. Banko. — Detta får jag yttra om selfva principen för Revisions-skillingen; men hvad dess afskaffande för närvarande angår; så, ehuru jag icke reserverat mig mot Utskottets Beslut, finner jag likväl betänkligt att densamma nu upphäfdes, innan Under-Domstolarne blifvit annorlunda organiserade, och innan ett förändradt Lag-system i sin helhet antages."

Herr *Santesson*: För mig framställer det sig högst nödvändigt att bibehålla Revisions-skillingen. Så länge vi hafva nuvarande tvänne Under-Domstolar, synes det mig, att någon motvigt bör finnas emot sakernes alltför lättsinniga fullföljande ifrån Öfver-Domstolen till Kongl. Maj:t. Är saken af något värde och är man fullt öfvertygad om rättvisa på sin sida, så erlägger man gerna Revisions-skillingen: I annat fall må det väl bero vid Hof-Rättens Dom. Jag delar visserligen Herr Haganders omsorg för den fattige rättsökande, men tror, att, i händelse denna icke är så obemedlad att han enligt Lag ändock kan befrias från Revisions-skillings erläggande, han icke löper någon fara att utgifva den då hans sak är ren och han således, när saken hos Konungen vinnes, får penningarne åter. — I afseende på tiden till missnöjes anmälande emot Hof-Rätts Dom, kan jag ej heller godkänna Utskottets Förslag. Rättegångarne synas mig ändock nog förlängde och uttänjde. Merendels utfärdas icke Domen förr än flera veckor sedan den blifvit besluten: Den närvarande Parten

får då strax kunskap om Domen: Den frånvarande åter måste alltid hafva Ombud, genom hvilket han kan föranstalta, att fataljerne bevakas. Jag anser alltså Lagen äfven i denna del böra blifva oförändrad. När man hinner upplefva en ny Lagbok, och om man deruti befrias från någon af nuvarande Under-Domstolar, kan man möjligen då få anledning till den nu föreslagna ändring. — I följd af dessa anmärkningar anhåller jag, att Målet återremitteras.

Herr *Bagge*: Då, genom en förlängd tid till missnöjes anmälande, Rättegångar ingalunda fördröjas mera än hittills, enär tiden till Målens fullföljande hos Kongl. Maj:t ändock blir densamma, som nu är stadgad, kan jag icke dela Herr Santessons åsigter i detta afseende. — För öfrigt får jag erinra, att, till lättnad för den medellöse Parten, synes den i 30. Kap. 6. §. Rättegångs-Balken utsatta Summa af 500 Dal. Smt eller, efter stadgad Lag-räkning, 166 R:dr 32 sk., som nu utgör det högsta belopp någon part behöfver ega för att vara förbunden till Revisions-skillings och öfriga afgifters erläggande, då han vill söka Konungen emot Hof-Rätts Dom, böra, för att ungefärligen svara emot nuvarande Myntvärde, ökas till 500 R:dr, samt att Utskottet, i likstämmighet med sitt förslag om Revisions skillingars afskaffande, äfven hade bort vara betänkt på enahanda åtgärd med Vadepenningar för att icke äfven i den delen handla inkonsequent.

Herr *Arvidson*: Om jag rätt fattat Herr Haganders yttrande, har han sagt, att Rättvisans dörr borde vara för alla lika öppen. Denna

vackra princip är aldrig bestridd eller ens satt i fråga. Den är klart uttryckt i 1734 års Lag. Revisions-skilling finnes ej ålagd någon annan än den, som har medel att betala densamma. Den nedsättes egentligen icke för att få saken pröfvad, utan såsom en underpant derför, att Parten icke skall fullfölja någon obehörig talan; ty, om hans talan finnes behörig, får han penningarne åter. Hvad beträffar de i Lag stadgade 500 Dal. böter för den, som emot bättre vett och klara skäl dragit saken under Konungen, så äro dessa Böter mindre lämpliga, ty dels utgöra de ett vida högre belopp, än Revisions-skillingen, och dels tillfalla dessa till någon del Åklagaren och användas i öfrigt för andra ändamål, än Revisions-skillingen, som tjenar till direkt bidrag för en aflöning, den Staten eljest måste på annat sätt fylla.

Herr *Hagander*: Jag skulle anse mig hafva ganska ytligt fattat Allmänna Lagens innehåll, om jag trodde, att Revisions-skilling och Vad äro af enahanda natur. Det sednare har sin upprinnelse derifrån, att Parten i äldre tider slog Vad med Domaren, att Domen ej skulle ega bestånd. Revisions-skillingen åter har utgjort en borgen derför, att Parten icke måtte i oträngda Mål besvära Konungen med klagan, och att, om det skedde, sådant skulle tillskynda klaganden ökad förlust.

Herr *Santesson*: I anledning af Hr Bagges anmärkning får jag förklara, att genom en förlängd tid till anmälande af missnöje uppehålles t. ex. i Skuldfordrings-mål rättsökanden, enär Domen ej får verkställas innan den vunnit laga kraft.

Då något mer icke var att anföra, framställde Herr *Talmannen* Proposition på återremiss; Hvartill svarades Ja.

§. 12.

Ekonomi-Utskottets nedannämnda Betänkanden föredrogos å nyo och biföllos

N:r 82. om Gymnastiske öfningar:

N:r 83. i anledning af Motioner om Judarne:

N:r 84. om Arbets-kommenderingar af Indelta Arméen:

N:r 85. i anledning af väckt fråga om en allmän Kläd-förordnings utfärdande:

N:r 86. öfver en Motion om nyttan af Marcher för Arméen.

§. 13.

H. E. Hof-Kansleren m. m. Hr Grefve *af Wetterstedt* anmältes, emottogs och aflemnade:

1:o K. Maj:ts Nådiga Svar af den 10 dennes på Borgare-Ståndets Skrifvelse den 7 förutgående med anmälan af dess fattade Beslut om Offentlighet vid Ståndets Sammanträden:

2:o K. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Riksens Ständer den 16 dennes om Offentlighet vid Riks-Ståndens Öfverläggningar.

Sedan Hans Exellens blifvit på vanligt sätt utbeledsagad, upplästes Högstberörde Nådiga Skrifvelser och lades på Bordet.

§. 14.

Då nu å nyo föredrogs Ståndets Besvärs-Utskotts den 12 dennes §. 21 på Bordet lagda Protokolls Utdrag af den 10 sistl. April i frå-

gan om lindring uti de ökade Umgälder, som Svenska Fartyg få i Preussiske Hamnar vidkännas, fann Ståndet godt att, med undantag af det i Protokolls-Utdraget förekommande uttryck, "att den förhöjning nämnde afgifter undergått borde anses såsom en följd af de Författningar, hvilka i Sverige gälla emot Utländska Skepp," för öfrigt gilla hvad Utskottet sig utlåtit; Och beslöts, att förslag till en underdånig skrifvelse i detta ämne borde genom Besvärs-Utskottets försorg uppsättas.

§. 15.

Sedan Herr *Talmannen* underrättat Ståndet, att Plenum skulle fortsättas eftermiddagen kl. 6, företogs nu justering af Protokollet för den 15:de dennes och fortsattes till och med §. 6, hvarefter Ståndet åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$3.

Eftermiddagen

kl. 6.

§. 16.

Den på förmiddagen började men afbrutne justering af Protokollet för den 15:de dennes fortsattes nu ifrån och med §. 7 till slutet.

§. 17.

Upplästes och godkändes Expeditions-Utskottets

tets Förslag N:r 50 till R. S:s underdåniga Skrifvelse angående emottagandet af de Norrske Deputerade, som komma att bevista H. K. H. Kronprinsens Förmälnings-Akt.

§. 18.

Nedannämnda Utlåtanden föredrogos å nyo och biföllos:

Stats-Utskottets

N:r 139. om yrkad rättighet för Åboer å de till Upsala Akademi donerade och flere Hemman att lösa dem till Skatte m. m.:

N:r 152. om inköp af Geografiska Inrättningens Karte-verk:

N:r 153. i anledning af en motion om Byggnads-hjelpens förvandling och säkra bestämmande:

Ekonomi-Utskottets

N:r 55. om Planpenningarnes utgörande:

N:r 56. om tiden till Allmänna Vägars grusning.

§. 19.

Ekonomi-Utskottets Betänkande N:r 57. om tiden för Tjenstehjons flyttning föredrogs å nyo.

Herr *Langenberg* uppläste ett så lydande anförande: "När Herr Ekelunds Motion, hvaröfver Ekonomi-Utskottet nu utlåtit sig, remitterades, yttrade jag, att jag ansåg den föreslagne förändringen nyttig, och att jag således icke önskade bibehållande af den nu stadgade flyttningstid, ehuru förmodeligen genom misstag vid tryckningen af Ståndets Protokoll, sid. 202 ordet icke finnes omflyttadt till den förra perioden

och mitt yttrande således deruti blifvit infördt tvertemot min mening och tanka; sedan nu Ekonomi-Utskottet afgjort detta mål, utan någon förändring i flyttningstiden, anhåller jag betänkandet måtte återremitteras, och mig tillåtas få tillägga följande: Då i anledning af väckte Motioner vid 1817 och 1818 årens Riksdag, Tjenstefolkets flyttningstid för hela Riket förändrades ifrån slutet af September till den 24 Oktober, kan man säga att det blef nästan sämre än förut! Förra olägenheter, ibland flere, att andra Tjenstehjon skulle förrätta ställningen än de som besörjt bergningen, ökades med den ännu större olägenheten, att de afflyttande skulle minst en hel månad stilla Hästar och Boskap af vinterförrådet. Om otjenligheten deraf behöfver ej ordas; den ligger för hvar och en öppen. — Hvilken flyttningstid som helst på året medför fördelar och olägenheter för serskilta orter, i synnerhet i Sverige, som har en lång sträckning från Norr till Söder, följaktligen olika klimat-förhållanden; äfven i anseende till olika näringsyrken; således torde må hända s a m m a flyttningstid i Rikets a l l a Provinser icke vara tjenlig. — Olägenheter vid olika tider dertill i olika sträckor af Landet, torde dock icke bli så många, som de, hvilka åtfölja en och samma, i synnerhet den närvarande, för hela Riket. Derföre torde lämpligt kunna föreslås, att en indelning skedde för olika orters olika flyttningstid. — Modernäringen, Jordbruket och dess stöd, Boskapsskötseln bör härvid ega det mäst gällande votum. — Den påkallar till flyttningstid för Tjens folket veckan emellan den 24 Juni och 1 Juli, så-

som den, hvarunder största ledighet råder, äfven som förnämligast derföre, att samma folk, som skall förrätta utfodringen öfver vintern, får inbärga förrådet dertill; För de tjenande är den i anseende till en ljus och behaglig årstid, öppen sjötransport och goda vägar, mycket passande. Kusterna, der fisket och sjöfarten den tiden som bäst pågår, kunna ju för sig få en tjenlig tid, men icke behöfva de betydligaste näringsgrenar subordinera de smärre, och för deras skull underkasta sig en högst skadande tjenstehjons-flyttningstid. Icke heller bör den goda saken vika för små, lätt undanröjda olägenheter, hvaribland de må räknas, att allmogen och äfven andra Jordbrukare midsommartiden sakna medel och utvägar till Tjenstefolkets aflöning. — Ett så svagt motskäl för en sakernas bättre ordning härutinnan bör väl icke komma i beräkning! Det är dessutom med liten omtanka lätt undanröjdt. — Ibland andra utvägar att afhjelpa denna lilla olägenhet, kunde den vidtagas, att de personer i Socknarne, som icke tilltro sig vinna andra utvägar för aflöningen midsommartiden, kunde ju hösten förut eller nu varande flyttningstid i Socken-Magasinet deponera den säd de nu till aflöningar skulle försälja, men vid den nya föreslagna eller midsommartiden, icke i Oktober sålunda behöfde använda. — På den förändrade försäljningstiden deraf, nemligen Juni i stället för Oktober, skulle de åtminstone icke förlora. — Allt synes påkalla en förändrad flyttningstid, och någon tjenligare, än den nu föreslagne, emellan d. 24 Juni och 1:sta Juli, torde för största delen af Riket ej finnas. Den mindre

del deraf, nemligen Kustlandet norr ut, der Strömmingsfisket idkas, kan ju få en annan och egen; ja kanske äfven några andra Provinser, som allmänt önska det. — Ingen betydlig olägenhet uppkommer deraf; tvertom den goda följden, att Tjenstefolket då håller sig mera stadigt qvar inom sina distrikter, i hvilkas ställningar och förhållanden det är invänjdt."

Herr *Ekelund*: Gerna hade jag sett, att Utskottet tillstyrkt den flyttningstid eller medlet af Juni månad, hvilken jag, så väl af egen öfvertygelse och den kännedom jag sjelf eger om densammas lämplighet för flera orter, som enligt mine Kommittenters uppdrag föreslagit; Men redan vid öfverläggning om mitt Memorial fann jag, att detta förslag icke var förenligt med flera andra orters fördelar. Landtmannens behof tror jag dock vid detta tillfälle böra i synnerhet afses; Och, då Motioner finnas gjorda äfven om återinförande af den gamla flyttningstiden vid Michelsmessan, samt äfven denna tid vore, i min tanka, mera lämplig, än den nu stadgade, hade åtminstone en sådan förändring bort af Utskottet föreslås. Jag anhåller således om återremiss.

Herr *Nilsson*: Utan att dela Hr Langenbergs tanka om serskild flyttningstid för olika orter, kan jag icke annat än anse den nu varande mera otjenlig, än den gamla; och jag hemställer derför, att målet återremitteras med det förslag, att flyttningstiden utsättes till midsommaren.

Herr *Danielson*: Om flyttningen icke kan förändras till Midsommartiden, önskar jag åtminstone, att den nu varande må bibehållas.

Herr *Langenberg*: Då Ridderskapet och Adeln redan återremitterat Målet, hoppas jag, att ej heller Borgare-Ståndet nekar återremiss.

Herr *Linström*, *Jakob*: Jag skulle ej vilja inlåta mig i bedömmande af de olika flyttningstidernes mer eller mindre användbarhet, om jag ej vore så stor vän af menniskans frihet och fiende till allt slafveri. Jag anser det nemligen vara slafveri, att ett Tjenstehjon, som nu är lagstadt på år, skulle vid en förändrad flyttningstid tvingas att längre qvardröja i tjensten. Dessutom sätter jag mycket värde på sammanstämmelsen emellan flyttningstiden för Tjenstehjon här i Stockholm vid Maj månad, och den lika flyttningstiden för Statens Medel ifrån Uppbördsmännen in i Stats-Kassan. Jag tillstyrker alltså bibehållande af det Stadgande, som Ständerne vid sistlidne Riksdag önskat, och hvilket nu tjenar till efterrättelse.

Herr *Limnelius*: Med upplysningens stigande har också flyttningstiden för Tjenstehjon blifvit ändrad. Den fordna flyttningstiden hade åldrats; Den var derför icke lämplig: Och en ny blef således vid sistlidne Riksdag bestämd. Nu är åter fråga om ändring väckt; Och, må hända, borde en sådan fråga vid alla Riksdagar förekomma, tills man försökt hvarje månad af året och utfunnit den rätta. Att utsätta olika flyttningstid för olika orter, tror jag emellertid icke vara lämpligt, emedan Tjenstehjonen då svårligen kunde flytta från den ena orten till den andra; Och, om någon ändring nu skall göras, tillstyrker jag, för min del, att den fordna tiden eller Michelsmässan åter införes.

Herr *Eckhoff*: Serskild flyttningstid för serskilda orter skulle medföra många olägenheter. Jag anser dessutom täta förändringar mera skadliga, än bibehållandet af det gamla, äfven om det ej vore så alldeles godt: Åtminstone synes man ännu icke hafva tillräcklig erfarenhet om det sednast vidtagna stadgandet, för att kunna rättvist bedömma detsamma. Man skulle, på sätt redan en värd Ledamot nämnt, möjligen få försöka alla tolf månaderne af året, och ändock icke allmänt blifva nöjd. Min tanka är således, att den nu varande flyttningstiden må bibehållas.

Herr *Lundman*: På sätt det vid Betänkandet bifogade Protokolls-Utdrag utvisar, har jag i Utskotter varit af serskild tanka, och ansett åtminstone Michaelitiden mera passande, än den nu gällande flyttningstid. Jag förenar mig med Hr Ekelund och anhåller om återremiss.

Herr *Linström*, *Jakob*: Af Stats-Verkets Räkenskaper har jag inhemtat, att Tjenare antagas på behaglig tid och förafskedas när som helst. Om sådant fortfar, lärer någon bestämd flyttningstid icke vara af nöden.

Herr *Langenberg*: Med mitt yttrande om olika flyttnings-tid för olika orter har jag icke menat, det Stockholm, Gefle eller andra Städer, som kunna begagna en och samma tid, borde vara deriifrån hindrade; men för Landtbruket, hvars fördel hufvudsakligen torde få beräknas, tror jag mitt Förslag i allmänhet tjenligt.

Herr *Bjuhr*: När Herr Ekelunds Motion anmältes till Remiss, yttrade jag mig anse den föreslagne nya flyttningstiden olämplig för Nor-

ra orterne; och jag tror det ej heller vara väl betänkt, att nu förändra, hvad man först vid nästförflutne Riksdag antagit. Således begär jag proposition till bifall å Betänkandet.

Flere hördes begära Proposition; Och, då en sådan till bifall å Betänkandet nu af Herr *Talmannen* framställdes, ropades Ja, blandadt med Nej.

Herr *Ekelund* anmälte sin reservation.

Herr *Montan* förklarade sig instämma med Herr Langenberg; Och Herr *Egge* med dem, som önskat en förändrad flyttningstid.

Herrar *Nilsson* och *Langenberg* förnyade sin begäran om Proposition på återremiss.

En sådan Proposition blef af Herr *Talmannen* nu framställd, och besvarades med Nej, blandadt med Ja.

Herrar *Nilsson* och *Langenberg* yrkade först votering, men afstodo sedermera derifrån, och begärde endast att få sina reservationer i Protokollet anteknade.

I följd häraf ansågs Betänkandet bifallet.

§. 20.

Å nyo föredrogs Ekonomi-Utskottets Betänkande N:r 58. om Afrads- och Krono-Tionde-Spannmålens samt andra på Hemmanen indelta Räntors utgörande.

Herr *Cederborg* förenade sig i det serskilda yttrande, som Prosten Herlitz hos Utskottet afgifvit, och hvilket fanns Betänkandet bifogadt, åsyftande Räntetagares bibehållande vid de rättigheter, som nu gällande Författningar dem tillägga.

Herr *Eckhoff*: Äfven jag delar denna serskilda tanka, och tror Utskottets Förslag om optionsrätt för Räntegifvare att lefverera Spannmålen in natura, eller lösa den med penningar efter Markegång, alltför mycket förnärma Löntagares rätt, utan att något skäl finnes till de förres företräde framföre de sednare.

Herr *Santesson*: Jag anser Utskottet hafva genom de tillagda Förslagen i afseende på Markegångssättningarne och Forlönen m. m. förekommit de olägenheter, Räntetagaren kunde tillskyndas genom det Räntegifvaren lemnade företräde.

Herr *Noréus*: Lika med Herr Eckhoff anser jag Utskottets Förslag förnärma Löntagarens rätt, att in natura bekomma, hvad honom blifvit tillagdt. Då Författningarne äro bestämda, kan det ej kallas präjeri, att Räntetagaren utfordrar sin rätt; Och skulle något verkligt präjeri befaras, så synes sådant kunna förebyggas på annat sätt. Dessutom hemställer jag, huruvida det tillhör Ekonomi-Utskottet, att ensamt behandla förevarande mål, och om icke detsamma bort handläggas af Stats- och Ekonomi-Utskotten gemensamt, enär det rörer Afrads-Spanmål, hvaraf en del är Kongl. Maj:t och Kronan omedelbarligen behållen.

Herr *Montan*: Instämmande med Herr Noréus, får jag tillägga, att, då uti Betänkandet grund blifvit lagd för lösningsrätten af Kronans behållna Spannmål och Riks-Markegångsprisets bestämmande derå, finner jag desto olämpligare, att icke jemväl Stats-Utskottet deltagit i

pröfning af Målet. Jag anhåller således, att detsamma må återremitteras.

Herr *Ullberg*: Ehuru jag ej kan undgå att till någon del instämma med Herrar Noréus och Montan, har jag dock den underdåniga tillförsigt till Kongl. Maj:t, att Han i denna sak, likasom i andra, Nådigt jemkar emellan sine trogne Undersåter, så att ingen blir förfördelad; och drager jag således icke i betänkande att tillstyrka bifall å Utskottets Förslag.

På Herr *Talmannens* härefter framställde Proposition om bifall till Betänkandet, svarades Ja, blandadt med något Nej; men Votering begärdes icke.

§. 21.

Följande Ekonomi-Utskottets Betänkanden föredrogos å nyo och biföllos:

N:r 59. om Krono-Tionde-Spannmålens utgörande till Stockholms och Malmö Barnhus:

N:r 61. om Sockne-Stämmor och Kyrko-Råd:

N:r 87. om Soldat-torpens underhållande m. m.

§. 22.

Herr *Santessons* den 17:de sistl. April §. 22. väckta, och då på Bordet lagda, Motion om de i Tidningen Granskaren införda yttranden öfver Herr Beckmans Memorial, angående Wermlands Fält-Jägare-Regimente, föredrogs å nyo, tillika med Herr Beckmans den 25:te April §. 15. upplästa Anförande i denna fråga.

Herr *Cederborg*: "Ju mindre man i allmänhet bör tadla begäret, att allmängöra sina enskilta åsigter af allmänna ärender, desto mer

bör man tadla den öfverdrifna ömtåligheten för kritiker; men då jag älskar en fri granskningsrätt, ogillar jag likväl det obehöriga tadlet och som sådant anser jag den i Tidningen Granskaren införda anmärkning mot Herr Beckmans Motion, angående åsyftad bättre organisation af Wermlands Fält Jägare-Regimente. Vid bedömandet af Herr Santessons i anledning häraf väckte Motion, har jag stadgat den öfvertygelsen, att ett tyst ogillande af Granskarens yttrande är för Borgare-Ståndet mera värdigt, än att befordra Redaktören till lagligt åtal, i synnerhet som Herr Beckman förklarat sig derifrån afstå. Jag föreslår derför, att saken må förfalla, äfvensom att Herr Beckmans Hemställan, att Redaktören må förbjudas att öfvervara Ståndets öfverläggningar, må desto hellre lemnas utan afseende, som en rättighet, hvilken af ingen ännu blifvit begagnad, icke af någon kunnat missbrukas och följaktligen icke heller förverkas."

Herr *Ullberg*: I anledning af det Nådiga Svar, som Borgare-Ståndet i dag fått emottaga å sin underdåniga Skrifvelse om Offentlighet vid Ståndets Sammanträden, synes mig det villkor, Herr Beckman fästat vid förevarande frågas nedläggande, af sig sjelft förfalla; Och, enär Herr Beckman medgifvit, att frågan nedlägges, tror jag äfven Ståndet böra låta dervid bero.

Herr *Beckman*: För min enskilta del anser jag det visserligen under min värdighet såsom Riksdagsman, att inlåta mig i någon Rättegång emot Redaktören af Tidningen Granskaren; men jag öfverlemnar till Ståndet, som, enär det beviljat Remiss å mitt Memorial,

jemväl synes förolämpadt genom Granskarens anfall, huruvida Ståndet för sin del finner något åtal böra ega rum.

Herr *Falkman*: Med Herr Ullberg förenar jag mig desto hellre, som, enligt 5. §. 11 Mom. Tryckfrihets-Förordningen, enskilt person, hvilken angripes uti tryckt Skrift, sjelf bör derom kära; Och, då Herr Beckman funnit det vara under sin värdighet att anställa något åtal, lärer det ännu mera vara under Ståndets värdighet att dermed taga befattning.

Häruti instämde Herr *Linström, Jakob.*

Herr *Talmannen* hemställde om Ståndet fann Herr Santessons ifrågavarande Motion böra förfalla: Och dertill ropades Ja.

§. 23.

Upplästes följande ankomna Betänkanden:

Stats-Utskottets

N:r 156. i anledning af återremiss utaf frågan, rörande förändrad disposition af räntan å Wermlands Landtvärns-Kassa:

N:r 157. om yrkad inlösen af 4 stycken kasserade Riksgälds-Kontorets Kredit-Sedlar:

N:r 158. om utvidgad Läkarevård inom Blekinge Län:

N:r 159. öfver Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om anslag å Stat för en serskild Provincial-Läkare i Herjeådalen:

N:r 160. i väckt fråga om ändring af de i Hallands Län hittills följde grunder för Skattelösen af Kronohemman:

N:r 161. i väckt fråga om förändring uti Mötes-Passevolans-afgiftens utgörande:

N:r 162. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse, angående granskningen af Tullverkets Räkenskaper, jemte åtskillige dermed gemenskap egande Motioner:

Lag-Utskottets

N:r 48. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse om ändring uti 5. Kap. 2. §. Missgernings-Balken:

Lag- och Ekonomi-Utskottens

N:r 88. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående en föreslagen och utarbetad ny Författning om Mått, Mål och Vigt; jemte några i samma ämne remitterade Memorial:

Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets

N:r 2. angående väckt fråga om tillstånd för vissa Finnar, att få upprätta serskilde Kyrkor och Församlingar:

N:r 89. om yrkad förändring i Prest-rättigheternes utgörande:

N:r 90. öfver en väckt Motion, att Norrska Skepp måtte i Svenska Hamnar behandlas lika med Svenska Skepp.

Lades på Bordet.

Plenum slutades kl. $\frac{1}{4}$ till 9 på aftonen.

In Fidem

Clas Arvedson.

Den 23 Maj.

Plenum kl. 10 f. m.

---

§. 1.

Protokolls-Utdrag från Högvördiga *Preste-Ståndet* af den 15 och 21 dennes upplästes, innehållande underrättelse, att Ståndet till Konstitutions-Utskottet hänvist anmärkningar mot dess Memorial N:r 10; godkänt den vid samma Utskotts Memorial N:r 14. bifogade Uppgift; bifallit Stats-Utskottets Betänkanden N:r 141, 146, 147, 149, Lag-Utskottets N:r 45, Ekonomi-Utskottets N:r 82, 83, 84; godkänt de genom Stats-Utskottets Utlåtande N:r 145. föreslagne ändringar, förtydliganden och tillägg; lagt till Handlingarne samma Utskotts Betänkande N:r 151; afslagit Lag-Utskottets N:r 44; återremitterat Bevillnings-Utskottets N:r 6, Stats-Utskottets N:r 143 och 148, Lag-Utskottets N:r 25, 26, Ekonomi-Utskottets N:r 58, 59.

Likaledes upplästes Protokolls-Utdrag från Hedervärda *Bonde-Ståndet* af den 21 dennes, innefattande Bonde-Ståndets Beslut i anledning af Stats-Utskottets Betänkande N:r 151; dess bifall till Stats-Utskottets N:r 152, 153, 155; samt till Ekonomi-Utskottets N:r 61, 85, 86, 87; men återremiss af Stats-Utskottets N:r 139, Lag-Utskottets N:r 44. och Ekonomi-Utskottets N:r 83.

Lades till Handlingarne.

§. 2.

Stats-Utskottets Utlåtande N:r 149. om Kontroll-Stämpel Afgiften å Metaller föredrogs å nyo.

Herr *Lenning*: "Jag kan ej godkanna Stats-Utskottets Utlåtande, utan anhåller, att det måtte återremitteras och benäget afseende göras på hvad jag förut haft äran andraga om nödvändigheten att nedsätta Kontroll-Stämpel-afgiften på Tenn-arbeten till hälften mot hvad, som nu derför finnes stadgadt. Då Tenn förnämligast utgör ett behof för den mindre bemedlade delen af Samhällets Medlemmar, och dess förbrukning snarare bör befordras, än genom ett af höga afgifter fördyradt pris motarbetas, vågar jag tro denna afgifts nedsättning lika billig, som den sednaste ansenliga förhöjningen i Kontroll-afgifterne lärer med Kontroll-verkets bestånd kunna medgifva en slik nedsättning. Primitiva grunden för Stämpel-afgiften var bestämd till $2\frac{1}{2}$ prCt af Metallernes värden, som nu förhålla sig så, att 1 qvintin Guld utgörande 6 R:dr à $2\frac{1}{2}$ prC. $7\frac{1}{5}$ sk. betalar nu 5 sk. — 1 lod Silfver i värde R:dr 1: 24. à $2\frac{1}{2}$ prC. $1\frac{4}{5}$ sk. betalar 1 sk. 4 r. och 1 ℔ Tenn, enligt dess nyligen stegrade värde, 40 sk. ℔ gör à $2\frac{1}{2}$ prC. 1 sk., som nu ock derför erlägges; således äro Tennarbeten i förhållande till värdet med högre afgift betungade, i stället att, som jag tror, det borde draga en lindrigare Procent-afgift, än de ädlare Metallerne af Guld och Silfver. — Knapphalts-afgiften kommer aldrig köpare till godo, efter hvad Betänkandet innehåller; och borde ett sådant stadgande lämpligen förändras."

Häruti förenade sig Herrar *Wallström*, *Leffler* och *Lindqvist*.

Herr *Limnelius*: Kontroll-Stämpel-afgiften på Guld och Silfver anser jag äfven vara öfver höfvan förhöjd. Att Knapphalts-afgiften skulle delas emellan Säljare och Köpare, finner jag alldeles orimligt; ty, om varan blir knapphaltig, sker sådant naturligtvis utan den sednares förvållande. Jag förenar mig i anhållan om återremiss.

Häruti instämde Herr *Möller*.

På Herr *Talmannens* Proposition blef målet till Stats-Utskottet återremitteradt.

§. 3.

Föredrogs å nyo Stats- och Lag-Utskottens Utlåtande N:r 150. i anledning af Motionerne om Hof-Rättens öfver Skåne och Blekinge ställande på Indragnings-Stat, samt om upphörande af en, Advokat Fiskalen i Kongl. Götha Hof-Rätt, tillagd ersättning för förlorade Sportler.

Herr *Cronius* anförde skriftligen: "Under åberopande af mitt, inför det Högtärade Ståndet redan gjorda, anförande i fråga om den nya Hof-Rättens öfver Skåne och Blekinge oumbärlighet för Rättegångs-ärendernes tillbörliga och skyndsamma handläggning inom dessa Provinser, samt med ytterligare hemtadt stöd af det Betänkande, Lag-Utskottet nu afgifvit, tillstyrker jag vördsamt att denna Hof-Rätts uppförande på Ordinarie Stat nu måtte af det Högtärade Ståndet bifallas, — Hvad serskilt beträffar den, för Advokat-Fiskalen vid Kongl. Götha Hof-Rätt, Herr Lagman Hedenstjerna, af Kongl. Maj:t redan bevil-

jade ersättning med 500 R:dr B:ko årligen, anser jag, på de af Stats-Utskottet anförda skäl, ifrågavarande ersättning böra på Indragnings-Stat uppföras, att af Herr Lagmannen för sin tjenstetid, såsom Advokat-Fiskal, uppbäras."

Herr *Danielson* förenade sig med Hr Cronius.

Herr *Norström*: "Enär Kongl. Maj:t funnit den nya Hof-Rätten nödvändig, tror jag det icke kunna undvikas att uppföra densamma på Ordinär Stat. Hvad åter angår de Advokat-Fiskalen i Götha Hof-Rätt tillagde 500 R:dr, anser jag frågan derom vara af så serskild beskaffenhet, att densamma bör serskilt behandlas. Att bevilja en sådan Gratifikation vore, i min tanka, ett vid många tillfällen farligt prejudikat. Beloppet är också tilltaget på slump; ty Advokat-Fiskalen har ej uppgifvit, hvaruti hans förlorade Sportler skola bestätt. Till dem lära visserligen höra så kallade Inbindnings-penningar, men dessa äro icke stadgade i Lag och hafva således varit högst osäkra. De enda lagliga Sportler, han kan hafva förlorat, måtte vara bötes-andelen uti de nu till nya Hof-Rätten hörande mål, der han eljest, såsom allmän Åklagare, skolat föra talan; men emot denna förlust svarar fullkomligen den minskning i hans göromål, som dymedelst uppkommit. Jag förenar mig för öfrigt till alla delar i Herr Ekstrands vid Betänkandet bifogade serskilda yttrande, och anhåller om återremiss."

Herr *Cederborg*: "Enligt den reservation, som jag i Höglofl. Lag-Utskottet afgifvit, får jag tillkännagifva, att jag icke kunnat öfvertygas om Lag-Utskottets behörighet att upptaga frågan

om

om den i Christianstad inrättade Hof-Rätt för Skåne och Blekinge, då bedömmandet af Regeringens Beslut härom enligt min öfvertygelse uteslutande tillhör Höglofl. Konstitutions-Utskottet. — Som denna min anmärkning icke funnits förtjena afseende, så anser jag mig destomindre vara hindrad, att jemväl i hufvudsaken yttra min öfvertygelse, som diskussionen redan derom blifvit börjad, och ehuru det visserligen förefallit mig som skulle afsigten med den nya Hof-Rättens stiftande, att neml. befordra en erforderlig större skyndsamhet med Rättegångars afgörande, kunnat på ett för Staten mindre betungande sätt vinnas genom förstärkning af de äldre Hof-Rätterne, så anser jag detta enskilta och måhända alltför inskränkta omdöme böra vika för den fullkomliga öfvertygelsen, att Kongl. Maj:t, hvars landsfaderliga omsorger af mig aldrig betviflas eller misskännas, äfven i detta afseende icke vidtagit annat, än hvad som varit bäst svarande mot ändamålet och förenligt med Rikets sannskyldiga bästa. På denna grund och med fästadt afseende på de närmare upplysningar, hvilka blifvit meddelade i Kongl. Maj:ts Nådiga Berättelse om hvad sig i Rikets Styrelse tilldragit sedan sista Riksdag, instämmer jag äfven för min del i hvad Lag-Utskottets Betänkande innefattar samt tillstyrker, med anledning af Höglofl. Stats-Utskottets Utlåtande, att den ifrågavarande Hof-Rätten må på Rikets Aflönings-stat uppföras."

Herr *Ekstrand*: Om Gratifikationen till Lagman Hedenstjerna åberopar jag mitt serskilta yttrande i Stats-Utskottet. — Hvad åter beträffar

den nya Hof-Rätten, bestrider jag visserligen icke dess nytta; men jag tror ock, att, om jemnförelse göres emellan Skånes och Blekinges samt andra Landsorters behof, skulle det icke heller finnas onyttigt att inrätta ännu flere Hof-Rätter i Riket, så framt tillgångarne det medgåfve; och intilldess sådant kan verkställas, synes mig bäst att spara all tillökning i antalet.

Herr *Lundman*: I hvad Hr Ekstrand hos Utskottet skriftligen anfört om Lagman Hedenstjernas Gratifikation, instämmer jag till alla delar; och jag finner icke någon rättvis grund för ett anslag till sådant ändamål.

Herr *Bagge*: "Då Lag-Utskottet afslagit Herr Jakob Linströms motion om Skånska Hof-Rättens ställande på indragnings-stat till nästa Riksdag, kan det ej annat än väcka min stora förundran, att Utskottet underlåtit i Betänkandet upptaga och med skäl vederlägga mitt i sammanhang dermed gjorde förslag, att, i fall någon utvidgning af Svea och Götha Hof-Rätter skulle anses ha varit af behofvet påkallad, Skånska Hof-Rättens Ledamöter skulle flyttas till Svea Hof-Rätt, hvilken, genom Ostergöthlands Rättegångssakers öfvertagande, som Herr Linström jemväl framställt, torde komma i behof af denna tillökning utif Ledamöter, helst jag har trott det vara hvarje Representants rättighet, att af Utskott få svar på de motioner, som till dess beredning blifvit öfverlemnade, emedan jag annars ej kan inse, huru de skola kunna af Rikets Ständer pröfvas. Om jag ej egde en fullkomlig erfarenhet, att Ståndets Sekreterare och Kansli-biträde ådagalagt den mest oförtrutna möda och ordentlighet

i allt hvad, som på deras åtgärd ankommit, skulle jag ej kunnat förmoda annat, än att förenämnde af Utskottet åsidosatte pligt härledt sig från försummelse å deras sida, att vid Remissen af Herr Linströms Memorial bifoga, hvad jag dervid yttrat. Som jag af de i Betänkandet anförda skäl för afslag på Hr Linströms förberörde motion om Skånska Hof-Rättens ställande på indragnings-stat icke blifvit öfvertygad, att mitt förslag, hvilket ledde till besparing, ej bereder samma ändamål, som genom sistnämnde Hof-Rätts tillvaro, måste jag bestrida, att något afgörande Beslut fattas, innan Utskottet utlåtit sig, öfver hvad jag i ämnet andragit, serdeles som jag har mig bekant, att Götha Hof-Rätt och de fleste Ledamöterne i Högsta Domstolen samt Stats-Rådet afstyrkt ifrågavarande Hof-Rätts tillsättande. — Hvad dernäst vidkommer Stats-Utskottets tillstyrkande, att nuvarande Advokat-Fiskalen i Götha Hof-Rätt, under sin tjenstetid, årligen bör åtnjuta 500 Rdr B:ko, som utan Rikets Ständers hörande, blifvit honom tillagde såsom ersättning för förlorade inkomster genom Skånes och Blekinges skiljande från Götha Hof-Rätt; så har Herr Borgmästaren Ekstrand i dess serskilta yttrande så fullständigt bevist orimligheten deraf, att jag ej kan ha något serdeles att tillägga. — Man bör blott erinra sig, att det gifves ett ganska stort antal Tjenstemän, hvaribland åtskilliges nit alltför väl kan jemföras med Herr Hedenstjernas, hvilka måst vidkännas det öde, att en del af deras befattningar blifvit öfverflyttad till andra, utan att derföre erhålla någon ersättning, ehuru deras svaga Löne-villkor snarare behöft

att ökas, än minskas; men hvilket sednare förhållande ej kan inträffa med Herr Hedenstjerna, som, utom det han eger en ganska betydlig enskild förmögenhet, har en inkomst genom tjensten, som vida öfverstiger ett Justitie-Råds Lön med Taffel-penningar. Det påstås väl, att han blifvit i Fullmakten försäkrad om de förmåner, som tjensten åtföljde, hvilka icke bestå i annat än andel uti de böter, som kunna ådömmas i anledning af åtal, som han utför, helst arfvode för Under-Rätternes Dom-böckers inbindning icke är någon Laglig rättighet, utan beror på Domares välbehag, att derom vända sig till honom eller någon annan, eller ock ombesörja, att Domboken är inbunden, då hon inlemnas till Hof-Rätten. Då man genom Skånska Hof-Rättens inrättande i alla fall ej frånta git honom rättighet till andel i böter, som kunna falla för de åtal, som han utför, och hans verknings-krets derigenom icke kan anses vara minskad, mot hvad den var, då han mottog tjensten, emedan Götha Hof-Rätt den tiden ej behöfde att bestå af mer än 2:ne Divisioner, enär den deremot nu utgöres af 4; så måste det förutsättas, att man ej kan få betalning för, hvad man ej uträttar, och att de ökade Rättegångarnes antal lemnar honom ett vidt fält för åtal, som för närvarande gör tjensten mer än dubbelt bättre, än hon var, då han mottog henne. — Någon gilltig grund, hvarför Hr Hedenstjerna bör erhålla ersättning för det han är vorden befriad att utföra de åtal, som Götha Hof-Rätt är ansedd ej medhinna att afgöra, kan jag dessutom så mycket mindre finna, som man på förhand ej lärer kunna uppgöra någon beräkning

om Domare i Skåne och Blekinge begå något fel, eller om de blifva af den mängd och af den beskaffenhet, att Advokat-Fiskalen deraf årligen bör beräkna en inkomst af 500 R:dr B:ko. Skulle det prejudikat antagas, att en Tjensteman, hvars tjenst anses öfverflödig, bör vara berättigad, att under sin lefnad icke blott behålla Lönen, utan äfven njuta ersättning för till äfventyrs fallande Sportler, skola deraf uppkomma svåra hinder för verkställigheten af en befunnen nyttig förändring i Rikets Embets-verks organisation; Och då Sekreterarne i Kammar-Collegium och Kansli-Styrelsen ej blifvit tillagde någon dylik, hvarom de ansökt, för förlorad Lösen af Fullmakter, som inträffade genom Kongl. Maj:ts Beslut, att sjelf i Nåder utnämna Lands-Kammererare, Landt-Räntmästare, Krono-Fogdar och Post-Inspektorer, tror jag, det icke eller något skäl finnes, som bör föranleda till bifall, af hvad Stats-Utskottet i förenämnde afseende tillstyrkt. Den följd skulle äfven deraf inträffa, att, om det stadgade ansvaret för Städernes underlåtenhet, att införskrifva Salt till ett visst qvantum, upphäfdes, och hvarigenom Advokat-Fiskalen i Kommerse-Collegium förlorade troligen en årlig inkomst af 2, 3 à 4000 R:dr B:ko, skulle han förklaras lika så väl berättigad, att derföre njuta motsvarande ersättning. — Ja, hvarje Fiskal eller allmän Åklagare skulle äska skadestånd, så snart en författning utkom, som minskade ansvaret i nu gällande, helst de verkeligen derigenom tillfogas en minskning i de förmåner, som åtföljde Tjensten, då utnämningen skedde. Ett lika förhållande skulle äfven inträffa, om en fri åklagare-rätt be-

viljades. Om jag verkligen fann den föreslagne ersättningen billig, skulle jag likväl förvånas deröfver, att man velat beräkna densamma till 500 R:dr B:ko, emedan jag ej kan anse det som möjligt, att Domare i Skåne och Blekinge kunna under flera på hvarandra följande år begå så många fel, att Advokat-Fiskalens andel i derföre ådömde böter skulle kunna årligen uppgå till nämnde summa; i ty, att, om ett så beklagansvärdt förhållande verkligen egt rum i sednare åren, skulle man ej kunna annat än fatta ett alltför ofördelaktigt omdöme om bemälte Domare samt förundra sig, att ej afsättning blifvit en följd af så ofta itererade felsteg, så framt man ej vill betrakta deras bibehållande såsom nyttigt att öka Advokat-Fiskalens Löne-vilkor; men då jag aldrig försport någon synnerlig klagan öfver förenämnde Domare, har jag för min del ingen anledning att misstänka deras rättrådighet. — På desse och de af Herr Ekstrand anförde skäl, anhåller jag derför, att ärendet i hela sin vidd måtte till Stats- och Lag-Utskottens närmare beprövande återremitteras."

Herr *Linström*, *Jakob*: Ändamålet med min motion om den nya Hof-Rättens ställande på Indragnings-Stat, har varit att lindra de Skattskyldige och spara Statens knappa tillgångar. Jag hemtar för denna motion ett ytterligare stöd deraf, att Ständerne vid 1817 — 18 årens Riksdag hvarken begärt eller beviljat någon ny Hof-Rätt, samt att, om denna skulle fortfara, kunde med lika skäl ännu flere Hof-Rätter innan nästa Riksdag tillskapas; och man skulle då icke hafva någon gräns för de Skattskyldiges utgifter.

Jag lemnar Lag-Utskottets yttrande derhän; men det lärer i alla fall tillhöra Konstitutions-Utskottet att utlåta sig om den åtgärd, som blifvit vidtagen. — På de af mig förut anförda skäl, och med åberopande jemväl af Herr Ekstrands serskilda yttrande, bestrider jag, att Staten belastas med den åt Lagmannen Hedenstjerna anslagne Gratifikation. — Jag anhåller, i följd häraf, att målet återremitteras.

Herr *Egge*: Då Hof-Rätten öfver Skåne och Blekinge tillkommit i administratif väg, och Ständerne, enligt 90 §. Regerings-Formen, icke äro berättigade att med sådana ärenden taga befattning, måste jag ock uppskjuta mitt omdöme om denne Hof-Rätts tillvarelse. — Hvad åter angår de Advokat-Fiskalen i Götha Hof-Rätt beviljade 500 R:dr, så skulle på samma grund, som desse blifvit honom tillagde, äfven Rådstufvu-Rätternes Ledamöter framdeles böra förvänta sig ersättning af Staten för förlorade Bouppteckningars-Arfvoden, i händelse, enligt Lag-Kommitténs Förslag till Ärfda-Balk, hvilken som helst finge begagnas till sådana Förrättningar i Städerne; Men för min del finner jag icke i någotdera afseende billigt att belasta Staten med nya utgifter, och jag afstyrker således, hvad som blifvit föreslaget om nyssnämnde 500 R:drs uppförande på Stat.

Herr *Hagander*: "Lag-Utskottet har icke underlåtit att granska de skäl, hvilka blifvit anförda mot och med frågan om bibehållandet af Christianstads Hof-Rätt. Då jag nu derom får underrätta Herr Bagge, bör jag ock yttra, att min enskilda öfvertygelse helt och hållet öfver-

ensstämmer med de åsigter Lag-Utskottet uttryckt. Ju flere Domstolar finnas och ju mera tillgänglig Lag-skipningen är, desto bättre för rättsökande. Att Götha Hof-Rätts göromål, i anseende till deras mängd, påkallat en inskränkning uti dess Domkrets, och att den uti Christianstad inrättade Hof-Rätt är nödvändig för de vidsträckta Provinserna Skåne, Halland och Blekinge, anser jag, för min del, så uppenbart, att någon vidlyftig bevisning i den delen icke må anses erforderlig."

Herr *Hjertström*: "Lika med Hr Hagander får jag tillkännagifva, att det icke undfallit Lag-Utskottets uppmärksamhet, att Inrättningen af Kongl. Hof-Rätten öfver Skåne och Blekinge är en Regeringens administrativa åtgärd, men att Utskottet likväl derom trott sig böra yttra, hvad Betänkandet innehåller. — Då man å ena sidan hört en flerårig klagan öfver lidande och förlust genom Rättegångars uppehåll och långsamma behandling i Rikets tvenne Öfver-Rätter och framför allt i Kongl. Götha Hof-Rätt, men å andra, af ingifne Arbets-Förteckningar blifvit upplyst, att orsaken till detta öfverklagade onda vore Rättegångs-ärendernes öfverhopande mängd, och således icke kunde tillvitas Kongl. Hof-Rättens Ledamöter, enär de hvar och en för sig med ytterst möjliga drift och uppmärksamhet sökt uppfylla sine ansvarige pligter, borde väl, efter min fattning, för Regeringen ingen tvekan uppstå, att med fästadt afseende å en bland Samhällets vigtigaste angelägenheter, genom Inrättningen af en ytterligare Öfver-Rätt, söka befrämja en skyndsammare Lag-skipning, hvarmed ofta den

enskildes rätt och välfärd står i nära förbindelse: För den, som likväl ännu skulle vilja betvifla nyttan och nödvändigheten af ifrågavarande Kongl. Hof-Rätts stiftelse, får jag upplysa, och för rigtigheten af min uppgift ansvara, att, då vanliga antalet af Vade- och Besvärs mål samt på Referent lottade Skriftväxlingar, lika fördelas på hvarje Kongl. Svea Hof-Rätts 20 föredragande Ledamöter, belöper på hvar och en 55 mål, vid en lika fördelning på Kongl. Götha Hof-Rätts 16 Ledamöter, 108, och på Christianstads Kongl. Hof-Rätts 6 Ledamöter, 84. — Vid detta förhållande, då likväl hela Wermland blifvit lagdt under Kongl. Svea Hof Rätts Jurisdiktion, och härförutan till Kongl. Hof-Rätternes göromål höra Domare-Förordnanden, Permissions - Ansökningar, Brefväxling samt Besvärs mål, hvilka ex incommunicato afgöras m. m.; hemställer jag till det Högtärade Ståndets upplysta bedömande, huruvida man skäligen kan sätta i fråga, om Regeringen i detta ärende handlat med sin vårdande pligt, till Samhälls-Ordningens vigtigaste fordringar, öfverensstämmande. — Jag har väl hört någon hysa den tanka, att ändamålet lika lätt kunnat vinnas genom Kongl. Götha Hof-Rätts förökning med ännu en Division; men då äfven denna Division borde, jemte nödig Betjening, förses med Ordförande, hvilken i denna egenskap icke har Rotel eller är föredragande af lottade mål, så har den obetydliga skillnad i Lön för en sådan Ordförande och Presidenten i nya Hof-Rätten, efter min åsigt icke kunnat afses eller bort komma i beräkning emot nödvändigheten, att anställa en Öfver-Rätt i ett

från Kongl. Götha Hof-Rätt aflägse Landskap, det mest folkrika och produktiva inom Sverige, uppfyldt af en mängd Städer, välbelägne vid Rikets södra kuster för en liflig och lönande både inrikes och utrikes handel, hvaraf också, på sätt jag redan visat, en större mängd Rätts-förhållanden uppstått och alltid skola uppstå. — I öfrigt tror jag mig böra nämna, att då Inrättningen af Christianstads Kongl. Hof-Rätt instämmer med andan af den Rättegångs-Ordning, som i Förslaget till en ny Rättegångs-Balk är uttryckt, och hvilken jag trott mig finna vara i det hufvudsakliga af Allmänna rösten gillad, räknar jag detta såsom ett ytterligare skäl för min yttrade öfvertygelse. — Angående de Advokat-Fiskalen i Kongl. Götha Hof-Rätt anslagne 500 Rdr, såsom ersättning för mistade Sportel-inkomster, åberopar jag hvad Hr Borgmästaren Lindqvist, redan då Motionerne till Utskotten remitterades, och Hr Borgmästaren Cederborg nu, derom sig utlåtit, och på grund af hvad jag haft äran anföra yrkar jag återremiss till Stats-Utskottet, på det ärendet må behandlas i den Ordning Herr Lagmannen Noréus i dess serskilta Utlåtande inom Utskottet så ändamåls-enligt föreslagit, samt Personalen af den Nya Hof-Rätten sålunda uppföras till Aflöning på Stat under behörig Titul."

Herr *Cederborg*: I anledning af Herr Bagges yttrande om vådan af principen, tar jag mig friheten erinra, att Kongl. Maj:ts Nådiga Bref tydligen innehåller, det Kongl. Maj:t icke funnit Lagmannen Hedenstjerna hafva någon bestämd rättighet till ersättning för förlorade Sportler, utan endast såsom ett serskilt vedermäle af

Kongl. Maj:ts Nådiga välvilja, tillagt honom personligen 500 R:dr årligen; Och jag för min del skulle i detta afseende icke finna mig befogad, att begagna någon anmärknings rätt, om den ock, emot min förmodan, skulle kunna förenas med Stadgandet i 90:de §. Reg. Formen.

Herr *Santesson*: I Stats-Utskottets Afdelning har jag varit af lika tanka med den, som Herr Noréi vid Betänkandet bifogade serskilta yttrande innefattar, att neml. tillägget "om saknad af medel till fyllande utaf andra nödvändiga behof, eller ock en ökning i Allmänna Bevillningen, deräst anslag på Stat skulle göras för den nya Hof-Rättens aflöning," varit desto mera olämpligt och obehöfligt, som Utskottet ur samma skäl borde vid alla andra anslag göra enahanda erinran, men hvar och en thy förutan lärer finna, att hvarje anslag, stort eller litet, i sin mån verkar på behofvet af tillgångar. — För öfrigt gillar jag Betänkandet till alla delar. — Lag-Utskottet har tillräckligen motiverat behofvet af den nya Hof-Rättens tillvarelse, och jag åberopar derom äfven Herrar Haganders och Hjertströms fullständigare yttranden jemte min egen erfarenhet, att göromålens mängd på flera års tid vållat inom Götha Hof-Rätt mycken långsamhet i deras gång, och följaktligen mycken förlust för de rättsökande. Långt ifrån att anse den Skånska Hof-Rätten öfverflödig, skulle jag tvärtom önska, att i likhet med Lag-Kommitténs tillstyrkande, ännu flere Hof-Rätter i Riket kunde förordnas, om än med en mindre Stat, än den nu föreslagna. — En värd Ledamot har yttrat, att det Advokat-Fiskalen i Götha Hof-

Rätt tillagda belopp blifvit slumpvis antaget till 500 R:dr. Jag deremot har funnit, att Kongl. Maj:t grundat sin Nådiga Resolution på hans egen underdåniga ansökning och uppgift. Hos Utskottet är det jemväl upplyst, att Advokat-Fiskalerne i allmänhet njuta ringa lön, och att deras hufvudsakliga inkomst består uti sportler. Man kan äfven göra jemförelse emellan en Advokat-Fiskal i Hof-Rätt och en Domare på Landet. Om Domsagan minskas, är det icke billigt, att denne sednare saknar ersättning för hvad han dymedelst uti Expeditions-lösen förlorar. — Jag tillstyrker alltså bifall å Betänkandet, utom i den del, jag vid början af mitt anförande omnämnt.

Herr *Cronius*: Af Diskussionen tycker jag mig finna, att Ståndets fleste Ledamöter dela med mig lika tankar om nödvändigheten af den nya Hof-Rättens uppförande på Ordinär Stat. Angående den serskilda gratifikationen till Lagman Hedenstjerna visar Stats-Utskottets Betänkande, att han derom ingifvit underdånig ansökning till Kongl. Maj:t, och att Kongl. Maj:t på förekomne omständigheter grundat Sin Nådiga Resolution. Stats-Utskottet har äfven funnit honom berättigad till ersättning, enär han genom den nya Öfver-Domstolens inrättande förlorat inkomster, hvilka uti hans erhållne Fullmakt blifvit honom försäkrade. Jag anhåller alltså om Proposition på bifall till Betänkandet.

Herr *Bagge*: "Såsom tillägg till hvad jag förut haft äran anföra, torde det tillåtas mig, att fästa Högtärade Ståndets uppmärksamhet dervid, att Götha Hof-Rätts öfriga Betjening, som hafva

knappa löne-vilkor, icke fått någon ersättning för Skånes och Blekinges afskiljande från dess Domvärjo; Och att icke eller Betjeningen i härvarande Kollegier tillades någon dylik, för de förminskade inkomster, som voro en följd genom Finlands skiljande från Sverige."

Herr *Huldberg*: Jag delar lika tankar med dem, som anse nya Hof-Rätten nödvändig, och önskar, att man kunde få en sådan äfven i Linköping. Mängden af göromål i Götha Hof-Rätt och behofvet af flere sådana Öfver-Domstolar vitsordas tillräckligen af den långsamhet, hvarmed den namnkunniga Hallska Saken och åtskilliga andra Rättegångar blifvit derstädes behandlade. — Beträffande deremot den ifrågakomne ersättningen till Lagmannen Hedenstjerna, kan jag icke medgifva densamma. Då man söker en tjenst, bör det, i min tanka, vara isynnerhet lönen, hvarpå man skall grunda sin utkomst. Tjenster finnas väl, vid hvilka äfven Sportlerne måste tagas i beräkning; men detta är likväl hårdt, då de bestå uti böter, och således uppkomma endast genom Lagbrott. Lag-Stiftaren bör önska, att inga brott begås. Om t. ex. icke någon Domare blottställde sig för böter, hade Advokat-Fiskalen inga sportler att erhålla: Och han kunde då äfven fordra ersättning för saknade inkomster af lika skäl, som gälla för den nu ifrågavarande ersättningen. Emellan en Advokat-Fiskals och en Lands-Domares Sportler finner jag ingen jemförelse ega rum. Den förres bestå, såsom sagdt är, uti böter; men den sednare uti expeditions-lösen. Jag förenar mig med Herrar Ekstrand och Bag-

ge i denna del af målet, samt anhåller om återremiss.

Herr *Bjuhr*: Den nya Hof-Rätten är, i min tanka, på goda grunder tillsatt; och således anser jag ett Stats-anslag för densamma nödvändigt. — Gratifikationen till Götha Hof-Rätts Advokat-Fiskal har Kongl. Maj:t visserligen kunnat af Nåd meddela utaf de medel, Kongl. Maj:t haft till sin disposition; men att de utgå genom serskilt anslag utaf Statens medel, kan jag för min del icke gilla. Emedlertid, och då Kongl. Maj:t i Nåder täckts gynna Advokat-Fiskalen med denna gratifikation endast så länge han innehar tjensten, synes det icke vara ur vägen, att Ständerne hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om Nådig befordran för honom till något högre Embete, på det gratifikationen ju förr dess hellre må kunna indragas.

Herr *Eckhoff*: "Då en värd Ledamot har klandrat, att Utskottet fästat Riksens Höglofl. Ständers uppmärksamhet derpå, att den betydliga utgiften till den nya Hof-Rättens aflöning kunde förorsaka en ökad Bevillning; anser jag mig böra anföra, att må hända var Utskottet pligtigt så förfara, då flere af Riks-Ståndens Medlemmar möjligen kunde anse som en följd af de ofta häcklade Utskottets återhålls-principer, att betydliga besparingar vore att påräkna, till betäckande af nya Anslag. — Det har sednare blifvit sagdt, att det icke kan klandras att Kongl. Maj:t tillagt Lagman Hedenstjerna en Diskretion, som ersättning för förlorade sportler, och mig vetterligen har ock ingen gjort det; men, då denna Sportel-ersättning nu är föreslagen utgöra

ett framtida Stats-anslag; då anser jag Ståndets yttrande-rätt deröfver vidtaga; och, utan att bestrida Herr Lagman Hedenstjernas anspråk, kan jag dock icke neka, att jag, med Herr Bagge, finner prejudikatet farligt; och den anförde jemförelsen med Kollegiernes lika gruudade anspråk för det afträdda Finnland, ganska träffande."

Herr *Lindqvist*: Det skälet, att Advokat-Fiskalen uti sin erhållne Fullmakt blifvit försäkrad om alla Tjensten åtföljande förmåner, dem hans Företrädare innehaft, och att en del af dessa förmåner frångått honom genom den nya Hof-Rättens tillkomst, anser jag tillräckligt, för att tillstyrka bifall å Betänkandet i denna del.

Herr *Hjertström*: Herr Huldbergs tanka, att den, som söker en tjenst, skall grunda sin utkomst hufvudsakligast på lönen, är för många fall oriktig. En mängd tjenster finnas, hvilka ingen kan söka för lönen skull, och deribland exempelvis Häradshöfdinge-Beställningar, för hvilka lönen utgör endast 75 R:dr. Ej heller bestå Hof-Rätts Advokat-Fiskalernes Sportler blott uti böter, som, i följd af deras åtal, ådömas Domare, utan äfven i andel af Parters vitesböter ofta till betydliga Summor. — För öfrigt åberopar jag Herr Norei serskilda Yttrande hos Utskottet.

Herr *Fornander* yttrade sina tankar i öfverensstämmelse med hvad Herr Cronius sednast anfört, och tillade, att förhållandet med ersättningen till Lagman Hedenstjerna vore alldeles lika med det, som inträffar för en Kyrkoherde, då fråga uppstår om någon Bys skiljande från den Församling, dit densamma förut hört, hvil-

ket alltid bifalles med vilkor, att Kyrkoherden i denna Församling bibehålles i sin lifstid vid Prest-rättigheterne från den afskiljda Byen.

Herr *Noréus*: "Jag har varit af serskilt tanke med Stats-Utskottets Pluralitet, vid uppställningen af Utskottets Utlåtande, angående anslag för aflöningen till Hof-Rätten öfver Skåne och Blekinge, och skälen derför innefattas uti det skriftliga anförande, som finnes bilagdt vid samma utlåtande. Hvad Hr Eckhoff nu anfört, rubbar icke min öfvertygelse. Jag tror att Hr Eckhoff, lika med de öfrige Stats-Utskottets Ledamöter, behöfver afbida den fulländade Stats-Regleringen, innan ens den förmodan bör uppkomma, att vigtigare anslag behöfva åsidosättas, eller Bevillning ålitas, för ifrågavarande aflöning. Jag hyser för min del det hopp, att den förhöjning inkomst-titlarne redan vunnit, skulle kunna dertill bereda tillgång, äfvensom att det finnes något sätt öfrigt för Bevillningens nedsättning. Stats-Utskottets anmärkning synes mig derför både för tidig och öfverflödig, och jag anser, att allt Utlåtande om anslag intill dess följderne af de väckte Motionerna angående denna Hof-Rätts indragning, äro gifne, bort hvila, och att Stats-Utskottets Utlåtande bort inskränka sig inom en enkel anmälan, att Utskottet dem afbidade. Enskilta meningar må vara delade, huruvida nämnde Kongl. Hof-Rätt varit ovillkorligen nödvändig eller icke. — Konungen, såsom Lagskipningens Högste Vårdare, har rätt att derom besluta, och det beslut Konungen fattat härflyter otvifvelaktigt ifrån en Nådig omsorg att,

för

för ett stort antal af sine trogne Undersåtare och för Provinser, framskyndande uti hastig tillväxt, bereda på en gång en närmare tillgång till rättvisa och en skyndsammare utdelning deraf, än den de förut kunnat erhålla hos den i Jönköping fästade och af Rättegångs-ärender öfverhopade Götha Hof-Rätt. Herr Hjertströms uppgift om de lottade målen inom denna och de öfrige Kongl. Hof-Rätterne uti Riket, gifver en ny styrka åt denna för mig dyrbara öfvertygelse, och den är äfven förenlig med de principer som grundlägga den nya civila Lagstiftningen, hvilken åsyftar en ännu större utsträckning af denna Domare-makt. Jag kan således med min röst icke biträda till ett beslut, som skulle innefatta ett bemödande, att upphäfva hvad en Konung af ädel känsla för sina undersåtares väl stadgat, utan finner, lika med Lag-Utskottet, att inrättningen af Kongl. Hof Rätten öfver Skåne och Blekinge är att anse, såsom en inrättning, påkallad af omsorg för allmänt väl. — Hvad åter angår anslag af 500 R:dr årligen, såsom ersättning till Advokat-Fiskalen i Götha Hof-Rätt, Hr Lagmannen Hedenstjerna, under den tid han Advokat-Fiskals-Embetet innehafver, för den minskning i inkomster han genom inrättningen af den nya Hof-Rätten vidkännes, så är denna hans personella rättighet grundad uppå Kongl. Maj:ts derom gifne Nådiga förordnande. Inför Kongl. Maj:t har således Lagmannen Hedenstjerna ådagalagt de skäl och om-

---

Rättelser:
Sid. 970. Rad. 8. Står: utom Läs: icke.
13. - öka - om.

ständigheter, hvilka i Nåder ansetts föranleda till en sådan ersättning, grundad uppå den alltid gällande grundsats, att en Embetsman bör bibehållas vid de Löne-fördelar, som voro hans Embete följaktige, enär han dertill befordrades. Advokat-Fiskalernes i de Kongl. Hof-Rätterne ordinarie löner motsvara alldeles icke de vigtiga göromål, som dessa Embeten åtfölja, och Sportlerne utgöra för dem, likasom för Under-Domare, den största delen af deras inkomster, utan att ändock bereda dem de förmåner, som borde tillhöra en plats, till hvars värdiga beklädande så mycken skicklighet erfordras, och der uppfyllandet af vidsträckta pligter är så vigtigt för medborgerligt lugn och säkerhet. Man säger, att man borde önska Lagmannen Hederstjernas befordran, för att befria Staten ifrån denna utgift; jag anser åter, att man borde önska, att denne aktuingsvärde Embetsman länge kunde bibehålla kraft och styrka för det Embete han innehafver, och hans ytterligare befordran lärer icke heller kunna uppkomma emot hans egen vilja. — Man säger vidare, att minskning i göromål bör medföra minskning i inkomster, men utom det, att före inrättningen af Hof-Rätten i Christianstad, Advokat-Fiskalen i Götha Hof-Rätt, lika med Kongl. Hof-Rättens Ledamöter, varit af göromål så öfverhopad, att de icke utan den yttersta ansträngning kunnat fullgöras, och otvifvelaktigt ännu återstå till den vidd, som svarar emot en vanlig mans kraft, måste man alltid såsom Embetsman, anställd vid en enda Tjenste-befattning, som icke bör utsträckas till några flera, hellre

önska ständig sysselsättning med tarflig bergning, än ledighet under strid med nöd."

Herr *Norström*: Så mycket är redan taladt i denna sak, att jag nu endast vill inskränka mig till förnyande af min anhållan om återremiss, med tillägg, att, så framt Kongl. Maj:t finner tillgång till gratifikationen utaf Extra utgiftsmedlen, tillhörer det icke Ständerne att något deremot anmärka, och att min tanka endast varit, det något serskilt Stats-anslag i och för denna gratifikation icke bör ega rum.

Herr *Falkman*: Lika med flere andre Ledamöter anser jag den nya Hof-Rätten böra bibehållas. För denna tanka åberopar jag de skäl, som Lag-Utskottet i Betänkandet och Herr Hjertström nu hos Ståndet anfört. — Angående gratifikationen till Lagman Hedenstjerna delar jag lika tankar med de flere Ledamöter, som i den frågan anhållit om återremiss.

Herr *Bagge* förnyade sin begäran att målet måtte återremitteras.

Herr *Huldberg*: Genom sitt sednaste yttrande har Herr Hjertström dock icke öfvertygat mig, att Advokat-Fiskalens lagliga Sportler uppkomma af annat, än lagbrott; ansvaret för dem må kallas, huru som helst, böter eller viten; ty, om ej vitet försittes, blir Advokat-Fiskalen utan sin Sportel deraf. — Herr Norén grundsats, att man hellre bör önska ständig sysselsättning, med tarflig bergning, än ledighet under strid med nöd, godkänner jag fullkomligen; och jag har sagt, icke att en Advokat-Fiskals Tjenst bör sökas endast för lönen skull, men att lönen bör vara den hufvudsakli-

gaste inkomst, som man tager i beräkning. Jag har ej heller klandrat Kongl. Maj:ts Nådiga Resolution för Lagmannen Hedenstjerna, utan endast förklarat min öfvertygelse, att gratifikations-beloppet icke kan anslås på Rikets Stat.

Herr *Eckhoff*: "Med anledning af Herr Noréi yttrande, anhåller jag få anföra, att Betänkandet utvisar, att Utskottets pluralité och icke jag enskilt, hyst den öfvertygelsen, att Riksens Höglofl. Ständers uppmärksamhet borde fästas på möjligheten af en förhöjd Bevillning, genom den nya Hof-Rättens uppförande på Stat. Jag medgifver, att Summariska uppgifter ej ännu äro gjorda, men sedan inkomsterne äro gifne, utgifterne i flera fall ökade, men ej förminskade, och deremot nya anslag påkallade; så torde man utan serdeles fruktan för misstag kunna kalkulera sig till resultaten af den förestående Stats-Regleringen."

Herr *Linström, Jakob*: Så länge Konstitutions-Utskottet icke inkommit med de upplysningar, det haft tillfälle att ur Stats-Rådets Protokoll hemta om grunderna för den nya Hof-Rättens tillsättande, förefaller mig saken ännu ganska mörk. De af mig och flere Ledamöter gjorde anmärkningar emot Betänkandet lära emedlertid föranleda återremiss; och derom förnyar jag min anhållan.

Öfverläggningen förklarades slutad; Och, på Herr *Talmannens* Proposition, blef Målet till Stats- och Lag-Utskotten återremitteradt.

§. 4.

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets Utlåtande

N:r 151. i anledning af anmärkningar vid Betänkandet N:r 91. angående medel till kostnaderne för H. K. H. Kronprinsens förestående Förmälning samt verkställde Utrikes Resa; Och fann Borgare-Ståndet, som den 11:te sistl. April bifallit det först afgifna Betänkandet, nu godt att dervid förblifva, samt beslöt, att det förnyade Utlåtandet följaktligen endast skulle läggas till Handlingarne.

§. 5.

Å nyo föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:r 154. i anledning af väckte Motioner om all Jords lika beskattning och om en allmän ny Refning och Skattläggning.

Herr *Bjuhr*: För att vinna ändamålet utan någons förnärmande, synes mig nödvändigt, att en tid af 50 år bestämmes för den nya Skattläggningens verkställande, på det nu varande egare måga hafva säker grund för beräkning af de åtgärder, som de kunna finna för godt att i afseende på sin jord vidtaga.

Herr *Cederborg*: Då fråga icke nu är om ett hufvudsakligt Beslut angående ny Refning och Skattläggning, utan blott att hos Kongl. Maj:t i underdånighet begära förberedande anstalter för att vid nästa Riksdag kunna pröfva Saken, synes mig ej heller någon preskriptionstids utsättande nu behöfva komma i fråga.

Herr *Santesson*: I en sak af sådan omfattning som denna, ligger det utom möjlighetens gräns, att nu bestämma någon preskriptionstid. Dertill är tiden inne först sedan man af de

förberedande åtgärderne inhemtat, huruvida hufvudsaken kan blifva verkställbar.

Häruti förenade sig Herr *Egge*.

Utlåtandet blef, på Herr *Talmannens* Proposition, bifallet.

§. 6.

Vid förnyad föredragning af Stats-Utskottets Utlåtande N:r 156. i anledning af återremissen uti frågan om förändrad disposition af Räntan å Wermlands Landtvärns-Kassa, lemnade Borgare-Ståndet till Utskottets förra Betänkande N:r 52 sitt bifall.

§. 7.

Stats-Utskottets Utlåtande N:r 157. om yrkad inlösen af fyra stycken kasserade Riksgälds-Kontorets Kredit-Sedlar, föredrogs å nyo.

Herr *Fornander*: Jag vill visserligen icke bestrida bifall till Utlåtandet, enär Stats-Utskottet deri utvecklat skälen för afslag å min Motion; men jag bör dock icke återhålla den hemställan, om ej, enär enskild man, som erkänner sin handskrift, icke med heder kan vägra att inlösa sin skuldsedel, äfven då någon del deraf är förstörd eller makulerad, ännu mera Staten borde anses skyldig att, oaktadt dylika förhållanden, infria sine förbindelser.

Utlåtandet bifölls.

§. 8.

Stats-Utskottets Utlåtande N:r 158. om utvidgad Läkarevård inom Blekinge Län föredrogs å nyo.

Herr *Norström*: Då Motionen går ut på Läkarevård egentligen i och för Besigtningar å Länsfångarne uti Carlskrona, men dels Amiralitetet har sin egen Läkare, dels ock Staden bör sjelf hålla en sådan, tillstyrker jag, att de af Stats-Utskottet föreslagne 100 R:dr måga, i stället att öfverlemnas till Landshöfdingen, komma Staden till godo, emot skyldighet å dess sida att ansvara för ifrågavarande Läkarevård.

Herr *Winberg*: Meningen med anslaget är att, jemte befordrande af skyndsamma Besigtningar, jemväl lindra Staten från den dryga reskostnad, densamma eljest skulle få vidkännas för Provincial-Läkaren, som bor midt i Länet och ofta i hvarje vecka kunde behöfva i och för nämnde Besigtningar färdas till Carlskrona och åter.

Herr *Danielson*: Carlskrona Stad har visserligen sjelf en Stads-Läkare; och det är icke i fråga, att genom det af Stats-Utskottet tillstyrkta anslag, erhålla något biträde i den Läkarevård, som det tillhörer Staden att bekosta; Men, enär Provincial-Läkaren bor uti Runneby, och dess reskostnader vid Besigtningar i Länshäktet skulle blifva Staten vida mera känbara, än nyssberörde anslag, tror jag allt skäl vara, att detsamma beviljas.

Flere hördes begära Proposition på bifall till Utlåtandet; Och, en sådan Proposition, af Herr *Talmannen* framställd, besvarades med Ja.

§. 9.

Följande Stats Utskottets Betänkanden föredrogos å nyo och biföllos:

N:r 159, om serskild Provincial Läkare i Härjeådalen:

N:r 160, om grunderne för Skattelösen af Kronohemman i Hallands Län:

N:r 161, om Mötes-Passevolans-afgiftens utgörande.

§. 10.

Å nyo föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:r 162, i anledning af Nådiga Skrifvelsen angående granskningen af Tullverkets Räkenskaper, jemte åtskillige dermed gemenskap egande Motioner.

Herr *Ullberg*: "Detta ypperliga Betänkande förtjenar R:ns S:ders utmärkta uppmärksamhet, och då jag för de deri yttrade redbara tankar, framställde uti ett rent språk, åt Höglofl. Stats-Utskottet hembär min vördsamma erkänsla, utber jag mig, att endast få anmärka vid den strofen i Betänkandet, som handlar om Revision af enskilta Donations-medel till Hospitals- och Lazaretsfonden, att Utskottets åsigt i den delen ej synes mig vara den rätta. — Jag kan icke föreställa mig någon framleden Testator med större eller mindre gåfva af sin egendom till dessa välgörande ändamål, hafva åsyftat en Ordenshemlig förvaltning af dylika medel; än mindre är det för mig fattligt, om man ännu anser sådane stiftelser gagneliga för Fäderneslandet, huru Medborgare derigenom skulle uppmuntras, att af deras sparda förmögenhet offra någon skärf till den lidande menskligheten hjelp och understöd. Fasthellre vågar jag tro, att offentligheten i denna, liksom i alla andra allmänna angelägen-

heter, är af största vigt ej allenast för att stärka det Medborgerliga förtroendet, utan ock för den enskilta redovisande ärligheten, som afskyr sjelfva skenet af misstankar om Allmänna Medels missbruk eller försnillning; men huru skulle mörker eller vägrad granskning af Förvaltningen vara tjenligt att skingra sådana misstankar? — Den Höga föresyn Konungen sjelf lemnat och dageligen lemnar af sin kärlek till offentlighet uti alla dess Folks angelägenheter synes mig äfven hafva påkallat en framställning om Revisions-rättighet öfver alla Lasarets- och Hospitals-medel, utan undantag; men åt denna min enskilta opinion, såsom ej verkande på det stora hela af Utskottets Betänkande, begär jag ej annat afseende, än ett rum i Ståndets Protokoll, och anhåller i öfrigt om proposition till bifall å Betänkandet."

Med Herr Ullberg förenade sig Herrar *Bagge*, *Cronius*, *Cederborg* och *Westin*.

Herr *Falkman* instämde jemväl med Herr Ullberg, och ansåg dess anförande förtjena den uppmärksamhet, att målet, i anledning deraf, borde återremitteras.

Herr *Linström*, *Jakob*, förklarade sig jemväl dela Herr Ullbergs tankar, men tillade, att Stats-Utskottet, ehuru det funnit af vigt, att Revisorernes granskningsrätt äfven måtte sträcka sig till förvaltningen af enskilta donationsmedel till Hospitals- och Lasaretts-Fonderne, likväl icke tilltrott sig att sådant föreslå.

Herr *Leffler* förenade sig med Hr Falkman.

Herr *Talmannens* Proposition på bifall till Betänkandet besvarades med N e j; Och, på der-

efter framställd proposition, blef målet återremitteradt.

§. 11.

Då nu åter föredrogos, hvar efter annan, Kongl. Maj:ts den 21 dennes §. 13. ankomne Nådiga Skrifvelser

1. till Borgare Ståndet i frågan om Offentligheten vid dess Sammanträden, och

2. till Riksens Ständer, om Offentlighet vid Ståndens Öfverläggningar, begärde Herr *Bagge*, att desamma måtte ytterligare få hvila på Bordet; hvilket ock bifölls.

§. 12.

Hvart efter annat föredrogos å nyo följande Betänkanden:

N:r 48. Lag-Utskottets i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse om ändring i 5 Kap. 1. §. Missg. Balken:

Bifölls:

N:r 88. Lag- och Ekonomi-Utskottens, om Mått, Mål och Vigt:

Begärdes ytterligare på Bordet:

N:r 89. Ekonomi-Utskottets i anledning af väckt fråga om förändring i Prest-Rättigheters utgörande:

Bifölls.

§. 13.

Ekonomi-Utskottets Betänkande N:r 62. uti väckt fråga om tillstånd för de Finnar, som bo i de så kallade Finnskogarne på Sveriges och

Norriges gränsor, att få upprätta serskilde Kyrkor och Församlingar, blef nu åter föredraget.

Herr *Beckman* uppläste ett så lydande anförande: "Såsom Representant vid nu varande Riksmöte anser jag det vara min pligt att söka afböja och förekomma de olyckor och vådor, som möjligen i en framtid kunde vara menlige för Statens bestånd. — En viss Gottlund, Rysk undersåte och af Finska Nationen, företog förlidet år en Missions-resa i Svenska och Norrska Finnbygden; till fots genomvandrade han hvarje Stuga och upptecknade hvar och en af denna stamm som härstammar, eller trodde sig härstamma från Finskt ursprung, erhöll äfven af Högvördige Presterskapet i dessa Orter alla upplysningar från Förhörsböckerne m. m. hvarigenom han kunde komma i tillfälle att uppsöka Finnar. I början ansågo desse honom såsom någon Person af stort inflytande och tro ännu att genom honom kunna vinna hvad de önska i ett eller annat afseende, emedan han, efter hvad de Finnar påstå, som bo närmast invid det Bruk, hvaraf jag är egare, utlofvat, att om deras vilkor här i Riket ej äro efter deras önskan, han vill åtaga sig att skaffa dem bättre lägenhet uti deras hembygd, hvarifrån de härstamma: och till hvilken ända han gifvit dem andra namn efter de slägten som finnas i sjelfva Finnland. — Finska Biblar, Tidningar, Visböcker m. m., tillsänder Gottlund dem som oftast och allt på Finska Språket; detta gör, att den del af dessa Finnar, som ej idka Åkerbruk eller annan näring, sammanskocka sig som oftast för att rådgöra om de underrättelser som erhållas, och hvaribland alltid

en finnes, som kan svara på de ankomna Bref m. m. — Resultatet af 2:ne Seklers bemödanden att införlifva desse främlingar med Svenska Nationen har såvida lyckats, att nu ingen Finne träffas, som ej talar Svenska; det säkraste bevis härpå är, att de vid alla Rättegångar sjelfve utföra sin talan. Skulle nu åter Finska Lärare anskaffas och Kyrkor uppbyggas för att åter lära dem det språk, de till stor del aflagt, vore äfven nödigt att anskaffa Finske Domare, Domstolar, ja till och med Hof-Rätter; och jag för min del kan ej inse hvad allt detta i en framtid skulle båta Staten. Jag förmodar motsatsen. Att de i Sverige och Norrige boende Finnar ej ega medel att sjelfve bygga Kyrkor, bevises lättast deraf, att den nu af Kongl. Maj:t i Nåder tillåtna Kyrka, kallad Wittsands Kapell, ej, af bristande Medel hos Socknebоerne, kunnat byggas af sten, eller egna medel, utan till understöd häraf fått begagna rättighet till Stambok öfver hela Riket. I en tid, då allmänt klagas öfver penningebrist, och önskan röjes att Skatterne kunde minskas, bör det förundra hvar och en, att den fattigaste delen af Landets innevånare, hvilka ej förmå återbetala det understöd af Spannemål, de af Magasins-Direktionen erhållit, hvilka flera gånger fått eftergift och afkortning på dessa Lån, och hvilka i så kallade svåra år blottställas att förtvina i brist på födoämnen, att desse, säger jag, nu af egna medel vilja bygga Kyrkor och underhålla Finska Lärare på egen bekostnad; orsaken till sådane projekter kan ej ligga i annat än inbillningen eller förvillelsen hos denna minst upplysta del af Nationen, som först

synes efter Sekler uppstiga på upplysningens bana; den del af Finnar, som för deras flit och arbetsamhet erhållit belöningar af Kongl. Wermländska Hushållnings-Sällskapet, och äfven inom sin familj tala Svenska Språket, önska för ingen del det föreslagna projektet om Finska Kyrkors uppbyggande, emedan de härigenom skulle förlora hvad de med möda samlat. För att kunna rigtigt bedömma detta företag, och följderne af att inom Sverige vid gränsorne af Norrige inrätta Finska Församlingar, anser jag den nogaste undersökning i detta ämne vara af högsta vigt; och jag får derför hos Högtärade Ståndet ödmjukeligen föreslå om återremiss af Högiofl. Utskottets Betänkande i detta ämne."

Herr *Bagge*: Herr Beckman har så fullständigt utvecklat skälen emot det framställda Förslaget, att knappast något kan tilläggas. Om frågan vore att befordra de uppgifne Finnarnes närmare förening med Staten, skulle jag med nöje tillstyrka allmänt bidrag för ett sådant ändamål; men nu, då Motionen tvärtom åsyftar en söndring derifrån, kan jag icke annat än tillstyrka afslag å Betänkandet.

Herr *Santesson*: Jag kan icke instämma med Herr Bagge, utan anser den af Utskottet föreslagne underd. framställning till Kongl. Maj:t vara af verklig vigt. Om också Motionären egentligen afsett de ifrågavarande Finnarnes Gudstjenst, förmodar jag likväl, att genom den närmare undersökning, som Utskottet tillstyrkt, skulle Riket beredas många fördelar och möjligen en ersättning i Wermlands Ödemarker för någon del af hvad det förlorat genom Finnlands afträ-

dande. Man har alltid ansett första medlet att få Ödemarker uppodlade, vara att uppbryta vägar och uppbygga Kyrkor; Och sådant bör, i min tanka, alltid försökas för ett så godt ändamål, äfven om kostnader äro dermed förenade.

Huruti instämde Herrar *Lindström*, *Michael*, *Egge* och *Palm*.

Herr *Huldberg*: Utskottet har låtit sig föreläsas underrättelser om den i Herr Beckmans Anförande nämnde Gottlunds åtgärder; men man bör icke förblanda en fantastisk Students försök med en fattig men trogen och ärlig Menighets bön. Hvad Utskottet tillstyrkt är emellertid just detsamma, som Hr Beckman önskat, eller en noggrann undersökning på stället till utrönande af de förhållanden, som till Motionen gifvit anledning; Och på alldeles motsatta premisser, hafva Utskottet och Hr Beckman således kommit till ett lika Resultat.

Herr *Cederborg*: De känslor, hvarmed jag afhört Motionären Hr Professor Franzéns i Betänkandet upptagne framställning, så väl som Utskottets egen, äro visserligen förändrade sedan jag äfven fått höra hvad Hr Beckman anfört; men sådant bevisar endast, att denna sak, likasom alla andra, kan hafva två sidor. Emellertid, och då Utskottet blott föreslagit en undersökning samt en sådan synes mig vara af högsta vigt, tillstyrker jag, att Betänkandet bifalles. Det beror sedermera på kommande Ständer, att, med den ledning undersökningen lemnar, bedömma hufvudsaken.

Herr *Lenning*: Jag skulle icke bestrida Hr Beckmans önskan om återremiss, så framt jag

icke ansåge densamma vara utan allt ändamål, enär Utskottet af hans anförande icke kan hemta några upplysningar, som leda till annat resultat, än det redan gifna, eller att en oväldig undersökning är nödvändig samt instämmande med både Nationens värdighet och Finnarnes billiga anspråk. I sakens närvarande skick, ligger bedömmandet af stridigheten emellan Motionen och Anmärkningarne deremot alldeles utom gränsen för Utskottets befattning.

Herr *Beckman*: Med den erfarenhet, som jag förvärfvat mig under 16 års trafik med ifrågavarande Finnar, tror jag mig kunna försäkra, att, bland desse personer, de, som icke äro lättsinnige och late, för ingen del önska sådane åtgärder, som nu kommit i fråga. De kunna visserligen behöfva Böcker och, må hända, en eller annan Kyrka; men att hos dem införa Gudstjenst på Finska språket, skulle alldeles hindra deras framsteg uti det Svenska och småningom förminska deras samband med Nationee.

Herr *Winberg*: Till det mesta förekommen af Hr Santesson, får jag förklara, att just de olika åsigter och framställningar, som jag funnit från Hr Professor Franzén å den ena sidan och från Hr Beckman å den andra, ännu mer stadga min öfvertygelse om nyttan och nödvändigheten af en sådan undersökning, som Hr Beckman önskat och Utskottet jemväl tillstyrkt.

Herr *Leffler*: Efter hvad jag af Landshöfdingens i Wermland Femårs-Berättelse inhemtat, äro de derstädes bosatte Finnar ett ganska olyckligt folk. Inlockade till Landets uppodling, hafva de, i den mån, odlingen stigit,

blifvit allt mer och mer utträngde. De ega nu intet stamhåll; Men deras öde kan betydligen mildras genom uppbyggande af Kyrkor och genom det närmare samband dem emellan, som såmedelst skulle beredas. Jag delar fullkomligen Utskottets tankar och tillstyrker bifall å dess förslag.

Herr *Nilsson*: "Då jag förr än nu ej haft någon kännedom om förevarande frågor, har jag icke någon annan vägledning för mitt omdöme öfver Ekonomi-Utskottets Betänkande, än hvad Herrar Köhlmarck och Frykstedt, såsom närmast Finnmarken boende, öfver Motionen yttrat, emedan jag icke kan anse de underrättelser Motionären erhållit vara lika tillförlitliga. — Enligt med hvad Herr Beckman anfört, känner äfven jag, att Finnarne alldeles icke äro okunnige i Svenska Språket; och det skulle vara att afsöndra dem från den nyttiga gemenskapen med Wermlands öfriga Allmoge, som från långliga tider egt rum, äfven i afseende på samma Språk, om Finska Församlingar med Religions-Lärare i Finska Språket skulle inrättas i Wermlands så kallade Finnmark. Jag anser Utskottets Förslag egentligen afse detta föremål för den undersökning, som R. H. S. skulle hos K. Maj:t begära; men tror att alltför litet skäl företer sig till ett sådant Förslag; på hvilken grund jag lika med Herr Beckman får hemställa om ej målet borde återremitteras."

Herr *Langenberg*: Då Utskottet endast hemstält om sakens öfverlemnande till Kongl. Maj:t, som utan tvifvel lärer täckas i Nåder anbefalla

en

en noggrann undersökning om förhållandet, finner jag icke någon anledning till återremiss.

Herr *Falkman*: Jag anser det nästan fabelaktigt, att midt i Sverige skall finnas en Koloni af Finnar, hvilkas Förfäder redan för 200 år tillbaka inflyttat i Landet. Jag skulle ej hafva dragit i betänkande att godkänna Motionärens framställning, så framt han sjelf på stället tagit kännedom om verkliga förhållandet; men nu, då han sjelf medgifvit, att han ännu ej varit i tillfälle att försäkra sig om verkligheten af de uppgifter, han emottagit, har jag för mitt omdöme ingen annan ledning, än den 2:ne i orten boende Ledamöter af Preste-Ståndet Doktorerne Frykstedt och Köhlmark, lemnat. Det rätta sammanhanget lärer ock bäst utredas genom en undersökning; Och jag har således icke något att påminna emot bifall till Betänkandet.

Herr *Linström*, *Jakob*: Att uppbygga Kyrkor och inrätta Finsk Gudstjenst åt Finnarne i Wermland, tror jag icke vara nyttigt. Man har i Stockholm en Finsk Församling; men ingen af den Nationen flyttar derför nu mera dit, åtminstone ingen med förmögenhet. Församlingen utgöres nu för tiden i synnerhet af Svenske infödingar; Den har såsom Fri-församling medfört mycken olägenhet; och den kan troligen ej i längden ega bestånd. Om uti Wermland behöfves folk till Landets uppodling, synes det mig bättre att dertill använda brottslingar, som eljest inspärras vid de så kallade Arbets-Inrättningarne, än att befordra nya Kyrkors uppbyggande för Finnarne.

Herr *Cederborg*: Hr Beckman har ansett en närmare undersökning nödvändig. Just en sådan har äfven Utskottet föreslagit. På samma grund, som Hr Beckman yrkat återremiss, begär således jag bifall till Betänkandet. Det hörer icke till den närvarande frågan huru vida Gudstjensten i de nya Kyrkorne skall blifva Finsk eller Svensk, likasom ej heller hvad Hr Linström nämnt om uppodlingar, hvilka Utskottet endast i förbigående uppgifvit såsom orsak till Finnarnes inflyttning.

Herr *Beckman*: Motionen innehåller bestämdt, att fråga är om Finsk Gudstjenst; Och skulle desse Finnar förses med egne Kyrkor, så är det naturligt, att de äfven skulle hafva Gudstjenst på sitt eget språk. En återremiss anser jag emellertid nyttig, emedan Utskottet derigenom kan erhålla åtskilliga upplysningar och blifva i tillfälle att närmare granska målet.

Herr *Huldberg*: Jag vill än ytterligare fästa uppmärksamhet derpå, att Utskottet sannolikt genom en återremiss ej kunde komma till något annat resultat, än det Betänkandet nu innehåller. Aktningsvärde Ledamöter bland Ständerne hafva sagt, att Finnarne i Wermland behöfva egne Kyrkor och egen Gudstjenst; andre åter, att de icke deraf äro i behof. Omöjligheten för Utskottet att afgöra hvilkendera som har rätt, lärer lätteligen hvar och en inse; och jag vet icke huru sådant skulle utrönas annorlunda, än genom en undersökning i Orten. Mig synes således, att vi nu strida om ingenting.

Herr *Westin*: Det är icke farligt, att en sådan Koloni, som desse Finnar utgöra, finnes

i Landet. Deras Förfäder, hitjagade under fejden i Konung Carl IX:des tid, hafva icke litet bidragit till Wermländska ödemarkernes uppodling; och afkomlingarne, som, efter hvad Landshöfdingen i Orten vitsordat, äro ett arbetsamt och trefligt, fastän envist, folk, förtjena, i min tanka, all uppmuntran. Dock håller jag före, lika med den värde Ledamoten Hr Beckman, att, om Kyrkor skola åt dem byggas, är det bäst, att Gudstjensten blifver Svensk, på det de måga äfven dymedelst allt mer och mer införlifvas med Svenska Nationen.

Herr *Santesson*: Af hvad flere Ledamöter från Wermland anfört, kan jag ej sluta annat, än att de Trakter, som äro belägne närmast de omnämnde Finnarnes bostäder, i början fått vidkännas olägenheter af deras inflyttning; men dessa olägenheter skola, i min tanka, alldeles upphöra, när Finnarne få egna Kyrkor och Församlingar. Jag känner personer, som med uppmärksamhet genomrest Finnmarkerne, och hvilka beskrifvit Inbyggarnes öden sålunda, att de på ett ganska grymt sätt jagas ifrån det ena stället till det andra så snart de uppodlat den trakt, der de bosatt sig. Saken fordrar den mest grannlaga undersökning: Jag tror icke afseende böra göras antingen de önska Finsk eller Svensk Gudstjenst: Och, om desse Inbyggare uppmuntras, skola troligen skaror af nya Kolonister inkomma från vårt fordna Finland.

Herr *Lundman*: Nästan förekommen af Hr Huldberg, får jag likväl upplysningsvis nämna, att Hr Landshöfdingen Grefve Rosen, en Ledamot af Bonde-Ståndet och ett hos Utskottet

företedt Betyg fullkomligen vitsordat det förhållande, Herr Beckman nu uppgifvit. För min del skulle jag finna det betänkligt, att, utan högsta nöd, tillåta en sådan Stat i Staten, som Finnarne kunde komma att utgöra, och hvilken, inrättad på Rikets gräns, möjligen vid sina tillfällen blefve af vådlig beskaffenhet; Men det oaktadt, gillar jag dock Utskottets förslag om en närmare undersökning, emedan jag är öfvertygad att Kongl. Maj:t sedermera i sin vishet Nådigt pröfvar hvad som för Riket är mest nyttigt.

Herr *Nilsson*: "Om frågan vore, som 2:ne värde Ledamöter yttrat, att den föreslagne undersökningen skulle hafva afseende på anläggande af nya Kapell och nya vägar i Finnmarken, utan förutsättning af blott inrättande af Finska Församlingar, skulle jag visserligen icke hafva något det minsta att deremot invända; Men om Motionen är utverkad genom Religions-svärmeri och förslaget möjligen skulle leda till bifall till densamma, som blefve inrättning af en Finsk Koloni inom Wermland, så bör jag för min del förklara, att jag tror denna inrättning vara ganska menlig, och med detta tillägg såsom reservation, afstår jag gerna från yrkandet af återremiss, sedan så mycket blifvit taladt deremot."

Sedan Öfverläggningen blifvit förklarad slutad, framställde Herr *Talmannen* Proposition till bifall å Betänkandet, hvilken Proposition besvarades med Ja och något Nej, dock utan begäran om Votering.

§. 14.

Nedannämnda ankomna Betänkanden föredrogos:

Stats-Utskottets

N:r 163. i anledning af motion om ändring i föreskrifterne för Hammar-skattens utgörande:

N:r 164. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss uppå Löjtnanten Berghmarks underdåniga ansökning om prolongation å Arrendet af Klabböhle Lax-fiske:

N:r 165. rörande väckt fråga om utgörandet af de så kallade Degne-penningarne:

N:r 166. i anledning af Kongl. Maj:ts Nåd. Skrifvelse, rörande föreslagen försäljning till Skatte af Kungs-gårdar och Officers-Boställen:

N:r 167. öfver Kongl. Maj:ts Nåd. Remiss i fråga om Statens ordinäre Räntors utgörande i Skåne och Blekinge samt Bohus Län:

Stats- och Bevillnings-Utskottens

N:r 168. i anledning af väckt fråga om serskilt anslag till Taxerings-kostnadens bestridande inom Norrbottens Län:

Lag- samt Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottens i följande väckta frågor:

N:r 50. angående åliggande för Häradshöfdingar, att visa redo för Häradets andel af Saköresmedel:

N:r 51. om Kongl. Lag-Kommittéens hörande öfver alla Lag-förslag, samt att densamma måtte deraf föreslå Redaktionen:

N:r 52. angående jemkning i Stämpel-skyldigheten Byemän emellan, då Storskifte eller Enskifte för sig gått:

N:r 53. om ändring uti nu gällande Författningar, rörande skyldigheten att deltaga i Stängsel omkring Skog och Skogsmark:

N:r 54. om förändring uti Regleringen af Snö-

skottnings-besväret, samt ansvar för uraktlåten Snö-plogning:

N:r 55. angående Förklaring af Kongl. Kungörelsen den 6 April 1810 om skyldigheten för Ledamöter af Ridderskapet och Adeln samt Preste-Ståndet, att för deras Jord, Hus och Tomter i Städerne deltaga uti Allmänna åligganden:

N:r 56. rörande upphäfvande af Kongl. Stadgan om Jagt och Djur-fång den 13 April 1808, så vidt den angår Skallgång till Rofdjurs utdödande:

Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets

N:r 72. i väckt fråga om upphäfvande af den Invånarne i en viss trakt af Elfsborgs Län förunnade rättighet att idka Gårdfari-handel.

Lades på Bordet.

§. 15.

Herr *Santesson* anmälte, att Hr Prytz, som varit hindrad att qvardröja till Sessionens slut, velat genom honom framföra sin anhållan om 14 dagars ledighet från Riksdagen för en angelägen resa. — Denna anhållan bifölls, med vilkor, att Konstitutions-Utskottet, hvaräst Hr Prytz är Ledamot, icke har något deremot att påminna.

Herr *Talmannen* underrättade, att Plenum skulle fortsättas e. m. kl. 6; Och Ståndet åtskiljdes nu kl. $\frac{3}{4}$ till 2.

Eftermiddagen

kl. 6.

§. 16.

Borgare-Ståndets Besvärs-Utskotts den 7:de sistl. April §. 2. på Bordet lagda Memorial i frågan, om förändrad Klassifikation af Rikets Städer, föredrogs nu åter och, i sammanhang dermed, äfven Besvärs-Utskottets vid sistl. Riksdag afgifna Förslag till underdånigt Utlåtande i denna fråga.

Ståndet beslöt, att dessa Handlingar skulle ytterligare hvila på Bordet, och att de Herrar Ledamöter, som nu voro beredde till några skriftliga Anföranden i ämnet, kunde emellertid uppläsa och aflemna desamme, men att för öfrigt all öfverläggning skulle anstå intill dess målet en annan gång föredrages och de flere skriftliga Anföranden, hvilka Ståndets Ledamöter kunde finna för godt att afgifva, då inkommit.

Härefter upplästes serskilda Anföranden

1:o af Hr *Ekstrand* emot Förslaget att uppflytta Strengnäs ifrån Femte till Fjerde Klassens Städer:

2:o af Hr *Montan* emot enahanda förslag i afseende på Enköping:

3:o af Hr *Lenning* likaledes i afseende på Eskilstuna:

4:o af Hr *Lindström*, *Michael*, emot förslaget till uppflyttning af Hernösand ifrån Fjerde till Tredje Klassens Städer:

Och voro vid dessa Anföranden åtskilliga Handlingar bifogade.

§. 17.

Upplästes till Justering Expeditions-Utskottets Förslag N:r 51. till Riksens Ständers underdåniga Skrifvelse om ersättningen af Landtmarskalkens och de öfrige Talmännens representations-kostnad; Uti hvilket Förslag Ståndet ansåg, i öfverensstämmelse med Stats-Utskottets bifallna Utlåtande N:r 44, hvarpå Förslaget grundar sig, den rättelse böra ske, att på det ställe, hvaräst omnämnes hushyra för de af Bonde-Ståndets Talman och Sekreterare begagnade rum, näst ordet "rum" införes "hvilken hyra utgör, "enligt erhållen uppgift, 250 R:dr Banko i må-"naden;" Men i allt öfrigt blef Förslaget godkändt.

Likaledes justerades Expeditions-Utskottets Förslag N:r 52. till underdånig Skrifvelse om Aflöning för Riks-Ståndens och Utskottens Sekreterare, Kanslier och Vaktbetjening; Och godkändes detta Förslag med undantag af den mening, som angår Respenningar och inqvartering, hvilken mening, för att stå i öfverensstämmelse med den nyss förut justerade Skrifvelsen, Ståndet fann böra förändras till följande lydelse: Deremot "hafva Riksens Ständer, som, enligt "hvad deras underdåniga Skrifvelse om Landt-"marskalkens och Talmännens Representations-"kostnad utvisar, åt Bonde-Ståndets Talman och "Sekreterare gemensamt anslagit ersättning för "hushyra, ej funnit skäl, att eljest för någon af "ofvannämnde Sekreterare eller öfrige Tjenste-"män bevilja Respenningar eller inqvartering;

"Dock ankommer det på Eder Kongl. Maj:ts "Nådiga Pröfning huruvida ersättning för Res-"kostnader må Bonde-Ståndets Sekreterare till-"delas."

Plenum slutades kl. ½ 8 på aftonen.

In Fidem
Clas Arvedson.

Den 27 Maj.

Plenum kl. 9 f. m.

---

§. 1.

Åtskilliga ankomna Protokolls-Utdrag af d. 21 och 23 dennes upplästes: från Höglofl. *Ridderskapet och Adeln*, innehållande Remiss å ett anförande i frågan om upplösning af Krigs-Akademien; godkännande af Konstitutions-Utskottets Förslag i Memorialen N:r 10, 15, 16 och 17, att hvila till nästa Riksdag; Beslut i anledning af Stats-Utskottets Utlåtande N:r 151; bifall till samma Utskotts Utlåtanden N:r 152, 153, och till Ekonomi-Utskottets N:r 83 — 87; samt återremiss af Stats-Utskottets N:r 154, Banko-Utskottets N:r 13. och Ekonomi-Utskottets N:r 61 och 82: från Högv. *Preste-Ståndet*, med underrättelse, att Pre-

ste-Ståndet godkänt Konstitutions-Utskottets Förslag i Memorialen N:r 15, 16, 17 att hvila till nästa Riksdag; bifallit Stats-Utskottets Betänkanden N:r 152, 153, 157, 158, 161, Lag-Utskottets N:r 46, 47, 48, Ekonomi-Utskottets N:r 62, 85 — 90; lagt till Handlingarne Stats-Utskottets N:r 156; återremitterat Förra punkten af Stats- och Lag-Utskottens Utlåtanden N:r 150, men låtit den sednare hvila; samt återremitterat Ekonomi-Utskottets N:r 61: och från Hederv. *Bonde-Ståndet*, med Remiss å Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse om Offentlighet vid Ståndens Öfverläggningar; Beslut i anledning af Stats-Utskottets Utlåtande N:r 156; bifall till samma Utskotts N:r 157, 159, 161 och Ekonomi-Utskottets N:r 58, 62, 90; samt bifall till första, men återremiss af sednare delen utaf Stats- och Lag-Utskottens Utlåtande N:r 150.

Lades till Handlingarne.

§. 2.

Protokollen för den 21 och 23 dennes justerades.

§. 3.

Kongl. Maj:ts d. 21 dennes §. 13. på Bordet lagda och sedan den 23:dje §. 11. ytterligare hvilande Nådiga Svar på Borgare-Ståndets underdåniga Skrifvelse om Offentlighet vid dess sammanträden, blef nu å nyo föredraget.

Herr *Ullberg*: "Sedan den Nådiga uppmärksamhet är gifven åt Borgare-Ståndets Beslut, att öppna dess Sessions-rum för ett inskränkt antal åhörare, att Kongl. Maj:t Sjelf täckts pröfva

detta besluts enlighet med våra Grundlagar, och dess beroende af Rikets samfällta Lagstiftningsmakt, af hvilken Nådiga pröfning det Resultat uppkommit och blifvit oss kungjordt, att Kongl. Maj:t, utan misskännande af renheten uti Borg. Ståndets afsigter, men med ogillande af deras tillämpning, nu icke tillåtit verkställigheten af meranämnde beslut; i följd hvaraf detta rum äfven hädanefter kommer att vara för främmande åhörare slutet, till dess andra åtgärder kunna föranleda ändrade förhållanden; så återstår, efter min tanka, ej annat, än att, med undersåtlig lydnad för Konungens Höga vilja samt vördnadsfullt erkännande af dess Landsfaderliga omsorg, åt framtiden förvara minnet deraf genom det Kongliga Brefvets intagande uti Ståndets Protokoll. Då Kongl. Maj:t desslikes genom en annan Nådig Skrifvelse, i sammanhang med dess nyssnämnde Bref till Borgare-Ståndet enskilt, täckts göra framställning till Riksens Ständer om antagande af Publicitet uti alla Riks-Stånden, hvaraf det initiatif, som Borgare-Ståndet i detta ämne öppnat och tillvägabragt, så långt dess förmåga medgifvit, synes mig hemta omisskännelig fördel, i den mån Offentligheten i Ståndens öfverläggningar öfver Fäderneslandets välfärd för Medborgaren ega ett värde, som ofelbart ökas genom Regeringens medverkan till befordrande af Publicitetens allmänlighet, och då i afseende på reglorne för dess verkställighet, den Kongl. Skrifvelsen äfven af Högtärade Ståndet torde böra till vederbörande Utskotts behandling hänvisas, saknar icke eller Ståndet anledning för till-

fredsställelse af dess redan fattade åsigt uti denna del af Hufvudfrågan."

Herr *Bagge*: På den grund, att någon Myndighet icke finnes, som kan dömma emellan Konung och Ständer, medger äfven jag för min del, att det må bero vid hvad Herr Ullberg föreslagit.

Herr *Hagander*: Af Kongl. Maj:ts Nådiga Svar uppkommer endast den följd, att verkställigheten af Ståndets Beslut ännu måste hvila; och längre än till ett förklarande derom, anser jag Ståndet icke nu böra sträcka sin åtgärd.

Herr *Noréus*: Deruti förenar jag mig med Herr Hagander, emedan det är just Högsta Verkställande Makten, som lagt hinder emot verkställighet å Beslutet, och Ståndet icke kan undgå, att låta denna Makts vilja ländа sig till efterrättelse.

Borgar-Ståndet, tillfredsställdt att hafva genom sitt ifrågavarande Beslut vidtagit första hufvudsakliga åtgärden till Offentlighets införande vid Riks-Ståndens Öfverläggningar, fann, i det skick Saken nu mera kommit, någon annan åtgärd nu icke ega rum, än att låta Kongl. Maj:ts Nådiga Svar ordagrannt inflyta i Protokollet samt, med underdånig vördnad för Kongl. Maj:ts Nådiga vilja, tills vidare uppskjuta verkställigheten af Ståndets Beslut; Och skulle, i följd häraf, jemväl Ritningen och Kostnads-förslaget i afseende på inredningen till Åhörarnes placerande, hvilka den 30:de sistl. April §. 18. lades på Bordet, samt d. 5 dennes §. 18. blifvit ytterligare hvilande, emellertid bland Ståndets Handlingar förvaras.

"Protokoll

hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 10:de Maj 1823.

Närvarande:

Deras Exellenser, Justitie-Stats-Ministern Herr Grefve *Gyllenborg*, och
Stats-Ministern för Utrikes Ärenderne Herr Grefve *von Engeström*.

Stats-Råden:

H. E. Herr Grefve *Rosenblad*.
H. E. Herr Grefve *Fleming*.
Undertecknad Hof-Kansler.

Stats-Råden:

H. E. Herr Grefve *Skjöldebrand*.
H. E. Herr Grefve *Mörner*.
Stats-Rådet Grefve *Löwenhjelm*.

Sedan Undertecknad Hof-Kansler uppläst ett, på Nådig Befallning författadt Svar på det Loflige Borgare-Ståndets underdåniga Skrifvelse af den 7 sistlidne, med anmälan af dess fattade beslut, om Offentlighet vid Ståndets sammanträden, täcktes Kongl. Maj:t, på Stats-Rådets underdåniga tillstyrkande, nämnde Svar, sådant det vid detta Protokoll finnes bilagdt, i Nåder gilla, hvarjemte Kongl. Maj:t befallte, att detsamma, af undertecknad Hof-Kansler kontrasigneradt, skulle till det Lofliga Borgare-Ståndet, på vanligt sätt öfverlemnas. Ut Supra

In Fidem

G. af Wetterstedt."

"Kongl. Maj:ts Nådiga Svar på det Lofliga Borgar-Ståndets underdåniga Skrifvelse af den 7 sistlidne, med anmälan af dess fattade Beslut om Offentlighet vid Ståndets Sammanträden; Gifvet Stockholms Slott den 10:de Maj 1823.

'Kongl. Maj:t har låtit Sig föredragas det Lofliga Borgare-Ståndets underdåniga Skrifvelse af den 7 i denna Månad, med anmälan af dess Beslut om Offentlighet vid Ståndets Sammanträden.

"Utan att misskänna renheten af de afsigter, som, vid detta tillfälle, vägledt Borgar-Ståndets, har Kongl. Maj:t likväl icke kunnat gilla deras tillämpning. Det var icke under förutsättning att af bestämda stadganden draga obestämda slutföljder; att åt begränsade rättigheter gifva en ensidig utsträckning, som Svenska Folket emottog dess nu gällande Stats-författning. Det var icke för att medgifva eller för att sjelf tillåta sig någon sådan tolkning, som Kongl. Maj:t besvor desse Lagars helgd. Det var för att, till främjande af ömsesidig rätt, orubbeligen bibehålla deras föreskrifter, och de, jemte dem upprättade, Stånds-förhållanden och bruk; det var för att med Sitt bifall möta de jemnkningar och förändringar, så väl i de ena som andra, hvilka af den allmänna öfvertygelsen om deras nytta och nödvändighet kunde påkallas. Under denna åsigt allena vill Kongl. Maj:t besvara de grunder, som Borgar-Ståndet, till stöd för dess fattade Beslut, i underdånighet anfört.

"Rikets Grund-lagar innehålla icke något stadgande, i afseende på den närvarande frågan.

Någon anledning till det Beslut, det Lofliga Borgar-Ståndet i detta afseende fattat, kan således ej från dessa Lagars ordalydelse hämtas. En tolkning af deras anda kan så mycket mindre medgifvas, som i händelse den hos de serskilte Stats-makterne vunne burskap, skulle bryta jemnvigten dem emellan, och öppna ett obegränsadt fält för ensidiga tydningar. Der Lagen, alltsedan Folks-Representationen i Sverige infördes, varit stum, hafva hittills häfden och bruket blifvit följde, och sådant är isynnerhet förhållandet med Offentligheten i Riks-Ståndens öfverläggningar; och ehu u detta icke kan sägas vara lika kraftegande, som skrifven Lag, kan det åtminstone icke, sedan det af samtlige Riks-Stånden under alla Riksmöten intill närvarande tid blifvit iakttaget, sjelfmant af ett Stånd åsidosättas; och utan Konungens konstitutionella bifall ett nytt bruk eller en ny, deraf uppkommen, stadga införas.

"Riks-Ståndens Öfverläggningar hafva hittills varit slutna under alla de serskilta Stats-författningar, som i Sverige varit införda. Regerings-Formen af år 1809 föreskrifver endast Protokollernes ovillkorliga och fullständiga tryckning, och utvisar derigenom den gräns, hvarvid Lagen, för det närvarande, stadnar. Men då det i alla afseenden bör utgöra ett vigtigt föremål för Riks-Ståndens gemensamma, icke delade åtgärder, att bestämma om öfverläggningarne böra vara offentlige, så är deraf en ovillkorlig följd, att uppfyllandet af denna tystnad i Grundlagens allmänna stadganden, att en bestämd afvikelse från det hittills följda bruket icke kan och icke bör

ega rum, medelst ett Stånds beslut allena, och, under ingen förevändning, detta beslut göras oafhängigt af Konungens bifall och samtycke.

"De i 12 §. Riksdags-Ordningen åberopade Stånds-ordningar kunna endast hafva afseende på Ståndets enskilta ärender, och således blott tillämpas på dess egne Ledamöter; men så snart verkan deraf skall sträckas till Medborgare utom Ståndets sköte, så är det ej tillräckligt, att, under skenet af en öfverenskommelse, ålägga förbindelser för inträdet i Ståndets Samlings-rum, dem Åhörarne kunna åsidosätta; men de böra hafva sig pligter, emot ansvar för deras öfverträdelse, föreskrifne. Den vördnad, som Lagstiftarens heliga kall kräfver, måste ovillkorligen föreskrifva denna förbindelse. Men detta ansvar kan icke af ett Stånd åläggas; dertill erfordras nödvändigt de tvänne Lag-stiftande Myndigheternes medverkan: Konung och Ständer. Mäktige och vördnads-bjudande i deras gemensamma Grundlags-enliga sammanhang, blir en söndrad del deraf betagen all den lagliga styrka, som den meddelar åt de andra och hämtar af dem.

"Att stifta Lag och ansvar emot förbrytelser, är hvarken något serskilt Riks-Stånd eller Kongl. Maj:t enskilt, utom i de uti Grund-Lagen utstakade fall, tillåtet; och ehuru det Lofliga Borgar-Ståndet anför, att i de Reglementariska föreskrifterne, som, för ordningens bibehållande bland åhörarne, i förening med beslutet om Offentligheten vid Ståndets Sammanträden, blifvit upprättade, ingen ny Lag innefattas, men endast erinringar göras om efterlefnad af förut

allmänt

allmänt gällande, så kan äfven, vid desse sednares tillämpning på ett förut okändt fall, ingen laglig påföljd uppkomma, då sjelfva stadgandet saknar den lagliga form, som endast kan försäkra en sådan, derigenom att det utgått från ett Stånd allena, utan Med-Ståndens och den verkställande Maktens medverkan och samtycke.

"Den af det Lofliga. Borgare-Ståndet, i de Reglementariske föreskrifterne åberopade 110 §. af Grund-lagen anser som förräderi allt våldförande af Riksens Ständer, eller deras Utskott eller någon enskild Riksdagsman, eller störande af friheten i deras öfverläggningar och beslut, men emellan detta, det strängaste ansvar Grund-lagen, med afseende på yttre våld, utstakat, och hvad de Reglementariska föreskrifterne upptaga, att afvisa en orolig eller bullersam åhörare, måste nödvändigt, för att ej störa alla rätts-begrepp, andra graduerade bestraffningar stadgas, i mån af möjliga förbrytelsers gröfre eller mindre art. Detta är så mycket mera nödvändigt, som, genom medgifvande af främmande åhörares inträde i Ståndets Samlings-rum, möjligheten af ett våldförande af Ståndets frihet och öfverläggningar, äfven inom Ståndet, blifvit öppnad, hvilken, i anseende till dåvarande och ännu gällande ordningar, icke vid Grund-lagens stiftande eller vid tillämpningen af dess straff-bestämmelser i detta fall kunde förutses och åberopas.

"Kongl. Maj:t, som i afseende på sjelfva grundsatsen af offentlighet vid Riks-Ståndens öfverläggningar, enär samtlige Riks-Stånden sig derom förena, icke skulle hafva något att påmin-

na, anser, att den likhet i förhållanden, som emellan Riks-Stånden förefinnes, äfven i afseende på denna vigtiga fråga bör iakttagas, i synnerhet som det Allmännas väl och Folkets rätt högt påkallar, fordrar och föreskrifver en fullkomlig öfverensstämmelse i utöfningen af dess Ombuds rättigheter.

"Väktare öfver allas frihet, kan och bör Kongl. Maj:t icke tillåta någon rubbning deruti, och det är icke i Dess makt att medgifva, det ett af de med Kongl. Maj:t Lag-stiftande Riks-Stånden må öfver betydelsen af en Lag och öfver dess tillämpning kunna afgöra.

"Det är till följe af desse förenade omständigheter, som Kongl. Maj:t, med liflig känsla af dess och de öfrige Riks-Ståndens i Stats-författningen grundade rätt, icke under frågans närvarande skick, kan tillåta verkställigheten af Borgare-Ståndets serskilta, uti ofvanberörde ämne fattade, och Kongl. Maj:t meddelade Beslut.

"Kongl. Maj:t förblifver det Lofliga Borgare-Ståndet med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevågen.

CARL JOHAN.

G. af Wetterstedt."

§. 4.

Föredrogs å nyo Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, af den 16 dennes, angående Offentlighet vid Ståndens Öfverläggningar, hvilken sedan den 21 hvilat på Bordet.

Herr *Hagander*: "Med stöd af 56 §. Riks-

dags-Ordningen, får jag föreslå: att Offentlighet må ega rum vid samtlige Riks-Ståndens sammanträden och öfverläggningar. — Tiden, som löser så mången gåta, skall visa, om denna Offentlighet bidrager att närmare förena Nationens Representanter; om den leder till utveckling af Fäderneslandets Konstitutionella förhållanden uti ett och annat afseende, och om den förmår lifva och underhålla interesset för allmänna angelägenheter. Så har jag föreställt mig henne, och jag förblifver denna föreställning trogen. — Tvifvelsutan är förhållandet med idéen om denna Offentlighet lika med alla idéer, som af menniskо-tankan alstras: om i dem finnes något värde; om i deras sköte förvaras en enda stråle af sannt ljus; så segra de öfver alla hinder och intaga sin behöriga plats i allmänna tänkesättet. — Jag anhåller slutligen, att det af Borgare-Ståndet fastställda Reglemente för Offentligheten måtte få åtfölja denna min motion."

Herr *Cederborg*: "Då fråga väcktes inom detta Högtärade Stånd, om tillåtelse för Allmänheten att öfvervara våra Öfverläggningar, godkände äfven jag sjelfva idéen, men framställde för verkställigheten det villkor: så vida de andre Resp. Riks-Stånden funne skäligt, att jemväl meddela enahanda tillåtelse, och förenade mig derjemte med dem, hvilka tillstyrkte att Kongl. Maj:ts Nådiga Sanktion borde sökas å hvad som sålunda föreslagits. Pluralitetens Beslut så i ena som andra afseendet har, efter derom skedd underdånig anmälan, gifvit anledning till så väl den Nådiga Skrifvelsen till Borgare-Ståndet enskilt, innehållande de skäl, hvilka för närvaran-

de hindra verkställigheten af Borgare-Ståndets Beslut, som den hvilken Kongl. Maj:t i Nåder aflåtit till samtl. Riks-Stånden angående den så kallade Publiciteten eller Allmänhetens tillträde till Riks-Ståndens Öfverläggningar. Den sistnämnda, hvilken nu utgör föremålet för öfverläggningen, anser jag mindre innefatta en Nådig Proposition, än endast en underrättelse, att deräst Rikets Ständer skulle förena sig om antagande af denna Publicité, Kongl. Maj:t icke hade något att deremot anmärka, så vida saken i behörig ordning behandlas; och det förefaller mig som skulle denna Nådiga Skrifvelse icke föranleda till Remiss innan de öfrige Resp. Riks-Stånden, i likhet med hvad Borgare-Ståndet redan gjort, antaga den ifrågavarande Publiciteten och upprätta det Reglemente, som i anledning deraf blir nödvändigt, hvarförutan något Utskott icke lärer kunna med detta ärende taga befattning. Om likväl det Högtärade Ståndet skulle anse Remiss ovillkorligen böra meddelas, så kan den enligt min öfvertygelse icke ske till något annat Utskott, än Höglofl. Konstitutions-Utskottet, emedan den Nådiga Skrifvelsen icke otydligt visar, att frågan anses röra ett förtydligande eller tillägg till hvad Riksdags-Ordningen föreskrifver angående den hittills gällande Publicitet medelst Protokollernes tryckning. — Beträffande Hr Haganders nu väckte motion om tillstånd för Allmänheten att bevista samtl. Riks-Ståndens Öfverläggningar, så och då den, ehuru väckt efter Motions-tidens utgång, likväl blifvit föranledd af, och eger sammanhang med ett ämne, som inom den bestämda tiden blifvit ifrågasatt, an-

ser jag Remiss derå icke af detta skäl kunna vägras, deräst icke, enligt hvad jag haft den äran anföra, frågan skulle anses af Konstitutionel beskaffenhet, då den bör i Konstitutions-Utskottet anmälas och emellertid icke här upptagas."

Herr *Bagge*: Då Ståndet redan afgjort, att Offentlighet vid dess Sammanträden skall ega rum, återstår nu mera, och sedan Kongl. Maj:t ej gillat de af Ståndet ensamt fastställde Reglementariska Föreskrifter, icke något annat, än att ett nytt Reglemente af Ständerne gemensamt uppgöres. Jag bestrider således Remiss å Hr Haganders Motion och hemställer om icke till Lag- och Ekonomi-Utskotten må öfverlemnas att föreslå den erforderliga Lagen.

Herr *Norström*: Jag förenar mig med Hr Cederborg, men kan icke lika med Hr Hagander finna skäl att bifoga Borgare-Ståndets Reglemente till Utskottet, emedan jag tror det först böra afgöras, huruvida Offentlighet vid samtlige Riks-Ståndens Öfverläggningar skall ega rum eller icke; Och för öfrigt får jag förklara, det jag ej af Kongl. Maj:ts Nådiga Svar till Borgare-Ståndet funnit, att Kongl. Maj:t ogillat de af Ståndet fastställde Föreskrifter.

Herr *Noréus*: "Jag anser Borgare-Ståndets öfvertygelse om nyttan och vigten af Allmänhetens tillträde till dess Sessioner, vara uttryckt genom dess redan fattade beslut, och jag lyckönskar Borgare-Ståndet till den dyrbara tillfredsställelsen, att uti Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelve hafva emottagit ett oförgäteligt vedermäle af Kongl. Maj:ts Nådiga bifall till de grundsatser, som ledt Borgare-Ståndet till denna öfvertygelse,

ehuru Kongl. Maj:t funnit en vidare utsträckning af Lag-stadganden och Reglementariska föreskrifter nödvändig, och de Reglor, Borgare-Ståndet inom sig uppgjort, otillräcklige, för att gifva skygd åt det förändrade skick, uti hvilket Öfverläggningarne derigenom skulle komma att framstå. Desse Stadganden böra således ikläda sig formen af gällande Lag samt förberedas genom Lag-Utskottet, och till detta Utskott anser jag derföre, att Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse bör remitteras, utan att någon serskild motion om sjelfva hufvud-ämnet, eller Publicitetens tillvarelse, såsom af Ståndet redan afgjord, och i principerne af Kongl. Maj:t i Nåder gillad, behöfver upptagas. Remiss till något annat Utskott, än det som eger att utlåta sig om Lag för en redan gifven handling, lärer således icke kunna ega rum, utan ett förutsatt, om ock tyst, medgifvande af förändring uti Borgare-Ståndets redan fattade beslut. Borgare-Ståndet deremot önskar säkerligen nu, med samma upplysta nit som styrde dess första öfverläggningar i detta ämne, att snart finna de hinder undanröjde, som Kongl. Maj:t i Nåder ansett hindra verkställigheten deraf; och Borgare-Ståndet synes mig, genom öfverlemnandet af det Reglemente, som redan är upprättadt, kunna gifva en ledning åt Lag-Utskottets öfverläggningar, för att snarare uppnå ändamålet, att fylla dess brister, och se denna förändring fortgå med den säkerhet och den stadga som ännu mera försäkrar Borgare-Ståndet om de lyckliga följderne deraf. De upplysta tänkesätt och det nit för allmänt väl, som leda Ståndets öfverläggningar, kunna icke förenas med fruk-

tan att, ifrån deras första stund, meddela dem åt Allmänheten; och misstankan, eller det missledda omdömet behöfver icke annat, än ett fullkomligt ljus, för att qväfvas."

Herr *Hagander*: Förekommen af Herr Noréus, vill jag endast erinra, att jag icke anser min nu gjorda Motion ländа till något intrång uti Borgare-Ståndets en gång fattade Beslut, emedan frågan, så framställd, som den blifvit genom Kongl. Maj:ts nu föredragne Nådiga Skrifvelse, nu mera rörer icke Borgare-Ståndet ensamt, utan alla Riks-Stånden gemensamt.

Herr *Ehinger*: En ibland dem, som ansett frågan om Offentlighet vid Borgare-Ståndets Sammanträden röra Ståndet enskilt och kunna af detsamma afgöras, utan att behöfva underställas Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning, bekänner jag äfven nu öppet, att jag, genom Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelser, icke fått någon annan öfvertygelse, än den jag förut hyst; Men jag tillskrifver detta min inskränkta omdömes-förmåga. — Offentlighets-frågan är, i min tanka, nu förfallen. — Skall den å nyo upptagas, så kan det icke ske annorlunda än genom ny Motion. Att sluta af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelser, har Kongl. Maj:t ansett denna fråga vara af Grundlags egenskap, och följaktligen tillhörande Konstitutions-Utskottets handläggning: Den är ej heller af någon allmän Ekonomisk beskaffenhet för Svea Rike, utan angår serskilda förhållanden emellan Riks-Stånden och Allmänheten under Riksdagarne: Och, i händelse någon Remiss skall ske, tillstyrker jag således, att den må blifva till Konstitutions-Utskottet.

Herr *Noréus*: "Jag kan icke finna, att någondera af de uppläste Kongl. Maj:ts Skrifvelser föranleda dertill, att frågan om Allmänhetens tillträde till Riks-Ståndens Sessioner skulle kunna anses af Konstitutionel beskaffenhet. Snarare synes mig den slutföljd af dessa Nådiga Skrifvelser uppkomma, att Kongl. Maj:t i Nåder funnit nu gällande Grundlagar tillräcklige och fullständige, för att tillåta detta ämne blifva föremål för Riks-Ståndens öfverläggningar, utan att någon förändring i Grundlagarne är nödvändig för att fastställa sjelfva denna öfverläggningsrätt. Hvad af Grundlagarne behöfver användas för de serskilta Stadganden, Kongl. Maj:t för verkställigheten ansett nödvändige, eger Lag-Utskottet att till Ständernes vidare öfverläggningar föreslå, och derefter uppkommer, på sätt 87. §. Regeringsformen stadgar, efter Konungens och Riksens Ständers gemensamma samtycke, den Lag, som i detta fall framdeles blifver gällande."

Herr *Santesson*: Af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse tar jag mig anledning hemställa, om icke både Konstitutions- och Lag-Utskotten måga behandla frågan, på det icke den Ansvars-Lag, som nu bör uppgöras, må komma i kollision med sjelfva Grundlagen; Men till Ekonomi-Utskottet finner jag icke någon Remiss lämplig.

Herr *Ehinger*: Hela proceduren med denna fråga utvisar, att någon lucka måste finnas i Konstitutionen, emedan å ena sidan Borgare-Ståndet trott sig hafva rätt att för sig sjelf besluta om den ifrågavarande Offentligheten, men å den andra Kongl. Maj:t förklarat Ståndet dertill icke ega rätt; Och dessa tvänne olika åsigter fordra

således nödvändigt en förklaring öfver Grundlagen i denne del.

Herr *Linström*, *Jakob*: Lika med Herr Noreus anser jag hufvudfrågan redan vara hos Borgare-Ståndet afgjord och således endast behöfva hos de öfriga Stånden pröfvas. Skall man hafva en allmän Lag i afseende på verkställigheten, så bör denna Lag föreslås af Lag-Utskottet; men alldeles icke af Ekonomi-Utskottet, och allraminst af Konstitutions-Utskottet, emedan Kongl. Maj:t icke lärer hafva underlåtit, att, om Kongl. Maj:t funnit frågan vara af Grundlags-natur, bestämdt uttrycka sådant i den Nådiga Skrifvelsen.

Herr *Leffler*: Min från början yttrade öfvertygelse, att frågan är af Grundlags egenskap, har varit stödd ibland annat, på det stadgande i Grundlagen, att Riddarhus-Ordningen och öfriga Stånds-Ordningar skola vara i öfverensstämmelse dermed författade; Och denna min öfvertygelse har vunnit en ny styrka af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse. Hufvudfrågan, såsom redan hos Borgare-Ståndet afgjord, har emellertid ej behöft derstädes å nyo väckas; Och jag tillstyrker, att endast den Nådiga Skrifvelsen till Konstitutions-Utskottet remitteras.

Herr *Ullberg*: "Jag tillstyrker att Konungens Nådiga Skrifvelse om Publicitetens antagande uti samtliga Rikes-Stånden må, för att erhålla någon Grundlags-enlig behandling, remitteras till Lag- samt Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskotten. Borgare-Ståndet har redan afgjort frågan såsom dess enskilta œconomicum och dess beslut derom kan inom Ståndet icke vidare kom-

ma under diskussion; någon förberedande åtgärd dertill genom Utskotts Betänkande kan således icke heller ega rum; Men då jag erfarit, att tvänne af våra Resp. Med-Stånd redan remitterat ärendet till förenämnde tvänne Utskott, finner jag icke behof göras af skiljaktighet uti denna mindre väsendtliga del af målets behandling. — Det kunde, såsom en värd Ledamot anfört, hemtas anledning till frågans hänvisning äfven till Konstitutions-Utskottet af det förhållande, som vid 1809 års Riksdag egt rum, då detta Utskott upprättade förslag till Instruktion för Just. Ombudsmannen samt till Ansvarighets-lag för Konungens Rådgifvare och för Riksens Ständers Fullmäktige uti deras penningeverk; Men, utom olikheten mellan sakernas då varande nya — och deras nu mera stadgade Ordning, synes mig under den form, hvaruti Publicitets-frågan nu blifvit framställd, densamma icke lämpligen kunna hänskjutas till Konstitutions-Utskottet, dit Riks-Stånden i öfrigt icke eller ega remittera andra frågor, än dem, som innehålla anmärkningar under förseglad konvolut, och med sådana frågor har den förevarande visserligen ingen likhet. — Endast den obehagliga händelsen, att en total brytning skulle inträffa mellan Riks-Ståndens opinion om rätta stället, dit frågan bör remitteras, kunde föranleda hänvisning till Konstitutions-Utskottet, som då, enligt 29. §. Riksdags-Ordningen, eger skiljaktigheterne pröfva och med Riksens Ständers rätt derom besluta; men till sådan ytterlighet hoppas jag denna skiljaktighet ej må drifvas; allraminst bör den förmodas af detta Högtärade Stånd, som redan sjelfständigt beslutat

hufvudsaken och för hvilket således behandlingssättet uti ett eller tvenne Utskott, till beredande af Publicitetens mottagning uti de öfriga Riks-Stånden, bör i det närmaste vara likgilltigt."

Herr *Hagander*: Då jag nyss väckte min Motion, skedde det naturligtvis icke med förgätenhet af Grundlagens stadgande, att Grundlags-frågor icke få i Ståndens Plena väckas. Jag anser ej heller denna fråga vara af sådan beskaffenhet, lika som jag icke af Herr Ullbergs yttrande blifvit öfvertygad, att den bör hänvisas till både Lag- och Ekonomi-Utskotten.

Herr *Ekelund*: Dels af Diskussionen och dels af det i Nådiga Skrifvelsen förekommande uttryck, att det är först vid nästa Riksdag, som det Beslut, som fattas, kan komma till verkställighet, slutar jag till nödvändigheten deraf, att frågan behandlas hos Konstitutions-Utskottet. Jag bestrider icke Remiss äfven å Herr Haganders Motion; men jag anser densamma hafva varit öfverflödig, enär Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse innefattar en framställning af saken.

Herr *Noréus*: "Jag har icke funnit något skäl anfördt, som förändrar min öfvertygelse, att detta ämne icke kan behandlas såsom en Grundlags fråga; och jag vet icke huru det med Regerings-Formens och Riksdags-Ordningens Stadgande kan förenas, att Konstitutions- och Lag-Utskotten skulle kunna upptaga det under gemensam behandling. Antingen måste det odeladt anses såsom en Grundlags-fråga, eller ock utgör det, på enahanda sätt, ett föremål för tilläggning eller förändring i allmänna Lagen. Af sammanblan-

dad egenskap, eller tillhörande både Konstitutions- och Lag-Utskotten afse icke Grundlagarne någon fråga, och Kongl. Maj:t, som den förste Väktaren öfver deras helgd, har icke heller gifvit någon anledning till en sådan behandling af frågan. Att öfverlemna den till Allmänna Ekonomi- och Besvärs-Utskottets utlåtande, finner jag vara oförenligt med 34 §. Riksdags-Ordningen, hvilken bestämmer gränsorna för detta Utskotts åtgärder inom upptagande af väckta frågor om brister i de Allmänna Hushållnings anstalterne och förändringar deruti, samt uti de Lagar och Författningar hvilka Rikets Allmänna hushållning röra. En sådan remiss synes snarare aflägsna oss ifrån det ändamål, som så ifrigt blifvit sökt, och kläda frågan uti en alldeles främmande gestalt. För mig framställer den sig klar och enkel vara den, att Kongl. Maj:t, såsom Lagskipningens högste Vårdare, funnit nu gällande Lagar otillräckliga, för att användas eller tillämpas till alla de händelser, som genom Allmänhetens tillträde till Ståndens Sessioner kunna uppkomma, och Kongl. Maj:t har önskat, att denna brist skulle fyllas, på det att hufvudändamålet må vinnas med all den kraft och säkerhet, som vigten deraf kräfde, utan att falla vid de första försöken. Borgare-Ståndet kan icke och bör icke betrakta denna fråga annorlunda, än i fortgången till sin verkställighet, hvilken åter icke röner annat hinder, än att nu gällande Lagar finnas otillräcklige för ändamålet; och jag underställer således ännu en gång, huru en sådan fråga kan anses tillhöra något annat Utskott, än Lag-Utskottet."